

Lagrådsremiss

En effektivare kriminalisering av penningtvätt

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 9 januari 2014

Beatrice Ask

Magnus Corell
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

En framgångsrik kamp mot organiserad och ekonomisk brottslighet kräver åtgärder för att dels beröva kriminella deras brottsvinster, dels förhindra att vinning av brott återinvesteras och omsätts inom den legala ekonomin. I det arbetet är en effektiv kriminalisering av penningtvätt, tillsammans med goda möjligheter att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt, viktiga redskap.

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om straff för penningtvättsbrott. Straffbestämmelserna har, jämfört med dagens reglering, fått en annan utformning för att de ska bli enklare att tillämpa. Straffansvaret föreslås omfatta även den som tvättar vinster från egen brottslighet (självtvätt), liksom den som i näringsverksamhet eller liknande medverkar till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte (näringspenningtvätt). Straffansvar föreslås för försök, förberedelse och stämpling till brott som inte är ringa.

Vidare föreslås utökade möjligheter att förverka egendom som har varit föremål för penningtvätt. Förslaget innebär dessutom att det ska vara möjligt att belägga egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism med ett tillfälligt förbud att disponera den (dispositionsförbud). Även en möjlighet att ta sådan egendom i beslag föreslås (penningbeslag).

I lagrådsremissen behandlas också tillträdet till Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott. Genom de lagändringar som föreslås bedöms Sverige leva upp till konventionens krav.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om straff för penningtvättsbrott	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott	10
2.3	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	11
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.	12
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti	13
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd	14
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall	15
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall	17
2.9	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	18
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	19
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:000) om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	22
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	23
3	Ärendet och dess beredning	25
4	Bakgrund	25
4.1	Vad är penningtvätt?	25
4.1.1	Penningtvättens omfattning	27
4.2	Finansiering av terrorism	27
4.3	Likheter och skillnader mellan penningtvätt och terrorismfinansiering	28
4.4	Sveriges åtaganden internationellt och inom EU	28
4.4.1	Förenta nationerna	28
4.4.2	Financial Action Task Force	30
4.4.3	Europarådet	31
4.4.4	Europeiska unionen	32
5	Nuvarande reglering	35
5.1	Straffrättslig reglering	35
5.1.1	Medverkan och efterföljande delaktighet	35
5.1.2	Penninghäleri	36
5.1.3	Häleri	38

5.1.4	Straff för penningtvåtsåtgärder enligt andra bestämmelser	40
5.1.5	Förverkande av utbyte av brott	41
5.1.6	Straffprocessuella tvångsmedel	44
5.1.7	Tidigare straffrättsliga överväganden	45
5.2	Administrativ reglering	47
5.2.1	Penningtvåttslagen.....	47
6	Den nuvarande regleringen behöver reformeras	48
7	En effektivare kriminalisering av penningtvätt	49
7.1	En ny lag om straff för penningtvåtsbrott införs	49
7.2	Giltiga förbrott.....	51
7.3	Förbrott med internationell anknytning	51
7.4	Egendomens koppling till förbrottet.....	52
7.5	Avgränsningen av penningtvåtsbrottet	54
7.6	Att dölja berikande omfattas av penningtvåtsbrottet	58
7.7	Självtvätt omfattas av penningtvåtsbrottet	59
7.8	Främjande av omsättning utan penningtvättssyfte.....	61
7.9	Straffskalorna och gradindelningen	63
7.10	Penningtvätt i näringsverksamhet.....	64
7.11	Försök, förberedelse och stämpling kriminaliseras även vid penningtvåtsbrott av normalgraden.....	67
7.12	Vissa frågor om rättskraft och preskription	69
8	Utökade möjligheter till förverkande	71
8.1	Egendom som varit föremål för penningtvätt kan förverkas.....	71
8.2	Vilka typer av brott kan utlösa förverkande?.....	72
8.3	Utbyte, kostnadsersättning och hjälpmedel vid brott kan förverkas	74
8.4	Hos vem får förverkande ske?	74
8.5	Förvar av egendom i vissa fall.....	77
9	Bättre möjligheter att säkra egendom.....	79
9.1	Dispositionsförbud och penningbeslag införs	79
9.2	Dispositionsförbud	83
9.2.1	Beslut om dispositionsförbud ska fattas av Rikspolisstyrelsen	83
9.2.2	Förutsättningarna för ett beslut om dispositionsförbud	84
9.2.3	Vad ett dispositionsförbud kan avse	86
9.2.4	Giltighetstid och underrättelse om beslut om dispositionsförbud	88
9.2.5	Ett beslut om dispositionsförbud får inte överklagas.....	90
9.2.6	Verksamhetsutövers rapporterings-skyldighet modifieras	91
9.3	Penningbeslag.....	92
9.4	Skadestånd vid felaktiga beslut	94
10	Tillträde till 2005 års förverkandekonvention.....	95
10.1	Inledning.....	95

10.2	Konventionens innehåll	96
10.3	Förverkandekonventionen bör godkännas	103
10.4	Behovet av lagändringar	103
10.5	Sverige bör lämna vissa förklaringar	105
11	Ikraftträdande	109
12	Kostnader och andra konsekvenser	110
13	Författningskommentar	112
13.1	Förslaget till lag om straff för penningtvåtsbrott	112
13.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:000) om straff för penningtvåtsbrott	125
13.3	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken	126
13.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.	126
13.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti	127
13.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd	127
13.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall	128
13.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall	129
13.9	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	129
13.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	130
13.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:000) om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	134
13.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	134
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud (SOU 2012:12)	135
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	140
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2012:12)	151
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Komplettering av penningtvåtsutredningens förslag – en ny möjlighet att säkra egendom	152
Bilaga 5	Promemorians lagförslag	153
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna (promemorian)	155

Bilaga 7	Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism.....	156
Bilaga 8	Europarådets konvention om penningtvätt, efter- forskning, beslag och förverkande av vinning av brott	195

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om straff för penningtvättsbrott,
2. lag om ändring i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott,
3. lag om ändring i brottsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
6. lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd,
7. lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,
8. lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,
9. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),
10. lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
11. lag om ändring i lagen (2014:000) om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
12. lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om straff för penningtvättsbrott

Häri genom föreskrivs följande

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt.

I lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns bestämmelser om åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

2 § Med brott i 3 och 4 §§ avses

1. gärning som utgör brott enligt svensk lag, eller
2. gärning som utgör brott enligt utländsk lag och som motsvarar brott enligt svensk lag.

Ansvar

3 § För *penningtvättsbrott* döms, om åtgärden syftar till att dölja att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde, den som

1. överlåter, förvärvar, omsätter, förvarar eller vidtar annan sådan åtgärd med pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, eller
 2. tillhandahåller, förvärvar eller upprättar en handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, deltar i transaktioner som utförs för skens skull, uppträder som bulvan eller vidtar annan sådan åtgärd.
- Straffet är fängelse i högst två år.

4 § För penningtvättsbrott döms även den som, utan att åtgärden har ett sådant syfte som anges i 3 §, otillbörligen främjar möjligheterna för någon att omsätta egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet.

5 § Är brott som avses i 3 eller 4 § grovt, döms för *grovt penningtvättsbrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värden, om de brottsliga åtgärderna har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av särskilt farlig art.

6 § Är brott som avses i 3 eller 4 § ringa, döms för *penningtvättsförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För penningtvättsförseelse döms även den som i fall som avses i 3 eller 4 § inte insåg men hade skälig anledning att anta att egendomen härrörde från brott eller brottslig verksamhet.

7 § Den som, i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 §, döms för *näringspenningtvätt* till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff döms den som i annat fall än som anges i första stycket medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 §.

8 § För försök, förberedelse eller stämpling till penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott eller näringspenningtvätt som inte är ringa, döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Förverkande

9 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom förklaras förverkad:

1. pengar eller annan egendom som varit föremål för brott enligt 3, 4, 5 eller 6 § eller, med undantag för näringspenningtvätt, 8 § eller värdet av sådan egendom,

2. utbyte av brott enligt denna lag, och

3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

Att egendom som varit föremål för brott enligt 7 § eller enligt 8 § som avser näringspenningtvätt kan tas i förvar framgår av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

10 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller om det finns andra särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling. I stället för sådan egendom får dess värde förklaras förverkat.

11 § Förverkande av egendom eller dess värde enligt 9 och 10 §§ får ske hos

1. gärningsmannen eller någon annan som medverkat till brottet,

2. den i vars ställe gärningsmannen eller någon annan medverkande var,

3. den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 36 kap. 4 § brottsbalken,

4. den som efter brottet förvärvat egendomen

a) genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva, eller

b) på annat sätt och då haft vetskap om eller skäligen anledning att anta att egendomen hade samband med brottet.

Tillhörde egendomen vid brottet inte någon av dem som anges i första stycket 1–3, får den inte förklaras förverkad. Förverkande enligt 9 § första stycket 1 får dock ske hos gärningsmannen eller någon annan som medverkat till brottet, även om egendomen vid brottet tillhörde någon annan.

Egendom som enligt 36 kap. 1 c § brottsbalken ska anses som utbyte får förklaras förverkad, om den egendom som den förverkade egendomen trätt i stället för vid brottet tillhörde någon av dem som anges i första stycket 1–3.

Penningbeslag

12 § Egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt denna lag, eller ett motsvarande värde, får tas i beslag (penningbeslag).

Penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

13 § Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Penningbeslag får avse endast sådan egendom som finns tillgänglig.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott

Härigenom föreskrivs att 12 § i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.1

Föreslagen lydelse

13 §

Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Penningbeslag får avse endast sådan egendom som finns tillgänglig.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än *Rikspolisstyrelsen*.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än *Polismyndigheten*.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs ifråga om brottsbalken
dels att 9 kap. 6 a och 7 a §§ brottsbalken¹ ska upphöra att gälla,
dels att 9 kap. 11 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

11 §²

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning, ocker, grovt häleri *eller grovt penninghäleri* och för stämpling till grovt häleri *eller grovt penninghäleri* döms till ansvar enligt *bestämmelserna* i 23 kap. Vad som anges i 23 kap. 3 § *skall* dock inte gälla i fråga om försök till utpressning.

Såsom för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri *dömes* den som för att *bedraga* försäkringsgivare eller *eljest* med bedrägligt uppsåt skadar sig eller annan till person eller egendom. Detsamma *skall* gälla, om någon med uppsåt *som nyss sagts söker* åstadkomma sådan skada. Har han innan skadan *inträtt* frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, *skall han vara fri från* ansvar.

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning, ocker *eller* grovt häleri och för stämpling till grovt häleri döms *det* till ansvar enligt 23 kap. *Bestämmelserna* i 23 kap. 3 § *ska* dock inte gälla i fråga om försök till utpressning.

Såsom för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri *döms* den som för att *bedra* försäkringsgivare eller *annars* med bedrägligt uppsåt skadar sig eller annan till person eller egendom. Detsamma *ska* gälla, om någon med *samma* uppsåt *försöker* åstadkomma sådan skada. Har han *eller hon* innan skadan *uppstått* frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, *ska han eller hon inte dömas till* ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse av
9 kap. 6 a § 1999:164
9 kap. 7 a § 1999:164.

² Senaste lydelse 2001:780.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Har egendom som frånhänts någon genom brott anträffats hos annan som uppenbart saknar rätt till egendomen *eller* har *den* anträffats utan att vara i någons besittning *och är* varken ägaren eller annan som har rätt till egendomen känd, *skall egendomen tas i förvar, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller* egendom som har förvärvats eller *mot-tagits* under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken.

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som *sedermere* blir känd eller annan som har rätt till egendomen att få egendomen utlämnad till sig eller att erhålla ersättning finns *bestämmelser* i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som *har* frånhänts någon genom brott *och som* anträffats hos *någon* annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller *någon* annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller *tagits emot* under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken, *och*

4. *egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen (2014:000) om straff för penningtvätsbrott.*

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller *någon* annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som *senare* blir känd, eller *för någon* annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att erhålla ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 1991:452.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

Häri genom föreskrivs att 4 b § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ett krav avseende tillgångar, som enligt en lagakraftvunnen dom har varit föremål för brott enligt 9 kap. 6, 6 a, 7 eller 7 a § brottsbalken, skall inte ge rätt till ersättning från insättningsgarantin.

Om åtal har väckts för brott enligt första stycket avseende viss insättning och ersättning begärs för insättningen, skall garantimyndigheten besluta att ersättning tills vidare inte skall betalas ut.

Föreslagen lydelse

4 b §¹

Ett krav avseende tillgångar som enligt en lagakraftvunnen dom har varit föremål för brott enligt 9 kap. 6 eller 7 § brottsbalken eller 3, 4, 5 eller 6 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott, ska inte ge rätt till ersättning från insättningsgarantin.

Om åtal har väckts för brott som avses i första stycket avseende viss insättning och ersättning begärs för insättningen, ska garantimyndigheten besluta att ersättning tills vidare inte ska betalas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2007:1433.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd

Härigenom föreskrivs att 14 och 18 §§ lagen (1999:158) om investerarskydd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ett krav avseende tillgångar som enligt en lagakraftvunnen dom har varit föremål för brott enligt 9 kap. 6, 6 a, 7 eller 7 a § brottsbalken, skall inte ge rätt till ersättning från investerarskyddet.

Om åtal har väckts för brott enligt 9 kap. 6, 6 a, 7 eller 7 a § brottsbalken avseende viss tillgång och ersättning begärs för tillgången, skall garantimyndigheten besluta att ersättning tills vidare inte skall betalas ut.

Föreslagen lydelse

14 §

Ett krav avseende tillgångar som enligt en lagakraftvunnen dom har varit föremål för brott enligt 9 kap. 6 eller 7 § brottsbalken eller 3, 4, 5 eller 6 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott, ska inte ge rätt till ersättning från investerarskyddet.

18 §¹

Om åtal har väckts för brott som avses i 14 § avseende viss tillgång och ersättning begärs för tillgången, ska garantimyndigheten besluta att ersättning tills vidare inte ska betalas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2007:1434.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

dels att 3 och 7 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 8 och 9 §§, samt närmast före 8 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller *andra tillgångar* i syfte att *dessa skall* användas eller med vetskap om att *de är avsedda* att användas för att begå särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Är brott som anges i första stycket grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om det utgjort led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall *döms inte* till ansvar.

Tillgångar som varit föremål för brott enligt denna lag *skall* förklaras *förverkade*, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för *tillgångarna* kan värdet av *dessa* förklaras förverkat. Även utbyte av brott enligt denna lag *skall* förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Föreslagen lydelse

3 §

Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller *annan egendom* i syfte att *egendomen ska* användas eller med vetskap om att *den är avsedd* att användas för att begå särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Är brott som anges i första stycket grovt, döms till fängelse *i* lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om det utgjort *ett* led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall *ska det inte dömas* till ansvar.

7 §

Egendom som varit föremål för brott enligt denna lag *ska* förklaras *förverkad*, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för *egendomen* kan värdet av *den* förklaras förverkat. Även utbyte av brott enligt denna lag *ska* förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Penningbeslag

8 §

Egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet som skärligen kan antas vara föremål för brott enligt denna lag, eller ett motsvarande värde, får tas i beslag (penningbeslag).

Penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

9 §

Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Penningbeslag får avse endast sådan egendom som finns tillgänglig.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.7

Föreslagen lydelse

9 §

Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Penningbeslag får avse endast sådan egendom som finns tillgänglig.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än *Rikspolisstyrelsen*.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än *Polismyndigheten*.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2.9 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 42 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

42 §¹

En revisor ska vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3, 6 a och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken, *och* 2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken, 2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), *och*

3. 3–5 §§ *och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:000) om straff för penningtvåtsbrott.*

En revisor ska även vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2012:303.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

dels att 3 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 3 kap. 8 och 9 §§, samt närmast före 3 kap. 8 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §

En verksamhetsutövare ska granska transaktioner för att kunna upptäcka sådana som den misstänker eller har skälig grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Rikspolisstyrelsen.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Rikspolisstyrelsen. *Om den egendom som den eller de misstänkta transaktionerna avser finns hos verksamhetsutövaren ska detta anges särskilt, liksom uppgifter om vilka tillgodohavanden kunden har hos verksamhetsutövaren och i förekommande fall uppgifter om motparten av transaktionen.*

En verksamhetsutövare ska avstå från att utföra transaktioner som den misstänker eller har skälig grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion, eller om den vidare utredningen annars skulle kunna försvåras, får transaktioner utföras och uppgifter lämnas omedelbart i efterhand.

På begäran av Rikspolisstyrelsen ska verksamhetsutövaren eller den som yrkesmässigt driver lotteri- och spelverksamhet utan dröjsmål lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

När uppgifter har lämnats enligt andra stycket, ska även andra fysiska eller juridiska personer som avses i 1 kap. 2–4 §§ lämna de uppgifter för utredningen om penningtvätt eller finansiering av terrorism som myndigheten begär.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns även i 14 a § kasinolagen (1999:355).

Dispositionsförbud

8 §

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Rikspolisstyrelsen besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Rikspolisstyrelsen fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 §

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden får inte bestå längre än två arbetsdagar från Rikspolisstyrelsens beslut.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse

*behöver inte lämnas, om den med
hänsyn till omständigheterna uppen-
bart är utan betydelse.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:000) om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i stället för dess lydelse enligt lagen (2014:000) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagrådsremissen
En ny polisorganisation

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §

En verksamhetsutövare ska granska transaktioner för att kunna upptäcka sådana som den misstänker eller har skäligen grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Polismyndigheten.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Polismyndigheten. *Om den egendom som den eller de misstänkta transaktionerna avser finns hos verksamhetsutövaren ska detta anges särskilt, liksom uppgifter om vilka tillgodohavanden kunden har hos verksamhetsutövaren och i förekommande fall uppgifter om motparten av transaktionen.*

En verksamhetsutövare ska avstå från att utföra transaktioner som den misstänker eller har skäligen grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion, eller om den vidare utredningen annars skulle kunna försvåras, får transaktioner utföras och uppgifter lämnas omedelbart i efterhand.

På begäran av Polismyndigheten ska verksamhetsutövaren eller den som yrkesmässigt driver lotteri- och spelverksamhet utan dröjsmål lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

När uppgifter har lämnats enligt andra stycket, ska även andra fysiska eller juridiska personer som avses i 1 kap. 2–4 §§ lämna de uppgifter för utredningen om penningtvätt eller finansiering av terrorism som myndigheten begär.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns även i 14 a § kasinolagen (1999:355).

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 och 9 §§ lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.10

Föreslagen lydelse

8 §

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet av ett penningvärde är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får *Rikspolisstyrelsen* besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får *Rikspolisstyrelsen* fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får *Polismyndigheten* besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får *Polismyndigheten* fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 §

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden får inte bestå längre än två arbetsdagar från *Rikspolisstyrelsens* beslut.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden får inte bestå längre än två arbetsdagar från *Polismyndighetens* beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 19 augusti 2010 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över kriminaliseringen av penningtvätt och vissa därmed sammanhängande frågor. I uppdraget ingick att överväga om kriminaliseringen av penningtvätt behöver förenklas och förtydligas samt att ta ställning till om det straffbara området för penningtvätt bör utvidgas. Utredaren skulle också ta ställning till om ändringar i kriminaliseringen av penningtvätt medförde behov av att utöka möjligheterna att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt. För att säkerställa att det finns effektiva regler för att bekämpa penningtvätt fick utredaren också i uppdrag att ta ställning till om det finns behov av och om det är lämpligt att göra ändringar i systemet för att tillfälligt stoppa misstänkta transaktioner. I uppdraget ingick slutligen att ta ställning till om Sverige ska tillträda Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism, samt vilka lagändringar som i så fall krävs.

Utredningen, som antog namnet 2010 års Penningtvätsutredning, överlämnade i mars 2012 betänkandet Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud (SOU 2012:12). Betänkandet har remissbehandlats.

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2* och en förteckning över remissinstanserna i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2012/2240/L5).

För att komplettera beredningsunderlaget utarbetades inom Justitiedepartementet en promemoria (Ju2013/7019/L5) med förslag till en ny möjlighet att ta viss typ av egendom som skäligen kan antas vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism, i beslag (penningbeslag). Promemorian har remissbehandlats.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 4*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 5*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2013/7019/L5).

Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism i den officiella engelska lydelsen finns i *bilaga 7* och en icke-officiell översättning till svenska finns i *bilaga 8*.

4 Bakgrund

4.1 Vad är penningtvätt?

Det finns inte någon allmänt vedertagen definition av penningtvätt, men med begreppet förstås vanligtvis åtgärder som syftar till att dölja eller omsätta vinning av brottslig verksamhet.

Begreppet penningtvätt förekommer inte uttryckligen inom svensk straffrätt men penningtvättsåtgärder bestraffas som penninghäleri och penninghäleriförseelse (9 kap. 6 a respektive 7 a § BrB). Dessa straffbestämmelser tar sikte på åtgärder för att ”tvätta” egendom som någon annan har förvärvat eller på annat sätt tillgodogjort sig genom brott. Penningtvättsåtgärder kan också vara möjliga att bestraffa enligt andra straffbestämmelser, t.ex. som häleri eller skyddande av brottsling.

I lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) definieras penningtvätt som sådana åtgärder med brottsligt förvärvat egendom som kan medföra att egendomens samband med brott döljs, att den brottslige får möjlighet att undandra sig rättsliga påföljder eller att återanskaffandet av egendomen försvåras, och sådana åtgärder som innefattar förfogande över och förvärv, innehav eller brukande av egendomen. Vidare avses sådana åtgärder med annan egendom än sådan som är brottsligt förvärvat, om åtgärderna är ägnade att dölja att någon har berikat sig genom brottslig gärning. Definitionen är utformad i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism (tredje penningtvättsdirektivet). Direktivet innehåller bestämmelser om administrativa åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism.

I Brottsförebyggande rådets rapport *Penningtvätt. Rapportering och hantering av misstänkta transaktioner* (Brå 2011:4) anges att innebörden av begreppet penningtvätt varierar beroende på i vilket sammanhang och i vilket syfte det används. Enligt rapporten brukar tre syften lyftas fram inom forskningen. Brottsutbytet ska omvandlas till en mindre misstänkt form av tillgång, pengarnas illegala ursprung och deras ägarskap ska döljas och en legitim förklaring eller källa för pengarna ska skapas (Brå 2011:4 s. 23).

Själva penningtvätten beskrivs enligt rapporten som en process som ofta delas in i tre delvis överlappande faser: placering, skiktning och integrering.

Genom *placeringen* förs brottsutbytet in i det legala ekonomiska systemet, ofta genom att egendomen placeras i en bank eller annan finansiell institution. Därigenom omvandlas tillgångarna från kontanter till ett kontotillgodohavande eller motsvarande och det första syftet är därmed uppfyllt. Under *skiktningen* genomförs olika transaktioner för att försvåra möjligheten att spåra pengarnas olagliga ursprung och deras ägarskap. Pengarna kan plockas ut och flyttas mellan olika konton och olika finansiella institut. De kan också cirkuleras mellan olika ekonomiska sektorer, företag och finansiella institut, ibland flera länder. Vid *integreringen* skapas en till synes legitim förklaring eller källa till pengarna. Detta kan ske exempelvis genom fiktiva affärsaktiviteter eller genom att pengarna maskeras som spelvinster eller banklån. När denna fas är genomförd är penningtvätten avslutad och pengarna integrerade i det finansiella systemet och kan användas för lagliga syften (Brå 2011:4 s. 24–30).

4.1.1 Penningtvättens omfattning

Internationella valutafonden uppskattar i en rapport att värdet av tvättade pengar internationellt sett uppgår till mellan två och fem procent av världens totala bruttonationalprodukt (BNP).⁷ Enligt en rapport från FN-organet UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) från oktober 2011 uppskattas det totala värdet som är tillgängligt för penningtvätt till 2,7 procent av världens totala BNP, vilket motsvarar ca 1 600 miljarder USD (2009).

Någon uppskattning av värdet av tvättade pengar i Sverige finns inte. Där- emot kan nämnas att antalet rapporter om misstänkta transaktioner från verksamhetsutövare till Rikspolisstyrelsen under 2012 uppgick till 9 436 vilket innebär en tydlig minskning jämfört med tidigare år. Inom Rikspolisstyrelsen⁸ är det Finanspolisen som tar emot, bearbetar och analyserar information om bl.a. penningtvätt, finansiering av terrorism och brottsvins- ter. I praktiken uppges rapporteringsläget vara ungefär detsamma som ti- digare, den statistiska minskningen är ett resultat av att Finanspolisens ärendehanteringssystem numera redovisar antalet ärenden, och inte som tidigare enskilda rapporter (Finanspolisens årsrapport 2012 s. 26).

4.2 Finansiering av terrorism

Eftersom åtgärder mot penningtvätt delvis sammanfaller med åtgärder mot terrorismfinansiering finns det anledning att även redogöra för den straffrättsliga regleringen avseende det senare. Enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansie- ringslagen) är det straffbart att samla in, tillhandahålla eller ta emot pengar eller andra tillgångar i syfte att dessa ska användas eller med vet- skap om att de är avsedda att användas för att begå särskilt allvarlig brottslighet. Med särskilt allvarlig brottslighet i lagens mening avses bl.a. mord, dråp, grov misshandel, människorov, mordbrand, allmänfarlig öde- läggelse och sabotage, om syftet med gärningen är att injaga skräck i en befolkning eller en befolkningsgrupp eller att förmå en regering eller en internationell organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd. Även flera andra allvarliga brott, däribland terroristbrott, grovt sabotage och kapning, är att anse som särskilt allvarlig brottslighet enligt finansie- ringslagen (2 §). Lagen genomför den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som antogs av Förenta nation- ernas generalförsamling den 9 december 1999 (prop. 2001/02:149).

I penningtvättslagen definieras finansiering av terrorism som insam- ling, tillhandahållande eller mottagande av tillgångar i syfte att de ska an- vändas eller med vetskap om att de är avsedda att användas för att begå sådan brottslighet som avses i 2 § finansieringslagen (1 kap. 5 § 4).

⁷ Reference guide to Anti-Money Laundering and Financing of Terrorism, Second Edition and supplement on Special Recommendation IX, 2006.

⁸ I och med den omorganisation av polisen som genomförs per den 1 januari 2015 upphör Rikspolisstyrelsen som en egen myndighet och slås samman med de 21 polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten (prop. 2012/13:1, utg.omr. 4, s. 47 f., bet. 2012/13:JuU1, rskr. 2012/13:139).

I det följande avses med *terrorismfinansiering* och *finansiering av terrorism*, finansiering av såväl terroristbrott som annan särskilt allvarlig brottslighet i enlighet med finansieringslagen.

4.3 Likheter och skillnader mellan penningtvätt och terrorismfinansiering

De medel som är föremål för penningtvätt har alltid ett brottsligt ursprung. Om egendomen inte är brottsligt åtkommen eller det inte rör sig om ett brottsligt berikande finns det inte något att tvätta. När det gäller finansiering av terrorism däremot, kan den egendom som används för att bekosta terrorism ha såväl olagligt som lagligt ursprung. Det som bestraffas är i stället syftet med en transaktion, dvs. vad egendomen ska användas till. Därför finns det vid terrorismfinansiering ofta inte något behov av att dölja medlens ursprung. Detta är en grundläggande skillnad mellan penningtvätt å ena sidan och finansiering av terrorism å den andra.

Från straffrättslig synpunkt är det sålunda fråga om motsatta förfaranden. Det som bestraffas vid terrorismfinansiering är åtgärder som föregår ett terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet. Vid terrorismfinansiering önskar man alltså dölja vad egendomen är avsedd för, nämligen att finansiera terrorism. Syftet med penningtvätt är däremot att dölja att egendom härrör från brott och vem som är ägare till den, dvs. dess olagliga ursprung. Det som bestraffas vid penningtvätt är således efterföljande åtgärder, dvs. handlingar som ligger i tiden efter ett fullbordat brott.

Den gemensamma nämnaren är i stället att både penningtvätt och finansiering av terrorism i stor utsträckning använder det finansiella systemet för att uppnå det brottsliga syftet. Det innebär att båda typerna av brottslighet kan bekämpas med liknande metoder inom ramen för det finansiella systemet. Genom penningtvättslagen har skapats ett gemensamt administrativt regelverk som är avsett att förhindra att det finansiella systemet utnyttjas för penningtvätt och terrorismfinansiering. Från straffrättslig synpunkt finns det normalt inte anledning att lägga vikt vid den koppling mellan de båda områdena som finns i de administrativa reglerna. Däremot kan det finnas skäl att beakta en sådan koppling när det gäller en eventuell möjlighet att stoppa misstänkta transaktioner inom ramen för det finansiella systemet.

4.4 Sveriges åtaganden internationellt och inom EU

4.4.1 Förenade nationerna

Narkotikabrottskonventionen

FN-konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (narkotikabrottskonventionen) antogs den 19 december 1988. Sverige har tillträtt konventionen (prop. 1990/91:127, bet. 1990/91:JuU32, rskr. 1990/91:323).

Narkotikabrottskonventionen har till syfte att stärka det internationella samarbetet och effektivisera insatserna mot den internationella narkotikabrottsligheten. Konventionen innehåller förpliktelser att i olika hänseenden straffbelägga inte bara illegal framställning, försäljning och innehav av narkotika utan också förfaranden som innebär hjälp att dölja eller omätta vinsterna från den illegala handeln.

När det gäller penningtvättsåtgärder föreskrivs att varje part ska straffbelägga omvandling eller överföring⁹ av egendom med vetskap om att egendomen härrör från ett eller flera narkotikabrott eller från delaktighet i sådant eller sådana brott, om det sker för att dölja eller maskera egendomens olagliga ursprung eller för att bistå en person som är delaktig i brottet eller brotten att undandra sig de rättsliga följderna av sina handlingar (artikel 3.1 punkterna b och c). Dessutom ska parterna kriminalisera döljande eller maskering av egendomens rätta art eller ursprung, av dess belägenhet eller förfogandet över den eller dess förflyttning, eller av äganderätten eller andra rättigheter till den med vetskap om att egendomen härrör från ett eller flera narkotikabrott eller från delaktighet i sådant eller sådana brott. Med reservation för en parts konstitutionella principer och grundbegreppen i dess rättsordning ska dessutom förvärv, innehav eller användning¹⁰ av egendom, om gärningsmannen vid mottagandet kände till att egendomen härrörde från ett eller flera narkotikabrott eller från delaktighet i sådant brott, liksom medverkan, försök och stämpling vara straffbara.

Med anledning av Sveriges tillträde till konventionen utvidgades häleri-bestämmelserna genom införandet av bestämmelsen om otillbörligt främjande av annans möjligheter att tillgodogöra sig värdet av egendom som härrör från brottsligt förvärv eller annars medverkar till att dölja att egendomen förvärvats genom brott (dåvarande 9 kap. 6 § första stycket 3 och 4 samt 7 § BrB). Till skillnad från vad som följer av narkotikabrottskonventionen, begränsades den svenska kriminaliseringen inte till någon särskild typ av förbrott (se prop. 1990/91:127 s. 35 ff.).

Konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet

FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet antogs den 15 november 2000. Sverige har tillträtt konventionen (prop. 2002/03:146, bet. 2004/05:SfU16, rskr. 2004/05:248).

Enligt artikel 6 ska konventionsstaterna kriminalisera uppsåtlig penningtvätt. De handlingar som ska vara straffbelagda är för det första omvandling eller överföring av egendom med vetskap om att den utgör vinning av brott, om det sker för att dölja eller maskera egendomens olagliga ur-

⁹ I de engelska versionerna av de instrument som beskrivs i avsnitt 4.4 används genomgående begreppen *conversion* or *transfer of property*. Översättningen av dessa begrepp till svenska är dock inte enhetlig. I narkotikabrottskonventionen används uttrycken *omsättning eller överlåtelse*, i konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (se under nästa rubrik) används *omvandling eller överlåtelse*, i Europarådets förverkandekonventioner (avsnitt 4.4.3) *omsättning eller överlåtelse* och i EU:s penningtvättsdirektiv (avsnitt 4.4.4) slutligen *omvandling eller överföring*. I det följande används *omvandling eller överföring*.

¹⁰ Det engelska ordet *use* översätts med *användning* i narkotikabrotts- och förverkandekonventionerna, med *användande* i konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet samt med *brukande* i penningtvättsdirektivet. Orden är synonyma men här och i det följande används *brukande*.

sprung eller för att hjälpa en person som är delaktig i förbrottet att undandra sig de rättsliga följderna av sina gärningar. För det andra gäller det döljande eller maskering av egendoms rätta natur eller ursprung, dess belägenhet eller förfogandet över den eller dess förflyttning eller äganderätten eller annan rättighet till denna med vetskap om att den utgör vinning av brott.

Därutöver anges att vissa ytterligare gärningar, bl.a. förvärv, innehav och brukande samt medverkan, försök och stämpling till penningtvätt, ska kriminaliseras med reservation för vad som följer av grundbegreppen i konventionsstatens rättsordning.

Varje konventionsstat åtar sig att söka kriminalisera penningtvätt i förhållande till så många förbrott som möjligt och i vart fall när det gäller vissa typer av brott. Penningtvättsgärningarna ska vara straffbelagda oavsett om förbrottet faller under den nationella jurisdiktionen eller inte.

En stat har möjlighet att enligt de grundläggande principerna i sin nationella lagstiftning föreskriva att penningtvättsåtgärder vidtagna av den person som begått förbrottet (självtvätt) inte ska vara kriminaliserade.

4.4.2 Financial Action Task Force

Financial Action Task Force (FATF) är ett mellanstatligt organ som har till syfte att fastställa standarder och främja ett effektivt genomförande av rättsliga, administrativa och operativa åtgärder för att bekämpa penningtvätt, finansiering av terrorism och massförstörelsevapen, liksom andra relaterade hot mot integriteten i de internationella finansiella systemen. Sverige är medlem av FATF sedan organisationen inrättades vid G7-mötet i Paris 1989.

FATF har antagit fyrtio rekommendationer om åtgärder mot penningtvätt, finansiering av terrorism och finansiering av spridning av massförstörelsevapen. Genom ett ömsesidigt utvärderingssystem kontrollerar FATF att rekommendationerna följs. Förutom att övervaka implementeringen av rekommendationerna kartlägger FATF metoder för penningtvätt och finansiering av terrorism inom olika områden för att kunna anpassa motmedlen.

FATF har 36 medlemmar och genom ett antal FATF-liknande regionala organisationer har sammantaget över 180 jurisdiktioner förbundet sig att följa FATF:s rekommendationer och underkasta sig utvärdering av de nationella systemen. Rekommendationerna ligger också till grund för de inom EU antagna penningtvättsdirektiven (se avsnitt 4.4.4), som i sin tur genomförts i Sverige genom penningtvättslagen.

Enligt de fyrtio rekommendationerna ska medlemsstaterna bl.a. kriminalisera penningtvätt och finansiering av terrorism (rekommendationerna 3 och 5) och vidare ska det finnas regler om förverkande (rekommendation 4). Kriminaliseringen av penningtvätt ska ske i enlighet med de ovan nämnda FN-konventionerna och så många brott som möjligt, och i vart fall alla allvarliga brott, ska kunna utgöra förbrott till penningtvätt. I samband med den senaste revideringen infördes skattebrott som ett av de brott som ska kunna utgöra förbrott till penningtvätt. Med reservation för grundläggande principer i den nationella rättsordningen ska medverkan, försök och stämpling till penningtvätt vara straffbara.

Ansvar för penningtvätt ska kunna utkrävas även av den person som begått förbrottet (självtvätt), om det inte strider mot grundläggande principer i den nationella rätten.

Sverige utvärderades inom ramen för den tredje omgången ömsesidiga utvärderingar i februari 2006. När det gäller det straffrättsliga systemet ansåg FATF att de dåvarande rekommendationerna om kriminalisering av penningtvätt huvudsakligen var uppfyllda. FATF konstaterade att penninghäleribestämmelsen täcker in de objektiva och subjektiva moment som föreskrivs i FN-konventionerna. Samtidigt framhölls det att självtvätt inte täcks av de svenska straffbestämmelserna och att utvärderingsgruppen inte kunde bekräfta att detta berodde på några grundläggande principer, såsom de definieras av FATF, varför Sverige borde kriminalisera självtvätt. Vidare ansåg FATF att försök och stämpling till penninghäleri av normalgraden borde göras straffbara.

4.4.3 Europarådet

1990 och 2005 års förverkandekonventioner

Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (1990 års förverkandekonvention) antogs den 8 november 1990. Sverige har tillträtt konventionen och i samband med detta gjordes bedömningen att Sverige genom befintlig lagstiftning lever upp till vad konventionen kräver, men att vissa förklaringar skulle lämnas vid tillträdet (prop. 1995/96:49, bet. 1995/96:JuU10, rskr. 1995/96:59).

Syftet med konventionen är att underlätta det internationella samarbetet och den inbördes rättshjälpen vid brottsutredningar och för att spåra, ta i beslag och förverka brottsvinster. Genom konventionen åtar sig parterna särskilt att kriminalisera penningtvätt samt att förverka föremål som använts som hjälpmedel vid brott och vinning av brott, eller egendom motsvarande värdet av sådan vinning. Konventionen utarbetades med narkotikabrottskonventionen (se avsnitt 4.4.1) som förebild men med den skillnaden att 1990 års förverkandekonvention inte är begränsad till någon viss typ av förbrott. Syftet är i stället att den ska kunna omfatta alla slags brott och särskilt sådana brott som medför stora ekonomiska vinster. Definitionen av penningtvätt, liksom kriminaliseringsåtagandet, är i allt väsentligt likalydande.

Konventionen från 1990 har vidareutvecklats och kompletterats vilket resulterat i Europarådets konvention av den 16 maj 2005 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism (2005 års förverkandekonvention). Sverige har undertecknat konventionen. Dess närmare innehåll och frågan om ett svenskt tillträde behandlas i kapitel 10.

För de stater som inte har tillträtt 2005 års förverkandekonvention gäller 1990 års konvention alltjämt. Stater som har tillträtt båda konventionerna tillämpar fortfarande 1990 års förverkandekonvention i förhållande till stater som ännu inte tillträtt 2005 års förverkandekonvention.

Beträffande kraven i 2005 års förverkandekonvention när det gäller möjligheten att säkra egendom inför att framtida förverkande kan följande redan nu påpekas. Enligt artikel 4 jämförd med artikel 2 ska det

bl.a. vara möjligt att identifiera, spåra, spärra eller ta i beslag egendom som kan förverkas i syfte att underlätta verkställigheten av ett senare förverkande.

Enligt artikel 14 ska en finansunderrättelseenhet eller annan behörig myndighet eller behörigt organ kunna vidta brådskande åtgärder, när det finns misstanke om att en transaktion har samband med penningtvätt, och skjuta upp en transaktion eller vägra tillstånd till att den genomförs för att analysera transaktionen och bekräfta misstanken. Enligt konventionen får en stat föreskriva att en sådan åtgärd får vidtas först sedan en verksamhetsutövare har lämnat en rapport om en misstänkt transaktion. Varaktigheten av en sådan åtgärd får varje stat bestämma.

Enligt artikel 47 ska vidare varje part se till att finansunderrättelseenheten kan vidta sådana brådskande åtgärder även på framställning av en utländsk finansunderrättelseenhet. En transaktion ska då kunna avbrytas tillfälligt eller dess genomförande vägras i enlighet med den nationella lagstiftningen.

Som utvecklas närmare i avsnitt 5.1.6 finns i dag inte någon möjlighet för Finanspolisen, Finansinspektionen eller någon annan myndighet (eller annat organ) att avbryta eller fördröja transaktioner som antas utgöra penningtvätt eller terrorismfinansiering.

4.4.4 Europeiska unionen

Penningtvättsdirektivet

Inom EU har arbetet mot penningtvätt resulterat i flera direktiv med regler om administrativa åtgärder som syftar till att förebygga och bekämpa penningtvätt genom att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt.

Det tredje och nu gällande penningtvättsdirektivet, som utvidgats till att omfatta åtgärder för att förebygga och bekämpa även finansiering av terrorism, bygger liksom de tidigare två direktiven i huvudsak på de rekommendationer som har antagits av FATF (prop. 2008/09:70 s. 47). Det omfattar åtgärder för kundkontroll samt gransknings- och rapporteringsåtgärder som ska vidtas av verksamhetsutövare inom dels bank- och finanssektorn, dels viss yrkesverksamhet som innebär bistånd vid eller genomförande av större finansiella transaktioner eller där risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism är särskilt stor. Direktivet inleds med att ange att medlemsstaterna ska säkerställa att penningtvätt och finansiering av terrorism förbjuds samt vad som inom ramen för direktivet avses med penningtvätt och finansiering av terrorism (artikel 1). Definitionen av penningtvätt är i allt väsentligt densamma som i de internationella instrument som redogjorts för ovan, men saknar den begränsningsmöjlighet som kan följa av konstitutionella principer när det gäller vissa typer av befattning samt osjälvständiga brottsformer. En väsentlig nyhet i det tredje penningtvättsdirektivet är reglerna om ett riskbaserat förhållningssätt. Utgångspunkten är att riskerna skiljer sig åt mellan olika länder, kunder och verksamhetsområden samt att riskbilden kan förändras över tid tiden.

Sverige har genomfört det tredje penningtvättsdirektivet genom lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (prop. 2008/09:70), som ersatte den tidigare penningtvättslagen (se avsnitt 5.2).

Med anledning av dels en planerad femårsöversyn av det tredje penningtvättsdirektivet, dels revideringen av FATF-rekommendationerna i februari 2012 presenterade EU-kommissionen den 5 februari 2013 ett utkast till ett nytt direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism (KOM[2013] 45 slutlig).

Gemensam åtgärd om penningtvätt m.m.

EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor antog den 3 december 1998 en gemensam åtgärd om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel och vinning av brott¹¹. Regeringen beslöt att anta den gemensamma åtgärden vid regeringssammanträde den 26 november 1998 (Ju1998/3958/L5).

Åtgärden kompletterar förverkandekonventionen och syftar till att förbättra medlemsstaternas samarbete när det gäller penningtvätt, beslag och förverkande. Enligt den gemensamma åtgärden åtar sig medlemsstaterna bl.a. att se till att deras lagstiftning om penningtvätt och förverkande är så generell som möjligt och inte begränsad till vissa brott eller brotts typer. Vidare föreskrivs i åtgärden att medlemsstaterna ska ta bort eller begränsa sina reservationer till förverkandekonventionens bestämmelser i dessa delar.

Sverige har på sätt som föreskrivs i den gemensamma åtgärden begränsat sin förklaring i förhållande till förverkandekonventionen genom att utvidga dels kretsen av förbrott till penningtvätt (regeringsbeslut den 10 juni 1999, Ju1999/2704/L5), dels möjligheten att förverka egendom (regeringsbeslut den 19 maj 2005, Ju2005/4602/L5).

Rambeslutet om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott

Rådets rambeslut 2001/500/RIF av den 26 juni 2001 om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott¹² antogs för att delvis ersätta och skärpa den gemensamma åtgärden från 1998. Bakgrunden var bl.a. att det rådde osäkerhet om i vilken utsträckning de gemensamma åtgärderna var bindande för medlemsstaterna.

I rambeslutet anges att det inte får göras eller vidhållas några reservationer i fråga om 1990 års förverkandekonventions krav när det gäller förverkande, om brottet bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där högsta straffet är mer än ett år. Medlemsstaterna får emellertid vidhålla reservationer när det gäller förverkande av vinning av skattebrott, under förutsättning att man såväl nationellt som vid internationellt samarbete kan förverka sådan vinning genom nationell, EG-rättslig eller internationell lagstiftning för indrivning av skattefordringar.

¹¹ EGT L 333, 9.12.1998, s. 1.

¹² EGT L 182, 5.7.2001, s. 1.

Rambeslutet innebär vidare att några reservationer inte får göras eller vidhållas i fråga om 1990 års förverkandekonventions krav om att ”allvarliga brott” ska kunna utgöra förbrott till penningtvätt. Till denna kategori av brott ska under alla förhållanden räknas de brott som bestraffas med frihetsberövande åtgärd där högsta straffet är mer än ett år eller, när det gäller stater som har en minimitröskel för brott i sitt rättssystem, brott som bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där lägsta straffet är mer än sex månader.

Vid antagandet av rambeslutet gjordes bedömningen att Sverige bör begränsa sin förklaring till förverkandekonventionen men att den svenska lagstiftningen väl uppfyllde rambeslutets krav (prop. 2000/01:58 s. 12).

Bedrägerikonventionen med tilläggsprotokoll

Konventionen om skydd för de Europeiska gemenskapernas finansiella intressen¹³ (bedrägerikonventionen) antogs 1995 inom ramen för samarbetet inom den tredje pelaren i EU. Syftet med konventionen är att förbättra skyddet för gemenskapernas finansiella intressen mot framför allt bedrägerier genom att medlemsstaterna åtar sig dels att kriminalisera vissa gärningar, dels att uppfylla vissa minimikrav gällande jurisdiktion, utlämning och internationell rättslig hjälp. Konventionen kompletterades med ett första tilläggsprotokoll rörande korruption¹⁴ och ett protokoll angående förhandsavgörande av EG-domstolen¹⁵.

Ett andra tilläggsprotokoll om penningtvätt antogs 1997.¹⁶ Syftet med det protokollet är bl.a. att säkerställa att penningtvätt avseende vinning av bedrägeri eller korruption som skadar eller kan skada Europeiska gemenskapernas finansiella intressen är straffbelagt i medlemsstaterna, att det ska finnas möjlighet att ställa juridiska personer till ansvar för brott som begås inom ramen för den juridiska personens verksamhet samt att säkerställa att förverkande kan ske av hjälpmedel för och vinning av nämnda brott. Enligt protokollet ska medlemsstaterna kriminalisera penningtvätt, såsom begreppet definieras i penningtvättsdirektivet (se ovan), när det rör vinning av bedrägeri, åtminstone i allvarliga fall, samt vinning av aktiv och passiv korruption.

Sverige har genomfört bedrägerikonventionen och de tre protokollen, vilket ledde till vissa lagändringar (prop. 1998/99:32 och 2000/01:133). Ändringarna innebar bl.a. kriminalisering av subventionsmissbruk, vissa ändringar när det gäller mutbrott och bestickning, liksom straffansvar för försök, förberedelse och stämpling till grovt häleri och grovt penninghäleri.

¹³ KONVENTION av den 26 juli 1995 som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

¹⁴ PROTOKOLL av den 27 september 1996 som upprättats på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

¹⁵ Rådets akt av den 29 november 1996 om upprättande på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen av protokollet om förhandsavgörande av Europeiska gemenskapernas domstol angående tolkningen av konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

¹⁶ ANDRA PROTOKOLLET av den 19 juni 1997 som utarbetats på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

Den 11 juli 2012 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bekämpning genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen [KOM 2012 (363) slutlig] vilket föreslås ersätta bedrägerikonventionen och dess tre protokoll. Förslaget innehåller regler om bl.a. brottsdefinitioner om bedrägerier som riktar sig mot EU:s budget både när det gäller utgifts- och inkomstsidan, brottsdefinitioner om bedrägerirelaterad brottslighet såsom penningtvätt, korruption och förskingring, minimiregler om påföljder, ansvar och sanktioner för juridiska personer, samt jurisdiktion och preskription. Förhandlingarna inom rådet inleddes under hösten 2012 och en överenskommelse om en allmän inriktning träffades vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i juni 2013 men direktivet har ännu inte antagits.

Aviserat straffrättsligt direktiv om penningtvätt

EU-kommissionen har i olika sammanhang uttalat att den avser att presentera ett straffrättsligt direktiv om penningtvätt under innevarande mandatperiod som löper ut den 31 oktober 2014.

5 Nuvarande reglering

5.1 Straffrättslig reglering

5.1.1 Medverkan och efterföljande delaktighet

Penningtvätt innebär att någon vidtar åtgärder med egendom som har samband med ett brott som är fullbordat. Om åtgärderna vidtas innan det brott som gett upphov till den ekonomiska vinningen, det s.k. förbrottet, har fullbordats, kan det i stället vara fråga om straffbar medverkan till förbrottet. I medverkansbestämmelsen i 23 kap. 4 § brottsbalken finns en generell reglering av de fall då främjande av brott kan medföra straffansvar.

För främjande som sker efter det att brottet är avslutat, s.k. efterföljande delaktighet, saknas däremot en generell reglering. Olika fall av sådan delaktighet är i stället straffbelagda enligt särskilda regler. Till dem hör straffbestämmelserna om häleri och häleriförseelse, penninghäleri och penninghäleriförseelse samt skyddande av brottsling. Även i specialstraffrätten finns bestämmelser om straff för efterföljande delaktighet. Således är enligt 1 § 5 narkotikastrafflagen (1968:64) förvaring och befordran av vederlag för narkotika straffbart som narkotikabrott förutsatt att förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel. Detta gäller även om vederlaget avser redan fullbordat narkotikabrott (prop. 1982/83:141 s. 23 f.). Liknande straffbestämmelser finns för viss befattning med egendom som varit föremål för smuggling eller tullbrott (olovlig befattning med smuggelgods, 12 § lagen [2000:1225] om straff för smuggling) liksom med olovligen tillverkad sprit eller spritdrycker (11 kap. 1 § 2 alkohollagen [2010:1622]).

Straffansvaret för vad som i dagligt tal benämns penningtvätt regleras i 9 kap. 6 a och 7 a §§ brottsbalken. Brottsrubriceringen är penninghäleri och penninghäleriförseelse. Bestämmelserna överlappar i viss mån dem om häleri och häleriförseelse i 9 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken. En gärning kan

alltså uppfylla rekvisiten för såväl häleri (sak- eller vinningshäleri) som penninghäleri. Penningtvättsförfaranden kan i vissa fall dessutom uppfylla rekvisiten för skyddande av brottsling enligt 17 kap. 11 § brottsbalken (prop. 1990/91:19 s. 55). Denna bestämmelse tar inte specifikt sikte på att hjälpa en brottsling att dölja brottsutbytet men kan i vissa fall tillämpas på den som, utan otillbörlig vinning för egen del, förvarar eller döljer annans brottsliga förvärv. Om förutsättningarna för ansvar för häleri eller penninghäleri är uppfyllda ska normalt endast dömas för det brottet. Om hälarern, däremot gjort mer än tagit befattning med brottsutbytet, t.ex. gömt tjuven eller hjälpt denne att undkomma, kan det finnas anledning att döma i konkurrens för båda brotten.

5.1.2 Penninghäleri

Straffansvar för penningtvättsåtgärder infördes den 1 juli 1991 genom tillägg av två nya punkter i häleriparagrafen (prop. 1990/91:127, bet. 1990/91:JuU32, rskr. 1990/91:323). Utvidgningen gjordes för att Sverige skulle uppfylla sina åtaganden enligt narkotikabrottskonventionen (se avsnitt 4.4.1). Bestämmelserna fick en generell utformning så att inte endast narkotikabrott utan varje förbrott som innefattar förvärv från någon omfattas. Den 1 juli 1999 fördes dessa bestämmelser oförändrade över till en ny straffbestämmelse om penninghäleri (prop. 1998/99:19, bet. 1998/99:JuU8, rskr. 1998/99:134). Samtidigt utvidgades straffansvaret till att omfatta även den som bistår med att dölja att annan har berikat sig genom brottslig gärning på annat sätt än genom förvärv.

Som *penninghäleri* bestraffas att otillbörligen främja möjligheterna för annan att tillgodogöra sig egendom som härrör från brottsligt förvärv eller värdet av sådan egendom (9 kap. 6 a § första stycket 1 BrB). Åklagaren måste kunna styrka en koppling mellan egendomen och den ursprungliga brottsligheten. För straffansvar krävs vidare att gärningen i det enskilda fallet främjat *någon annans* möjligheter att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. Det straffbara området begränsas av att främjandet ska ha varit otillbörligt, vilket innebär att normala vardagstransaktioner inte omfattas av bestämmelsen. Det krävs inte att gärningsmannen har tagit befattning med egendomen utan varje typ av förfarande som bidragit till att någon kunnat tillgodogöra sig vad som härrör från brott kan leda till ansvar under förutsättning att främjandet är otillbörligt. Gärningsmannen måste ha uppsåt till att egendomen härrörde från brott och vara medveten om att handlandet vid en objektiv bedömning framstår som otillbörligt (prop. 1990/91:127 s. 52–55).

Som penninghäleri bestraffas även medverkan till att bortföra, överlåta, omsätta eller vidta annan sådan åtgärd med egendom som härrör från brottsligt förvärv, om medverkan sker med uppsåt att dölja egendomens ursprung (9 kap. 6 a § första stycket 2 BrB). Högsta domstolen har uttalat att punkt 2 i princip är en kvalificerad form av punkt 1; de förfaranden som omfattas av andra punkten omfattas alltså normalt även av första punkten (NJA 2006 s. 103). Bestämmelsen tar sikte på förfaranden som typiskt sett går ut på att underlätta för någon att dölja att viss egendom härrör från brott. Till skillnad från vad som gäller enligt första punkten krävs därmed inte att gärningen i det enskilda fallet har främjat möjlig-

heterna för någon att tillgodogöra sig den brottsligt förvärvade egendom eller dess värde. Inte heller krävs att gärningen varit otillbörlig. Där-
emot krävs, till skillnad från vad som gäller enligt punkt 1, att gärnings-
mannen haft ett överskjutande uppsåt, nämligen att dölja egendomens ur-
sprung (prop. 1990/91:127 s. 55–56).

Gemensamt för de straffbelagda gärningarna i paragrafens första stycke
är att de förutsätter att den egendom som handlandet avser ”härrör från
brottsligt förvärv”. Exempel på brottsliga förvärv är en inkomst från för-
säljning av narkotika eller stöldgods eller från koppleri eller illegal spel-
verksamhet, liksom vederlag för brott. Ett belopp som undandragits be-
skattning kan däremot inte anses förvärvat och omfattas därmed inte av
bestämmelsen (se i stället nedan om 9 kap. 6 a § andra stycket BrB).
Eftersom egendomen i fråga ska ”härröra från” ett brottsligt förvärv är
det inte enbart det konkreta brottsutbytet utan även egendom som har
trätt i stället för utbytet som det är straffbart att ta befattning med, även
om egendomen fortfarande måste kunna härledas till förbrottet. I för-
arbetena anges att bestämmelsen i och för sig kan tillämpas på flera led i
en kedja av olika personer, men att det i praktiken sannolikt endast bör
vara förfaranden i något eller några led som kan omfattas eftersom det
normalt inte går att följa kedjan längre tillbaka eller att klarlägga uppsåt
(prop. 1990/91:127 s. 52). Enligt första punkten, men inte andra, kan inte
bara egendom som härrör från brottsligt förvärv utan även värdet av så-
dan egendom vara föremål för penninghäleri. Vad denna skillnad mellan
första och andra punkten innebär framgår inte av förarbetena.

I paragrafens andra stycke finns en bestämmelse som innebär att även
den som otillbörligen medverkar till att bortföra, överlåta, omsätta eller
vidta annan sådan åtgärd med egendom ådras sig ansvar för penning-
häleri, om åtgärden är ägnad att dölja att annan har berikat sig genom
brottslig gärning. Bestämmelsen är subsidiär till första stycket. Den tar
sikte på döljandet av egendom som den som begått förbrottet olovligen
behållit. Det är alltså inte fråga om ett brottsligt förvärv. Enligt förarbe-
tarna är det fråga om åtgärder som vidtas för att dölja eller ge en god-
tagbar förklaring till varför en person som har begått t.ex. skatte- eller
tullbrott disponerar större belopp än hans eller hennes redovisade in-
komst utvisar. För att ansvar för penninghäleri ska kunna aktualiseras
måste förbrottet vara fullbordat. När det gäller skattebrott måste dess-
utom effekten av brottet ha inträtt. Först när skattebrottet har lett till en
för låg debitering av skatt kan den skattskyldige sägas ha berikat sig (prop.
1998/99:19 s. 71).

Åtgärder som vidtas av den som har begått förbrottet i syfte att till-
godogöra sig vinningen (självtvätt) omfattas inte av paragrafens första
punkt. Där anges uttryckligen att främjandet ska avse *annans* möjligheter
att tillgodogöra sig egendomen. Detsamma gäller även paragrafens andra
stycke där det anges att döljandet ska avse att *annan* har berikat sig ge-
nom brottslig gärning. I den andra punkten i första stycket är i stället det
brottsliga handlandet beskrivet som en medverkan till vissa angivna
handlingar med egendom som härrör från brottsligt förvärv. Lagtexten
utesluter alltså inte en tolkning som innebär att den som begått förbrottet
kan ställas till ansvar även för sin medverkan vid penninghälerigärning-
en, men bestämmelsen har tolkats så att ansvar för penninghäleri är ute-
slutet för den som begått förbrottet.

Straffskalan för penninghäleri av normalgraden är fängelse i högst två år. Om brottet är grovt är straffet fängelse lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt bör beaktas vilka värden gärningen avsett, om de brottsliga åtgärderna har satts i system eller om de har vidtagits inom ramen för en omfattande ekonomisk verksamhet (prop. 1990/91:127 s. 56 och prop. 1998/99:19 s. 71 f.).

Om brott enligt 6 a § är att anse som ringa ska enligt första stycket i 7 a § i stället dömas för *penninghäleriförseelse*. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. I andra stycket anges att den kan bestraffas för penninghäleriförseelse som inte insåg men hade skälig anledning att anta att brott förelåg, alternativt att annan berikat sig genom brottslig gärning.

Försök, förberedelse och stämpling till grovt penninghäleri är straffbara enligt 9 kap. 11 § brottsbalken.

Konkurrenssituationer

Som nämnts inledningsvis överlappar flera straffbestämmelser varandra på så sätt att en och samma gärning kan uppfylla rekvisiten enligt två eller flera olika straffbestämmelser, men gärningen bör i allmänhet betraktas som endast ett brott. I förarbetena har lämnats riktlinjer för hur sådana konkurrenssituationer bör bedömas när olika paragrafer är tillämpliga. Om en gärning uppfyller rekvisiten för såväl penninghäleri som häleri har angetts att domstolen bör döma till ansvar för häleri (prop. 1998/99:19 s. 70). Vidare konkurrerar såväl häleri som penninghäleri ut skyddande av brottsling (prop. 1990/91:127 s. 55).

Även bestämmelserna i punkt 1 och punkt 2 i första stycket i 9 kap. 6 a § överlappar varandra. En gärning kan därför uppfylla rekvisiten i båda punkterna. Högsta domstolen har ansett att det inte finns anledning att uppfatta de olika punkterna som skilda brottstyper som ska prövas i viss ordning eller som behövs anges i domslutet (NJA 2006 s. 103). En gärning bör därför, även om den uppfyller rekvisiten i båda punkterna, bedömas som endast ett brott.

5.1.3 Häleri

Häleri förekommer i tre huvudformer: sakhäleri, vinningshäleri och fordringshäleri, dvs. att genom krav, överlåtelse eller på annat liknande sätt hävda genom brott tillkommen fordran (9 kap. 6 § BrB). Sak- och vinningshäleri täcker delvis samma förfaranden som penninghäleri och beskrivs därför i det följande.

Sakhäleri innebär att någon tar befattning med något som är frånhänt annan genom brott på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande. Med ”något” avses ett individuellt bestämt föremål, med andra ord ett fysiskt föremål. Sakhäleri kan avse pengar i form av sedlar eller mynt om det är fråga om samma sedlar eller mynt som har frånhänts någon genom förbrottet. Däremot omfattar sakhäleri inte ett ideellt belopp eller en immateriell rättighet, eller ett föremål som har ersatt det ursprungligen frånhända.

För ansvar för sakhäleri krävs att något är ”frånhänt annan genom brott”. Det är inte nödvändigt att fastställa genom vilket brott saken har

frånhänts annan. Det är tillräckligt att det är utrett att ett brott, som innebär ett frånhållande av egendom, har föregått hälerigärningen (prop. 1979/80:66 s. 129, se även s. 13). Enligt förarbetena är det inte endast stöld som kan utgöra förbrott till sakhäleri utan även bl.a. bedrägeri, utpressning, ocker och förskingring (NJA II 1942 s. 406). Det finns inte något krav på att förbrottet ska ha begåtts i Sverige (prop. 1995/96:49 s. 15).

Även den som begår förbrottet kan göra sig skyldig till sakhäleri avseende brottsobjektet. Det finns således inte något hinder mot att en misstänkt tjuv kan dömas för häleri av det stulna om han eller hon inte kan överbevisas om stölden. Men om tjuven kan dömas för stöld döms normalt enbart för denna, inte också för häleri, då häleriet anses utgöra en medbestraffad efterföljande handling till förbrottet.

Själva hälerigärningen består i att gärningsmannen tar befattning med ett föremål på ett sätt som är ägnat att försvåra dess återställande.

Ett specialfall av sakhäleri är *näringshäleri*, vilket regleras i paragrafens andra stycke. När det gäller näringshäleri krävs inte att kopplingen till förbrottet är styrkt utan det räcker att föremålet för gärningen ”skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott”. Det som straffbeläggs vid näringshäleri är således det klandervärda risktagandet som består i att ta befattning med egendom som på goda grunder kan misstänkas utgöra stöldgods. Det är endast befattning genom förvärv eller mottagande som är straffbar som näringshäleri. Även när det gäller näringshäleri krävs att befattningen sker på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande. Straffansvar förutsätter vidare att befattningen har ägt rum i utövning av en näringsverksamhet, som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning. Vid bedömningen av om något skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott är förhållandena vid mottagandet eller förvärvet avgörande. I förarbetena anges att omständigheter att beakta är bl.a. egendomens art, mängd och utseende, arten av förvärvarens eller mottagarens verksamhet, men även annat, t.ex. den överlämnandes förhållanden (prop. 1979/80:66 s. 132).

Med *vinningshäleri* avses att någon bereder sig otillbörlig vinning av annans brottsliga förvärv. Kretsen av förbrott för vinningshäleri är större än för sakhäleri. Som brottsligt förvärv räknas varje föregående brott som medfört förvärv för gärningsmannen. Därmed kan t.ex. belopp förvärvade genom försäljning av smuggelgods, olovlig spritförsäljning, tagande av muta, koppleriverksamhet vara föremål för vinningshäleri. Förvärvet måste inte ske just genom att brottet begås, utan det är tillräckligt att förvärvet har sitt upphov i ett brott. Det innebär att även betalning (vederlag) för att någon utfört brott kan vara ett brottsligt förvärv (NJA 2005 s. 833).

Till skillnad från vad som gäller vid sakhäleri är det inte enbart just den egendom som varit föremål för det brottsliga förvärvet som kan vara objekt för vinningshäleri. Även sådant som trätt i stället för egendomen som frånhänts annan eller på annat sätt förvärvats genom brott kan vara föremål för vinningshäleri.

För ansvar fordras att gärningsmannen bereder sig själv vinning av någon annans brottsliga förvärv och denna vinning ska vara otillbörlig. Det måste föreligga ett orsakssamband mellan vinningen och det föregående brottsliga förvärvet (NJA II 1942 s. 408). Att vinningen ska vara

otillbörlig innebär en betydande begränsning av det kriminaliserade området. Transaktioner som sker till normalpris och med normal vinst faller därför utanför det straffbara området. Däremot är det straffbart att dra nytta av någon annans brottsliga förvärv genom att t.ex. betinga sig underpris vid köp av brottsobjektet.

Straffskalan för häleri och häleriförseelse är densamma som för penninghäleri och penninghäleriförseelse. Således är straffet för häleri av normalgraden fängelse i högst två år. Om brottet är grovt är straffet fängelse lägst sex månader och högst sex år. Om brott enligt 6 § är att anse som ringa ska enligt första stycket i 7 § i stället dömas för *häleriförseelse*. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. I andra stycket anges att den kan bestraffas för penninghäleriförseelse som utan att omfattas av ansvar enligt 6 § andra stycket förvärvar eller tar emot något som skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott, som inte insåg men hade skälig anledning att anta att brott förelåg, eller som medverkat vid det brott varigenom egendomen frånhänts annan och inte insåg men hade skälig anledning att anta att brott förövades.

Försök, förberedelse och stämpling till grovt häleri är straffbart enligt 9 kap. 11 § brottsbalken.

5.1.4 Straff för penningtvättsåtgärder enligt andra bestämmelser

Penningtvättsåtgärder kan, som framgått ovan, under vissa förutsättningar bestraffas som skyddande av brottsling (17 kap. 11 § BrB) eller enligt bestämmelserna i narkotikastrafflagen (1968:64). Ansvar kan också komma i fråga enligt lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall.

Om någon döljer den som förövat brott, hjälper honom eller henne att undkomma, undanröjer bevis om brottet eller på annat dylikt sätt motverkar att det uppdagas eller beivras döms, med undantag för ringa fall, för *skyddande av brottsling*. Det är såväl döljande av brottslingen som döljande av annans brottslighet som bestraffas. Som döljande av brottsling anses att dölja någon, att hjälpa någon att undkomma eller att på annat dylikt sätt motverka att det uppdagas att någon begått brott eller fällt till ansvar.

Straffet för skyddande av brottsling är böter eller fängelse i högst ett år. För brott som bedöms som grovt är straffet fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Även den som inte insåg men hade skälig anledning att anta att den andre var brottsling, kan dömas till ansvar. Straffet är då böter.

Bestämmelsen om skyddande av brottsling tar alltså inte specifikt sikte på att hjälpa en brottsling att dölja brottsutbytet, men i vissa fall kan den tillämpas på den som, utan otillbörlig vinning för egen del, förvarar eller döljer annans brottsliga förvärv (NJA 1944 s. 631 och SvJT 1949 s. 181). I situationer där även förutsättningarna för ansvar för häleri eller för penninghäleri är uppfyllda bör inte dömas för skyddande av brottsling (jfr prop. 1990/91:127 s. 55).

Som narkotikabrott bestraffas inte enbart befattning med narkotika utan även att förvara eller befordra vederlag för narkotika (1 § 5 narkotikastraff-

lagen). Med vederlag avses såväl egendom som ska användas för att betala narkotika som egendom som erhållits vid försäljning av narkotika. Befattningen med medlen är alltså straffbar även om de härstammar från ett redan fullbordat narkotikabrott (prop. 1982/83:141 s. 23 f.). Därmed kan en åtgärd som är att bedöma som narkotikabrott också uppfylla rekvisiten för penninghäleri. I sådana fall bör normalt dömas för narkotikabrott.

5.1.5 Förverkande av utbyte av brott

Förverkande är en särskild rättsverkan av brott och kan ske genom sakförverkande eller värdeförverkande. Innebörden av sakförverkande är att viss egendom förklaras förverkad, dvs. att ägaren eller rättighetsinnehavaren förlorar sin rätt till den aktuella egendomen, vilken i stället normalt tillfaller staten. Vid värdeförverkande avser förverkandeförklaringen i stället värdet av viss egendom. Ett värdeförverkande har därför formen av en förpliktelse för den enskilde att betala ett angivet belopp. I vissa fall är värdeförverkande subsidiärt till sakförverkande. Värdeförverkande kan aktualiseras då t.ex. stulen egendom inte längre är tillgänglig för förverkande. De grundläggande reglerna om förverkande finns i 36 kap. brottsbalken. Där regleras bl.a. vad som får förverkas och hos vem det får ske. Bestämmelserna i brottsbalken gäller, med vissa begränsningar, utan särskild hänvisning även vid förverkande på grund av brott enligt specialstraffrättsliga bestämmelser.

Utbytesförverkande

Utbyte av brott ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott, om mottagandet utgör brott enligt brottsbalken. I stället för det mottagna får dess värde förklaras förverkat. Om inte annat är särskilt föreskrivet, gäller dessa regler även vid brott enligt specialstraffrättsliga bestämmelser, under förutsättning att det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än ett år (36 kap. 1 § BrB).

Vid bedömningen av om det är uppenbart oskäligt att förverka utbyte av ett brott ska bl.a. beaktas om det finns anledning att anta att skadeståndsskyldighet i anledning av brottet kommer att åläggas eller annars bli fullgjord (36 kap. 1 a § BrB).

Med utbyte av brott förstås, vid tillämpning av förverkandereglerna, även egendom som har trätt i stället för utbyte, avkastning av utbyte samt avkastning av det som trätt i stället för utbyte (36 kap. 1 c § BrB). Begreppet utbyte omfattar såväl konkret egendom som någon kommit över genom brott som det till ett penningbelopp uppskattade värdet av vad som åtkommit (prop. 2004/05:135 s. 85 och prop. 1968:79 s. 76 och 79).

Enligt en rad specialstraffrättsliga författningar kan förverkande ske även för brott för vilka det inte är föreskrivet fängelse i mer än ett år. Det gäller t.ex. brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) och lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Hjälpmedelsförverkande

Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt brottsbalken får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt brottsbalken, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat. Om inte annat är särskilt föreskrivet, kan förverkande enligt nu nämnda regler ske också i fråga om egendom som använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt specialstraffrättsliga bestämmelser, under förutsättning att det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än ett år (36 kap. 2 § BrB).

Även egendom som har frambragts genom brott enligt brottsbalken eller egendom vars användande utgör sådant brott samt egendom som någon annars tagit befattning med på ett sätt som utgör sådant brott får förverkas (36 kap. 2 § andra stycket BrB). I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat. Förverkande får ske endast om det är påkallat till förebyggande av brott eller på grund av andra särskilda skäl (NJA II 1968 s. 729). Möjligheten till förverkande i de fall det finns särskilda skäl (utan att det är påkallat för att förebygga fortsatt brottslighet) är avsedd att användas för att undvika stötande resultat, såsom att någon som fälls för brottet får behålla egendom som använts som hjälpmedel vid detta (NJA II 1968 s. 728).

Utvidgningen av bestämmelsen till att inte enbart omfatta hjälpmedel och brottsprodukter utan även föremål som någon tagit befattning med på sätt som utgör brott infördes bl.a. för att få en klar regel om förverkande vid sådant brott som består i just användandet av ett visst föremål (NJA II 1968 s. 729). Det angavs i förarbetena vara oklart i vissa fall, om föremål som använts vid brott kunde anses utgöra hjälpmedel och därmed bli föremål för förverkande. Som exempel nämndes bilder och skrifter som spritts i strid med bestämmelsen om förledande av ungdom (16 kap. 12 § BrB), utrustning som någon tagit sådan befattning med som innebär olovlig kårverksamhet (18 kap. 4 § BrB) och en uniform som någon burit obehörigen och därmed gjort sig skyldig till föregivande av allmän ställning (17 kap. 15 § BrB). En utvidgning av bestämmelsen skulle enligt förarbetena skapa klarhet om att förverkande kunde ske av den egendom som varit föremål för brott. Vidare ansågs en utvidgning av regeln göra den bättre lämpad som förebild för specialstraffrätten. Utanför brottsbalken är det oftast fråga om förverkande av just sådana föremål vars användande utgör brott.

Utöver vad som nu sagts får förverkande ske även av föremål som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning (36 kap. 3 § BrB). Bestämmelsen tar sikte på typiska brottsverktyg och till skillnad från övriga förverkandeformer kan den tillämpas även om brott inte har begåtts.

Utvidgat förverkande

I det fall någon döms för ett brott som är av beskaffenhet att kunna ge utbyte och för vilket är föreskrivet fängelse i sex år eller mer, kan inte endast utbyte av det brott som domen avser förklaras förverkat utan

också annan egendom eller dess värde, om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet (utvidgat förverkande). Sådant förverkande kan dessutom komma i fråga då någon döms för vissa uppräknade brottstyper med en lägre straffskala, förutsatt att brottet har varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte (36 kap. 1 b § BrB).

Vad som kan bli föremål för förverkande är egendom som utgör utbyte av brottslig verksamhet. Därmed krävs inte, till skillnad från vad som är fallet vid utbytesförverkande enligt 1 §, att det som förverkas kan knytas till ett visst konkret brott. Åklagaren är därmed befriad från att behöva ange eller bevisa från vilket eller vilka enskilda brott som egendomen härrör eller att på annat sätt precisera vari den brottsliga verksamheten består. Inte heller krävs för förverkande att den som döms för det förverkandeutlösande brottet själv varit delaktig i eller haft kännedom om den brottsliga verksamheten (prop. 2007/08:68 s. 95).

Åklagaren har bevisbördan för att den egendom som yrkas förverkad utgör utbyte av brottslig verksamhet, men beviskravet för sambandet mellan egendomen och den brottsliga verksamheten är lägre än vad som normalt gäller i brottmål. För att förverkande ska få ske är det tillräckligt att det framstår som klart mera sannolikt att egendomen utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet. Detta innebär dels att vad åklagaren påstår måste vara sannolikt i sig, dels att sannolikheten för påståendet på ett tydligt sätt ska överträffa sannolikheten för att det förhåller sig på motsatt sätt (a. prop. s. 95).

Det saknar betydelse om den som talan om förverkande riktas mot döms som gärningsman eller som anstiftare eller medhjälpare. Av tredje stycket framgår också att domen inte behöver avse ett fullbordat brott.

Utvidgat förverkande får inte beslutas om det är oskäligt. Vid bedömningen av om ett förverkande är oskäligt bör domstolen beakta bl.a. om straffvärdet av det förverkandeutlösande brottet är lågt. Detta skulle kunna inträffa, i synnerhet om det förverkandeutlösande brottet är något av de i bestämmelsen särskilt uppräknade brotten. I särskild mån gäller detta om åtalet för brottet endast delvis leder till bifall (a. prop. s. 96 f.). Möjligheten att underlåta förverkande enligt den aktuella bestämmelsen är vidare än vid t.ex. förverkande enligt 36 kap. 1 § brottsbalken, enligt vilket ett underlåtande kräver att ett förverkande skulle vara uppenbart oskäligt.

Hos vem förverkande får ske

Förverkande till följd av brott av egendom eller dess värde enligt 36 kap. 1 och 2–4 §§ brottsbalken får ske hos a) gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet, b) den i vars ställe gärningsmannen eller annan medverkande var, c) den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 4 § eller d) den som efter brottet förvärvat egendomen genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva eller som efter brottet förvärvat egendomen på annat sätt och då haft vetskap om eller skäligen anledning till antagande om egendomens samband med brottet. Om egendomen vid brottet inte tillhörde någon i kategorierna a–c får den inte förklaras förverkad. Den som har beretts vinning genom brottet anses också ha ägt egendomen vid brottet (36 kap. 5 § BrB).

Utvidgat förverkande får ske hos gärningsmannen eller annan som medverkat till det brott som förverkandet grundas på, den som förvärvat egendomen genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva, eller den som förvärvat egendomen på annat sätt och då haft vetskap om eller skäligen anledning till antagande om egendomens samband med brottslig verksamhet (36 kap. 5 a § BrB).

Inom specialstraffrätten finns regler om att förverkande kan riktas mot annan person än vad som är fallet enligt brottsbalken (prop. 2007/08:68 s. 36).

Förfarandet

Förverkande på grund av brott sker vanligen genom en förverkandeförklaring som meddelas av domstol. I samband med strafföreläggande och föreläggande av ordningsbot ska eventuellt förverkande föreläggas den misstänkte till godkännande (48 kap. 2 § tredje stycket RB).

När en fråga om förverkande tas upp i samband med åtal för det brott som förverkandet grundar sig på, regleras förfarandet av de allmänna reglerna om rättegången i brottmål. Rör förverkandefrågan i stället någon som inte är tilltalad för brott, regleras förfarandet i lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m. Enligt huvudregeln prövas förverkandefrågan i dessa fall av allmän domstol efter särskild talan. Rättegångsbalkens regler om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter ska då tillämpas (2 §).

Åklagare kan pröva en fråga om förverkande av sådan egendom som tagits i beslag, om det som ska förverkas inte uppgår till betydande belopp eller det finns andra skäl mot ett sådant förfarande. Om värdet av beslagtagen egendom som ska förverkas uppgår till mindre än en tiondel av belopp, eller om egendomen saknar saluvärde, får också polis besluta om förverkande, om det är uppenbart att förutsättningarna för förverkande är uppfyllda. Den som är missnöjd med en polis eller åklagares beslut om förverkande kan anmäla missnöje mot beslutet. Åklagaren kan inom en månad från missnöjesanmälan väcka talan vid domstol, som då slutligt avgör saken. Väcks inte sådan talan ska det beslagtagna återlämnas (3 §).

När talan om utvidgat förverkande ska föras mot någon annan än den som åtalats för det förverkandeutlösande brottet ska talan väckas i särskild ordning enligt lagen (2008:369) om förfarandet vid förverkande av utbyte av brottslig verksamhet i vissa fall. Frågan prövas av allmän domstol efter särskild talan i enlighet med rättegångsbalkens regler om åtal för brott för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller mer (2 §). En särskild talan om utvidgat förverkande ska väckas inom ett år från det att domen i målet om det förverkandeutlösande brottet vunnit laga kraft (3 §).

5.1.6 Straffprocessuella tvångsmedel

För att underlätta utredningen av brott och för att säkra verkställighet av bl.a. ett förverkat belopp eller för att säkra egendom som kan komma att förverkas på grund av brott finns det straffprocessuella tvångsmedel som kvarstad och beslag.

Reglerna i 26 kap. rättegångsbalken om kvarstad och den tillfälliga åtgärden förvar har till syfte att säkra verkställighet av ekonomiska för-

pliktelser, t.ex. ett värdeförverkande, som kan komma att ådömas den misstänkte. Genom reglerna om beslag i 27 kap. rättegångsbalken kan föremål säkras, bl.a. för att möjliggöra ett framtida sakförverkande. Det gäller föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott (eller utredning om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet enligt 36 kap. 1 b § brottsbalken) eller vara avhänt någon genom brott eller förverkat på grund av brott. Pengar som påträffas kan normalt inte tas i beslag (JO 1997/98 s. 72).

Medan beslut om beslag kan riktas mot föremål, kan kvarstad beslutas mot en misstänkt persons egendom. Kvarstad förutsätter alltså, som utredningen också påpekar (s. 289 f.), till skillnad från beslag att någon person skäligen kan misstänkas för brott. Genom beslag säkras vissa föremål medan det vid kvarstad normalt blir en fråga för Kronofogdemyndigheten att på verkställighetsstadiet avgöra vilken av den misstänktes egendom som ska beläggas med kvarstad. Alla typer av egendom, såväl fast som lös, kan beläggas med kvarstad.

Förutsättningarna för att besluta om förvar enligt 26 kap. 3 § rättegångsbalken är desamma som när det gäller kvarstad. Genom ett förvarsbeslut kan också viss egendom som tillhör den misstänkte säkras tillfälligt men beslutet förfaller när rätten beslutar om kvarstad och rätten ska normalt inte peka ut viss egendom utan endast egendom av visst värde (26 kap. 1 och 4 §§ rättegångsbalken och JO 1997/98 s. 73).

Vid sidan av straffprocessuella tvångsmedel finns även andra åtgärder för att förhindra penningtvätt. Som framgår nedan i avsnitt 5.2.1 är en verksamhetsutövare enligt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) skyldig att dels rapportera transaktioner som kan misstänkas utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism, dels avstå från att utföra sådana transaktioner. Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om den vidare utredningen annars skulle försvåras får transaktionen utföras och rapport lämnas omedelbart i efterhand. Förbudet att genomföra transaktionen kvarstår alltså enligt huvudregeln till dess rapportering till Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) om den misstänkta transaktionen skett (prop. 2008/09:70 s. 196).

Utöver möjligheten att använda straffprocessuella tvångsmedel finns i svensk rätt inte någon möjlighet för en myndighet eller annat organ att stoppa eller skjuta upp en transaktion som misstänks utgöra ett led i penningtvätt.

5.1.7 Tidigare straffrättsliga överväganden

En särskild utredare tillkallades 1995 för att utreda vilka åtgärder som kunde och borde vidtas för att effektivisera bekämpningen av penningtvätt och annan kvalificerad ekonomisk brottslighet (dir. 1995:132). I uppdraget ingick att överväga införandet av en möjlighet att ”frysa tillgångar” hos ett institut eller i annan verksamhet som omfattas av penningtvättslagen. Frysning kunde enligt utredningens direktiv definieras som ”en möjlighet att stoppa eller senarelägga en transaktion”.

I betänkandet SOU 1997:36 föreslog Penningtvättutredningen (1995 års penningtvättsutredning) att de befintliga reglerna skulle skärpas i

flera hänseenden och att reglerna, såväl de administrativa som de straffrättsliga, skulle tas in i en ny lag mot penningtvätt. I lagen skulle bl.a. införas ett särskilt penningtvättsbrott med sikte på förfaranden med medel som härrör från brott eller brottslig verksamhet av allvarigare slag. Medel som härrörde från skattebrott skulle omfattas. Vid ringa brott skulle dömas för penningtvättsförseelse och vid grovt brott för grovt penningtvättsbrott. Även grov vårdslöshet vid yrkesmässig rådgivning i penningtvättssammanhang föreslogs bli straffbelagda.

Utredningen föreslog även att en frysningsmöjlighet borde införas eftersom de befintliga tvångsmedlen inte uppfyller det syfte man vill uppnå i penningtvättsärenden. Frysningsåtgärden utformades som en säkerhetsåtgärd i tiden före det att förundersökning har inletts, i gränslandet mellan administrativa åtgärder och straffrättsliga tvångsåtgärder. Den föreslagna åtgärden innebar att i de fall ett företag hade lämnat uppgifter till Finanspolisen om en misstänkt transaktion, skulle det vara förhindrat att genomföra transaktionen innan det hade fått ett medgivande från Finanspolisen eller sex timmar förflutit sedan uppgifter lämnades utan att företaget under rättats om att frysning skulle begäras. Om Finanspolisen inte lämnade sitt medgivande till en transaktion, skulle ärendet anmälas till åklagare som omedelbart hade att pröva om åtgärden att stoppa transaktionen skulle bestå (frysning). En frysning skulle enligt förslaget kunna bestå i högst två dygn räknat från åklagarens beslut. Därefter skulle åtgärden antingen hävas eller övergå i annat ordinarie tvångsmedel. Det skulle inte vara möjligt att förlänga tiden. En förutsättning för att beslut om frysning skulle få fattas var att åtgärden uppvägs det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebar.

De flesta remissinstanserna delade utredningens bedömning att det fanns ett behov av en möjlighet att frysa transaktioner, men en del bedömde att vissa frågor behövde utredas vidare. Ett fåtal remissinstanser avstyrkte förslaget helt. De ansåg i huvudsak att förslaget inte var förenat med tillräckliga rättssäkerhetsgarantier samt att det fanns risk för att beslut om frysning kunde orsaka stora skador för den som drabbades av ett sådant.

Regeringen delade i prop. 1998/99:19 utredningens bedömning att det behövdes en särskild straffbestämmelse om penningtvätt men ansåg att det av systematiska och praktiska skäl vore olämpligt att föra in en särskild straffbestämmelse i penningtvättslagen. Enligt regeringen var det inte möjligt att undvika att tillämpningsområdet för bestämmelserna om häleri och straffbar penningtvätt delvis sammanföll. I stället för att den nya straffbestämmelsen skulle benämnas penningtvättsbrott, som utredningen föreslagit, ansåg regeringen att benämningen penninghäleri var lämplig. Detta för att markera att den nya straffbestämmelsen skiljde sig från penningtvätt enligt penningtvättslagen och i stället visa på anknytningen till häleribrottet. Regeringen föreslog därför att de nuvarande straffbestämmelserna om penninghäleri och penninghäleriförseelse i 9 kap. 6 a och 7 a §§ brottsbalken skulle införas. När det gällde förslaget om ett frysningsinstitut fann regeringen att frågan krävde ytterligare överväganden. Frågan har inte varit föremål för ytterligare överväganden förrän nu.

I departementspromemorian Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag (Ds 2008:38) anfördes att ett frysningsinstitut framstår som än mer angeläget än när 1995 års penningtvättsutredning presenterade sitt betänkande.

5.2 Administrativ reglering

5.2.1 Penningtvättslagen

I lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) finns bestämmelser om administrativa åtgärder som syftar till att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Penningtvättslagen bygger på att verksamhetsutövare (se nedan) ska anta ett riskbaserat förhållningssätt. Det betyder att risker ska bedömas och situationer hanteras olika beroende på de specifika riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. Verksamhetsutövare ska, för att inleda eller upprätthålla affärsförbindelser, ha tillräcklig kännedom om sina kunder och fortlöpande följa upp sina affärsförbindelser (2 kap.). Vidare ska verksamhetsutövare bl.a. ha riskbaserade rutiner för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och för att skydda anställda från hot eller fientliga åtgärder till följd av att de utför sina skyldigheter enligt lagen (5 kap.).

Lagen innehåller regler om bl.a. uppgifts- och granskningsskyldighet (3 kap. 1 §). Enligt dessa ska en verksamhetsutövare granska transaktioner för att kunna upptäcka sådana som den misstänker eller har skälig grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Om misstanken kvarstår efter en närmare analys ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål skicka en rapport till Rikspolisstyrelsen, inom vilken Finanspolisen är mottagare av rapporterna. I rapporten ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism anges. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter denna skyldighet döms till böter (7 kap. 1 § 1).

En verksamhetsutövare ska avstå från att utföra transaktioner som den misstänker eller har skälig grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. En transaktion får trots det utföras, om det inte är möjligt att låta bli att utföra den, eller om den vidare utredningen annars skulle kunna försvåras. Transaktionen får då utföras och uppgifterna lämnas omedelbart i efterhand (3 kap. 1 §).

Enligt huvudregeln är det inte tillåtet för en verksamhetsutövare eller dess styrelseledamöter eller anställda, att röja för kunden eller för någon utomstående att en granskning har genomförts, att transaktionen har rapporterats till Finanspolisen eller att en undersökning utförs eller kan komma att utföras (meddelandeförbud, 3 kap. 4 §). Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter meddelandeförbudet döms till böter (7 kap. 1 § 2).

Även en tillsynsmyndighet är skyldig att underrätta Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen), om den vid en inspektion eller på annat sätt har upptäckt någon omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt eller finansiering av terrorism (3 kap. 6 §).

Bestämmelser om tillsyn över att verksamhetsutövare följer penningtvättslagen finns i 6 kap.

Med verksamhetsutövare avses enligt 1 kap. 2 § fysiska och juridiska personer som driver bank- eller finansieringsrörelse, livförsäkringsrörelse, viss annan finansiell verksamhet, försäkringsförmedling, verksamhet med utgivning av elektroniska pengar, fondverksamhet, verksamhet

som fastighetsmäklare, verksamhet för kasinospel, verksamhet som godkänd eller auktoriserad revisor eller registrerat revisionsbolag, yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster, verksamhet som skatterådgivare, yrkesmässig verksamhet som advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå (endast för vissa tjänster), yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist (för vissa tjänster), yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser vissa typer av tjänster, yrkesmässig handel med varor till den del verksamheten avser försäljning mot kontant betalning som uppgår till minst ett belopp som motsvarar 15 000 euro, verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster samt verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara ett betalningsinstitut.

6 Den nuvarande regleringen behöver reformeras

Det är möjligheten att tjäna pengar som är den huvudsakliga drivkraften bakom såväl organiserad som ekonomisk brottslighet. För att effektivt kunna utnyttja brottsvinster måste de kunna omsättas, återinvesteras och redovisas inom den legala ekonomin. För att detta i sin tur ska bli möjligt behöver tillgångarnas brottsliga härkomst maskeras – svarta pengar behöver tvättas vita genom olika transaktioner.

En framgångsrik kamp mot organiserad och ekonomisk brottslighet kräver åtgärder för att dels beröva kriminella deras brottsvinster, dels förhindra att vinning av brott återinvesteras och omsätts inom den legala ekonomin. I det arbetet är en ändamålsenlig kriminalisering av penningtvätt ett viktigt redskap. Den svenska regleringen om penninghäleri och penninghäleriförseelse har varit i kraft i över ett decennium, men bestämmelserna har kommit att tillämpas i begränsad omfattning.

Kritik mot den nuvarande straffrättsliga regleringen har framförts från flera håll och avser i huvudsak straffbestämmelsernas lagtekniska konstruktion, kopplingen till ett bestämt förbrott, avsaknaden av straffansvar för den som tvättar vinster från egen brottslighet (självtvätt) liksom för försök och stämpling till penninghäleri av normalgraden samt slutligen bristen på tillgängliga tvångsmedel i ett tidigt skede av utredningen.

Tre huvudskäl kan anges för att bestämmelsen om penninghäleri tillämpas i begränsad omfattning. För det första är den nuvarande straffrättsliga regleringen tekniskt komplicerad och svårtillgänglig. De handlingar som kriminaliseras är i viss utsträckning straffbara även som häleri. Förutom denna överlappning finns det en överlappning inom penninghäleribestämmelsen, vilket leder till tillämpningsproblem.

En annan orsak till att bestämmelsen sällan tillämpas är den spridda uppfattningen att det krävs att åklagaren kan bevisa vilket konkret förbrott som har begåtts. En tredje förklaring är att självtvätt inte är kriminaliserat. Att straffansvar inte utkrävs för självtvätt innebär att det inte finns någon anledning att utreda och åtala i de fall någon döms för förbrottet, som gärningsman eller medhjälpare.

Vid sidan av själva kriminaliseringen är möjligheten att förverka utbyte av brott ett viktigt verktyg i den brottsbekämpande verksamheten. Om möjligheten att behålla brottsutbytet begränsas, kan det minska incitamenten att begå brott. Det är därför angeläget att det finns goda möjligheter att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt. Att det ska vara möjligt att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt krävs också enligt 2005 års förverkandekonvention som Sverige har undertecknat. För att förverkanderegleringen ska få fullt genomslag krävs också att det finns goda möjligheter att säkra egendom som kan komma att bli föremål för förverkande.

Mot bakgrund av regeringens målsättning att effektivt kunna bekämpa organiserad och ekonomisk brottslighet, inte minst genom att beröva kriminella deras brottsvinster, finns det skäl att överväga om kriminaliseringen av penningtvätt kan bli mer ändamålsenlig och lättillgänglig och på ett tydligare sätt fokusera på det som är själva slutmålet med organiserad brottslighet, nämligen att kunna använda brottsutbytet, samtidigt som kraven på rättssäkerhet och förutsägbarhet bibehålls. Det finns även skäl att överväga om självtvätt ska omfattas av kriminaliseringen av penningtvätt. Dessutom behövs det effektiva möjligheter att säkra och förverka egendom som har varit föremål för penningtvättsåtgärder. Regeringen anser därför att den straffrättsliga regleringen av penningtvätt behöver reformeras.

7 En effektivare kriminalisering av penningtvätt

7.1 En ny lag om straff för penningtvättsbrott införs

Regeringens förslag: Bestämmelserna om straff för penningtvätt bryts ut ur brottsbalken och placeras i en egen lag om straff för penningtvättsbrott. Brottsrubriceringarna penninghäleri och penninghäleriförseelse ändras till penningtvättsbrott respektive penningtvättsförseelse.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna välkomnar utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Lunds universitet* anför att det skulle vara mer pedagogiskt att placera straffbestämmelserna i penningtvättslagen och att man riskerar att förlora i tydlighet med de föreslagna rubriceringarna eftersom begreppet penningtvätt också används i penningtvättslagen. *Hovrätten för Nedre Norrland* föreslår att det övervägs om rubriceringen i stället skulle vara olaga penningtvätt.

Skälen för regeringens förslag

För att åstadkomma en mer ändamålsenlig och lättillgänglig kriminalisering av penningtvätt är såväl bestämmelsernas placering som brottsrubriceringen viktiga faktorer.

Placeringen

I samband med genomförandet av det tredje penningtvättsdirektivet antogs en ny penningtvättslag som även omfattar åtgärder mot finansiering av terrorism (se avsnitt 4.4.4). Den straffrättsliga regleringen av terrorismfinansiering finns i lagen (2002:444) om finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen). Redan detta förhållande talar emot att, som *Lunds universitet* förordar, placera straffbestämmelserna om penningtvätt i penningtvättslagen.

Den nuvarande penninghäleribestämmelsen har kritiserats bl.a. för att dess tillämpningsområde är svårt att skilja från tillämpningsområdet för häleri (se kapitel 6). Den nuvarande placeringen bidrar inte till att förenkla tillämpningen och förstärker intrycket av att penninghäleri är ett brott som är kopplat till och subsidiärt i förhållande till häleribrottet. En fördel med att placera straffbestämmelserna i en egen lag är att det gör det möjligt att i ett sammanhang reglera kriminalisering av penningtvätt, förverkande och straffprocessuella tvångsmedel för att säkra egendom.

Sammantaget anser regeringen att det finns goda skäl att bryta ut bestämmelserna om straff för penningtvätt ur brottsbalken och placera dem i en egen lag.

Brottsrubriceringen

Som framgår ovan har anknytningen till häleribrottet inte bidragit till att underlätta tillämpningen av bestämmelserna om straff för penningtvättsåtgärder. För att öka utrymmet för en självständig tillämpning av straffbestämmelserna om penningtvätt finns det, utöver att regleringen placeras i en egen lag, skäl att även byta ut brottsbenämningen penninghäleri. Begreppet penningtvätt är välkänt och vedertaget, såväl nationellt som internationellt (jfr avsnitt 4.4). Den omfattande internationella regleringen på området, sammantagen med den nya placeringen av bestämmelserna, talar för att använda sig av begreppet penningtvätt.

Begreppet penningtvätt används och definieras visserligen i penningtvättslagen, men syftet med den definitionen är ett annat än syftet med en brottsbeskrivning. Medan penningtvättslagens definition syftar till att ge verksamhetsutövare inom den finansiella sektorn vägledning för att bl.a. ta ställning till risken för penningtvätt och bedöma om en transaktion är misstänkt, syftar en straffbestämmelse till att avgränsa de handlingar som ska vara kriminaliserade.

Brottsrubriceringen *penningtvättsbrott* framstår enligt regeringen som ändamålsenlig. Med hänsyn till att begreppet penningtvätt redan i sig tar sikte på otillåtna åtgärder ter sig, enligt regeringen, den rubricering som *Hovrätten för Nedre Norrland* för fram som mindre lämplig. Genom användningen av det vedertagna begreppet penningtvätt framgår det tydligt vad som åsyftas samtidigt som rubriceringen markerar en åtskillnad mot penningtvättslagens administrativa definition. I linje med detta bör de gär-

ningar som har sin motsvarighet i den nuvarande straffbestämmelsen om penninghåleriförseelse benämns *penningtvättsförseelse* i den nya lagen.

7.2 Giltiga förbrott

Regeringens förslag: Alla typer av brott som kan ge upphov till utbyte kan utgöra förbrott till straffbelagd penningtvätt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt svensk rätt kan alla brottstyper som kan ge upphov till ekonomisk vinning genom ett brottsligt förvärv eller genom ett berikande utgöra förbrott till straffbar penningtvätt. Även betalning som någon fått för att utföra brott kan vara föremål för penningtvätt. Genom denna s.k. *all crimes approach*, går Sverige längre än sina internationella åtaganden när det gäller vilka brott som ska kunna utgöra förbrott till penningtvätt (se avsnitt 4.4). Detta angreppssätt valdes redan vid genomförandet av narkotikabrottskonventionen eftersom det ansågs finnas starka kriminalpolitiska skäl för en generell reglering (prop. 1990/91:127 s. 37). Fullt genomslag fick detta ställningstagande när det straffbara området, i samband med att bestämmelsen om penninghåleri infördes, utvidgades till att omfatta även skatte-, tull- och andra undandragandebrott (prop. 1998/99:19). Sedan 2012 kräver FATF att skattebrott ska kunna utgöra förbrott till penningtvätt (se avsnitt 4.4.2).

Med beaktande av den ökade kunskapen om penningtvätt, dess omfattning och konsekvenser, bedömer regeringen att skälen för en generell reglering är än starkare i dag. Den nuvarande ordningen att alla typer av brott som kan ge upphov till utbyte kan utgöra förbrott till straffbelagd penningtvätt bör därför behållas.

7.3 Förbrott med internationell anknytning

Regeringens förslag: Av lagen ska det uttryckligen framgå att även brott som har begåtts utomlands och som inte utgör ett svenskt brott, men som motsvarar ett svenskt brott, kan utgöra förbrott till straffbelagd penningtvätt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast *Stockholms tingsrätt* har yttrat sig särskilt över förslaget och efterfrågar ett förtydligande av att inte bara brott utan även brottslig verksamhet som bedrivits utomlands omfattas (jfr avsnitt 7.4).

Skälen för regeringens förslag: Som framgår ovan ska alla brott som kan ge upphov till utbyte kunna utgöra förbrott till straffbelagd penningtvätt. Redan mot den bakgrunden framstår det som följdriktigt att inte begränsa tillämpningsområdet till brott enligt svensk lag. Sverige har också ett internationellt åtagande att acceptera sådana brott som förbrott, under

förutsättning att gärningen skulle ha utgjort ett förbrott om den hade förövats inom landet (jfr artikel 9.7 i 2005 års förverkandekonvention och därtill tolkningsnoten till FATF:s rekommendation 3).

Som utgångspunkt gäller att brottsbalkens straffbestämmelser är universellt tillämpliga, vilket innebär att gärningar som faller in under brottsbalken utgör brott mot svensk lag oavsett var de begås. Inom specialstraffrätten gäller motsatt utgångspunkt, dvs. att gärningarna utgör brott mot svensk lag endast om de begås i Sverige. Från den principen finns många undantag, t.ex. utgör narkotikabrott ett brott mot svensk lag oavsett var det begås. För att en gärning ska utgöra brott mot den svenska skatte- och tullagstiftningen är det i allmänhet avgörande om det är fråga om svensk skatt eller tull. Brott mot utländsk skatte- eller tullagstiftning utgör inte ett svenskt skatte- eller tullbrott. Sådana gärningar kan däremot uppfylla rekvisiten för t.ex. bedrägeri eller något annat brottsbalksbrott och därigenom utgöra brott mot svensk lag.

Brott som kan utgöra förbrott till penningtvätt saknar överlag territoriella eller nationella begränsningar, men det finns undantag. Mot den bakgrunden och med hänsyn till Sveriges åtagande att brott som begåtts utomlands ska kunna utgöra förbrott till penningtvätt om det hade utgjort brott om det begåtts i Sverige, finns det skäl att i den nya lagen uttryckligen ange att även utländskt brott som motsvarar svenskt brott kan utgöra förbrott till straffbelagd penningtvätt. Detta ska förstås så att en gärning motsvarar brott om den visserligen inte utgör svenskt brott, men skulle ha gjort det om gärningen hade vidtagits i Sverige eller mot ett svenskt intresse (jfr prop. 1999/2000:62 s. 190).

Eftersom brottslig verksamhet förutsätter att brott har begåtts anser regeringen, till skillnad från *Stockholms tingsrätt*, att det är klart att ansvar för straffbelagd penningtvätt kan grunda sig även på brottslig verksamhet som bedrivits utomlands (jfr nästa avsnitt).

7.4 Egendomens koppling till förbrottet

Regeringens förslag: Kopplingen till förbrottet breddas och uttrycks så att egendomen ska härröra från brott eller brottslig verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser yttrar sig särskilt över förslaget. *Svea hovrätt* påpekar att utvidgningen till att avse egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet även kommer att träffa legitim egendom som i och för sig härrör från brottslig verksamhet och föreslår att formuleringen begränsas till egendom som härrör från brott. *Åklagarmyndigheten*, *Ekobrottsmyndigheten* och *Rikspolisstyrelsen* har inte några invändningar mot eller tillstyrker förslaget. *Hovrätten för Nedre Norrland*, *Helsingborgs tingsrätt* och *Lunds universitet* anser att uttrycket brottslig verksamhet är vagt och kan leda till tillämpningssvårigheter. *Uppsala universitet* avstryker förslaget till dess ytterligare konkretion ges.

Skälen för regeringens förslag: Eftersom penningtvätt handlar om åtgärder med egendom som någon förfogar över till följd av brott är en

förutsättning för ansvar att åklagaren kan visa en koppling mellan egendomen och förbrottet. Kritik har riktats mot rekvisitet ”härrör från brottsligt förvärv” i den nuvarande penninghåleribestämmelsen, eftersom det har funnits en uppfattning om att det därigenom ställs ett krav på att åklagaren ska kunna bevisa vilket konkret förbrott som har begåtts (jfr RKP Rapport 2010:2 s. 23 f. och Ds 2008:38). I likhet med utredningen konstaterar regeringen att varken förarbeten eller praxis ger stöd för slutsatsen att det för ansvar för penninghäleri krävs att det kan visas från vilket konkret förbrott viss egendom härrör. Det är tillräckligt att det kan visas att egendomen härrör från ett brottsligt förvärv. Detta är också utifrån straffvärdemässiga utgångspunkter ett naturligt betraktelsesätt. För bedömningen av allvaret hos en penninghålerigärning är det av liten betydelse om det kan styrkas att egendomen härrör från ett visst förbrott eller om det endast kan styrkas att egendomen härrör från ett brottsligt förvärv i mera obestämd mening. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att det finns skäl att något utvidga och förtydliga möjligheterna att visa en koppling mellan viss egendom och dess ursprung i brott.

Utredningen föreslår att rekvisitet för kopplingen till förbrottet breddas och uttrycks så att egendomen ska härröra ”från brott eller brottslig verksamhet”. Ett nära nog identiskt förslag lämnades av 1995 års penningtvätsutredning (se avsnitt 5.1.7). Förslaget genomfördes inte då det ansågs föra för långt att överge kopplingen till ett bestämt förbrott och då begreppet brottslig verksamhet ansågs vara alltför vagt och oprecist för att användas i en straffbestämmelse. Samma eller liknande kritik framförs mot det nu aktuella förslaget av *Hovrätten för Nedre Norrland*, *Helsingborgs tingsrätt*, *Lunds universitet* och *Uppsala universitet*.

Regeringen gör följande överväganden. Begreppet brottslig verksamhet används i straffrättsliga sammanhang när det inte ställs krav på att ett visst konkret brott måste styrkas. Mot den bakgrunden konstaterade regeringen vid införandet av bestämmelsen om utvidgat förverkande att begreppet var vedertaget och därmed lämpligt även i det sammanhanget (se avsnitt 5.1.5 och prop. 2007/08:68 s. 62). Bestämmelsen innebär att förverkande i vissa fall kan ske av egendom, om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet. Syftet med den nya förverkandeformen var att vid vissa allvarliga brott möjliggöra förverkande av egendom som inte kan knytas till och anses utgöra utbyte av ett visst konkret brott.

Regeringen bedömer att ett bredare beskrivet rekvisit för kopplingen till den brottslighet som kan föregå penningtvätt skulle tydliggöra att det inte krävs att det kan visas att egendomen härrör från ett visst konkret brott och dessutom skulle kunna underlätta bevisföringen, särskilt i situationer där medel från flera och framför allt olika typer av brottsliga gärningar som inträffat över tid blandats samman. Med beaktande av den användning och innebörd som begreppet brottslig verksamhet numera har fått, framstår det som väl valt och tillräckligt precist i detta sammanhang. Genom det föreslagna rekvisitet görs det tydligt att det inte ställs krav på någon närmare konkretisering av förbrottsligheten.

Mot denna bakgrund anser regeringen att kopplingen till den brottslighet som kan föregå penningtvätt bör uttryckas så att egendomen ska härröra ”från brott eller brottslig verksamhet”. Med brott avses såväl ett enskilt som flera brott, och vidare alla typer av brott som kan ge utbyte,

dvs. även sådana som inte innebär ett frånhändande eller ett förvärv utan ett berikande till följd av ett brott, t.ex. ett skatte- eller tullbrott (se avsnitt 7.6). Därmed behövs inte någon motsvarighet till kravet i den nuvarande penninghåleribestämmelsen på att egendomen ska härröra från ett ”brottsligt förvärv”. Att egendomen ska ”härröra från” innebär att även sådant som satts i stället för det ursprungliga brottsutbytet kan vara föremål för penningtvätt. I det avseendet är det alltså inte fråga om någon förändring i förhållande till gällande rätt. Regeringen delar inte de farhågor som *Svea hovrätt* anför om att legitim egendom som förekommer inom en brottslig verksamhet kan komma att omfattas, eftersom det krävs att egendomen ska härröra från brottslig verksamhet, vilket innefattar ett krav på att egendomen härrör från brott.

Beträffande den närmare innebörden av begreppet ”brottslig verksamhet” konstateras i den departementspromemoria som låg till grund för lagstiftningen om utvidgat förverkande att det som var gemensamt för den dittillsvarande användningen av begreppet var att det inte förutsätter kännedom om konkreta gärningar, men avser en viss typ av brottslighet, som inte behöver vara närmare preciserad i fråga om omfattning eller detaljer och slutligen förutsätter brott av någon betydelse (Ds 2006:17 s. 97). Dessa kriterier bör kunna tjäna som vägledning även vid bedömningen av om det rör sig om brottslig verksamhet i den mening som avses i straffbestämmelsen om penningtvättsbrott.

Beviskravet för kopplingen till brott eller brottslig verksamhet ska, till skillnad från det sänkta beviskrav som gäller rekviritet brottslig verksamhet vid utvidgat förverkande, vara detsamma som i brottmål i allmänhet.

7.5 Avgränsningen av penningtvättsbrottet

Regeringens förslag: Penningtvättsbrottet avgränsas så att det omfattar den som överlåter, förvärvar, omsätter, förvarar eller vidtar annan sådan åtgärd med pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, om åtgärden syftar antingen till att dölja att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde.

Penningtvättsbrottet ska omfatta även den som i samma syfte tillhandahåller, förvärvar eller upprättar en handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, den som deltar i transaktioner som utförs för skens skull, den som uppträder som bulvan eller den som vidtar annan sådan åtgärd.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Hovrätten för Nedre Norrland* har vissa synpunkter på användningen av uttrycket ”vidtar annan sådan åtgärd”. *Stockholms tingsrätt* påpekar att ansvarsbestämmelsen framstår som delvis svårtillgänglig och sannolikt kräver ett ingående studium av förarbetena. Vidare förordar tingsrätten en legaldefinition av begreppet ”bulvan”.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter för kriminaliseringen

Penningtvätt innebär att åtgärder vidtas med utbyte av brott för att dölja egendomens brottsliga ursprung och göra det möjligt för någon att tillgodogöra sig egendomen. Penningtvätt försvårar eller omöjliggör ekonomisk upprättelse för den skadelidande och försvårar eller omöjliggör de brottsbekämpande myndigheternas möjlighet att komma åt brottsutbytet. De skyddsintressen som motiverar en kriminalisering av penningtvätt är således dels enskildas och det allmännas rätt till skydd för egendom, dels intresset att effektivt kunna bekämpa framför allt ekonomisk och organiserad brottslighet. Ett ytterligare skyddsintresse är att motverka att brottsutbyte förs in i och cirkulerar i de finansiella systemen. Straffansvaret för penningtvätt bör därmed på ett tydligt sätt ta sikte på straffvärda beteenden, nämligen åtgärder som bidrar till att brottslingar kan tillgodogöra sig brottsvinster och till att göra brottsvinster oåtkomliga för de brottsbekämpande myndigheterna.

Som framgår ovan har den nuvarande straffrättsliga regleringen av penningtvätt kritiserats för att vara svårtillgänglig och svårtillämpad med delvis överlappande rekvisit och bestämmelser. En utgångspunkt för utformningen av den nya bestämmelsen om penningtvättsbrott är därför att renodla och förtydliga bestämmelsen. Regleringen bör också, med bibehållna krav på rättssäkerhet och förutsägbarhet, vara tillräckligt flexibel för att omfatta den mångfald av åtgärder som kan vidtas för att tvätta svarta pengar vita.

En ytterligare utgångspunkt är att den straffrättsliga regleringen även i framtiden ska vara utformad så att den uppfyller de, i allt väsentligt likalydande, krav på kriminalisering som följer av Sveriges internationella åtaganden (se avsnitt 4.4).

Utöver vad som framgår av detta avsnitt innefattar penningtvättsbrott även de förfaranden som beskrivs i avsnitt 7.6–7.8.

Penningtvättsbrottets utformning

Straffansvaret för penninghäleri avgränsas i dag på tre olika sätt: genom otillbörlighet och faktiskt främjande, genom medverkan till vissa åtgärder med uppsåt att dölja samt genom otillbörlig medverkan till vissa åtgärder som är ägnade att dölja. Att i en och samma bestämmelse avgränsa det straffbara området på flera olika sätt bidrar till att göra bestämmelsen svårtillgänglig.

Utredningen har föreslagit att bestämmelsen om penningtvättsbrott ska utformas så att den dels beskriver vilka beteenden eller åtgärder som bestämmelsen omfattar, dels anger att åtgärden ska ha ett penningtvätts syfte. Enligt regeringens mening skapas därigenom en straffbestämmelse som på ett tillfredsställande sätt klart och tydligt avgränsar det straffbara området till vissa typer av åtgärder med ett visst syfte.

När det gäller beskrivningen av de beteenden eller åtgärder som ska kriminaliseras bör en uppdelning ske mellan åtgärder som innebär någon form av befattning med egendomen och sådana som inte gör det utan som handlar om att skapa en rimlig, men falsk, förklaring till en genom brott uppkommen förmögenhetsökning. Eftersom det inte är möjligt att på ett

uttömmande sätt beskriva eller förutse alla de sätt på vilka penningtvätt kan genomföras bör de två olika typerna av penningtvättsåtgärder anges genom en uppräkningslista som inte är uttömmande utan exemplifierande. Oavsett åtgärd avgränsas och förtydligas det straffbara området av att åtgärden ska ha ett penningtvättsytt.

De penningtvättsåtgärder som bör omfattas är för det första att överlåta, förvärva, omsätta, förvara eller vidta annan sådan åtgärd med egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet. För det andra bör regleringen omfatta att tillhandahålla, förvärva eller upprätta en handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, eller att delta i transaktioner som utförs för skens skull, att uppträda som bulvan eller att vidta annan sådan åtgärd.

Stockholms tingsrätt har, med hänvisning till att begreppet bulvan förekommer i olika författningar samtidigt som innebörden kan variera, efterfrågat en legaldefinition av begreppet. Det är riktigt att bulvan förekommer även i andra författningar men enligt regeringens bedömning är den avsedda innebörden densamma, nämligen en konstruktion för att dölja t.ex. det verkliga förhållandet. Begreppet kan därmed anses vedertaget och något behov av att i den nya lagen definiera det föreligger inte.

Penningtvättsyttet bör beskrivas så att åtgärden ska syfta till att dölja att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. Att penningtvättsyttet är knutet till åtgärden och inte till gärningsmannen innebär att det räcker att någon, t.ex. den som initierar åtgärden, har detta syfte med åtgärden. För gärningsmannen, dvs. den som vidtar penningtvättsåtgärden, räcker det att han eller hon har uppsåt i förhållande till att någon annan medverkande har den avsikten med åtgärden. Åtgärden som sådan behöver inte vara ägnad att kunna dölja egendomens ursprung eller främja någons möjlighet att tillgodogöra sig den, däremot kan åtgärdens art vara av betydelse vid bedömningen av om det funnits ett penningtvättsytt.

En närmare beskrivning av vilka handlingar som träffas av bestämmelsen om penningtvättsbrott lämnas i författningskommentaren. Utformningen av den nya bestämmelsen är inte avsedd att innebära någon förändring av det straffbara området, utan endast att bestämmelsen förtydligas och renodlas samt att möjligheten att styrka kopplingen till förbrottet utvidgas något. Tidigare förarbetsuttalanden och praxis är därför i allt väsentligt relevanta.

Penningtvättsbrottet och Sveriges internationella åtaganden

De uppsåtliga penningtvättshandlingar som ska vara straffbara enligt Sveriges internationella åtaganden (se avsnitt 4.4) kan delas in i tre grupper. Den första gruppen omfattar *omvandling eller överföring* av egendom, med vetskap om att egendomen utgör vinning, om det sker för att dölja eller maskera egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa en person som deltagit i förbrottet att undandra sig de rättsliga följderna av sina handlingar. Den andra gruppen omfattar *döljande eller maskering* av egendomens rätta art eller ursprung, av dess belägenhet eller förfogandet över den eller dess förflyttning eller av äganderätten eller andra

rättigheter till den, om det sker med vetskap om att egendomen utgör vinning. Den tredje gruppen slutligen avser *förvärv, innehav eller brukande* av egendom om gärningsmannen vid mottagandet kände till att egendomen utgjorde vinning. Dessa åtgärder behöver alltså varken syfta till eller innebära att egendomens koppling till förbrottet döljs. Kriminalisering av handlingarna i den tredje gruppen krävs endast i den mån det inte strider mot nationella konstitutionella principer och grundbegreppen i landets rättsordning. Någon sådan begränsning av åtagandet finns inte i det andra tilläggsprotokollet till EU:s bedrägerikonvention. Den konventionen kräver kriminalisering av penningtvätt enligt definitionen i artikel 1 i penningtvättsdirektivet, när det rör vinning av bedrägeri, åtminstone i allvarliga fall, samt vinning av aktiv och passiv korruption (avsnitt 4.4.4).

När det gäller frågan om hur den nya brottsdefinitionen förhåller sig till Sveriges åtaganden om kriminalisering av penningtvätt gör regeringen följande bedömning. Befattning i form av omvandling eller överföring av egendom i syfte att dölja eller maskera det olagliga ursprunget, omfattas av den första punkten i den nya straffbestämmelsen. När det gäller att hjälpa någon som deltagit i förbrottet att undkomma lagföring är bestämmelsen om skyddande av brottsling tillämplig (17 kap. 11 § BrB).

Döljande eller maskering av egendomens rätta art eller ursprung osv. med vetskap om att egendomen utgör vinning, omfattas av den andra punkten i den nya bestämmelsen. Penningtvättssyftet framgår av att åtgärderna ska begås uppsåtligt och innebära ett döljande eller en maskering av bl.a. egendomens rätta art.

När det slutligen gäller förvärv, innehav eller brukande med vetskap om att egendomen utgör vinning, konstateras att förvärv uttryckligen nämns i den nya bestämmelsens första punkt. Att inneha något kan omfattas såväl av begreppet förvärv som av begreppet förvaring, och brukande utgör ytterligare ett exempel på vad som kan vara en annan sådan åtgärd som avses i första punkten. I sådana fall krävs att åtgärden ska ha ett penningtvättssyfte för att omfattas av den svenska kriminaliseringen. Något sådant syfte förutsätts inte enligt Sveriges åtaganden. Däremot är kriminaliseringsåtagandet som framgår ovan, med ett undantag, villkorat av att en sådan kriminalisering är förenlig med statens konstitutionella principer och rättsliga grundbegrepp.

Straffansvar för penningtvätt infördes genom ett tillägg av två nya punkter i bestämmelsen om häleri för att Sverige skulle kunna tillträda narkotikabrottskonventionen (se avsnitt 5.1.2). I samband med att bestämmelserna infördes bedömde regeringen att det fanns skäl, och var förenligt med konventionen pga. hänvisningen till grundläggande rättsliga principer och systematik, att begränsa kriminaliseringen när det gäller förvärv, innehav och brukande till handlingar som innebär ett otillbörligt främjande av annans möjligheter att tillgodogöra sig egendom som härrör från ett brottsligt förvärv (prop. 1990/91:127 s. 41 och 53).

I samband med genomförandet av det andra tilläggsprotokollet till bedrägerikonventionen ansåg regeringen, bl.a. när det gäller den aktuella typen av befattning, att begränsningen av det svenska straffansvaret är tillåtet även om det inte uttryckligen framgår av protokollet eftersom tanken är att undanta vissa förfaranden som rimligen inte kan betraktas som rättsstridiga (prop. 1995/96:133 s. 14).

När det gäller förvärv, innehav och bruk av egendom som härrör från brott är åtgärderna kriminaliserade när de vidtas i ett penningtvätssyfte. Saknas däremot ett sådant syfte, saknas också enligt grundläggande straffrättsliga principer förutsättningar för en kriminalisering eftersom det beteende som i så fall skulle kriminaliseras inte kan anses orsaka skada eller fara för det intresse som regleringen är avsedd att skydda (jfr SOU 2013:38 s. 483 f.). I ett sådant fall kan åtgärden normalt inte sägas bidra till att göra brottsvinster oåtkomliga för de brottsbekämpande myndigheterna eller i förlängningen för de skadelidande.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det saknas skäl att göra andra bedömningar än de som gjorts vid genomförandet av Sveriges internationella åtaganden avseende avgränsningen av kriminaliseringen av penningtvätt.

7.6 Att dölja berikande omfattas av penningtvättsbrottet

Regeringens förslag: Penningtvättsbrottet omfattar åtgärder med egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet som inneburit ett sådant berikande som ett skatte- eller annat undandragandebrott innebär.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen föreslår att det införs en särskild bestämmelse som tar sikte på de fall då gärningsmannen har berikat sig genom brott utan att det går att härleda förmögenhetsökningen till någon särskild del av gärningsmannens förmögenhet.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* har synpunkter på placeringen av bestämmelsen medan *Åklagarmyndigheten* ifrågasätter behovet av den samma.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 7.2 ska alla typer av brott som kan ge upphov till ekonomisk vinning kunna utgöra förbrott till penningtvättsbrott. Det innebär som konstaterats ovan att även skatte-, tull- och andra undandragandebrott, som innebär ett berikande för gärningsmannen, är sådana brott som ska kunna utgöra förbrott till penningtvättsbrott.

Utredningen har föreslagit en särreglering för berikandefallen eftersom utredningen anser att det inte går att härleda någon viss del av gärningsmannens förmögenhet till sådana förbrott. Frågan är om det med den utformning av det nya brottet som föreslås, finns behov av en sådan särreglering.

Regeringen konstaterar att även om den ekonomiska vinst som t.ex. ett skattebrott gett upphov till inte går att härleda till någon viss del av gärningsmannens förmögenhet, utgör vinsten ett uppskattningsbart värde som kan bli föremål för penningtvätt, ianspråktagen genom skattetillägg och eventuellt föremål för utvidgat förverkande (se vidare i det följande). Detta skiljer sig inte på något avgörande sätt från andra situationer då brottsutbytet eller det som trätt i dess ställe sammanblandats med egen-

dom som tillhör gärningsmannen, t.ex. på ett bankkonto. Detta talar enligt regeringen för att även den ekonomiska vinning som ett undandragandebrott ger upphov till kan anses omfattas av begreppet härrör från brott eller brottslig verksamhet.

Åklagarmyndigheten anför också, med hänvisning till rättsfallet NJA 2010 s. 374, att det ligger nära till hands att den föreslagna formuleringen ”härrör från brott eller brottslig verksamhet” kan komma att tolkas så att den även innefattar egendom som utgör undandragen skatt eller tull. I rättsfallet var frågan om inkomster, i den utsträckning som dessa motsvarades av undandragna skatter, kunde anses ”utgöra utbyte” av brottslig verksamhet i den mening som avses i bestämmelsen om utvidgat förverkande i 36 kap. 1 b § brottsbalken. Högsta domstolen konstaterade inledningsvis att skattebrottslighet kan vara sådan brottslig verksamhet som omfattas av bestämmelsen om utvidgat förverkande. Högsta domstolen fann vidare att begreppet ”utgör utbyte” i bestämmelsen om utvidgat förverkande inte kunde tolkas så att det endast avser konkret egendom eftersom det bl.a. skulle innebära att sakförverkande aldrig skulle kunna komma i fråga när utbytet av den brottsliga verksamheten, som vid skattebrott, inte utgörs av någon konkret egendom. I stället fann Högsta domstolen att begreppet ”utgör utbyte” ska tolkas som synonymt med begreppet ”härrör från”, vilket konstaterades vara det begrepp som används i det EU-rambeslut¹⁷ som föranlett införandet av bestämmelsen om utvidgat förverkande.

Mot denna bakgrund finner regeringen att det berikande som ett skatte- eller annat undandragandebrott innebär, måste anses omfattas av begreppet ”egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet”. Någon särskild bestämmelse som reglerar berikandefallen behövs därför inte.

7.7 Självtvätt omfattas av penningtvättsbrottet

Regeringens förslag: Penningtvättsbrottet omfattar åtgärder som vidtas av den person som har begått förbrottet, dvs. självtvätt.

Regeringens bedömning: Allmänna straffrättsliga principer om brottskonkurrens bör tillämpas.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som uttalat sig särskilt om förslaget och bedömningen tillstyrker *Åklagarmyndigheten* och *Rikspolisstyrelsen* förslaget medan *Lunds universitet* ifrågasätter behovet av att kriminalisera självtvätt och *Uppsala universitet* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Som framgår av avsnitt 5.1.2 omfattar inte ansvaret för penninghäleri penningtvättsåtgärder vidtagna av den som begått förbrottet (själv tvätt). Eftersom ansvar kräver att penningtvättaren vidtar åtgärder med *annans* egendom måste det anses strida mot legalitetsprincipen att döma en person för penninghäleri om

¹⁷ Rådets rambeslut 2005/212/RIF om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott, EUT L 68, 15.3.2005, s. 49

denne inte kan uteslutas som gärningsman för förbrottet. I det fall personen kan dömas för förbrottet ses däremot dennes efterföljande penningtvättsåtgärd som en med förbrottet medbestraffad gärning.

Detta skiljer sig från regleringen när det gäller sakhäleri där det inte föreligger något hinder mot att döma för sådant brott när det inte är utrett vem som har begått förbrottet. För det fall gärningsmannen kan fällas till ansvar för förbrottet döms normalt inte även för häleriet. När samma person gör sig skyldig till både förbrottet och ett efterföljande brott, leder tillämpningen av allmänna straffrättsliga principer om konkurrens normalt till att det efterföljande brottet konsumeras av, och anses medbestraffat med, förbrottet. Det innebär att lagstiftaren vid fastställandet av straffskalan för förbrottet har beaktat att den straffbara gärningen kan följas av åtgärder som utgör naturliga följder av brottet. Något formellt hinder mot att döma för båda brotten i konkurrens föreligger inte även om Högsta domstolen har uttalat att det är en allmänt vedertagen princip att den som begått en stöld inte kan dömas särskilt för häleri beträffande den befattning han efter brottet vidtagit med den tillgripna egendomen (NJA 1985 s. 796). I ett annat avgörande bedömde Högsta domstolen att det inte fanns skäl att döma särskilt för häleri när den tilltalade dömdes för delaktighet i grov stöld som medgärningsman (NJA 1943 s. 590). Där emot dömde Hovrätten för Västra Sverige, med beaktande av att tyngdpunkten i den tilltalades brottslighet hänförde sig till grovt häleri, i brottskonkurrens för medverkan till grovt bedrägeri och för häleri, grovt brott (RH 1988:33).

I samband med att penninghäleribestämmelsen kom till behandlades frågan om att särskilt kriminalisera självtvätt (prop. 1998/99:19). Övervägandena handlade framför allt om berikandefallen. I propositionen uttalades bl.a. att det från straffrättsliga utgångspunkter knappast skulle fylla någon funktion att införa ett särskilt straffansvar för sådana handlingar som innebär att en gärningsman själv vidtar åtgärder med sin egendom för att dölja att han eller hon har berikat sig genom brott. En förutsättning för att straff ska kunna dömas ut i ett sådant fall angavs vara att den ursprungliga brottsligheten uppdagas och i så fall straffas gärningsmannen för denna. Dessutom gjordes bedömningen att straffansvar enbart för att dölja egen tidigare brottslighet skulle kunna komma i konflikt med principen att ingen ska vara tvingad att vittna mot sig själv. Straffansvaret för penningtvätt kom därför att begränsas till gärningar som innebär hjälp att dölja att annan har berikat sig genom brottslig gärning (prop. 1998/99:19 s. 31).

Även om uttalandena som sådana i viss utsträckning kan ha fog för sig, är de inte av den arten att de kan sägas avgöra frågan om självtvätt ska vara kriminaliserat eller inte. Det förhållandet att självtvätt, i de fall gärningsmannen döms för förbrottet, anses utgöra en medbestraffad gärning kan inte sägas vara ett argument mot att låta kriminaliseringen av penningtvätt omfatta självtvätt. Det talar enligt regeringens mening i stället för att det är en fråga som, på samma sätt som när det gäller häleri, väl kan hanteras genom reglerna om brottskonkurrens. Att penninghäleribestämmelsen i vart fall delvis uttryckligen utesluter ansvar för den som begått förbrottet får närmast anses utgöra ett undantag från denna huvudregel. Systematiska skäl talar också för att hantera frågan om efterföljande

penningtvåtsåtgärder på samma sätt som när det gäller andra frågor om brottskonkurrens.

När det gäller uttalandet ovan om att straffansvar för att dölja egen tidigare brottslighet skulle kunna komma i konflikt med principen att ingen ska bli tvingad att vittna mot sig själv, bedömer regeringen att oron är obefogad. Dels finns andra exempel på att åtgärder för döljande av egen brottslighet anses vara så allvarliga att de i sig är straffbara, t.ex. förfalskningar och bokföringsbrott för att dölja annan underliggande brottslighet. Dels skulle en kriminalisering av självtvätt inte innebära någon skyldighet för den misstänkte att berätta om sina förehavanden varken när det gäller eventuell medverkan vid förbrottet eller vid det efterföljande penningtvåtsbrottet.

Sammantaget anser regeringen att det finns goda skäl att låta kriminaliseringen av penningtvätt omfatta självtvätt. Som framgår ovan strider inte en sådan kriminalisering mot några grundläggande straffrättsliga principer. I enlighet med allmänna principer om brottskonkurrens bör, enligt regeringens bedömning, ett penningtvåtsbrott i form av självtvätt som huvudregel anses konsumerat av och medbestäffat med det förbrott som gett upphov till vinningen. Samtidigt gäller att det vid bedömningen av straffvärdet särskilt ska beaktas t.ex. om brottet föregåtts av särskild planering (29 kap. 2 § 6 BrB). Efterföljande penningtvåtsåtgärder för att kunna tillgodogöra sig brottsutbytet skulle kunna vara att anse som sådan särskild planering. Vid sidan av detta kan det finnas situationer då det är motiverat att döma en person till ansvar för såväl förbrottet som penningtvåtsbrottet, dvs. att döma i brottskonkurrens. Exempel på sådana situationer ges i författningskommentaren.

7.8 Främjande av omsättning utan penningtvättssyfte

Regeringens förslag: Gärningar som innebär ett otillbörligt främjande av någons möjligheter att omsätta pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet ska vara kriminaliserade i en särskild bestämmelse.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* ifrågasätter om inte de beskrivna handlingarna omfattas av huvudregeln. *Helsingborgs tingsrätt* efterfrågar en avgränsning genom ett objektiva rekvisit i stället för rekvisitet otillbörligt. *Motorbranschens Riksförbund* påpekar att det krav på insikt som ställs på bilhandlare kan bli mycket långtgående och gränsdragningarna lär bli svåra.

Skälen för regeringens förslag: Behovet av att tvätta pengar uppstår i regel först vid mera storskaliga inkomster från brottslig verksamhet och i den utsträckning det finns behov av att kunna investera brottsvinsterna inom den lagliga ekonomin. Men brottsutbyte i form av pengar kan användas utan att tvättas i egentlig mening. Det finns t.ex. indikationer på att en stor del av vinsten från narkotikabrottslighet i Sverige går till konsum-

tion, ibland överdådig sådan, och till att upprätthålla en kriminell livsstil (Brå 2007:4, Vart tog alla pengarna vägen?). Det är sannolikt inte ovanligt med transaktioner eller åtgärder som visserligen inte syftar till att dölja egendomens ursprung eller främja ett tillgodogörande, men som innebär ett faktiskt tillgodogörande av egendomen. Det är mot den bakgrunden angeläget att sådana åtgärder är kriminaliserade.

Om en person som begått brott som gett upphov till ekonomisk vinst t.ex. köper en bil eller en fastighet, kan det tänkas att syftet inte är att dölja egendomens ursprung eller att främja möjligheterna att tillgodogöra sig den utan enbart att skaffa sig en exklusiv bil eller en flott bostad. I den situationen skulle varken att lämna eller ta emot medlen utgöra penningtvättsbrott eftersom det saknas ett penningtvättssyfte. I och med att ett sådant syfte saknas, kan enligt regeringen det förhållandet att åtgärden innebär ett faktiskt tillgodogörande av värdet av den svåromsatta egendomen inte, som *Svea hovrätt* antyder, leda till att gärningen omfattas av huvudbestämmelsen om penningtvättsbrott. Däremot innebär det faktiska tillgodogörandet av värdet av den svåromsatta egendomen normalt att några ytterligare penningtvättsåtgärder inte behöver vidtas.

Eftersom ett av syftena med kriminaliseringen av penningtvätt är att minska möjligheterna för kriminella personer att tillgodogöra sig brottsvinster, finns det skäl att införa en särskild straffbestämmelse som tar sikte på gärningar som innebär ett främjande av någons möjligheter att omsätta egendom som härrör från brott. För att klargöra att inte varje främjande är straffbart bör bestämmelsen begränsas till att omfatta endast otillbörligt främjande. *Helsingborgs tingsrätt* förordar en annan avgränsning, t.ex. ”vidtar åtgärder som är ägnade att främja”, med hänvisning till att ”otillbörligt” är ett subjektivt, värderande rekvisit som kan leda till tillämpningssvårigheter. Regeringen konstaterar att otillbörlig och otillbörligt är begrepp som förekommer i flera bestämmelser i brottsbalken (t.ex. 10 kap. 5 a, 5 b och 5 c §§ samt 11 kap. 1, 4 och 7 §§) och som trots sin relativa obestämdhet inte synes ha gett upphov till några större tillämpningsproblem. Ett otillbörlighetsrekvisit ger, till skillnad från det objektiva rekvisitet ”ägnat”, utrymme att beakta omständigheterna i det enskilda fallet, vilka sannolikt bör kunna vara av högst varierande slag.

Kriminaliseringen bör i första hand omfatta förfaranden som på ett påtagligt sätt förbättrar möjligheterna att omsätta något som inte är enkelt att omsätta. Det kan t.ex. röra sig om ädelstenar, smycken, konst eller stora mängder av kontanter. Däremot bör kriminaliseringen i denna del inte omfatta sedvanliga transaktioner som mottagande av medel som finns på ett konto och inte heller kontanta medel som inte uppgår till högre belopp än sådana som allmänt tas emot i handeln. Tröskeln för när det är fråga om ett otillbörligt främjande bör ligga relativt högt, särskilt när det gäller sedvanliga betalningsmedel som kontanter.

I fråga om *Motorbranschens Riksförbunds* farhåga om långtgående krav på insikt hos bilhandlare och uppkomsten av svåra gränsdragningar, konstaterar regeringen att kravet på att främjandet ska vara otillbörligt gör att aktsamhetskravet inte sträcker sig utöver vad som får anses rimligt för seriösa affärsutövare.

7.9 Straffskalorna och gradindelningen

Regeringens förslag: En straffbestämmelse för grovt penningtvättsbrott införs. Exempel på omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt anges uttryckligen i lagtexten. Vidare införs en bestämmelse om penningtvättsförseelse för mindre allvarliga fall av uppsåtliga gärningar och oaktsamhetsfall.

Straffskalorna för penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott, penningtvättsförseelse ska motsvara de straffskalor som gäller för penninghäleri, grovt penninghäleri och penninghäleriförseelse.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Straffskalan för penninghäleri är fängelse i högst två år. Om brottet är grovt är straffskalan fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Penninghäleriförseelse bestraffas med böter eller fängelse i högst sex månader.

Det straffbara området för penningtvättsbrott kommer i allt väsentligt att motsvara det straffbara området för penninghäleri enligt dagens bestämmelse. De gärningar som utgör penningtvättsbrott kan därmed anses vara lika allvarliga som de som i dag bestraffas som penninghäleri. Det finns därför skäl att föreskriva samma straffskala för det nya penningtvättsbrottet som den som gäller för penninghäleri.

De grova fallen av penningtvättsbrott bör regleras i en egen bestämmelse med rubriceringen grovt penningtvättsbrott. I lagtexten bör ges exempel på kriterier som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. I förarbetena till den nuvarande penninghäleri bestämmelsen anges att omständigheter som bör beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt är vilket värde gärningen avsett, om de brottsliga åtgärderna satts i system eller vidtagits inom ramen för omfattande ekonomisk verksamhet (prop. 1990/91:127 s. 56 och 1998/99:19 s. 71 f.). Dessa kriterier bör alltså utgöra exempel på omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt, med tillägget att även åtgärder som i annat fall varit av särskilt farlig art ska beaktas. Straffskalan för det grova brottet bör motsvara den som gäller för grovt penninghäleri.

I likhet med dagens ordning bör det finnas en bestämmelse med en lindrigare straffskala som omfattar de mindre allvarliga fallen. Bestämmelsen, som bör ha brottsrubriceringen penningtvättsförseelse, ska omfatta ringa brott och penningtvättsgärningar som begås av oaktsamhet. Motsvarande straffskala som för penninghäleriförseelse bör gälla. En närmare beskrivning av vilka gärningar som kan bestraffas som penningtvättsförseelse finns i författningskommentaren.

7.10 Penningtvätt i näringsverksamhet

Regeringens förslag: Den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte ska dömas för näringspenningtvätt. En bestämmelse om ansvar för näringspenningtvätt samt för grovt och ringa fall av sådant brott, tas in i den nya lagen. Ansvaret ska omfatta även den som i annat fall än i näringsverksamhet eller liknande medverkar till en sådan åtgärd som nämns ovan. Gärningsmannen måste inte själv ha gjort bedömningen att åtgärden i fråga skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte, men de omständigheter som ligger till grund för bedömningen att så är fallet ska vara täckta av hans eller hennes uppsåt.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som yttrat sig särskilt över förslaget tillstyrker *Domstolsverket*, *Åklagarmyndigheten*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Rikspolisstyrelsen* och *Sparbankernas riksförbund* förslaget. *Fastighetsmäklarinspektionen* avstyrker förslaget. *Svea hovrätt* och *Hovrätten för Nedre Norrland* förordar en lösning som innebär att det klandervärda risktagandet inte ska vara straffbart om egendomen senare visar sig vara legitim. *Finansinspektionen* efterfrågar en diskussion om hur straffansvaret påverkar de verksamhetsutövare som inte investerar i tekniktöd som möjliggör övervakning i realtid av transaktioner. *Länsstyrelsen i Stockholms län* påtalar risken för gränsdragningsproblem med ansvarsbestämmelsen i penningtvättslagen. *Svensk Försäkring* efterfrågar en tydligare beskrivning av vilka handlingar straffansvaret i denna del avser att träffa samt vilka personer i en viss verksamhet eller inom ett företag som omfattas av bestämmelsen. *Bankföreningen* och *Fondbolagens förening* efterfrågar en tydligare koppling till penningtvättslagens krav på ett riskbaserat förhållningssätt samt ett förtydligande av vem eller vilka inom ett företag som kan ställas till ansvar med stöd av den föreslagna bestämmelsen. *Motorbranschens Riksförbund* anser att det straffbara området med hänsyn till bl.a. den nu aktuella bestämmelsen blir mycket vitt.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår i avsnitt 7.4 ska beviskravet för kopplingen till brott eller brottslig verksamhet enligt huvudregeln om penningtvättsbrott vara detsamma som i brottmål i allmänhet.

När det gäller sakhäleri har det ansetts motiverat att slopa kravet på att kopplingen till förbrott ska vara styrkt i fråga om förvärv och mottagande som sker i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning (9 kap. 6 § andra stycket BrB). Det är tillräckligt att ”det skäligen kan antas” att egendomen är frånhänt annan genom brott. Bakgrunden till införandet av bestämmelsen om näringshäleri var en strävan att komma tillrätta med ekonomisk och organiserad brottslighet. Det ansågs finnas ett intresse av att effektivt kunna ingripa straffrättsligt i situationer då någon köper vad som i realiteten är stöldgods men då svårigheten att styrka förbrottet fick oönskade konsekvenser. Som exempel nämndes att polisen ibland påträffade stora mängder gods som på goda grunder kunde antas vara stulet. Om det inte var möj-

ligt att härleda varje föremål till en målsägande eller polisanmälan var det inte heller möjligt att fälla innehavaren av godset till ansvar, vilket i sin tur fick till följd att han eller hon fick behålla godset (prop. 1979/80:66 s. 12 f.). Kriminaliseringen har senare utvidgats så att även förvärv och mottagande i andra sammanhang än i näringsverksamhet eller liknande är straffbar som häleriförseelse (9 kap. 7 § brottsbalken). Som skäl för en sådan generell kriminalisering av befattning med misstänkt brottsgoods anfördes att de insatser som gjorts mot den etablerade eller yrkesmässiga häleriverksamheten inte var tillräckliga för en effektiv bekämpning av stöldbrottsligheten. Det bedömdes som väsentligt att samhället kan ingripa också då någon köper stöldgoods, även om det inte kan bevisas varifrån det kommer. Till detta kom den principiella synpunkten, som anfördes redan vid införandet av bestämmelsen om näringshäleri (prop. 1979/80:66 s. 13), att det framstod som klandervärt att ta befattning med egendom under omständigheter som gör att det på goda grunder kan misstänkas att det är fråga om brottsgoods (prop. 1990/91:127 s. 48).

Ovanstående synpunkter gör sig enligt regeringens mening gällande också när det gäller penningtvätt, även om det framför allt är sättet att utföra transaktioner på som kan ge anledning till misstanke om penningtvättsbrott.

Enligt *Ekobrottsmyndigheten* förekommer det yrkesmässiga verksamheter där skyldigheterna att granska, rapportera och underlåta att genomföra misstänkta transaktioner enligt penningtvättslagen (se avsnitt 5.2.1) systematiskt åsidosätts. Ekobrottsmyndigheten har också uppmärksammat att det förekommer verksamheter där själva affärsidén är att hjälpa till att genomföra transaktioner som på goda grunder kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte. Verksamheter som erbjuder betalningstjänster eller tillhandahåller valuta kan också etableras utan registrering eller tillstånd vilket innebär att myndighetskontroll saknas.

Regeringen anser att det är angeläget att motverka verksamheter som, genom att underlåta nödvändiga kontrollåtgärder, mer eller mindre öppet låter sig utnyttjas för penningtvätt. Det är därför motiverat att införa en bestämmelse som straffbelägger medverkan till en åtgärd enligt huvudregeln i den nya lagen i de fall det inte är möjligt att bevisa att åtgärden vidtagits i penningtvättssyfte, men där åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte. Straffansvaret bör träffa den som i näringsverksamhet, eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning (jfr prop. 1979/80:66 s. 25), inser att omständigheterna kring en åtgärd eller transaktion är sådana att de objektivt talar för att åtgärden vidtas i syfte att tvätta pengar, men ändå medverkar till att genomföra den. Liksom vid häleri förutsätter ansvar uppsåt.

Regeringen anser att ansvar för penningtvättsbrott för den som i näringsverksamhet eller liknande medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte bör regleras i en särskild bestämmelse. Gärningen bör ges en egen brottsrubricering. Eftersom bestämmelsen i första hand tar sikte på gärningar som begås i näringsverksamhet, bör brottet benämnas näringspenningtvätt, även om brottet omfattar gärningar som begås även i andra sammanhang. Bestämmelsen bör omfatta ansvar för såväl grovt som ringa brott. Detta motiveras främst av lagtekniska skäl (jfr avsnitt 8.5).

Att medverka vid transaktioner som på goda grunder kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte är klandervärt även om det inte sker inom ramen för näringsverksamhet eller annars i större omfattning. Samtidigt är det inte lika klandervärt som i mer affärsmässiga situationer. I likhet med vad som gäller vid häleri bör därför för ringa brott straffas även den som, i annat fall än i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte.

Det är inte fråga om en sänkning av beviskravet gällande förbrottet i egentlig mening. Vad som bestraffas är att gärningsmannen vidtar en åtgärd i en situation där handlandet måste sägas innebära ett klandervärt risktagande. Fråga är inte heller om en kriminalisering av oaktsamhet, utan om uppsåtlig medverkan till transaktioner som utifrån de yttre omständigheterna är att bedöma som misstänkta och som därför inte bör utföras. I de fall det i enlighet med reglerna i penningtvättslagen är legitimt att genomföra transaktionen trots att den är misstänkt ska något straffansvar inte kunna följa. Om en verksamhetsutövare däremot inte fullgör sina skyldigheter enligt penningtvättslagen och samtidigt gör sig skyldig till näringspenningtvätt, bör enligt reglerna om brottskonkurrens dömas endast för näringspenningtvätt.

Finansinspektionen har efterfrågat en diskussion om hur straffansvaret påverkar de verksamhetsutövare som inte investerar i teknikstöd som möjliggör realtidsövervakning av transaktioner och *Fondbolagens förening* efterfrågar en tydligare koppling till penningtvättslagens krav på ett riskbaserat förhållningssätt. Regeringen konstaterar att den som, oavsett vilket teknikstöd vederbörande har, följer penningtvättslagens regler om bl.a. kontroll och rapportering och som gör en bedömning som senare visar sig vara felaktig inte ska drabbas av straffansvar. *Svensk Försäkring* undrar vilka handlingar som omfattas av bestämmelsen och frågar i likhet med *Fondbolagens förening* vilka personer i en viss verksamhet eller inom ett företag som omfattas av bestämmelsen.

Eftersom det rör sig om ett straffrättsligt ansvar är det i första hand den eller de personer som i det enskilda fallet har tagit ställning till och därigenom medverkat till en viss åtgärd som kan hållas ansvariga. Därutöver kan den som anstiftat brottet eller som främjat gärningen genom råd och dåd dömas för medverkan (23 kap. 4 § BrB). Det innebär att det finns möjligheter att döma en person till ansvar för att t.ex. i ledande ställning i en verksamhet ha skapat rutiner som syftar till att möjliggöra penningtvätt.

Efter utförandet av en transaktion som objektivt sett är misstänkt kan det visa sig att transaktionen inte har utförts i penningtvättssyfte, t.ex. därför att det visar sig att det rört sig om legitim egendom. När det gäller häleri utan styrkt förbrott anses i motsvarande situation gälla att ansvar inte kan utkrävas. *Svea hovrätt* och *Hovrätten för Nedre Norrland* förordar en lösning som innebär att det klandervärda risktagandet inte ska vara straffbart om egendomen senare visar sig vara legitim och föreslår en justering av lagtexten.

I likhet med utredningen bedömer regeringen att det förhållandet att egendomen senare visar sig vara legitim inte minskar det klandervärda risktagandet som personen gjort sig skyldig till, varför straffansvar bör kunna utkrävas även i den situationen.

Det som straffbeläggs som näringspenningtvätt är det klandervärda risktagandet, vilket skulle kunna tala för att sådana gärningar generellt ska anses mindre allvarliga än penningtvättsbrott. Eftersom straffansvaret tar sikte på åtgärder i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bör en sådan gärning ändå anses lika allvarlig som ett penningtvättsbrott. Om det rör sig om en enstaka transaktion som inte avser något högre belopp bör gärningen normalt kunna bedömas som ringa.

Straffskalan för näringspenningtvätt, liksom för det grova och ringa fallet av sådant brott, bör motsvara straffskalorna för penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott och penningtvättsförseelse. Straffet för näringspenningtvätt av normalgraden bör därmed vara fängelse i högst två år. För grovt brott bör straffet vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år och för ringa brott bör straffet vara böter eller fängelse i högst sex månader. När det gäller grovt brott, anges bestämmelsen inte några exempel på vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. I stället får ledning hämtas från vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömning av om ett penningtvättsbrott är grovt.

7.11 Försök, förberedelse och stämpling kriminaliseras även vid penningtvättsbrott av normalgraden

Regeringens förslag: Försök, förberedelse och stämpling ska vara straffbara inte bara vid grovt brott utan även när det gäller penningtvättsbrott av normalgraden och näringspenningtvätt som inte är ringa.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att försök ska vara straffbart även vid penningtvättsbrott av normalgraden, men gör bedömningen att ansvar för förberedelse och stämpling också fortsatt bör vara förbehållet grovt penningtvättsbrott. Om regeringen gör motsatt bedömning anser utredningen att både stämpling och förberedelse till penningtvätt av normalgraden bör kriminaliseras.

Remissinstanserna: *Uppsala universitet* avstyrker förslaget medan *Fastighetsmäklarinspektionen* ifrågasätter om det är möjligt att begå ett försöksbrott när det gäller penningtvättsbrott inom näringsverksamhet utan styrkt förbrott.

Skälen för regeringens förslag: Kriminalisering av osjälvständiga brottsformer förbehålls i svensk rätt normalt brott av visst allvar. Utrymmet för att kriminalisera försök till brott är större än beträffande förberedelse och stämpling. Till grund för detta ligger ett resonemang som dels bygger på tanken att en gärning är mer straffvärd ju närmare den ligger tidpunkten för brottets fullbordan, dels att en överenskommelse om att begå brott föregår de mera konkreta brottsförberedelserna som i sin tur föregår ett försök att förverkliga brottsplanen. I förarbetena till bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken om förberedelse och stämpling anges att kriminaliseringen ska avse endast gärningar som med hänsyn till risken för att

brott begås är samhällsfarliga till sin typ och inte enbart utgör ett led i en konkret brottsplan (NJA II 1948 s. 192). Denna gradering av kriminaliseringen av osjälvständiga brottsformer har inte upprätthållits konsekvent, men förberedelse- och framför allt stämplingskriminalisering är vanligare för brott med högre straffvärde.

I den nyligen avslutade Straffanvändningsutredningens uppdrag har ingått att överväga när det kan anses vara befogat att kriminalisera gärningar på förstadiet. I betänkandet uttalas att det är avståndet mellan det straffbelagda beteendet och det materiella beteende som önskas förhindrat som i första hand är relevant (SOU 2013:38, del 2 s. 512). Även om avståndet till skyddsintresset kan tyckas vara långt i vissa fall kan Sveriges internationella åtaganden motivera undantag från kravet på tillräcklig närhet till skyddsintresset (a.a. s. 513).

Som framgår av avsnitt 4.4 följer av Sveriges internationella åtaganden att försök och stämpling till penningtvätt ska vara kriminaliserat om det inte strider mot grundläggande principer för statens rättsordning. I samband med tillträdet till narkotikabrottskonventionen ansåg departementschefen att det fanns utrymme att ta hänsyn till allmänna principer som lett fram till att lagstiftningen utformats på ett visst sätt och att det mot den bakgrunden inte krävdes att man kriminaliserade stämpling, förberedelse och försök till häleri och skyddande av brottsling, som det då var fråga om (prop. 1990/91:127 s. 20). Med hänvisning till det uttalandet, och till att riksdagen inte hade haft några invändningar, gjordes samma bedömning i samband med tillträdet till 1990 års förverkandekonvention (prop. 1995/96:49 s. 15).

Något förbehåll för grundläggande principer finns inte enligt det andra tilläggsprotokollet till bedrägerikonventionen (se avsnitt 4.4.4). För att genomföra protokollet kriminaliserades därför försök, förberedelse och stämpling till grovt penninghäleri och grovt häleri (prop. 2000/01:133 s. 18 f.). Till bemötande av viss remisskritik anfördes i propositionen att det var riktigt att protokollet enligt ordalydelsen inte gav rätt till någon inskränkning när det gällde de osjälvständiga brottsformerna, men att en strikt tolkning skulle föra väldigt långt och bl.a. innebära att även stämpling till uppsåtlig penninghäleriförseelse skulle behöva straffbeläggas. Vidare angavs att det måste anses underförstått att kriminaliseringen av de osjälvständiga brottsformerna kunde inskränkas till att gälla mer allvarliga fall och att det i praktiken var dessa som var intressanta ur ett EUperspektiv. Sammantaget gjordes därför bedömningen att kriminalisering av försök, förberedelse och stämpling avseende grovt häleri och grovt penninghäleri var tillräckligt för att uppfylla protokollets krav (prop. 2000/01:133 s. 18 f.).

I det nu aktuella ärendet har utredningen föreslagit att försök till penningtvättsbrott av normalgraden ska kriminaliseras men funnit att det inte finns tillräckliga skäl att kriminalisera förberedelse och stämpling till detta brott. För det fall regeringen skulle göra en annan bedömning, föreslår utredningen att inte bara stämpling utan även förberedelse ska kriminaliseras.

Regeringen gör följande överväganden. Kriminalisering av osjälvständiga brottsformer bör normalt förbehållas brott av visst allvar där även förstadiet till brott kan anses utgöra ett reellt hot mot det skyddade intresset.

I likhet med vad utredningen har föreslagit och den nuvarande ordningen när det gäller grovt penninghäleri, ska försök, förberedelse och stämpling till grovt penningtvättsbrott vara kriminaliserat.

När det gäller frågan om i vilken utsträckning förstadiet till penningtvättsbrott av normalgraden ska straffbeläggas gör regeringen följande bedömning. Av betydelse är hur allvarlig en otillåten gärningstyp anses vara, vilket uttrycks genom den straffskala som föreskrivs för brott av den gärningstypen. För penningtvättsbrott av normalgraden är straffskalan fängelse i högst två år. Samma straffskala, eller lägre, föreskrivs för flera andra centrala förmögenhetsbrott, och av dessa är t.ex. stöld, olovlig kraftavledning, tillgrepp av fortskaffningsmedel, bedrägeri, utpressning och ocker straffbara på försöks- och förberedelse- men inte stämplingsstadiet. När det gäller stämpling är kriminalisering, med ett par undantag som inte gäller förmögenhetsbrott, förbehållen allvarliga brott.

Penningtvättsbrott är därmed, i jämförelse med andra förmögenhetsbrott, ett så pass allvarligt brott att det av systematiska skäl inte kan anses föreligga något hinder mot att kriminalisera förberedelse. Förberedelsebrottets avstånd till skyddsintresset att effektivt kunna bekämpa ekonomisk och organiserad brottslighet kan inte heller anses utgöra något avgörande skäl mot en kriminalisering av förberedelse. Regeringen anser med hänsyn till detta och till Sveriges internationella åtaganden att förberedelse till penningtvättsbrott av normalgraden bör kriminaliseras.

Till skillnad från vad som gäller för förberedelse är stämplingskriminalisering, som framgår ovan, ovanlig vid brott med sådan straffskala som det nu är fråga om. Detta talar mot att kriminalisera stämpling till penningtvättsbrott av normalgraden. Mot detta kan ställas Sveriges internationella åtaganden. Penningtvätt utgör också en viktig beståndsdel när det gäller ekonomisk och organiserad brottslighet och kan därmed många gånger utgöra ett led i en brottslighet som utövas i organiserad form eller utövas systematiskt. Därtill kommer att FATF kritiserat Sverige för att försök och stämpling (egentligen det engelska uttrycket ”*conspiracy*”) till penninghäleri av normalgraden inte är kriminaliserade (se avsnitt 4.4.2). Med beaktande av detta, och särskilt Sveriges internationella åtaganden, anser regeringen att det finns skäl att även kriminalisera stämpling till penningtvättsbrott av normalgraden.

Av de skäl som framförts ovan bör straffansvar införas även för försök, förberedelse och stämpling till näringspenningtvätt som inte är ringa.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen således att försök, förberedelse och stämpling till såväl penningtvättsbrott som grovt penningtvättsbrott bör vara kriminaliserat.

7.12 Vissa frågor om rättskraft och preskription

Regeringens bedömning: Frågan om rättskraft beträffande penningtvättsbrott bör överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra utifrån befintliga regler och allmänna straffrättsliga principer. Preskriptionstiden för ett penningtvättsbrott bör som huvudregel beräknas från den första fullbordade penningtvättsgärningen.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* påpekar att det hade varit önskvärt att ta upp frågan hur preskriptionstiden ska beräknas vid penningtvättsbrott.

Skälen för regeringens bedömning

Rättskraft

Eftersom ansvar för självtvätt inte ska vara uteslutet (se avsnitt 7.7) kan det uppstå frågor kring penningtvättsgärningar som vidtagits av den som tidigare dömts för förbrottet. I de fall domen innefattat ett förverkande av brottsutbytet från förbrottet och förverkandebeslutet verkställt, finns inte något utbyte i behåll som kan bli föremål för penningtvättsåtgärder. Om utbytet eller dess värde däremot inte finns tillgängligt för förverkande, kan det inte uteslutas att gärningsmannen efter domen vidtar penningtvättsåtgärder med utbytet från förbrottet.

Högsta domstolen har bedömt att när stöld och häleri utgör alternativa förklaringar till en persons innehav av viss egendom är det fråga om samma gärning i den mening som avses i 45 kap. 5 § tredje stycket och 30 kap. 9 § rättegångsbalken (principen om *ne bis in idem*, NJA 1980 s. 686). Detta gäller enligt Högsta domstolen oberoende av hur mycket alternativen skiljer sig från varandra med hänsyn till tid och plats samt händelseförloppet i övrigt.

Regeringen anser att det inte är givet att samma bedömning bör göras när det gäller förhållandet mellan ett förbrott och ett efterföljande penningtvättsbrott. Det senare brottet har, som framgår av avsnitt 7.5, delvis andra och vidare skyddsintressen än förbrottet, vilket skulle kunna utgöra skäl för att göra en annan bedömning än den som gjorts beträffande stöld och häleri. Det är emellertid en fråga som det lämpligen bör ankomma på rättstillämpningen att avgöra.

Preskription

Av avgörande betydelse för frågan om en senare befattning med brottsutbytet från ett förbrott kan lagföras som penningtvättsbrott, är också om preskription har inträtt. Enligt huvudregeln ska preskriptionstiden beräknas från den dag brottet begicks (35 kap. 4 § BrB). Beträffande häleri har Högsta domstolen uttalat att åtalspreskription för ett stöldbrott som huvudregel ska anses omfatta även senare åtgärder varigenom gärningsmannen har tillgodogjort sig egendomen eller försvårat dess återställande till ägaren (NJA 1985 s. 796). Detta ansågs ligga i linje med den vedertagna principen att den som begått en stöld inte kan dömas särskilt för häleri när det gäller efterföljande befattning med egendom. Det skulle när det gäller penningtvättsbrott innebära att självtvätt normalt preskriberas samtidigt som förbrottet. Å andra sidan kan det, som framgår ovan, finnas situationer då det är motiverat att döma i brottskonkurrens för förbrottet och för penningtvättsbrottet. Som en följd av detta bör det enligt regeringens mening också finnas utrymme att göra avsteg från huvudregeln för preskription. I vart fall i situationer då gärningsmannens huvudsakliga medverkan gällt penningtvättsbrottet, bör preskriptionstiden i stället beräknas från den första fullbordade penningtvättsgärning-

en i enlighet med vad som framgår nedan. En annan ordning skulle leda till det otillfredsställande resultatet att någon kan gå fri från ansvar för ett penningtvättsbrott genom att erkänna sin medverkan i ett preskriberat förbrott.

När det inte är samma gärningsman som begått förbrottet och häleriet har Högsta domstolen bedömt att preskriptionstiden för sakhäleri i princip bör räknas från den första handling som utgör ett fullbordat häleri (NJA 1984 s. 564). Senare företagna åtgärder varigenom gärningsmannen tillgodogör sig egendomen eller genom vilka egendomens återställande till ägaren försvåras, inverkar därför inte på preskriptionstiden. Samtidigt angav Högsta domstolen att det gick att tänka sig undantag från denna princip. Det skulle kunna röra sig om fall när hälerihandlingar inte kan anses naturligt ligga i linje med den första hälerihandlingen, eller om andra särpräglade situationer.

Även om det ovan nämnda rättsfallet rörde sakhäleri finns det anledning att anta att samma principer gör sig gällande även i fråga om penningtvättsbrott. Det bör även innebära att det kan finnas anledning att göra avsteg från det angivna sättet att beräkna preskriptionstiden, när de senare penningtvättsåtgärderna inte kan anses ligga i linje med den första penningtvättsåtgärden eller i andra speciella situationer. I vilka fall det kan finnas anledning att göra undantag från huvudregeln ankommer det på rättstillämpningen att avgöra.

8 Utökade möjligheter till förverkande

8.1 Egendom som varit föremål för penningtvätt kan förverkas

Regeringens förslag: Egendom som har varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas. Bestämmelserna om förverkande i samband med penningtvätt tas in i lagen om straff för penningtvättsbrott.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Åklagarmyndigheten* påpekar att det är otillfredsställande att dagens reglering inte möjliggör förverkande av egendom som utgör utbyte av brott hos den som gjort sig skyldig till penninghäleri.

Skälen för regeringens förslag: Penninghäleri innebär att åtgärder vidtas med utbyte av annat brott. Självtvätt omfattas inte av straffansvaret. Egendom som är föremål för penninghäleri kan därmed, ur ett straffrättsligt perspektiv, inte tillhöra penningtvättaren. På grund av utformningen av brottsbalkens regler om hos vem förverkande kan ske (36 kap. 5 §), är det inte möjligt att tillämpa bestämmelsen om förverkande av egendom vars användande utgör brott (36 kap. 2 § andra stycket). Enligt dagens reglering är det därmed inte möjligt att förverka egendom som varit föremål för penninghäleri hos gärningsmannen för penninghäleribrottet. I stället kan egendomen förverkas hos den som begått förbrottet.

När häleriansvaret 1991 utvidgades till att även omfatta förfaranden som i dag utgör penninghäleri, uttalades att avsikten inte var att hela värdet av tillgångarna skulle kunna förverkas hos den person som har hjälpt till att omsätta eller förvärva egendom som härrör från brott. Vad som skulle kunna förverkas hos den som gjort sig skyldig till den nya formen av häleri skulle inte gälla annat än utbyte av det brottet, dvs. ersättningen för att utföra penninghäleriet (prop. 1990/91:127 s. 56). Till detta kommer numera att i de fall någon döms för grovt penninghäleri och brottet i det enskilda fallet gett eller haft förutsättningar att ge utbyte, kan bestämmelsen om utvidgat förverkande vara tillämplig och även annan egendom än utbytet kan förverkas (36 kap. 1 b § BrB och prop. 2007/08:68 s. 94). Ersättning för penninghäleri kan också bli föremål för utvidgat förverkande i samband med att penningtvättaren döms för något annat brott som kan föranleda utvidgat förverkande.

Den egendom som varit föremål för penninghäleri, dvs. utbyte av ett förbrott, kan som nyss nämnts endast förverkas hos den som har begått förbrottet. Det stämmer mindre väl överens med den ökade medvetenheten om att en framgångsrik kamp mot organiserad och ekonomisk brottslighet förutsätter att man vidtar åtgärder för att bl.a. beröva kriminella deras brottsvinster. Därtill kommer att 2005 års förverkandekonvention ålägger parterna att se till att egendom som varit föremål för penningtvätt kan förverkas.

Övervägande skäl talar därför för att införa en reglering som gör det möjligt att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt. Regleringen bör tas in i lagen om straff för penningtvättsbrott. För att underlätta tillämpningen och överskådligheten bör även övriga bestämmelser som rör förverkande i samband med penningtvätt tas in i den föreslagna lagen.

8.2 Vilka typer av brott kan utlösa förverkande?

Regeringens förslag: Förverkande ska kunna ske av egendom som varit föremål för penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott och penningtvättsförseelse, om det inte är uppenbart oskäligt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt över förslaget eller inte haft några invändningar.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Förverkande av egendom som varit föremål för penningtvättsbrott

I likhet med utredningen och den samlade remissopinionen anser regeringen att förverkande ska kunna ske, såvida det inte är uppenbart oskäligt, i de fall då gärningsmannen insåg eller inte insåg men hade skälig anledning att anta att egendomen härrörde från brott eller brottslig verksamhet, dvs. vid alla typer av penningtvättsbrott.

När det däremot gäller näringspenningtvätt (se avsnitt 7.10), tar straffansvaret inte sikte på befattning med egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, utan på ett klandervärt risktagande. Någon koppling till förbrottet förutsätts inte utan personen bestraffas för att ha vidtagit penningtvättsåtgärder i en situation där omständigheterna varit sådana att denne – med hänsyn till risken för att fråga var om egendom som härrör från brott – borde ha avstått. Det behöver därmed inte nödvändigtvis finnas någon vinning som ett förverkande kan bidra till att neutralisera. Att möjliggöra förverkande enbart på den grunden att det förekommit ett klandervärt risktagande av gärningsmannen skulle vara mycket långtgående. En sådan möjlighet skulle också gå betydligt längre än reglerna om utvidgat förverkande. Regeringen anser därför att det skulle föra för långt att införa en möjlighet till förverkande vid sådant brott som består i medverkan till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. I stället bör egendom som varit föremål för näringspenningtvätt, i likhet med vad som gäller egendom som varit föremål för näringshäleri, kunna tas i förvar (se avsnitt 8.5).

Förverkande av egendom som varit föremål för penningtvättsförseelse

Som penningtvättsförseelse bestraffas dels brott enligt 3 eller 4 § som är att bedöma som ringa, dels oaktsamhetsbrott.

Huvudregeln vid brottsbalksbrott är att förverkande ska ske oavsett brottets straffskala. Vid specialstraffrättsliga brott gäller däremot att förverkande kräver, om inte annat är särskilt föreskrivet, att straffskalan för brottet föreskriver fängelse i mer än ett år (36 kap. 1 § BrB).

Egendom som varit föremål för penningtvättsförseelse bör kunna förverkas. Att penningtvättsgärningen bedöms som ringa motiverar inte att sådan egendom undantas från förverkande. Att omständigheterna kring en gärning är förmildrande eller att gärningen endast avsett ett mindre belopp kan i stället beaktas vid den bedömning som ska göras av om ett förverkande skulle vara uppenbart oskäligt.

Förverkande bör vidare kunna ske av egendom som varit föremål för oaktsam penningtvättsförseelse. I brottsbalken görs inte någon skillnad i fråga om förverkande mellan uppsåtliga och oaktsamma brott. Förverkande kan således komma i fråga även vid brott som har begåtts av oaktsamhet. Även inom specialstraffrätten är det i vissa fall möjligt att förverka egendom vid oaktsamhetsbrott. När möjligheten att förverka på grund av oaktsamt smuglingsbrott infördes, uttalades i förarbetena att det inom gruppen oaktsamhetsbrott kunde förekomma fall som till både omfattning och karaktär kunde vara mycket allvarliga från samhällssynpunkt (prop. 1999/2000:124 s. 76). Detta gäller även i fråga om penningtvättsförseelse. Vidare är egendomens karaktär av brottsutbyte inte beroende av huruvida gärningsmannen agerar med uppsåt eller av oaktsamhet. Regeringen anser därför att förverkande bör kunna ske vid oaktsam penningtvättsförseelse. Den omständigheten att agerandet varit oaktsamt kan beaktas inom ramen för den allmänna skälighetsbedömning som ska göras i samband med förverkande (jfr a. prop. s. 76).

8.3 Utbyte, kostnadsersättning och hjälpmedel vid brott kan förverkas

Regeringens förslag: Utbyte av, kostnadsersättning för och hjälpmedel vid brott enligt lagen ska kunna förverkas, om det inte är uppenbart oskäligt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Brottsbalkens bestämmelser om förverkande av utbyte av, kostnadsersättning för och hjälpmedel vid brott gäller även specialstraffrättsliga brott, om det för brottet i fråga är föreskrivet fängelse i mer än ett år. När det gäller brott enligt specialstraffrätten som typiskt sett genererar utbyte är utbytesförverkande trots det ofta möjligt oavsett vilken straffskala som gäller för brottet. Av t.ex. 6 § narkotikastrafflagen (1968:64) och 12 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) följer att utbyte och kostnadsersättning i samband med brott enligt respektive lag ska förverkas, dvs. oavsett brottets straffskala.

Eftersom straffmaximum för penningtvättsförseelse och näringspenningtvätt som är ringa, är fängelse i sex månader bör en särskild reglering tas in i den föreslagna lagen för att utbyte, kostnadsersättning och hjälpmedel ska kunna förverkas i förhållande till de brotten.

Utöver egendom som varit föremål för brott ska således förverkande kunna ske av utbyte av brott enligt den föreslagna lagen, liksom vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott. Även hjälpmedel eller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel ska kunna förverkas om brottet fullbordats eller utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling.

Både sak- och värdeförverkande ska vara möjligt. När det gäller hjälpmedel kan förväntas att sakförverkande kommer att vara huvudregeln. Sakförverkande kan också tänkas bli aktuellt t.ex. när någon som betalning i samband med ett brott fått en dyr bil eller något annat värdefullt föremål och detta föremål därefter överlämnas till en penningtvättare. Därutöver bör såväl egendom som varit föremål för penningtvätt, som det utbyte någon fått för att utföra penningtvätt, liksom kostnadsersättning, normalt endast kunna bli föremål för värdeförverkande.

I likhet med vad som gäller vid utbytesförverkande enligt 36 kap. 1 § brottsbalken ska förverkande inte vara obligatoriskt utan kunna underlåtas om ett förverkande skulle vara uppenbart oskäligt.

8.4 Hos vem får förverkande ske?

Regeringens förslag: Egendom som varit föremål för penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott eller penningtvättsförseelse ska kunna förverkas hos den som är gärningsman eller som har medverkat till brottet, även om egendomen inte tillhörde honom eller henne.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* påpekar att risken för dubbelförverkande är påtaglig och bör uppmärksammas av rättstillämpningen.

Ekobrottsmyndigheten och *Skatteverket* efterfrågar en ändring av reglerna i skattebrottslagen för att möjliggöra förverkande av utbyte av skattebrott i sådana fall då det inte går att komma åt utbytet genom reglerna om beskattning.

Skälen för regeringens förslag

Förverkande bör kunna ske hos gärningsmannen eller den som medverkat till brott enligt den föreslagna lagen

I den föreslagna lagen bör det tas in en bestämmelse om hos vem förverkande får ske. Bestämmelsen bör vara tillämplig vid alla former av förverkande som regleras i lagen. Den kan i allt väsentligt utformas på samma sätt som motsvarande bestämmelse i 36 kap. 5 § brottsbalken. Beträffande egendom som varit föremål för brott enligt lagen, eller dess värde, bör till skillnad från vad som gäller enligt brottsbalken förverkande få ske hos gärningsmannen eller annan medverkande, även om egendomen tillhörde någon annan.

Förverkande bör alltså kunna ske hos gärningsmannen eller annan medverkande, den i vars ställe de var, den som beretts vinning genom brottet, liksom den som efter brottet förvärvat egendomen genom bodelning, arv, testamente eller gåva, eller efter brottet på annat sätt i ond tro förvärvat egendomen.

Att egendom som varit föremål för penningtvätt genom den föreslagna lagen kommer att kunna förverkas hos penningtvättaren innebär, utom när det gäller självtvätt, ett avsteg från principen att utbyte av brott ska förverkas hos den som haft vinning av brottet. Den principen kommer också till uttryck i det förhållandet att huvudregeln är att förverkande inte ska ske solidariskt när det finns flera personer mot vilka ett yrkande om utbytesförverkande kan riktas, utan att vinningen ska räknas särskilt för varje medverkande (prop. 1968:79 s. 52 och NJA 1994 s. 404). Vidare gäller att dubbelförverkande inte får ske, utan egendomens värde utgör den yttersta gränsen för förverkande (a. prop. s. 52). För att undvika dubbelförverkande och oskäliga resultat bör därför förverkande av egendom som varit föremål för penningtvätt hos penningtvättaren inte ske om egendomen, eller dess värde, inte tillhör och inte finns hos denne. Rör det sig däremot om självtvätt, kan förverkande av egendomen eller dess värde ske antingen på grundval av förbrottet eller det efterföljande penningtvättsbrottet. I linje med vad *Svea hovrätt* anför anser regeringen att eventuella risker för dubbelförverkande måste uppmärksammas i rättstillämpningen.

Det kan också bli fråga om förverkande hos flera personer, antingen på den grunden att det är olika gärningsmän som begått förbrottet och penningtvättsbrottet, eller på den grunden att flera personer medverkat till penningtvättsbrottet. Eftersom syftet med utbytesförverkande är att minska incitamentet att begå brott genom att neutralisera vinningen av brott, framstår det i den första situationen som rimligt att i första hand

rikta förverkandeyrkandet mot den som begått förbrottet. I de fall då flera personer i stället medverkat till ett penningtvättsbrott, bör förverkande i första hand ske hos den som innehar egendomen eller disponerar det värde den omvandlats till. Har penningtvättsbrottet genererat utbyte kan även detta förverkas. Om flera personer har medverkat till brottet och därmed har del i det uppkomna utbytet får allmänna principer avgöra hur förverkande ska ske. I fråga om värdeförverkande gäller att det är möjligt att ålägga flera personer betalningsskyldighet samtidigt. Även i sådant fall utgör egendomens värde en yttersta gräns för hur mycket som kan förklaras förverkat och solidariskt förverkande bör endast undantagsvis komma i fråga.

Förverkande när förbrottet är ett skattebrott

Enligt 13 a § första stycket skattebrottslagen (1971:69) ska brottsbalkens bestämmelser om utbytesförverkande inte tillämpas i fråga om skattebrott. Enligt andra stycket i samma paragraf gäller undantaget från förverkande inte utbyte av förberedelse till grovt skattebrott eller vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med en sådan förberedelse. Det beror på att utbyte av skattebrott, men inte utbyte eller kostnadsersättning som någon fått i samband med förberedelse till grovt skattebrott, neutraliseras inom ramen för skatteförfarandet, vanligen genom att beskattning sker. Således kan förverkande inte ske av utbyte av skattebrott hos gärningsmannen för skattebrottet.

Med den regel som nu införs blir det däremot möjligt att förverka egendom som varit föremål för penningtvättsbrott hos gärningsmannen för det brottet. Det finns mot den bakgrunden anledning att överväga om denna möjlighet till förverkande kan leda till oskäliga resultat när ett penningtvättsbrott har begåtts för att dölja att någon har berikat sig genom skattebrott.

Huvudregeln bör även vid skattebrott vara att det utbyte som varit föremål för penningtvättsbrott i första hand ska förverkas eller neutraliseras hos den som begått förbrottet. Om den som har begått ett skattebrott också har gjort sig skyldig till penningtvättsbrott avseende det utbyte som uppkommit genom skattebrottet, bör alltså de regler som gäller vid förbrottet tillämpas i första hand. Det innebär att om vinningen av skattebrottet kan neutraliseras inom ramen för skatteförfarandet, bör något förverkande inte ske av den egendom som varit föremål för penningtvättsbrottet.

I de fall den skattskyldige har anlitat någon annan för att dölja det berikande som har skett genom skattebrottet och till denne fört över egendom motsvarande utbytet, finns det en risk att den skattskyldige blir av med utbytet av skattebrottet två gånger. Det är därför inte rimligt att i denna situation förverka pengarna från penningtvättaren samtidigt som den skattskyldige åläggs motsvarande skattskyldighet. I ett sådant fall får det normalt anses uppenbart oskäligt att förverka pengarna hos den som genomfört penningtvätten. Eftersom pengarna tillhör den skattskyldige bör de däremot kunna bli föremål för betalningssäkring eller på annat sätt tas i anspråk för betalning av skatteskulden.

Om skattskyldighet av någon anledning inte åläggs den skattskyldige bör utbytet från skattebrottet i stället kunna förverkas med stöd av de nu föreslagna reglerna.

När det gäller *Ekobrottsmyndighetens* och *Skatteverkets* önskemål om ändring av reglerna i skattebrottslagen bedömer regeringen, bl.a. mot bakgrund av uttalandena i propositionen om skatteförfarandet, att det inom ramen för detta ärende inte är möjligt att ta ställning till hur den frågan bäst bör lösas (prop. 2010/11:165 s. 513 f.).

8.5 Förvar av egendom i vissa fall

Regeringens förslag: Egendom som varit föremål för näringspenningtvätt ska kunna tas i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens även om en annan lagteknisk lösning föreslås.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* uppmärksammar vissa otydligheter när det gäller förfarandet och förordar att det bör regleras tydligare för att undvika tillämpnings- och tolkningsproblem. *Åklagarmyndigheten* efterfrågar en möjlighet att påkalla rättens prövning av en åklagares beslut om förvar i avvaktan på rättens prövning, och ifrågasätter behovet av en särlösning när det gäller prövning av vissa frågor om förvarstagen egendom. *Rikspolisstyrelsen* har vissa synpunkter på den lagtekniska utformningen.

Skälen för regeringens förslag: Vid näringspenningtvätt, där brottet består i medverkan till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte, ska det enligt vad som framgår i det föregående, inte vara möjligt att förverka den egendom som varit föremål för brottet (se avsnitt 8.2). Eftersom penningtväftsåtgärder i sådana situationer ofta består av transaktioner, kommer den egendom som varit föremål för brottet många gånger inte att finnas tillgänglig hos gärningsmannen. Så kan vara fallet t.ex. när det gäller verksamheter som erbjuder betalningstjänster eller tillhandahåller valuta. I dessa fall ger avsaknaden av en förverkandemöjlighet inte upphov till några betänkligheter. I de fall då den egendom som är föremål för sådant brott, eller dess värde, finns kvar hos gärningsmannen skulle det däremot framstå som stötande om det inte fanns någon möjlighet att komma åt egendomen. I den situationen skulle nämligen egendomen eller dess värde, eventuellt efter ytterligare penningtväftsåtgärder, kunna återföras till den som tagit initiativ till transaktionen. För att undvika ett sådant resultat bör det därför införas en möjlighet att ta egendom som varit föremål för näringspenningtvätt i förvar. På så sätt kan nödvändiga rättssäkerhetsgarantier upprätthållas samtidigt som man undviker att någon automatiskt får behålla egendom som på goda grunder kan antas utgöra brottsutbyte.

En sådan ordning finns redan i dag i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. (stöldgodslagen). Det förtjänar att påpekas att det, trots att begreppet förvar används i båda fallen, inte rör sig om ett straffprocessuellt tvångsmedel i den mening som avses 26 kap. 3 § rättegångsbalken som

ger åklagare möjlighet att ta egendom i förvar i avvaktan på rättsens beslut om kvarstad. Fråga är i stället om en reglering som syftar till att säkerställa att en brottsling inte får behålla orättmätigt åtkommen egendom, samtidigt som den som eventuellt har rätt till egendomen ges en möjlighet att göra anspråk på eller får ersättning för den (jfr prop. 1974:124 s. 53).

Stöldgodslagen är tillämplig på ”egendom som frånhänts någon genom brott” liksom på egendom som förvärvats eller mottagits inom ramen för ett häleri eller en häleriförseelse där egendomen skäligen kan antas vara frånhänd annan genom brott (dvs. näringshäleri). Även om det i förarbetena sägs att all lös egendom, inklusive ”fordringshandlingar och penningar” ska kunna tas i förvar, ger utformningen av bestämmelserna i lagen uttryck för att vad som i första hand avses är egendom i form av fysiska föremål eller egendom som representeras av fysiska föremål, t.ex. fordringshandlingar (prop. 1974:124 s. 60). Eftersom egendom som är föremål för penningtvätt dels inte behöver vara frånhänd någon genom brott, dels i stor utsträckning kommer att utgöras av värden i form av kontobehållningar, aktiedepåer eller liknande där fordringshandlingar saknas, finns det skäl att förtydliga att även egendom som varit föremål för näringspenningtvätt kan tas i förvar.

Utredningen har föreslagit att det i lagen om penningtvättsbrott ska föras in bestämmelser om förvarstagande av egendom som inte kan förverkas. Regeringen anser emellertid att det är lämpligare att göra stöldgodslagen tillämplig på sådan egendom. Genom den lösningen bibehålls en sammanhållen reglering för sådant förvarstagande som syftar till att, i de fall förverkande av olika skäl inte är möjligt, säkerställa att brottslingar inte får behålla orättmätigt åtkommen egendom. Egendom som varit föremål för näringspenningtvätt, bör alltså kunna tas i förvar enligt stöldgodslagen.

Utredningen har föreslagit att åklagare i avvaktan på rättsens prövning ska kunna besluta om åtgärden, eftersom reglerna om kvarstad i 26 kap. rättegångsbalken inte är tillämpliga i den nu aktuella situationen och reglerna om beslag i 27 kap. rättegångsbalken endast är tillämpliga i de fall det rör sig om föremål som skäligen kan antas vara avhända någon genom brott. *Åklagarmyndigheten* påpekar att det i så fall behövs en möjlighet att påkalla rättsens prövning av beslutet om förvar.

Regeringen föreslår i avsnitt 9.3 att egendom i form av pengar, en fordran eller annan rättighet, som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott eller lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, får tas i penningbeslag. Genom en sådan reglering kommer även sådan egendom som inte utgörs av föremål, men som nu föreslås kunna tas i förvar enligt stöldgodslagen, att kunna säkras. Vid sådant förhållande saknas behov av en möjlighet för åklagare att ta sådan egendom i förvar i avvaktan på rättsens beslut om en sådan åtgärd. På samma sätt som gäller beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken kommer den som drabbas av ett penningbeslag att kunna begära rättsens prövning av åtgärden.

I och med att stöldgodslagen görs tillämplig på egendom som varit föremål för näringspenningtvätt blir, pga. hänvisningen i 1 § tredje stycket, även lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m.m. tillämplig (förfarandelagen). I förfarandelagen finns bestäm-

melser som ger en rättmätig ägare möjlighet att göra anspråk på egendomen eller, om den sålts, att begära ersättning för den.

Stockholms tingsrätt har föreslagit att det införs frister när det gäller dels missnöjesanmälan, dels domstolens handläggning efter att åklagaren väckt talan (se 3 § stöldgodslagen). Detta för att undvika skada för ägaren till den förvarstagna egendomen, liksom för att undvika att det sker en dubbelprovning enligt reglerna om förfarandet med förvarstagen egendom. Medan bestämmelserna om förvarstagande i stöldgodslagen bl.a. reglerar mot vem ett förvarsbeslut riktas och vem som kan föra talan mot ett sådant beslut, reglerar bestämmelserna i förfarandelagen, som påpekats ovan, ordningen för att ge egendomens rättmätige ägare eller annan behörig person möjlighet att återfå egendom eller ersättning för dess värde. Åklagarbeslut och möjligheten att anmäla missnöje enligt stöldgodslagen kommer framför allt att bli aktuellt i fall när den som disponerar egendomen, dvs. i första hand penningtvättaren, har förklarat sig inte göra anspråk på egendomen och det inte heller finns någon annan som frågan angår att föra talan mot (jfr prop. 1974:124 s. 52 ff.). I den situationen finns det inte någon känd person att delge ett beslut, varför det inte kan bli aktuellt att ange en tid inom vilken en missnöjesanmälan ska ske. Någon sådan frist stadgas inte heller i stöldgodslagen. Inte heller när det gäller domstolens handläggning finns det anledning att ändra på den ordning som gäller enligt stöldgodslagen. Egendomens ägare är från det att egendomen tagits i penningbeslag eller förvar förhindrad att i enlighet med förfarandelagen framställa anspråk på egendomen eller på ersättning i de fall den sålts (prop. 1974:124 s. 64 och 66). Därmed finns en tillfredsställande ordning för att hålla en rättmätig ägare skadelös.

9 Bättre möjligheter att säkra egendom

9.1 Dispositionsförbud och penningbeslag införs

Regeringens förslag: Det införs dels en möjlighet att hos en verksamhetsutövare belägga viss egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism med ett tillfälligt förbud för kunden att disponera den (dispositionsförbud), dels en möjlighet att ta sådan egendom i beslag (penningbeslag).

Regeringens bedömning: Förslaget om en automatisk dispositions-spärr bör inte genomföras.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens i fråga om dispositionsförbud, men omfattar även ett förslag om automatisk dispositions-spärr.

Promemorians förslag om penningbeslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag om dispositionsförbud eller lämnar det utan invändning. *Hovrätten för Nedre Norrland* avstyrker förslaget. *Ekobrottsmyndigheten*

anser att det finns skäl att se över kravet på en skäligen misstänkt person när det gäller kvarstad. *Svenska Bankföreningen* betonar att det måste klargöras att ett föregående beslut om dispositionsförbud utgör myndighetsutövning och att en verksamhetsutövare inte ska kunna drabbas av skadeståndsskyldighet pga. ett beslut om dispositionsförbud eller penningbeslag. Vidare framför föreningen att det är det allmänna som ska informera den drabbade om ett beslut om penningbeslag samt att en verksamhetsutövare måste kunna hänvisa en kund till undersökningsledaren eller åklagaren utan att bryta mot meddelandeförbudet i penningtvättslagen.

Förslaget om penningbeslag tillstyrks eller lämnas utan invändning av remissinstanserna, med undantag för *Lunds universitet* som anser att förslaget förefaller alltför långtgående.

De flesta remissinstanser som yttrar sig över förslaget om en automatisk dispositionsspärr ifrågasätter eller avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Utökade möjligheter att säkra misstänkt egendom

Egendom som varit föremål för brott enligt lagen om penningtvättsbrott utgörs normalt av pengar eller värden i form av fordringar, t.ex. ett kontotillgodohavande hos en verksamhetsutövare inom den finansiella sektorn. Att en transaktion som rör sådan egendom bedöms vara misstänkt och rapporteras av en verksamhetsutövare kan vara en indikation på att något oegentligt är för handen. Det innebär emellertid inte att det därmed också finns förutsättningar att inleda förundersökning och tillgripa tvångsmedel.

Om förundersökning inte kan inledas finns inte någon möjlighet att använda tvångsmedel för att säkra egendom och även om förutsättningar att inleda förundersökning föreligger kan möjligheterna att ingripa vara begränsade. Som framgår av avsnitt 5.1.6 kan beslag användas endast för att säkra föremål, medan kvarstadsinstitutet inte syftar till att säkra viss identifierad egendom utan verkställighet av en betalningsförpliktelse. Dessutom krävs att det finns en misstänkt person och att egendomen tillhör denne.

Egendom som kan vara föremål för brott enligt den föreslagna lagen riskerar således att försvinna utan att de brottsbekämpande myndigheterna har möjlighet att ingripa. Det leder också till att verksamhetsutövarnas skyldighet att avstå från att utföra misstänkta transaktioner många gånger blir verkningslös. Till detta kommer att det, för att Sverige ska leva upp till 2005 års förverkandekonvention, krävs att det finns dels tvångsmedel som gör att egendom kan säkras inför ett förverkande, dels en möjlighet att tillfälligt säkra viss egendom, inte bara när det gäller penningtvätt utan också beträffande finansiering av terrorism (se avsnitt 4.4.3). Övervägande skäl talar således för att möjligheterna att säkra egendom som kan misstänkas vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism behöver förbättras.

Vid utformningen av regelverket måste det göras en avvägning mellan intresset att bekämpa brott och den enskildes intresse av att fritt kunna förfoga över sin egendom. Ingreppen mot den enskilde måste stå i proportion till den nytta de medför för brottsbekämpningen och andra sam-

hällreliga intressen. Åtgärderna bör också utformas så att de innebär ett så litet ingrepp som möjligt i de allmänna betalningsströmmarna. Vidare framstår det som angeläget att inte i orimlig utsträckning öka den administrativa bördan för verksamhetsutövare. Åtgärderna bör också utformas så att de inte medför ökad risk för att personalen hos verksamhetsutövarna utsätts för hot eller andra påtryckningar i sitt arbete. Ytterligare en viktig utgångspunkt är att åtgärderna passar in i det system av kontroller och andra åtgärder som föreskrivs i penningtvättslagen.

Dispositionsförbud och penningbeslag

Regeringen föreslår, i likhet med utredningen, att det införs en möjlighet att hos en verksamhetsutövare, redan innan förundersökning inletts, tillfälligt förbjuda kunden att flytta eller på annat sätt disponera egendom (*dispositionsförbud*). Åtgärden ska knytas till viss typ av egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism. Det innebär att det inte måste finnas en misstänkt person. Att denna möjlighet införs i dessa sammanhang men inte vid häleri, vilket *Hovrätten för Nedre Norrland* ifrågasatt, motiveras av att egendomen i de aktuella situationerna är mycket lätttröglig. Bestämmelser om åtgärden tas in i penningtvättslagen, som bl.a. reglerar verksamhetsutövarns skyldighet att granska och rapportera transaktioner som efter en närmare analys bedöms vara misstänkta. Sådana rapporter ska lämnas till Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen).

För att förslaget om dispositionsförbud ska bli ett användbart verktyg bör det finnas straffprocessuella tvångsmedel som kan tillgripas när tiden för ett dispositionsförbud löper ut. Även i de fall frågan om att säkra viss egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism inte är så brådskande att ett dispositionsförbud behöver tillgripas, måste det vara möjligt använda tvångsmedel för att säkra sådan egendom. Regeringen föreslår därför att det införs en ny möjlighet att ta egendom i form av pengar, en fordran eller annan rättighet i beslag, om den skäligen kan antas vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism (*penningbeslag*). Inte heller när det gäller penningbeslag behöver det finnas en misstänkt person utpekad.

De närmare förutsättningarna för beslut om dispositionsförbud och penningbeslag redovisas i följande avsnitt.

Automatisk dispositionsspärr

Syftet med en automatisk dispositionsspärr skulle enligt utredningen vara att täppa till den tidsmässiga lucka som uppstår mellan en rapport om en misstänkt transaktion och ett eventuellt beslut om dispositionsförbud i sådana situationer då en kund, på grund av en vägrad transaktion, har särskild anledning att befara att en verksamhetsutövare fattat misstankar. Detta skulle enligt utredningen kunna bli aktuellt i sådana fall då en kund kontaktar verksamhetsutövaren för att få hjälp med att utföra en viss transaktion och verksamhetsutövaren meddelar att den inte kommer att utföra transaktionen. I en sådan situation finns det i dagsläget inte något hinder mot att kunden disponerar egendom som finns hos verksamhetsutövaren, t.ex. genom att begära ut inestående kontobehållning eller genom att själv flytta medlen. Den automatiska dispositionsspärr skulle

enligt förslaget utlösas av att verksamhetsutövaren rapporterar den misstänkta och vägrade transaktionen till Finanspolisen och vara i kraft under högst fyra timmar. Åtgärden föreslås däremot inte omfatta situationer då en verksamhetsutövare vägrar att ta emot kontanter.

Enligt utredningen skulle tillämpningsområdet, bl.a. mot bakgrund av att den överväldigande delen av transaktionerna inom de finansiella systemen utförs av kunderna själva utan någon kontakt med verksamhetsutövaren, bli mycket litet. Utredningen pekar också på ett antal svårigheter med förslaget. Spärren skulle inträda utan något myndighetsbeslut och som en följd av agerande från verksamhetsutövarens sida. Detta skulle kunna innebära en större risk för verksamhetsutövare att drabbas av skadeståndsansvar och en minskad benägenhet att vägra utföra misstänkta transaktioner. Vidare skulle hotfulla situationer kunna uppstå då en kund vägras utföra en transaktion och en verksamhetsutövare på grund av meddelandeförbudet i 3 kap. 4 § penningtvättslagen ser sig förhindrad att lämna en rimlig förklaring till att kunden inte kan disponera sina inestående medel. Införandet av en automatisk dispositionsspärr skulle också ställa krav på att verksamhetsutövarna har en beredskap att, även utanför kontorstid, bevaka den föreslagna fyratimmarsfristen samt, om något beslut om dispositionsförbud inte fattas, upphäva spärren.

I utredningen noteras att ett alternativ till en automatisk dispositionsspärr skulle kunna vara att utveckla samarbetet mellan verksamhetsutövarna och Finanspolisen och på så sätt förkorta tiden mellan en rapport om en misstänkt transaktion och ett beslut om dispositionsförbud.

Regeringen gör följande överväganden. Av de remissinstanser som yttrat sig över förslaget till automatisk dispositionsspärr ifrågasätter eller avstyrker majoriteten förslaget. Bl.a. *Hovrätten för Nedre Norrland, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen och Länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasätter om det med den föreslagna fyratimmarsfristen finns något värde med den föreslagna åtgärden medan *Finansinspektionen, Sveriges advokatsamfund* och *Fondbolagens förening* efterlyser ytterligare utredning. *Finansinspektionen* påpekar också att det redan idag finns teknikstöd för att övervaka transaktioner och att teknikutvecklingen gör att dessa möjligheter utvecklas kontinuerligt. Vad *Finansinspektionen* anför om möjligheten att övervaka och stoppa transaktioner i realtid och den förväntade teknikutvecklingen i det avseendet, tyder på att tillämpningsområdet för en automatisk dispositionsspärr, i vart fall på sikt, skulle kunna sträcka sig långt utöver det fåtal fall som utredningen bedömer kan vara aktuella. Mot denna bakgrund och med beaktande av remissynpunkterna i övrigt, anser regeringen att det inte är motiverat att nu gå vidare med utredningens förslag. Som utredningen pekar på, finns det i stället goda möjligheter att utveckla samarbetet mellan verksamhetsutövarna och Finanspolisen. Ett utvecklat samarbete kommer också att krävas för att det föreslagna dispositionsförbudet ska bli ett effektivt verktyg.

9.2 Dispositionsförbud

9.2.1 Beslut om dispositionsförbud ska fattas av Rikspolisstyrelsen

Regeringens förslag: Rikspolisstyrelsen ska fatta beslut om dispositionsförbud. Beslutet ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska ta ställning till om åtgärden ska bestå.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Helsingborgs tingsrätt* anser att det med beaktande av att det är en mycket ingripande åtgärd och med hänsyn till rättssäkerheten bör vara åklagare som fattar beslut om dispositionsförbud. *Åklagarmyndigheten* ifrågasätter om det finns behov av att Finanspolisens beslut om dispositionsförbud underställs åklagare för prövning och avstyrker förslaget i denna del. *Säkerhetspolisen* påpekar att den bedriver polisverksamhet gällande finansiering av terrorism och därmed bör ha möjlighet att besluta om dispositionsförbud, även efter en omorganisation av Rikspolisstyrelsen.

Skälen för regeringens förslag: Ett dispositionsförbud kommer att utgöra ett kortvarigt förstadium till ett straffprocessuellt tvångsmedel. Syftet med åtgärden är att kunna ingripa redan innan det föreligger en brottsmisstanke som är tillräcklig för att inleda förundersökning, vilket är en förutsättning för att få besluta om tvångsmedel enligt rättegångsbalken. Frågan om dispositionsförbud torde i de flesta fall komma att uppstå till följd av en eller flera rapporter om misstänkta transaktioner från en verksamhetsutövare i enlighet med regelverket i penningtvättslagen. Ansvaret för att ta emot sådana rapporter vilar inom Rikspolisstyrelsen på Finanspolisen som, i egenskap av nationell underrättelseenhet för penningtvätt och finansiering av terrorism, också har tillgång till information från andra håll som kan läggas samman med de uppgifter som framkommer genom rapporterna om misstänkta transaktioner. Den 1 januari 2015 uppgår Rikspolisstyrelsen tillsammans med polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten. När regeringen i det följande talar om Finanspolisen avses såväl Finanspolisen i dess nuvarande form som en enhet inom Rikspolisstyrelsen, som den eller de organisatoriska enheter som under den kommande Polismyndigheten ansvarar för de arbetsuppgifter som Finanspolisen för närvarande utför.

När det gäller egendom inom de finansiella systemen ligger det, på grund av egendomens lättrorlighet inom dessa system, i sakens natur att det finns en risk för att egendomen försvinner om det inte är möjligt att ingripa omgående. I motsvarande situationer får föremål tas i beslag och lös egendom i förvar genom beslut av polis, varefter åtgärden ska underställas åklagare för prövning av om den ska bestå. Vid beslag kan även undersökningsledaren göra denna prövning. Mot denna bakgrund anser regeringen, till skillnad från vad 1995 års penningtvättsutredning föreslog (se avsnitt 5.1.7), att beslut om dispositionsförbud bör fattas av Finanspolisen.

Säkerhetspolisen påpekar att den inom ramen för sin uppgift att utreda terrorismfinansiering kan få information som gör att beslut om dispositionsförbud kan behöva fattas. Regeringen konstaterar att sådan information kan överlämnas till Finanspolisen som, om förutsättningarna är uppfyllda, kan besluta om dispositionsförbud. Mot den bakgrunden och med beaktande av den i avsnitt 9.3 beskrivna möjligheten för Säkerhetspolisen att besluta om penningbeslag, bedömer regeringen att det inte finns behov av att ge Säkerhetspolisen möjlighet att besluta om dispositionsförbud.

Utredningen har föreslagit att beslutet om dispositionsförbud så snart som möjligt ska underställas åklagare som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. *Åklagarmyndigheten* påpekar att en prövning av beslut som meddelats på underrättelsestadiet är ett avsteg från åklagarens normala roll och avstyrker förslaget. Myndigheten ifrågasätter också om en åklagarprövning skulle medföra en nytta som uppväger den resursåtgång som en sådan prövning skulle innebära.

Regeringen gör följande bedömning. Åklagare deltar i regel inte i den verksamhet som bedrivs i skedet före en förundersökning. I de fall den misstanke som föranlett ett beslut om dispositionsförbud visar sig vara välgrundad, kommer beslutet att följas av en förundersökning och beslut om ett straffprocessuellt tvångsmedel. Ett beslut om dispositionsförbud ligger således i tid mycket nära ett eventuellt beslut om att inleda förundersökning. Mot den bakgrunden och då ett beslut om dispositionsförbud av rättssäkerhetsskäl bör kunna överprövas, är det lämpligt att prövningen ligger hos åklagare. Detta är också i linje med vad som gäller andra beslut som avser egendom i samband med brottsutredningar.

9.2.2 Förutsättningarna för ett beslut om dispositionsförbud

Regeringens förslag: Dispositionsförbud får beslutas när det finns skäl att misstänka att viss egendom är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och det dessutom skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas. En sådan åtgärd får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär. Om de angivna förutsättningarna är uppfyllda, ska Finanspolisen kunna fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser instämmer i utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Hovrätten för Nedre Norrland* har ifrågasatt om det går att bedöma sabotagerisken eller genomföra en proportionalitetsbedömning utan att det finns någon misstänkt person utpekad.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller den lagtekniska utformningen måste reglerna ge besked om under vilka förutsättningar åtgärden får användas, ge utrymme för lämplighetsprövningar beroende på omständigheterna i det enskilda fallet och slutligen påminna om att det i

varje enskilt fall måste ske en prövning av om åtgärden över huvud taget behöver tillgripas med hänsyn till omständigheterna eller om syftet kan tillgodoses genom någon mindre ingripande åtgärd (prop. 1988/89:124 s. 27).

En första förutsättning för ett beslut om dispositionsförbud ska vara att Finanspolisen bedömer att det finns skäl att misstänka att viss egendom är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism. Misstanken ska alltså kunna knytas till egendomen men behöver inte, som när det gäller beslut om kvarstad, kunna kopplas till en viss person. Inte heller behöver förutsättningarna för att inleda förundersökning vara uppfyllda men det krävs att misstanken grundar sig på konkreta omständigheter.

En sådan misstanke kan uppkomma genom en eller flera rapporter om misstänkta transaktioner från verksamhetsutövare eller genom andra informationskällor, t.ex. spaning, underrättelser från andra enheter inom Rikspolisstyrelsen eller från andra myndigheter, eller genom uppgifter som framkommer i samband med andra pågående utredningar. Om misstanken efter en närmare analys och nödvändiga kontrollåtgärder kvarstår bör den första förutsättningen för att besluta om dispositionsförbud anses vara uppfylld.

Syftet med ett dispositionsförbud är bl.a. att skapa bättre förutsättningar att förhindra att egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism görs oåtkomlig för de brottsbekämpande myndigheterna. En ytterligare förutsättning för beslut om dispositionsförbud bör därför vara att det finns en risk för att egendomen annars kommer att undanskaffas. Föreligger inte någon sådan risk kan behovet av tvångsmedel övervägas för det fall att förundersökning inleds. *Hovrätten för Nedre Norrland* har, med hänvisning till den bedömning av sabotagerisken som görs vid kvarstad och förvar, ifrågasatt om det utan en misstänkt person går att bedöma risken för undanskaffande. Kvarstad får beslutas om det skäligen kan befaras att den misstänkte personen genom att avvika eller genom att undanskaffa egendom eller på annat sätt undandrar sig en betalningsskyldighet på grund av brott (26 kap. 1 § RB). Det rör sig alltså om en prövning som tar sin utgångspunkt i en prognos av den misstänktes agerande. Ett dispositionsförbud riktar sig, till skillnad från ett beslut om kvarstad och förvar, inte mot en misstänkt person utan mot misstänkt egendom. Som en följd av detta får sabotagerisken bedömas i förhållande till egendomen oavsett om någon misstanke kan riktas mot den som förfogar över densamma. Vid bedömningen bör hänsyn kunna tas till transaktionsmönster på t.ex. det aktuella kontot liksom till kunskaper om den kund som förfogar över egendomen eller som begärt en viss transaktion.

Slutligen gäller, på samma sätt som vid tvångsmedelsanvändning enligt rättegångsbalken, att proportionalitetsprincipen ska beaktas. Av lagtexten ska därför framgå att beslut om dispositionsförbud bara får meddelas, om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär. Vid denna bedömning bör hänsyn tas till omständigheter som egendomens värde, hur stark misstanken om penningtvätt eller terrorismfinansiering är, hur stor risken är för att egendomen undanskaffas om beslut inte fattas och vilken skada ett dispositionsförbud skulle kunna förorsaka egendomens ägare eller den som förfogar över egendomen. Endast

om åtgärden står i proportion till de motstående intressena får den alltså beslutas.

Enligt förverkandekonventionens artikel 47 ska varje konventionsstat se till att deras finansunderrättelseenheter kan vidta brådskande åtgärder även på framställning av en utländsk finansunderrättelseenhet och tillfälligt avbryta eller vägra tillstånd till en transaktion i enlighet med vad som gäller för uppskjutande av transaktioner i dess nationella lagstiftning. Det innebär att det behöver finnas en möjlighet för Finanspolisen att på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet besluta om dispositionsförbud. Finanspolisen bör därför ha befogenhet att besluta om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet. Detta bör anges uttryckligen i lagtexten.

9.2.3 Vad ett dispositionsförbud kan avse

Regeringens förslag: Ett dispositionsförbud kan avse egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar utredningens förslag utan invändning. *Sveriges advokatsamfund* anser att ett dispositionsförbud endast bör kunna avse en viss transaktion eller vissa konkreta medel. *Rikspolisstyrelsen* är av uppfattningen att samtliga tillgodohavanden som den rapporterade fysiska eller juridiska personen har hos det rapporterade företaget ska bli föremål för dispositionsförbudet.

Skälen för regeringens förslag: Av utredningens förslag följer att ett dispositionsförbud ska kunna avse egendom som finns hos en verksamhetsutövare. Begreppet verksamhetsutövare omfattar enligt penningtvättslagen, förutom aktörer och rådgivare när det gäller finansiella tjänster, även bl.a. yrkesmässig verksamhet som avser dels kontanthandel med dyrbara varor, dels handel för klienters räkning med bl.a. fastigheter, liksom försäljning av nybildade aktiebolag (1 kap. 5 § 5 jämförd med 1 kap. 2 § penningtvättslagen). Det innebär att den egendom som kan finnas hos en verksamhetsutövare skulle kunna vara av många olika slag. Samtidigt är det svårt att tänka sig praktiska fall som rör annat än kontobehållningar. Därutöver saknas det enligt regeringen skäl att göra ett dispositionsförbud tillämpligt på annat än sådan egendom som utgörs av pengar, en fordran eller annan rättighet. Med pengar avses i detta sammanhang kontanter i form av sedlar och mynt. Med en fordran eller annan rättighet avses kontobehållningar och liknande tillgodohavanden hos en verksamhetsutövare. Aktier, obligationer eller andra värdepapper är normalt ”papperslösa” och finns registrerade på en värdepappersdepå och/eller ett värdepapperskonto där också innehavets nominella värde framgår som ett penningbelopp. De omfattas därmed av den föreslagna beskrivningen av vad ett dispositionsförbud bör kunna avse. Därutöver kan penningöverföringar via olika typer av betaltjänster ske utan att sändaren eller mottagaren har något konto hos företaget. Även sådana överföringar träffas av förslaget. Om egendom av annat slag, t.ex. dyrbara varor, påträffas hos en verksamhetsutöva-

re, bör denna, med beaktande av att sådan egendom nu föreslås kunna förverkas hos penningtvättaren, kunna säkras genom reglerna om beslag. Sådan egendom är inte heller lätttrölig på samma sätt som egendom som finns inom de finansiella systemen.

Utredningen har föreslagit att ett dispositionsförbud ska kunna avse ett värde som motsvarar vad som kan beräknas bli föremål för förverkande, förbudet ska alltså inte knytas till en specifik transaktion. *Sveriges advokatsamfund* anser att finns risk att rättssäkerheten eftersätts om omständigheter knutna till en viss transaktion eller ett visst konto som i ett fall anses grunda beslut om dispositionsförbud, även ska kunna läggas till grund för dispositionsförbud beträffande andra konton och transaktioner. *Rikspolisstyrelsen* anser i stället att det är mer ändamålsenligt i fall samtliga tillgodohavanden som den rapporterade fysiska eller juridiska personen har hos det rapporterade företaget blir föremål för dispositionsförbudet.

Regeringen gör i denna del följande bedömning. Fråga om dispositionsförbud bör kunna uppkomma dels på grund av en eller flera rapporter om misstänkta transaktioner, dels på grund av annan information som Finanspolisen har tillgång till. Att en verksamhetsutövare avger en misstänkt transaktionsrapport kan i sin tur vara resultatet av en räckta transaktioner som sammantaget väckt verksamhetsutövarens misstanke om att de utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Att mot den bakgrunden låta ett dispositionsförbud omfatta endast den transaktion som slutligen lett fram till ett dispositionsförbud framstår inte som ändamålsenligt. I stället bör dispositionsförbudet omfatta den egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism. I de fall det är en rad av transaktioner avseende olika belopp som gett upphov till dispositionsförbudet, bör t.ex. det sammanlagda beloppet kunna bli föremål för förbudet. För det fall misstankarna visar sig vara välgrundade är det också det beloppet som i slutändan kan bli föremål för förverkande. Att däremot låta dispositionsförbudet omfatta egendom till ett värde utöver vad som misstänks vara föremål för penningtvätt eller avsett för finansiering av terrorism skulle däremot strida mot såväl ändamåls- som proportionalitetsprincipen.

Av beslutet om dispositionsförbud bör framgå vilka pengar eller vilket penningvärde dispositionsförbudet avser och att den berörda egendomen inte får flyttas eller disponeras på annat sätt. Ett beslut om dispositionsförbud ska gälla omedelbart och verksamhetsutövaren ska omgående underättas om beslutet eftersom det är denne som ska se till att det efterlevs (se nästa avsnitt).

Om en kund efter ett beslut om dispositionsförbud på egen hand genomför, eller begär men nekas att genomföra, ytterligare transaktioner som också framstår som misstänkta, ska verksamhetsutövaren lämna uppgifter om dessa till Finanspolisen på vanligt sätt. Finanspolisen kan då besluta om dispositionsförbud även i fråga om den egendom som avses med dessa senare genomförda eller begärda transaktioner.

9.2.4 Giltighetstid och underrättelse om beslut om dispositionsförbud

Regeringens förslag: Ett dispositionsförbud ska gälla under högst två arbetsdagar.

Den som drabbas av ett dispositionsförbud ska underrättas om beslutet, när det kan antas att syftet med åtgärden inte motverkas och utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Åklagaren ska fatta beslut om underrättelse kan ske i det enskilda fallet. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar utredningens förslag utan invändning. *Hovrätten för Nedre Norrland* påpekar att det kan vara svårt att veta vem som ska underrättas om ett beslut om dispositionsförbud när ingen misstänkt person finns utpekad men anser samtidigt att underrättelseskyldigheten bör vara obligatorisk. *Åklagarmyndigheten* ifrågasätter om det inte bör vara Finanspolisen som beslutar om underrättelse i sådana fall då beslut om förundersökning inte fattats och åklagare inte inträtt som förundersökningsledare. *Sveriges advokatsamfund* anser att huvudregeln bör vara att underrättelse omgående eller så snart som möjligt ska lämnas. *Rikspolisstyrelsen* betonar vikten av att de myndigheter som ska hantera frågor om dispositionsförbud, liksom penningbeslag, ges tillräckligt med tid för att göra en kvalitativ och rätts-säker bedömning av karaktären av en misstänkt transaktion och förordrar ytterligare analys av tidsfristerna. *Bankföreningen* efterfrågar ett klargörande av möjligheterna för verksamhetsutövaren att underrätta kunden utan att bryta mot meddelandeförbudet i penningtvättslagen.

Skälen för regeringens förslag: Vid avgörande av hur lång giltighetstid ett dispositionsförbud ska ha måste en avvägning göras mellan intresset att inte orsaka den enskilde onödiga olägenheter eller skada och intresset att tillfälligt säkra egendom medan brottsbekämpande myndigheter ges tid att utreda misstankarna i sådan utsträckning att beslut om straffprocessuella tvångsmedel före tidsfristens utgång kan fattas, om förutsättningar för det föreligger.

Liksom vid tvångsmedelsanvändning bör utgångspunkten vara att ett dispositionsförbuds varaktighet ska begränsas i möjligaste mån utan att syftet med åtgärden går förlorat.

Ett dispositionsförbud innebär inskränkningar i den enskildes möjligheter att förfoga över sin egendom, vilket kan leda till negativa konsekvenser för den enskilde. Ju kortare tid förbudet gäller, desto mindre är risken för att den enskilde drabbas av skada. Även den låga misstankegrad som föreslås räcka för ett beslut om dispositionsförbud talar för att varaktigheten av åtgärden bör vara kort. Mot den enskildes intresse står intresset av att polis och åklagare ska hinna utföra ändamålsenliga utredningsåtgärder och få fram ett tillräckligt underlag för ett eventuellt beslut om att inleda förundersökning och besluta om straffprocessuella tvångsmedel.

Med beaktande av de intressen som gör sig gällande anser regeringen att två arbetsdagar framstår som en väl avvägd giltighetstid för ett dispositionsförbud. Det innebär i praktiken att i det fall ett beslut om dispositionsförbud fattas under eller strax före en dag som inte är en arbetsdag kommer beslutet att vara längre än två dygn. Därigenom undviks de utredningssvårigheter som skulle kunna följa av att de flesta verksamhetsutövare bara har öppet på vardagar. Det kommer också att innebära att tidsfristen för ett dispositionsförbud, i de fall då det inte följs av ett beslut om tvångsmedel, löper ut under en vardag då verksamhetsutövare normalt har öppet.

Ett beslut om dispositionsförbud ska alltså få bestå under högst två arbetsdagar. Har åklagare inte fattat något beslut om tvångsmedel innan denna tid löper ut, ska dispositionsförbudet automatiskt upphöra att gälla. Det är därefter upp till verksamhetsutövaren att avgöra hur egendomen ska hanteras i enlighet med penningtvättslagen.

Som huvudregel gäller att den som blir föremål för myndighetsutövning ska underrättas om detta (jfr prop. 2005/06:178 s. 74). Senast genom underrättelsen får den enskilde kännedom om åtgärden och kan i efterhand angripa lagligheten av denna samt i förekommande fall begära skadestånd. Rättegångsbalken innehåller också regler om att underrättelse ska ske efter en vidtagen tvångsåtgärd, t.ex. i fråga om beslag (27 kap. 11 § RB). När sådan underrättelse ska ske skiljer sig åt mellan olika situationer. I fråga om beslag av en försändelse hos befodringsföretag gäller t.ex. att den som drabbas av beslutet ska underrättas först så snart det kan ske utan men för utredningen.

Huvudregeln om att underrättelse ska lämnas bör gälla även vid dispositionsförbud. Frågan är i stället när en sådan underrättelse ska lämnas. Ett beslut om dispositionsförbud innebär ett tidsbegränsat ingrepp i en enskilds möjlighet att förfoga över viss egendom. I de fall ett dispositionsförbud upphör att gälla vid tvådagarsfristens utgång är det inte uteslutet att den enskilde kommer att vara omedveten om att egendomen har varit belagd med ett dispositionsförbud. I andra fall kan beslutet få ekonomiska konsekvenser för såväl den enskilde som andra som är beroende av att en viss transaktion genomförs eller att ett belopp kan disponeras. Om underrättelse lämnas redan i samband med beslutet får den berörde möjlighet att begränsa de skadeverkningar som kan uppstå till följd av beslutet. I den situationen finns samtidigt en beaktansvärd risk för att ett beslut om dispositionsförbud inte blir meningsfullt och att den fortsatta utredningen försvåras eller till och med förstörs.

Med beaktande av de motstående intressena anser regeringen att underrättelse ska ske så snart det kan antas att syftet med dispositionsförbudet inte motverkas och utredningen inte skadas om uppgiften röjs. *Åklagarmyndigheten* anför att det bör vara Finanspolisen som fattar beslut om underrättelse i sådana fall då dispositionsförbudet inte leder till att förundersökning inleds och åklagare inträder som förundersökningsledare. Detta eftersom Finanspolisen kan behöva vidta ytterligare kontroller eller andra åtgärder med anledning av de misstänkta transaktionerna. Regeringen anser, med hänsyn till att ett beslut om dispositionsförbud ska underställas åklagare som ska pröva om åtgärden ska bestå, att åklagare bör fatta beslut om underrättelse även i samband med ett ställningsta-

gande om att inte inleda förundersökning. I sådant fall bör underrättelse kunna lämnas.

Hovrätten för Nedre Norrland har påpekat att det kan vara svårt att veta vem som ska underrättas om dispositionsförbudet när det inte finns någon misstänkt person utpekad. Enligt utredningens förslag är det den som fått sin egendom belagd med dispositionsförbud som ska underrättas om åtgärden. Regeringen noterar att det förhållandet att ett beslut om dispositionsförbud knyts till misstänkt egendom, innebär att det varken behöver finnas någon misstänkt person utpekad eller vara utrett vem egendomen tillhör. Underrättelsen om åtgärden bör därmed lämnas till den som disponerar egendomen, t.ex. innehavaren av det konto på vilket egendomen finns tillgänglig. I den mån kännedom finns om vem egendomen tillhör ska denne underrättas.

Svenska Bankföreningen efterfrågar ett klagörande när det gäller möjligheten för verksamhetsutövaren att underrätta kunden utan att bryta mot meddelandeförbudet i penningtvättslagen. Regeringen gör följande överväganden. Verksamhetsutövare, liksom dess styrelseledamöter och anställda, är förbjudna att för kunden eller för någon utomstående röja att en granskning har genomförts, att transaktionen har rapporterats eller att en undersökning utförs eller kan komma att utföras (3 kap. 4 § penningtvättslagen). Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot meddelandeförbudet kan dömas till böter (7 kap. 1 § 2). Meddelandeförbudet omfattar alltså information om granskning. Detta kan inte hindra en verksamhetsutövare från att på fråga om varför en transaktion inte genomförts, informera en kund om att det föreligger hinder att genomföra transaktionen. Vid behov bör också en blank hänvisning kunna ske till att transaktionen inte kan genomföras på grund av lag eller myndighetsbeslut.

9.2.5 Ett beslut om dispositionsförbud får inte överklagas

Regeringens förslag: Ett beslut om dispositionsförbud får inte överklagas.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Hovrätten för Nedre Norrland* anser att ett beslut om dispositionsförbud ska kunna överklagas medan *Sveriges advokatsamfund* ifrågasätter om avsaknaden av en överklagandemöjlighet är förenlig med Europakonventionen.

Skälen för regeringens förslag: Ett beslut om dispositionsförbud innebär en inskränkning i rätten till egendom. En enskild som drabbats av ett sådant beslut ska enligt Europakonventionen ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet (jfr art. 13 i konventionen med art. 1 i dess första tilläggsprotokoll).

Ett dispositionsförbud innebär en tillfällig och tämligen kortvarig inskränkning av en enskilds möjlighet att förfoga över viss egendom. Beslut om dispositionsförbud fattas av Finanspolisen, vars beslut ska under-

ställas åklagare för prövning av om åtgärden ska bestå. Skälen för ett dispositionsförbud ska fortlöpande omprövas och om skäl inte längre finns ska förbudet hävas. Sådana tvångsmedel, som i likhet med ett dispositionsförbud, är kortvariga kan varken överklagas eller på annat sätt bringas under rättens prövning. Så är fallet t.ex. med beslut om hämtning till förhör, anhållande, förvar och husrannsakan.

En underrättelse om ett dispositionsförbud kommer normalt att ske först sedan tiden för förbudet löpt ut, varför den enskilde i de flesta fall inte kommer att bli medveten om ett dispositionsförbud förrän i efterhand. En överklagandemöjlighet skulle i dessa fall sakna betydelse. I de fall då en transaktion vägrats blir den enskilde däremot varse åtgärden och kan vilja ifrågasätta det. Om det i samband därmed kommer fram information som gör att det inte längre finns skäl för åtgärden ska den hävas. I de fall ett dispositionsförbud i stället ersätts med ett annat straffprocessuellt tvångsmedel kommer detta att kunna överprövas eller överklagas på sedvanligt sätt.

Mot denna bakgrund anser regeringen att regleringen av ett dispositionsförbud, även med beaktande av Europakonventionen, är omgärdad av tillfredsställande rättssäkerhetsgarantier och att skäl saknas att införa en särskild överklagandemöjlighet.

9.2.6 Verksamhetsutövares rapporteringsskyldighet modifieras

Regeringens förslag: När en verksamhetsutövare lämnar uppgifter till Finanspolisen ska den ange om den egendom som är eller varit föremål för en misstänkt transaktion finns hos verksamhetsutövaren. Verksamhetsutövaren ska även lämna uppgifter om vilka tillgodohavanden kunden har hos verksamhetsutövaren och i förekommande fall uppgifter om mottagaren av transaktionen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser lämnar utredningens förslag utan invändning. *Kronofogdemyndigheten* påpekar att myndighetens möjlighet att lämna uppgifter om misstänkta transaktioner kan begränsas om uppgiften omfattas av sekretess och efterfrågar en författningsreglering. *Svensk försäkring* och *Svenska Bankföreningen* anför att förslaget förutsätter förbättrade rapporteringsrutiner, t.ex. genom automatisk filöverföring, till Finanspolisen.

Skälen för regeringens förslag: Verksamhetsutövare som efter närmare analys anser att det finns skälig grund att misstänka att en transaktion utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism ska lämna uppgifter till Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism (3 kap. 1 § penningtvättslagen).

För att uppmärksamma Finanspolisen på var egendom som skulle kunna bli föremål för ett beslut om dispositionsförbud finns, bör verksamhetsutövaren även ange om den egendom som omfattas av den misstänkta transaktionen finns hos verksamhetsutövaren och lämna uppgifter

om vilka tillgodohavanden kunden har hos verksamhetsutövaren och i förekommande fall uppgifter om mottagaren av transaktionen. Sådana upplysningar är av intresse för ett ställningstagande om ett beslut om såväl dispositionsförbud som penningbeslag. Eftersom *Kronofogdemyndigheten* inte är verksamhetsutövare i penningtvättslagens mening, påverkar inte förslaget myndighetens möjligheter att anmäla brottsmisstankar.

Enligt penningtvättslagen ska uppgifterna lämnas utan dröjsmål. Efter- som åtgärdens effektivitet och framgång är beroende av att informationen snabbt når Finanspolisen är det, som påpekats av *Svensk försäkring* och *Svenska Bankföreningen*, viktigt att det finns ett effektivt och ändamåls- enligt system för rapporteringen.

9.3 Penningbeslag

Regeringens förslag: Egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet, som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt lagen om penningtvättsbrott eller lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, får tas i beslag (penningbeslag). Ett sådant tvångsmedel får beslutas endast om åtgärden uppväger det in- trång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Promemorians förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* anser att det bör övervägas om be- greppet egendom i bestämmelsen om penningbeslag bör bytas ut mot be- greppet tillgångar som används i finansieringslagen. *Helsingborgs tings- rätt* föreslår att bestämmelserna om penningbeslag tas in i rättegångs- balken och påpekar att det framstår som ologiskt att använda två olika begrepp när det gäller egendom och tillgångar. *Säkerhetspolisen* anför att det bör övervägas om penningbeslag ska kunna tillämpas även vid miss- tanke om terroristbrott. *Brottsförebyggande rådet* förordar att ett av be- greppen egendom eller tillgångar ska väljas. *Kronofogdemyndigheten* på- pekar att ett förbudsmeddelande bör delges för att förslaget om penning- beslag ska få avsedd effekt och efterfrågar vissa förtydliganden när det gäller användningen av begreppet gäldenär samt vad som ska gälla när någon överträder ett förbudsmeddelande. *Lunds universitet* anför att pro- portionalitetsprincipens formulering ger stort tolkningsutrymme.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått ovan är kvarstad inte ett i alla situationer lämpligt tvångsmedel för att säkra t.ex. sådan egen- dom som varit föremål för ett dispositionsförbud. Inte heller beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken är ett tvångsmedel som skulle kunna ta vid där ett dispositionsförbud upphör, eftersom förbudet inte avser föremål (se avsnitt 5.1.6).

För att fullt ut kunna säkra egendom som är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism bör därför en särskild reglering införas. Den bör kunna utformas med utgångspunkt i bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken. För att tydliggöra att det handlar om beslag av en annan typ av egendom än föremål, bör benämningen penningbeslag användas. På samma sätt som vid annan tvångsmedelsanvändning, ska

proportionalitetsprincipen beaktas, vilket innebär att penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse. *Lunds universitet* anför att proportionalitetsprincipens formulering ger stort tolkningsutrymme. Regeringen konstaterar att den valda formuleringen är densamma som gäller för tvångsmedel enligt rättegångsbalken. Att proportionalitetsprincipen kommer till uttryck i lagtexten tjänar som en påminnelse om att en avvägning mellan de, i det enskilda fallet, motstående intressena måste resultera i att skälen för åtgärden väger tyngre än skälen mot åtgärden för att tvångsmedlet ska få beslutas.

Beslut ska fattas av undersökningsledaren eller åklagaren och endast sådan egendom som finns tillgänglig ska få tas i penningbeslag. I de fall penningbeslaget avser en fordran eller annan rättighet ska gäldenären eller annan förpliktad, på motsvarande sätt som vid kvarstad som avser en fordran eller annan rättighet (26 kap. 3 a § RB), meddelas förbud att fullgöra förpliktelsen till annan än den lagen pekar ut. I övrigt bör rättegångsbalkens regler om beslag i tillämpliga delar gälla. En närmare redogörelse för förutsättningarna för ett beslut om penningbeslag samt vad som i övrigt gäller lämnas i författningskommentaren (se avsnitt 13.1).

Helsingborgs tingsrätt anser att tvångsmedel i möjligaste mån bör regleras i rättegångsbalken och föreslår att så sker även i detta fall. Beslagsreglerna i rättegångsbalken är generellt tillämpliga och utformade för beslag av föremål. Sedan rättegångsbalkens tillkomst finns också en regel som anger att om det i andra författningar finns avvikande bestämmelser om beslag gäller dessa (27 kap. 17 § RB). Detta visar att man redan vid rättegångsbalkens tillkomst förutsatt att det kunde finnas behov av beslagsregler även utanför rättegångsbalken. Sådana beslagsregler finns t.ex. i 10 kap. tryckfrihetsförordningen, 47 § fiskelagen (1993:787) och 9 kap. 6 § vapenlagen (1996:67). Den särskilda beslagsreglering som nu föreslås ska gälla för vissa brottstyper och för viss typ av egendom. Regeringen bedömer att det förhållandet, sammantaget med vad som påpekats ovan om att rättegångsbalkens beslagsregler som huvudregel gäller även beslag enligt andra författningar, gör det lämpligt att ta in de nu föreslagna reglerna i den föreslagna lagen om straff för penningtvättsbrott och i finansieringslagen.

Med beaktande av synpunkter från *bl.a. Helsingborgs tingsrätt* och *Brottsförebyggande rådet*, och för att skapa ett enhetligt språkbruk bedömer regeringen, dock i motsats till *Svea hovrätt*, att begreppet egendom bör användas. Ordet tillgångar i finansieringslagen bör därför bytas ut mot ordet egendom (se vidare avsnitt 13.7).

Kronofogdemyndigheten påpekar att ett förbudsmeddelande enligt utskökningsbalken (6 kap. 3 §) ska delges sekundogäldenären (6 kap. 11 § utskökningsförordningen) och att detsamma bör gälla förbudsmeddelande i samband med penningbeslag. Regeringen konstaterar att en sekundogäldenär enligt utskökningsbalken är någon mot vilken utmätningsgäldenären har en fordran (1 kap. 7 § UB). Vid penningbeslag däremot, liksom vid kvarstad, är ett förbudsmeddelande aktuellt endast i förhållande till den gäldenär eller annan förpliktad hos vilken den aktuella egendomen finns. I praktiken kommer det i de allra flesta fall att röra sig om banker eller andra verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen. Någon bestämmelse

om att förbudsmeddelandet ska delges finns inte i rättegångsbalken eller i förundersökningskungörelsen (1947:948). Med beaktande av att gäldenären i dessa situationer normalt kommer att vara en bank eller annan verksamhetsutövare bedömer regeringen att det inte föreligger något behov av att förbudsmeddelandet ska delges. Att det är angeläget att ett förbudsmeddelande kommer den förbjudne till del på att sådant sätt att vederbörande vet vad denne har att rätta sig efter ligger i sakens natur. Det är också nödvändigt för att ett beslut om penningbeslag ska få avsedd effekt och för att det ska bli ett effektivt verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna.

Säkerhetspolisen anser att eftersom finansiering av terrorism även kan utgöra förberedelse till terroristbrott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, bör det övervägas om regler om penningbeslag behöver införas även i den lagen. Regeringen gör följande bedömning. I de fall någon kan misstänkas för att ha tagit befattning med egendom på ett sätt som kan utgöra förberedelse till terroristbrott kan egendom som kan förväntas bli föremål för förverkande säkras genom reglerna om kvarstad. Något behov av att i den situationen ta egendom i penningbeslag finns inte. Penningbeslag är ett tvångsmedel som syftar till att göra det möjligt att, i situationer då det ännu saknas en misstänkt person, säkra egendom pga. misstanke om att den är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism, normalt i anslutning till ett dispositionsförbud enligt penningtvättslagen.

9.4 Skadestånd vid felaktiga beslut

Regeringens bedömning: Det finns inte anledning att införa en mera långtgående rätt till skadestånd än vad som följer av skadeståndslagen för det intrång som den enskilde utsätts för vid ett dispositionsförbud eller ett penningbeslag.

Utredningens och promemorians bedömningar överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt när det gäller skadestånd med anledning av ett dispositionsförbud. *Sveriges advokatsamfund* understryker vikten av ett välfungerande system för prövning av statens skadeståndsansvar vid felaktiga beslut om dispositionsförbud.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen ska staten ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i sådan verksamhet som staten svarar för. Staten är också skyldig att ersätta skada på grund av att någon annan kränks genom fel eller försummelse vid sådan myndighetsutövning. Med kränkning avses enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen att någon allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes frihet, frid eller ära.

När det gäller prövningen av om skadeståndsgrundande fel eller försummelse har förekommit från en myndighets sida ska bedömningen ta sin utgångspunkt i vad som rimligen kan fordras av myndigheten med

hänsyn till verksamhetens art och ändamål (prop. 1989/90:42 s. 14 f.). Det betyder att hänsyn tas till sådana förhållanden som att ett beslut har varit brådskande och rört en juridiskt invecklad fråga. Myndighetens handlande ska värderas ur allmänhetens synvinkel. Det avgörande blir därför de krav på rättssäkerhet, noggrannhet och korrekt handläggning som den enskilde rimligen har kunnat ställa i den aktuella situationen. Om myndigheten har brustit i något av dessa avseenden hjälper det därför inte att man från det allmännas sida kan åberopa särskilda förhållanden som gör handlandet i viss mån ursäktligt, t.ex. att felet har berott på tjänstemannens bristande erfarenhet, höga arbetsbörda eller hastigt påkomna sjukdom (a. prop. s. 15).

Skadeståndslagens regler om skadeståndsskyldighet för staten anses som huvudregel vara tillräcklig när det gäller tvångsmedel, utom sådana som avser frihetsberövanden. Även vid t.ex. användning av hemliga tvångsmedel gäller de generella reglerna (prop. 2006/07:133 s. 32 f.). Som framgår av avsnitt 9.1 innebär förslagen om dispositionsförbud och penningbeslag en tämligen begränsad utvidgning av dagens möjligheter att säkra egendom inför ett framtida förverkande. Det saknas mot den bakgrunden anledning att avvika från huvudregeln om att skadeståndslagens reglering är tillräcklig även vid dessa typer av åtgärder.

10 Tillträde till 2005 års förverkandekonvention

10.1 Inledning

Sverige är part till Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (i detta kapitel kallad 1990 års konvention, se avsnitt 4.4.3). Den konventionen har vidareutvecklats och kompletterats, vilket resulterat i Europarådets konvention av den 16 maj 2005 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism (i detta kapitel kallad förverkandekonventionen). Sverige har undertecknat förverkandekonventionen, som trädde i kraft den 1 maj 2008. I detta kapitel behandlas frågan om Sveriges tillträde till förverkandekonventionen.

Syftet med förverkandekonventionen är att bekämpa allvarlig brottslighet genom att beröva brottslingar vinningen av och hjälpmedlen för deras brott, och att bekämpa finansiering av terrorism, samt att i detta syfte skapa ett väl fungerande internationellt samarbete.

De huvudsakliga nyheterna i förverkandekonventionen jämförd med 1990 års konvention är följande:

- förverkandekonventionen görs tillämplig även på finansiering av terrorism (artikel 2),
- egendom som varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas (artikel 3.1),
- under förutsättning att förverkande kan ske vid penningtvätt och vid de brott som anges i bilagan till konventionen kan en part i samband

med tillträdet lämna en förklaring att förverkande endast ska ske när brottet kan föranleda fängelse i mer än ett år eller att förverkande inte ska ske beträffande vinning från skattebrott i sådana fall då sådan vinning kan neutraliseras inom ramen för skatteförfarandet (artikel 3.2),

- det ska vara möjligt att spärra och beslagta egendom som kan komma att förverkas (artikel 4),
- man ska kunna få fram och till andra parter lämna information om enskilda personers bankkonton och transaktioner (artiklarna 7.2, 17 och 18),
- juridiska personer ska kunna hållas ansvariga för brott enligt konventionen (artikel 10),
- det ska finnas finansunderrättelseenheter (FIU) och dessa ska kunna samarbeta över gränserna (artiklarna 12 och 46),
- det ska finnas en ordning för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism (artikel 13),
- misstänkta transaktioner ska kunna stoppas eller skjutas upp och detta ska kunna ske även på begäran av en utländsk FIU (artiklarna 14 och 46),
- samarbete ska inte få vägras på den grunden att det rör sig om själv-tvätt (artikel 28.8 c) samt
- bilagan till konventionen som omfattar ett antal brottskategorier som i förhållande till åtagandena i artiklarna 3, 9 och 17 representerar ett minimum som parterna inte kan reservera sig mot.

10.2 Konventionens innehåll

Konventionen innehåller 56 artiklar fördelade på sju kapitel. I beaktandesatserna anges att det finns ett behov av att vidta gemensamma brottsbekämpande åtgärder för att skydda samhället. Kampen mot allvarliga brott, som har blivit ett allt större internationellt problem, kräver ett utnyttjande av moderna och effektiva metoder på internationell nivå. En av dessa metoder anges vara att beröva brottslingar vinningen av och hjälpmedlen för deras brott. För att nå detta mål måste ett väl fungerande system för internationellt samarbete upprättas.

I beaktandesatserna påminns om 1990 års konvention, om FN:s resolution om hot mot internationell fred och säkerhet förorsakat av terroristhandlingar, samt om FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (som ålägger parterna att kriminalisera finansiering av terrorism).

Till konventionen har utarbetats en förklarande rapport som är vägledande vid tolkningen av konventionen.¹⁸

¹⁸ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (CETS No. 198).

Kapitel I – Definitioner

I *artikel 1 a–h* finns definitioner av vissa centrala begrepp som ska gälla vid tillämpningen av konventionen. Med vinning förstås varje ekonomisk fördel som härrör från eller som direkt eller indirekt uppnåtts genom brott. Förverkande i konventionens mening är sådant straff eller annan åtgärd beslutad av domstol efter rättegång på grund av brottslig gärning som innebär ett slutgiltigt berövande av egendom. Övriga begrepp som definieras är egendom, hjälpmedel, förbrott, FIU, spärrande eller beslag samt finansiering av terrorism. Jämfört med 1990 års konvention är definitionerna av FIU, spärrande eller beslag samt finansiering av terrorism nya.

Kapitel II – Finansiering av terrorism

Artikel 2, som saknar motsvarighet i 1990 års konvention, innehåller föreskrifter om hur konventionen ska tillämpas på finansiering av terrorism. Där anges att bestämmelserna i kapitel III, IV och V ska kunna tillämpas även på finansiering av terrorism. Det ska särskilt säkerställas att det är möjligt att efterforska, spåra, identifiera, spärra, beslagta och förverka egendom, av lagligt eller olagligt ursprung, som används eller är avsedd att användas på något sätt, helt eller delvis, för att finansiera terrorism, eller vinning från sådant brott, och så långt möjligt samarbeta i detta syfte.

Kapitel III – Åtgärder som ska vidtas på nationell nivå

I kapitlet är bestämmelserna uppdelade i två avdelningar. De allmänna bestämmelserna i första avdelningen omfattar artiklarna 3–11, medan artiklarna 12–13 ingår i den andra avdelningen om FIU och förebyggande åtgärder.

Artikel 3 innehåller bestämmelser om förverkande. Enligt artikel 3.1 ska det vara möjligt att förverka hjälpmedel och vinning eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning och, vilket är nytt jämfört med 1990 års konvention, egendom som varit föremål för penningtvätt. I artikel 3.2 ges, jämfört med 1990 års konvention, en mera begränsad möjlighet för en part att reservera sig mot konventionens regler om förverkande. Under förutsättning att förverkande kan ske vid penningtvätt och vid de brottskategorier som anges i bilagan till konventionen, kan en part i samband med tillträdet lämna en förklaring om att förverkande endast ska ske när brottet kan föranleda en frihetsberövande påföljd i mer än ett år. Vidare kan en part förklara att förverkande inte ska ske beträffande vinning från skattebrott i sådana fall då sådan vinning kan neutraliseras inom ramen för skatteförfarandet.

Artikel 3.3 innehåller en ny fakultativ regel om att parterna får föreskriva obligatoriskt förverkande vid brott som lyder under förverkandebestämmelserna, t.ex. penningtvätt. Enligt artikel 3.4, som är ny, ska parterna införa en ordning som gör det möjligt att kräva att en lagöverträdare, när det gäller allvarliga brott enligt nationell lagstiftning, visar ursprunget för påstådd vinning eller annan egendom som kan förverkas, i den mån ett sådant krav stämmer överens med principerna i dess nation-

ella lagstiftning. Enligt artikel 53.4 kan en part i samband med tillträdet förklara bl.a. att den inte avser tillämpa artikel 3.4.

Artikel 4 handlar om utredning och säkerhetsåtgärder. I syfte att underlätta ett framtida förverkande ska det vara möjligt att identifiera, spåra, spärra eller ta i beslag egendom som kan komma att förverkas. Det som är nytt jämfört med 1990 års konvention är att egendomen ska kunna spärras och beslagtogs. Åtgärder för att spärra, beslagta och förverka ska enligt *artikel 5*, som är ny, även omfatta egendom som har trätt i stället för utbyte, del av egendom som utbyte har sammanblandats med, avkastning av utbyte och avkastning av det som har trätt i stället för utbyte. Omhändertagande av spärrad eller beslagtogs egendom behandlas i *artikel 6*, som också är ny.

I *artikel 7* ges bestämmelser om befogenhet och teknik för utredning. Punkterna 1 och 3 motsvarar artikel 4 i 1990 års konvention. Domstolar och andra behöriga myndigheter ska, för att kunna vidta åtgärder som avses i artiklarna 3, 4 och 5, kunna få tillgång till eller beslagta handlingar som rör ekonomiska förhållanden utan att hindras av banksekretess. Vidare ska det enligt den nya punkten 2 vara möjligt att bl.a. identifiera konton och att övervaka transaktioner som sker till och från olika konton.

Artikel 8, som motsvarar artikel 5 i 1990 års konvention, innehåller krav på att den som berörs av åtgärder enligt artiklarna 3, 4 och 5, bl.a. förverkande, ska ha tillgång till effektiva rättsmedel för att kunna tillvarata sina rättigheter.

Artikel 9 innehåller en bestämmelse om kriminalisering av penningtvätt. Punkterna 1 och 2 är i sak oförändrade jämfört med artikel 6 i 1990 års konvention. I artikel 9.1 ställs krav på att vissa uppsåtliga penningtvättsåtgärder ska vara kriminaliserade. Det anges i artikel 9.2 att det inte ska ha någon betydelse huruvida förbrottet är föremål för partens straffrättsliga domsrätt eller inte. Det är vidare enligt punkt b möjligt att föreskriva att självtvätt inte ska vara straffbart. Enligt artikel 9.3 kan parterna överväga att straffbelägga även vissa oaktsamma förfaranden. Jämfört med 1990 års konvention har det tillkommit en punkt om att parterna kan överväga att straffbelägga gärningar där gärningsmannen misstänkte att egendomen utgjorde vinning av brott. Vidare har två punkter enligt vilka parterna skulle överväga att straffbelägga gärningar med vissa avsiktsuppsåt försvunnit.

Artikel 9.4 innehåller en jämfört med 1990 års konvention mera begränsad möjlighet att reservera sig mot kriminaliseringskravet i artikel 9.1. Förutsatt att penningtvätt är kriminaliserat i förhållande till de kategorier av förbrott som anges i bilagan till konventionen, kan en part föreskriva att artikel 9.1 ska tillämpas endast i den mån förbrottet är ett brott som bestraffas med frihetsberövande eller en frihetsberövande åtgärd där maximistraffet är mer än ett år eller, i de fall parten har en minimitröskel för brott i sitt rättssystem, brott som bestraffas med frihetsberövande eller en frihetsberövande åtgärd där lägsta straffet är mer än sex månader. Det är vidare, under samma förutsättning, möjligt att förklara att artikel 9.1 endast ska tillämpas på en lista över specificerade förbrott eller på en kategori av grova förseelser enligt partens nationella lagstiftning.

Av artikel 9.5, som är ny, framgår att det inte är tillåtet att ställa upp ett krav på att förbrottet är styrkt genom dom. I stället ska det enligt artikel 9.6, som också är ny, vara möjligt att döma för penningtvättsbrott utan att

man behöver visa exakt vilket förbrott som utbytet härrör från. Enligt nya artikel 9.7 ska som giltigt förbrott räknas även gärning som begåtts i en annan stat, om den utgör ett brott i den staten, under förutsättning att den skulle ha utgjort ett förbrott om gärningen hade förövats inom landet.

Enligt nya *artikel 10* åtar sig parterna att under vissa förhållanden hålla juridiska personer ansvariga.

Artikel 11, som är ny, innebär att det ska vara möjligt att beakta slutliga avgöranden från en annan stat när straffet bestäms för de brott som tas upp i konventionen.

I avdelning två av kapitlet finns bestämmelser om FIU och om förebyggande åtgärder. *Artikel 12*, som är ny, innebär en förpliktelse att inrätta en FIU och att se till att denna får tillgång till de upplysningar som behövs för att den ska kunna sköta sina uppgifter.

I *artikel 13*, som är ny, anges vilka åtgärder parterna ska vidta för att hindra penningtvätt och i *artikel 14*, som också är ny, ställs krav på att behöriga myndigheter eller organ ska kunna vidta brådskande åtgärder när det finns misstanke om att en transaktion har samband med penningtvätt. En sådan myndighet ska också tillfälligt kunna skjuta upp en transaktion eller vägra tillstånd till att den genomförs tills den analyserats närmare.

Kapitel IV – Internationellt samarbete

Kapitlet omfattar artiklarna 15–45 och är uppdelat på sju avdelningar.

I kapitlets *första avdelning* ges principer för hur det internationella samarbetet ska gå till. De första två punkterna i *artikel 15* är identiska med tidigare artikel 7. Punkterna 3 och 4 är nya och ersätter artikel 9 i 1990 års konvention. Enligt punkt 4 ska bistånd med efterspaning och säkerhetsåtgärder i första hand ske i enlighet med lagstiftningen i det anmodade landet men så långt det är möjligt tillgodose den anmodande statens krav på formaliteter. Enligt punkt 4 ska parterna säkerställa att framställningar från andra parter prioriteras på samma sätt som interna förfaranden.

Den *andra avdelningen* handlar om bistånd med efterspaning. Vissa skyldigheter att lämna bistånd på begäran av annan part föreskrivs i *artikel 16*, som är identisk med artikel 8 i 1990 års konvention. I *artiklarna 17 och 18*, som är nya, finns bestämmelser om skyldighet att på begäran av annan part lämna upplysningar om bankkonton, liksom att i vissa fall lämna upplysningar om banktransaktioner. En part kan enligt artikel 17.5 förklara att artikel 17 bara ska vara tillämplig på de kategorier av brott som framgår av bilagan till konventionen. Enligt *artikel 19*, som också är ny, ska parterna se till att det är möjligt att på begäran av annan part övervaka transaktionerna på vissa konton under en specifik period. I *artikel 20*, som är identisk med artikel 10 i 1990 års konvention, anges att parterna även utan begäran kan förse annan part med upplysningar om hjälpmedel och vinning.

Den *tredje avdelningen* innehåller bestämmelser om skyldighet att vidta och verkställa säkerhetsåtgärder på begäran av annan part. *Artikel 21* är identisk med artikel 11 i 1990 års konvention. Första punkten i *artikel 22* är ny och innebär en skyldighet att spontant och på begäran av en part lämna information av betydelse för säkerhetsåtgärden. Andra punkten är

identisk med andra punkten i artikel 12 i 1990 års förverkandekonvention.

I den *fjärde avdelningen* ges föreskrifter om vilka åtgärder en part är skyldig att vidta på begäran av annan part för att verkställa beslut om förverkande av hjälpmedel eller vinning. *Artikel 23* innehåller regler om när det föreligger skyldighet att förverka. De första fyra punkterna i artikeln är oförändrade i förhållande till 1990 års konvention. Bestämmelsen i artikel 23.5 är däremot ny och handlar om att parterna i möjligaste mån ska samarbeta även när det gäller förverkande som inte utgör en påföljd för ett brott. *Artikel 24*, som motsvarar artikel 14 i 1990 års konvention, innehåller bestämmelser om verkställighet av förverkande. Hanteringen av förverkad egendom behandlas i *artikel 25*, som är ny. I punkt 1 anges att den anmodade parten ska förfoga över den förverkade egendomen i enlighet med sin lagstiftning. I punkterna 2 och 3 finns regler om hur fördelningen av förverkad egendom ska ske. Den anmodade parten ska enligt punkt 2 i första hand överväga att lämna tillbaka den förverkade egendomen till den ansökande parten så att denna kan lämna kompensation till brottsoffren eller lämna tillbaka egendomen till dess rättmätiga ägare. I punkt 3 framhålls möjligheten att ingå avtal om hur förverkad egendom ska delas med andra parter när en förfrågan görs med stöd av artikel 23 eller 24. I *artikel 26*, som motsvarar artikel 16 i 1990 års konvention, klargörs att den omständigheten, att en stat har gjort en framställning om förverkande inte påverkar den ansökande statens rätt att själv verkställa ett förverkandebeslut. Parterna ska samråda med varandra för att undvika att det totala värdet av det som förverkas överskrider det penningbelopp som anges i förverkandebeslutet. Enligt *artikel 27*, som är identisk med artikel 17 i 1990 års konvention, får den anmodade parten inte vidta någon åtgärd som innebär frihetsberövande, om den ansökande parten har förklarat att det inte får ske.

I *femte avdelningen* regleras möjligheterna att vägra eller skjuta upp samarbete. Bestämmelserna i *artikel 28* om vägransgrunder är i huvudsak oförändrade i förhållande till artikel 18 i 1990 års konvention. Punkten 8 c är ny och innebär att det inte är tillåtet att vägra samarbete på den grunden att självtvätt inte är kriminaliserat i den anmodade staten. Stater där självtvätt inte är straffbart kan således inte neka en annan stat bistånd enligt konventionen med hänvisning till att kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt. Trots detta är det möjligt för en stat att vägra samarbete med hänvisning till vägransgrunden i artikel 28.1 a, alltså om det skulle strida mot grundläggande principer i den anmodade statens rättssystem. I *artikel 29*, som är identisk med artikel 19 i 1990 års konvention, klargörs att den anmodade parten kan skjuta upp en begärd åtgärd, om denna skulle skada dess myndigheters utredningar eller rättsliga förfaranden. Det betyder att den anmodade statens egna anspråk har företräde. Innan samarbete med annan part vägras eller skjuts upp måste emellertid enligt *artikel 30*, som är identisk med artikel 20 i 1990 års konvention, den anmodade parten överväga om verkställighet kan ske partiellt eller på vissa villkor som den bedömer som nödvändiga. Denna möjlighet torde kunna användas om det behövs för att undvika dubbelförverkande.

Sjätte avdelningen handlar om underrättelser och skyddande av tredje parts rättigheter. *Artiklarna 31 och 32*, som är identiska med artiklarna

21 och 22 i 1990 års konvention, omfattar bestämmelser om underrättelse av handlingar och erkännande av utländska beslut.

I *sjunde avdelningen* finns procedurregler och andra allmänna bestämmelser. Enligt *artikel 33*, som är identisk med artikel 23 i 1990 års konvention, ska parterna utse en central myndighet som ska svara för att sända och besvara framställningar enligt kapitel IV, handlägga dem eller överlämna dem till de behöriga myndigheterna för handläggning. Parterna ska i samband med tillträdet meddela Europarådets generalsekreterare namn och adresser till de myndigheter som den utsett enligt artikeln.

I *artikel 34*, som motsvarar artikel 24 i 1990 års konvention, anges bl.a. att huvudregeln är att de centrala myndigheterna ska kommunicera direkt med varandra. När det brådskar får den ansökande partens rättsliga myndigheter kommunicera direkt med den anmodade partens rättsliga myndigheter. Punkt 6 är ny och innebär att den ansökande partens rättsliga myndigheter kan sända utkast till framställningar eller meddelanden enligt detta kapitel direkt till den anmodade partens motsvarande myndigheter före en formell framställning. Syftet med detta är att påskynda handläggningen av en kommande, formell begäran om samarbete.

Framställningens formella och materiella innehåll behandlas i artiklarna 35–40. *Artikel 35* motsvarar i allt väsentligt artikel 25 i 1990 års konvention, och omfattar bestämmelser om vilka krav som ska respektive får ställas på framställningens form och språk. Den första punkten är ny och innebär att parterna kan acceptera att framställningar sker på elektronisk väg under förutsättning att den ansökande parten är beredd att på förfrågan ta fram en skriftlig förteckning över sådana meddelanden och originalhandlingar. En part kan också avge en förklaring om under vilka förhållanden den är beredd att godta och verkställa framställningar som mottagits elektroniskt eller på annat sätt. Enligt punkt 2 får en stat inte kräva att framställningar eller bifogade handlingar översätts om parten inte enligt punkt 3 vid tillträdet i en förklaring förbehållit sig rätten att kräva att framställningar som görs och handlingar som är fogade till sådana framställningar ska åtföljas av en översättning till partens eget språk, ett av Europarådets officiella språk eller till det av dessa språk som den anger.

Artiklarna 36–40 är identiska med artiklarna 26–40 i 1990 års konvention och handlar om legalisering av handlingar, framställningens innehåll, ofullständiga och flerfaldiga framställningar samt skyldigheten att ange skäl för beslut att vägra, uppskjuta eller ställa villkor för samarbete.

Artikel 41, som är likalydande med artikel 21 i 1990 års konvention, innehåller bestämmelser om att den anmodade parten ska lämna den ansökande parten upplysningar om åtgärder som vidtagits med anledning av en framställning, om det slutliga resultatet av sådana åtgärder, om beslut att helt eller delvis vägra eller skjuta upp genomförande av åtgärder m.m. Den ansökande parten ska å sin sida genast underrätta den anmodade parten om ett förverkandebeslut helt eller delvis upphör att vara verkställbart eller om någon ny omständighet uppkommit som innebär att en begärd åtgärd inte längre är berättigad.

I *artiklarna 42–45*, som är identiska med artiklarna 32–35 i 1990 års konvention, finns bestämmelser om bl.a. sekretess, fördelning av kostnader och om skadestånd.

Kapitel V – Samarbete mellan FIU

I kapitel V, som är nytt, regleras samarbetet mellan de olika ländernas FIU. Enligt *artikel 46* ska parterna säkerställa att berörda FIU, i syfte att bekämpa penningtvätt, samarbetar med att samla in och analysera eller utreda relevanta upplysningar om alla fakta som kan tyda på penningtvätt. Vidare ska parterna säkerställa att FIU utbyter alla tillgängliga upplysningar som kan vara relevanta för bearbetning eller analys eller för utredning genom FIU av finansiella transaktioner som rör penningtvätt. I övrigt innehåller artikeln bl.a. föreskrifter om vilka upplysningar som ska lämnas, hur dessa får användas av den mottagande staten och om i vilka situationer en FIU får vägra att lämna upplysningar till en annan stats FIU.

Artikel 47 innehåller bestämmelser om skyldighet för parterna att se till att en FIU ska kunna vidta brådskande åtgärder på framställning av en utländsk FIU och tillfälligt avbryta eller vägra att medge en transaktion för den tid och på de villkor för uppskjutande av transaktioner som tillämpas i dess nationella lagstiftning.

Kapitel VI – Övervakningssystem och biläggande av tvister

Om övervakningssystem och biläggande av tvister finns bestämmelser i kapitel VI. Enligt *artikel 48*, som är ny, är det partskonferensen (COP) som ska ansvara för att konventionens genomförande följs upp. COP ska dels övervaka att parterna genomför konventionen korrekt dels på framställning från en part yttra sig i frågor om hur konventionen ska tolkas och tillämpas. Artikeln innehåller vidare bestämmelser om hur övervakningen ska genomföras, COP:s rätt att få upplysningar från parterna och om hur tvister mellan parterna om konventionens tolkning eller tillämpning ska lösas.

Kapitel VII – Slutbestämmelser

Det sista kapitlet innehåller i *artiklarna 49–56* slutbestämmelser om undertecknande och ikraftträdande, anslutning till konventionen, territoriell tillämpning, samband med andra konventioner och avtal, förklaringar och förbehåll, ändringar, uppsägning och slutligen om underrättelser. Bestämmelserna motsvarar, med undantag för *artikel 54*, om möjligheten att ändra i konventionen, som är ny, i allt väsentligt artiklarna 36–44 i 1990 års konvention.

Förverkandekonventionen trädde i kraft den 1 maj 2008 och tillämpas av de medlemsstater som har tillträtt den. Gentemot stater som har tillträtt 1990 års konvention men inte den reviderade förverkandekonventionen tillämpas fortsättningsvis den äldre konventionen.

I en bilaga till konventionen finns en lista över olika brottskategorier som det hänvisas till i artiklarna 3.2, 9.4 och 17.5. Listan har enligt den förklarande rapporten hämtats från ordlistan till FATF:s rekommendationer (Glossary to the FATF Recommendations).

10.3 Förverkandekonventionen bör godkännas

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner Europarådets konvention av den 16 maj 2005 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig särskilt tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Åtgärder mot penningtvätt och förverkande av utbyte av brott är viktiga verktyg i den brottsbekämpande verksamheten. Den ökade globaliseringen har inneburit att brottsligheten, inte minst den vinningsorienterade brottsligheten, blivit alltmer gränsöverskridande. En effektiv brottsbekämpning förutsätter därför i allt högre grad ett väl utvecklat och väl fungerande internationellt samarbete. Sverige har mot den bakgrunden sedan länge deltagit aktivt i det straffrättsliga samarbetet inom EU och internationellt. Som ett led i det samarbetet tillträdde Sverige 1990 års konvention och redan det förhållandet talar enligt regeringens mening för att Sverige bör tillträda förverkandekonventionen som utgör en vidareutveckling av den tidigare konventionen. Särskilt välkomna nyheter är att förverkandekonventionen omfattar även finansiering av terrorism, att egendom som varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas och att åtgärder för att säkra ett förverkande ska kunna vidtas, samt att formerna för det internationella samarbetet när det gäller åtgärder för att komma åt utbyte av brott och egendom avsedd för finansiering av terrorism utvecklats och preciserats. Därigenom skapas bättre förutsättningar för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Sverige bör tillträda förverkandekonventionen. I samband med tillträdet bör vissa förklaringar lämnas, se avsnitt 10.5 nedan.

10.4 Behovet av lagändringar

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller genom befintlig reglering tillsammans med de lagändringar som föreslås åtagandena i konventionen.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om frågan.

Skälen för regeringens bedömning: I samband med tillträdet till 1990 års konvention gjordes bedömningen att det inte krävdes några lagändringar för att Sverige skulle kunna tillträda konventionen men att det fanns skäl för Sverige att lämna vissa förklaringar (prop. 1995/96:49). Utredningen har gjort en noggrann genomgång av 2005 års förverkandekonvention i sin helhet, alltså även de delar som inte ändrats i förhållande till 1990 års konvention. Utredningen har vid genomgången kommit fram till att ett tillträde till förverkandekonventionen kräver vissa lagändringar, men att de förslag som lämnas när det gäller kriminaliseringen av penningtvätt och därmed sammanhängande frågor, gör att ytterligare lagändringar inte krävs.

Utredningen gör bedömningen att befintlig reglering i tre fall inte uppfyller kraven i förverkandekonventionen. Det gäller kravet att egendom som varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas (artikel 3.1), att misstänkta transaktioner ska kunna skjutas upp eller stoppas och att detta ska kunna ske även på begäran av en utländsk FIU (artiklarna 14 och 46), samt att samarbete inte ska få vägras på den grunden att det rör sig om misstänkt självtvätt (artikel 28.2 c). Genom förslagen om att egendom som varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas hos penningtvättaren (avsnitt 8.4), att det ska vara möjligt att besluta om dispositionsförbud när det gäller misstänkt egendom (avsnitt 9.2), liksom förslaget om att ansvar för penningtvättsbrott ska omfatta även självtvätt (avsnitt 7.7) kommer svensk lagstiftning att uppfylla konventionsåtagandena även i dessa avseenden.

Såvitt avser de delar av förverkandekonventionen som motsvarar 1990 års konvention finner regeringen inte skäl att göra någon annan bedömning än den som gjordes inför tillträdet till 1990 års konvention. När det gäller nyheterna i konventionen delar regeringen utredningens bedömning att de lagändringar som föreslås när det gäller kriminalisering av penningtvätt och därmed sammanhängande frågor gör att Sverige lever upp till de åtaganden som följer av förverkandekonventionen.

Behovet av tillämpningsföreskrifter

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen, IVL) möjliggör överförande av verkställighet av frihetsberövande påföljder, böter och förverkande till och från Sverige. Regeringen har behörighet att i förordning bestämma att bl.a. frihetsberövande påföljder, böter och förverkande som dömts ut i en annan stat får verkställas i Sverige och att svenska frihetsberövande påföljder, böter eller förverkanden får verkställas utomlands i den mån det följer av en bilateral eller multilateral överenskommelse som Sverige ingått med en annan stat (1 § första stycket IVL). Av förordningen (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetsförordningen) framgår vilka överenskommelser som omfattas av lagen samt vilka stater som tillträtt dessa överenskommelser. Av 21 c § första stycket framgår att förverkande enligt 1990 års konvention får verkställas enligt internationella verkställighetslagen om förverkande har beslutats av någon av parterna till konventionen. Det finns därmed skäl för regeringen att meddela de föreskrifter som behövs för att göra bestämmelserna i internationella verkställighetslagen tillämpliga i förhållande till förverkandekonvention. Bestämmelserna bör även fortsatt vara tillämpliga i förhållande till 1990 års konvention när det gäller de länder som enbart tillträtt den tidigare men inte den senare konventionen.

I utredningens om internationell straffverkställighet betänkande föreslås att IVL ersätts med en ny lag om internationell straffverkställighet (SOU 2013:21). Den nya lagen föreslås bli tillämplig i den utsträckning det följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige. På motsvarande sätt som gäller enligt IVL föreslås den nya lagen omfatta frihetsberövande påföljder, böter och förverkande. Betänkandet bereds inom regeringskansliet.

10.5 Sverige bör lämna vissa förklaringar

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att förklaringar lämnas enligt

- artikel 3.2 a av innebörd att beträffande annan brottslighet än penningtvätt, sådan brottslighet som motsvaras av de i bilagan till konventionen nämnda brottskategorierna eller brottslighet som omfattas av brottsbalken, förbehåller sig Sverige rätten att föreskriva att förverkande enligt artikel 3.1 endast ska ske i den utsträckning brottet kan föranleda fängelse i mer än ett år,
- artikel 3.2 a av innebörd att Sverige förbehåller sig rätten att föreskriva att förverkande enligt artikel 3.1 inte ska ske när det gäller utbyte av skattebrott i den utsträckning sådant utbyte kan tas i anspråk inom ramen för skatteförfarandet,
- artikel 53.4 av innebörd att Sverige inte avser att tillämpa artikel 3.4 om omvänd bevisbörda vid förverkande,
- artikel 31.2 b av innebörd att handlingar inte ska kunna sändas för delgivning mellan konventionsstater på tjänstemannanivå samt
- artikel 35.3 av innebörd att en framställning ställd till Sverige enligt konventionen och bifogade handlingar ska vara avfattade på svenska, danska, norska eller engelska eller vara åtföljda av en översättning till något av dessa språk.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om frågan.

Skälen för regeringens bedömning

Förklaring enligt artikel 3.2 a när det gäller förverkande i vissa fall

Som framgår av avsnitt 10.2 ska parterna enligt artikel 3.1 säkerställa att det är möjligt att förverka hjälpmedel och vinning eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning och egendom som varit föremål för penningtvätt. Förutsatt att förverkande kan ske vid penningtvätt och vid de brottskategorier som anges i bilagan till konventionen kan en part, enligt artikel 3.2 a, i samband med tillträdet lämna en förklaring att förverkande endast ska ske när brottet kan föranleda fängelse i mer än ett år.

Utredningen synes ha utgått ifrån att det, oberoende av de brottskategorier som anges i bilagan, är möjligt att förklara att förverkande endast kan ske i den mån brottet är belagt med frihetsstraff eller en frihetsberövande åtgärd där högsta påföljden överstiger ett år (SOU 2012:12 s. 347 f.). Regeringen tolkar i stället innebörden av artikel 3.2 så att förklaringsmöjligheten endast gäller förverkande vid andra brott än penningtvätt och de brott som omfattas av de i bilagan uppräknade brottskategorierna. Mot den bakgrunden finner regeringen anledning att göra en något mera ingående redogörelse av på vilket sätt Sverige uppfyller åtagandet enligt artikel 3.1 och hur en förklaring enligt artikel 3.2 a bör utformas.

Bestämmelserna i 36 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken innebär att förverkande av utbyte (eller vinning) av brott och hjälpmedel vid brott är möjligt dels beträffande samtliga brottsbalksbrott, dels beträffande brott enligt specialstraffrätten för vilka det är föreskrivet fängelse i mer än ett år.

Därutöver finns det i åtskilliga specialstraffrättsliga lagar bestämmelser som medger förverkande utan någon begränsning kopplad till straffskalan för brottet.

När det gäller egendom som varit föremål för penningtvätt och egendom som använts som hjälpmedel vid penningtvätt följer av den nu föreslagna lagen om straff för penningtvättsbrott att förverkande av sådan egendom kan ske.

Bilagan till 2005 års förverkandekonvention omfattar följande brotts typer. Deltagande i en organiserad kriminell grupp och beskyddarverksamhet, terrorism och finansiering av terrorism, människohandel och smuggling av flyktingar, sexuellt utnyttjande och sexuellt utnyttjande av barn, olaga handel med narkotiska preparat och psykotropiska substanser, olaga vapenhandel, olaga handel med stulet gods och annat gods, korruption och bestickning, bedrägeri, penningförfalskning, förfalskning och pirattillverkning av produkter, miljöbrott, mord, allvarlig misshandel, människorov, olaga frihetsberövande, tagande av gisslan, rån eller stöld, smuggling, utpressning, förfalskning, sjöröveri, samt insiderhandel och marknadspåverkan.

Av dessa motsvaras följande brottskategorier av brott enligt brottsbalken, vilket innebär att brottsbalkens förverkandebestämmelser är tillämpliga: människohandel, sexuellt utnyttjande och sexuellt utnyttjande av barn, olaga handel med stulet gods och annat gods, korruption och bestickning, bedrägeri, penningförfalskning, mord, allvarlig misshandel, människorov, olaga frihetsberövande, tagande av gisslan, rån eller stöld, utpressning, förfalskning och sjöröveri.

Brottskategorierna terrorism och finansiering av terrorism kan bestraffas enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott respektive finansieringslagen, medan smuggling av flyktingar kan bestraffas enligt utlänningslagen (2005:716). Olaga handel med narkotika och psykotropiska substanser kan bestraffas enligt narkotikastrafflagen (1968:64) respektive lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, medan olaga vapenhandel kan bestraffas enligt vapenlagen (1996:67). Brottskategorierna förfalskning och pirattillverkning av produkter kan bestraffas enligt varumärkeslagen (2010:1877) respektive patentlagen (1967:837), miljöbrott kan bestraffas enligt miljöbalken och smuggling enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Brottskategorierna insiderhandel och marknadspåverkan¹⁹ slutligen kan bestraffas enligt lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument.

Gemensamt för de ovannämnda specialstraffrättsliga lagarna är att de omfattar bestämmelser som möjliggör förverkande av utbyte och egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt den aktuella lagen i den utsträckning som förverkandekonventionen kräver.

När det gäller vad som i bilagan till konventionen beskrivs som ”medverkan i en organiserad kriminell grupp och beskyddarverksamhet” finns i svensk rätt inte någon brottsrubricering som motsvarar den angivna brottsstypen. Däremot bör FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (se avsnitt 4.4.1) och det inom EU antagna ram-

¹⁹ ”Market manipulation” har översatts till marknadsmanipulation men motsvarar närmare på svenska otillbörlig marknadspåverkan.

beslutet 2008/841/RIF om kampen mot organiserad brottslighet (prop. 2010/11:76) kunna ge vägledning när det gäller vilken typ av brottslighet som avses med den nu aktuella beskrivningen. I FN-konventionen definieras en ”organiserad brottslig sammanslutning” som en strukturerad sammanslutning bestående av minst tre personer som handlar i samförstånd i syfte att begå brott som kan föranleda en frihetsberövande påföljd om maximalt minst fyra år eller strängare, för att direkt eller indirekt, uppnå ekonomisk eller annan materiell vinning (artikel 2). I rambeslutet om kampen om organiserad brottslighet definieras ”kriminell organisation” som en strukturerad sammanslutning bestående av mer än två personer som handlar i samförstånd för att begå brott som kan bestraffas med en frihetsberövande påföljd på maximalt minst fyra år eller strängare, för att direkt eller indirekt erhålla ekonomiska eller materiella fördelar (artikel 1).

Med stöd av ovanstående definitioner kan man konstatera att det rör sig om brott som dels har ett maximistraff om fängelse i minst fyra år, dels syftar till att ge vinning. Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att brottsbalkens regler om förverkande av utbyte och hjälpmedel sammantaget med de möjligheter till förverkande som de i detta avsnitt nämnda specialstraffrättsliga lagarna ger, gör att Sverige uppfyller sina åtaganden enligt artikel 3.1. Därutöver kan det inte uteslutas att det inom specialstraffrätten kan förekomma brott som kan ge upphov till utbyte eller vid vilka hjälpmedel kan komma till användning där brottsbalkens förverkandebestämmelser är tillämpliga under förutsättning att det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än ett år. Det finns därför skäl att i samband med tillträdet förklara att beträffande annan brottslighet än penningtvätt, sådan brottslighet som motsvaras av de i bilagan till konventionen nämnda brottskategorierna eller brottslighet som omfattas av brottsbalken, förbehåller sig Sverige rätten att föreskriva att förverkande ska ske endast i den utsträckning brottet kan föranleda fängelse i mer än ett år.

Förklaring enligt artikel 3.2 a när det gäller förverkande vid skattebrott

Förutsatt att förverkande kan ske av egendom som varit föremål för penningtvätt och när det gäller de brottskategorier som anges i bilagan till konventionen kan en part förklara att förverkande inte ska ske beträffande vinning från skattebrott i sådana fall då sådan vinning kan neutraliseras inom ramen för skatteförfarandet (artikel 3.2 a).

När det gäller skattebrott framgår av avsnitt 8.3 att brottsbalkens bestämmelser om utbytesförverkande, med undantag för utbyte och kostnadsersättning som har samband med förberedelse till grovt skattebrott, inte är tillämpliga eftersom utbyte av skattebrott neutraliseras inom ramen för skatteförfarandet, vanligen genom att beskattning sker. Därmed finns det skäl att i samband med tillträdet förklara att artikel 3.1 inte ska tillämpas på utbyte av skattebrott i den utsträckning sådant utbyte kan tas i anspråk inom ramen för skatteförfarandet.

Förklaring enligt artikel 53.4 om omvänd bevisbörda vid förverkande

Enligt artikel 3.4 ska parterna införa en ordning som gör det möjligt att kräva att en lagöverträdare, när det gäller allvarliga brott enligt nationell lagstiftning, visar ursprunget för påstådd vinning eller annan egendom

som kan förverkas, i den mån ett sådant krav stämmer överens med principerna i den nationella lagstiftningen. Enligt artikel 53.4 kan en part i samband med tillträdet förklara att den inte kommer att tillämpa artikel 3.4, att den endast delvis kommer att tillämpa bestämmelsen eller på vilket sätt den avser att tillämpa bestämmelsen.

Enligt svensk rätt prövas ett yrkande om förverkande enligt huvudregeln i samband med åtal för det brott som förverkandeyrkandet grundar sig på. Bevisbördan vilar på åklagaren och beviskravet är det som normalt gäller i brottmål. När det gäller s.k. utvidgat förverkande enligt 36 kap. 1 b § brottsbalken gäller ett sänkt beviskrav i fråga om den berörda egendomen utgör utbyte av brottslig verksamhet. Bevisbördan vilar även i detta fall på åklagaren. Med beaktande av det sänkta beviskravet gör utredningen bedömningen att utvidgat förverkande i viss utsträckning svarar mot konventionens fakultativa bestämmelse om omvänd bevisbörda men att det därutöver inte finns skäl att genomföra några lagändringar. I stället bedömer utredningen att det finns skäl att i samband med tillträdet avge en förklaring om hur bestämmelsen i artikel 3.4 kommer att tillämpas, alternativt förklara att bestämmelsen inte kommer att tillämpas.

Regeringen anser, även om den inte ifrågasätter utredningens bedömning, att det finns skäl att i samband med tillträdet förklara att Sverige inte avser att tillämpa artikel 3.4.

Förklaring enligt artikel 31.2 b när det gäller delgivning i vissa fall

Enligt artikel 31.1 ska parterna i möjligaste mån lämna varandra bistånd med att delge rättegångshandlingar till personer som berörs av säkerhetsåtgärder och förverkande. I artikel 31.2 anges att åtagandet inte ska inverka på möjligheten att per post skicka rättegångshandlingar direkt till personer utomlands (punkt a), eller möjligheten för stämningsmän, tjänstemän eller andra behöriga myndigheter hos den part som utfärdat beslutet att delge rättegångshandlingar direkt genom den partens konsulerära myndigheter eller genom stämningsmän, tjänstemän eller andra behöriga myndigheter hos den mottagande parten (punkt b). En part har rätt att motsätta sig ett sådant delgivningsförfarande som anges i artikel 31.2 a och b genom att lämna en förklaring om detta i samband med undertecknandet eller tillträdet till konventionen.

Artikel 31 är oförändrad jämförd med artikel 21 i 1990 års konvention. Vid tillträdet bedömdes artikel 21.2 a inte medföra några problem för svensk del eftersom den motsvaras av föreskrifterna i kungörelsen (1909:24 s. 1) angående delgivning av handlingar på begäran av utländsk myndighet. Regeringen ser inte skäl att göra någon annan bedömning i dag. När det gällde motsvarigheten till punkt 2 b, som innebär att handlingar ska kunna sändas för delgivning mellan konventionsstater på tjänstemannanivå, ansåg regeringen däremot att det var nödvändigt för Sverige att göra en reservation.

Utredningen konstaterar att det generellt är en enklare och mer effektiv ordning för såväl utländska som svenska myndigheter, om framställningar om delgivning sker genom en central myndighet än om dessa sänds för delgivning mellan konventionsstater på tjänstemannanivå. Med beaktande av effektivitetsskäl bedömer utredningen därför att det finns skäl

för Sverige att utnyttja möjligheten reservera sig mot tillämpningen av artikel 31.2 b. Regering ansluter sig till utredningens bedömning. I samband med tillträdet bör därmed en förklaring lämnas om att Sverige inte avser att tillämpa artikel 31.2 b. Detta ställningstagande påverkas inte av det förhållandet att 1909 års delgivningskungörelse den 1 januari 2014 upphör att gälla och ersätts av förordningen (2013:982) om bistånd med delgivning utomlands och i Sverige (se prop. 2012/13:182 s. 21).

Förklaring enligt artikel 35.2 om översättning av handlingar

Enligt artikel 35.2 får en stat inte kräva att framställningar eller bifogade handlingar översätts. Däremot får en part enligt artikel 35.3 i samband med tillträdet förbehålla sig rätten att kräva att framställningar som görs och handlingar som är fogade till sådana framställningar ska åtföljas av en översättning till partens eget språk, ett av Europarådets officiella språk eller till det av dessa språk som den anger. Bestämmelserna i artikel 35.2 och artikel 35.3 är identiska med bestämmelserna i artiklarna 25.2 och 25.3 i 1990 års konvention. Vid tillträdet till den konventionen lämnade Sverige en förklaring med stöd av bestämmelsen.

En ansökan om rättslig hjälp i Sverige ska, liksom bifogade handlingar, enligt 2 kap. 5 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, vara skrivna på svenska, danska eller norska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk, om inte den handläggande myndigheten i det enskilda fallet godtar ett annat språk. Av 4 § i internationella verkställighetsförordningen framgår att en framställning om verkställighet i Sverige ska vara avfattad på danska, norska eller svenska, eller annars åtföljd av en översättning till svenska eller engelska. Med beaktande av dessa bestämmelser bör Sverige förklara att en framställning ställd till Sverige enligt konventionen och bifogade handlingar ska vara avfattade på svenska, danska, norska eller engelska eller vara åtföljda av en översättning till något av dessa språk.

11 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2014. De lagändringar som krävs till följd av att Rikspolisstyrelsen slås samman med de 21 polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten, ska träda i kraft den 1 januari 2015.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag och bedömning: Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2013. Utredningen anser inte att det krävs några särskilda övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2014. De lagändringar som krävs till följd av

att Rikspolisstyrelsen slås samman med de 21 polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten, bör träda i kraft samtidigt som denna omorganisation genomförs, dvs. den 1 januari 2015.

Regeringen gör följande bedömning av behovet av övergångsbestämmelser. Enligt allmänna principer får ny lag inte retroaktiv verkan. Beträffande strafflagstiftning framgår detta uttryckligen av 2 kap. 10 § regeringsformen samt artikel 7 i Europakonventionen, vilken gäller som svensk lag.

Enligt 2 kap. 10 § regeringsformen får straff eller annan brottspåföljd inte åläggas för gärning som inte var belagd med brottspåföljd när den förövades. Detsamma gäller förverkande och annan särskild rättsverkan av brott. En bestämmelse om förbud mot retroaktiv tillämpning av strafflag finns även i 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken. Undantag gäller dock enligt denna bestämmelse, om de nya reglerna skulle leda till en mildare bedömning eller påföljd. Då ska i stället de nyare reglerna tillämpas, även om gärningen begicks före ikraftträdandet.

Att de nya straffbestämmelserna om ansvar för penningtvättsbrott och penningtvättsförseelse, liksom reglerna om förverkande, ska tillämpas endast i fråga om gärningar som begås efter ikraftträdandet följer således av såväl allmänna principer som de lagrum som redovisats ovan. För gärningar som utförts före ikraftträdandet ska alltså äldre regler gälla, om inte en tillämpning av de nya bestämmelserna skulle leda till en mildare bedömning eller påföljd. När det gäller övriga lagändringar ska de i enlighet med huvudprincipen tillämpas från och med att de träder i kraft. Några övergångsbestämmelser behövs således inte.

12 Kostnader och andra konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen kan väntas leda till vissa kostnadsökningar för rättsväsendets myndigheter. Kostnadsökningarna bedöms kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag. För företag kan förslagen väntas leda till vissa kostnader för utbildning och information, liksom för justering av rutiner och system för rapportering av misstänkta transaktioner. För enskilda kan förslagen om dispositionsförbud och penningbeslag innebära en tillfällig inskränkning av möjligheten att disponera viss egendom.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Rikspolisstyrelsen* bedömer att bearbetning, hantering och utredning enligt den föreslagna lagstiftningen kommer att fordra ytterligare omkring 10–15 årsarbetskrafter. *Fastighetsmäklarinspektionen* konstaterar att genomförandet av förslagen kommer att kräva insatser för att informera fastighetsmäklarna om de nya bestämmelserna och att utveckla god fastighetsmäklarsed för tillämpningen. *Finansinspektionen*, *Länsstyrelsen i Skåne län* och *Finansbolagens förening* efterfrågar en kompletterande analys av konsekvenserna för mindre aktörer. *Svenska försäkringsförmedlares förening* efterfrågar ytterligare analys av hur

verksamhetsutövare drabbas vid beslut om dispositionsförbud som saknar grund. *Fondbolagens förening* påpekar att även ett kortvarigt förbud för en kund att disponera medel kan få långtgående ekonomiska konsekvenser och efterfrågar en närmare analys av effekterna för olika typer av finansiell verksamhet, finansiella produkter och företagsaffärer.

Skälen för regeringens bedömning: De föreslagna lagändringarna syftar bl.a. till att förenkla tillämpningen av den straffrättsliga regleringen mot penningtvätt. Förslagen om att kriminalisera självtvätt, näringspenningtvätt samt försök och stämpling till penningtvättsbrott av normalgraden och näringspenningtvätt som inte är ringa, innebär också att det kriminaliserade området ökar något. Ett aktivt utnyttjande av de möjligheter som den förenklade utformningen av brottsbeskrivningen, och den utvidgade kriminaliseringen ger, innebär ökade kostnader för rättsväsendets myndigheter genom fler utredningar, lagföringar och domar.

Genom förslagen införs en möjlighet att förverka egendom hos penningtvättaren, liksom nya möjligheter att redan på ett tidigt stadium säkra egendom som kan bli föremål för förverkande. Ett aktivt utnyttjande av dessa möjligheter bör kunna medföra att brottsvinster kan förverkas i större utsträckning, vilket bör kunna innebära ökade intäkter för staten.

Förslaget om ett dispositionsförbud innebär en ny arbetsuppgift, med bl.a. krav på ökad beredskap, för Rikspolisstyrelsen genom Finanspolis-en. Detta kommer att leda till ökade kostnader för myndigheten. Införandet av en särskild reglering om penningbeslag bedöms däremot inte få annat än en begränsad påverkan på arbetsbördan och kostnaderna för rättsväsendet.

Regeringen har beräknat anslagen i budgetpropositionen för 2013 bl.a. mot bakgrund av de kostnader som kan föranledas av nu aktuella förslag. De ekonomiska konsekvenserna för myndigheterna bedöms därmed kunna hanteras inom befintliga anslag.

För företag bedöms förslagen inte få några större ekonomiska konsekvenser. Verksamhetsutövare har enligt penningtvättslagen ett ansvar för att utbilda och fortbilda sin personal. Informationen om de förändrade reglerna kan därför integreras i den utbildning som ändå ska genomföras. Förslaget om dispositionsförbud innebär endast att verksamhetsutövarna ska lämna vissa kompletterande uppgifter i den rapport om misstänkta transaktioner som enligt penningtvättslagen ska skickas till Finanspolis-en. Detta kan komma att kräva justeringar i verksamhetsutövarnas data-system, vilket i så fall medför vissa initiala kostnader för företagen.

Finansinspektionen, Länsstyrelsen i Skåne län och Finansbolagens förening efterfrågar en kompletterande analys av konsekvenserna för mindre aktörer. *Svenska försäkringsförmedlares förening* efterfrågar ytterligare analys av hur verksamhetsutövare drabbas vid beslut om dispositionsförbud som saknar grund. *Fondbolagens förening* påpekar att även ett kortvarigt förbud för en kund att disponera medel kan få långtgående ekonomiska konsekvenser och efterfrågar en närmare analys av effekterna för olika typer av finansiell verksamhet, finansiella produkter och företagsaffärer.

Som framgår av avsnitt 9.1 finns redan i dag en långtgående möjlighet att genom reglerna om kvarstad säkra egendom, även sådan som finns hos en verksamhetsutövare, inför ett framtida förverkande. De nu aktuella förslagen om dispositionsförbud och penningbeslag innebär därmed

en effektivisering, men endast en begränsad utvidgning, av möjligheten att säkra egendom hos bl.a. verksamhetsutövare. De effekter som denna effektivisering och utvidgning kan medföra torde emellertid inte skilja sig från de effekter som ett kvarstadsbeslut idag kan medföra. Därtill kommer att verksamhetsutövare redan idag enligt penningtvättslagens regler, med vissa undantag, är förhindrade att utföra misstänkta transaktioner.

För enskilda innebär förslagen om dispositionsförbud och penningbeslag att deras möjligheter att disponera viss egendom i vissa fall tillfälligt kan komma att begränsas.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om straff för penningtvättsbrott

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt.

I lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns bestämmelser om åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Av *första stycket* framgår lagens innehåll, nämligen i huvudsak straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt. Därutöver finns bestämmelser om förverkande och penningbeslag.

I *andra stycket* anges att det finns administrativa bestämmelser i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Dessa regler syftar till att förebygga penningtvätt och terrorismfinansiering. Lagen om straff för penningtvättsbrott är en av två lagar med straffbestämmelser som knyter an till penningtvättslagen. Den andra är lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen), som innehåller bestämmelser om straff för finansiering av terrorism.

2 § Med brott i 3 och 4 §§ avses

1. gärning som utgör brott enligt svensk lag, eller
2. gärning som utgör brott enligt utländsk lag och som motsvarar brott enligt svensk lag.

I paragrafen klargörs att en gärning som inte utgör brott enligt svensk lag men som motsvarar ett svenskt brott kan utgöra förbrott vid tillämpning av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Uttrycket ”motsvarar brott” ska förstås på så sätt att en gärning motsvarar brott även om den inte utgör ett svenskt brott, men skulle ha gjort det om gärningen t.ex. hade vidtagits i Sverige, av ett svenskt subjekt

eller mot ett svenskt objekt. Ett exempel på när en gärning inte utgör, men motsvarar, svenskt brott kan vara ett olaga vapeninnehav förövat i utlandet; vapeninnehavet skulle utgöra ett svenskt brott om det ägde rum i Sverige. Likaså skulle ett utländskt skattebrott kunna utgöra ett svenskt skattebrott om gärningen avsett svensk skatt och uppgift till svensk myndighet (se t.ex. NJA 1993 s. 137).

Eftersom brottslig verksamhet (se 3 §) förutsätter att brott har begåtts leder bestämmelsen till att även brottslig verksamhet som har bedrivits utomlands kan utgöra förbrott till penningtvättsbrott.

Ansvar

3 § För *penningtvättsbrott* döms, om åtgärden syftar till att dölja att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde, den som

1. överlåter, förvärvar, omsätter, förvarar eller vidtar annan sådan åtgärd med pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, eller

2. tillhandahåller, förvärvar eller upprättar en handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, deltar i transaktioner som utförs för skens skull, uppträder som bulvan eller vidtar annan sådan åtgärd.

Straffet är fängelse i högst två år.

I paragrafen finns huvudbestämmelsen om penningtvättsbrott av normalgraden. Bestämmelsen omfattar närmast de tidigare bestämmelserna om straff för penninghäleri i 9 kap. 6 a § första och andra styckena brottsbalken, som har upphävts. Övervägandena finns i kapitel 7.

Penningtvättssyfte

Enligt *första stycket* begränsas straffansvaret av att gärningen ska syfta till ett döljande eller främjande, dvs. det ska ha funnits en viss avsikt med gärningen. För straffansvar krävs alltså att gärningen syftat till att antingen dölja att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet eller främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller värdet av den. Med ”någon” avses vem som helst, dvs. gärningen omfattar även den som tvättar vinster från egen brottslighet (självtvätt, se nedan under *Brottskonkurrens*). Övervägandena i denna del finns i avsnitt 7.5 och 7.7.

I bestämmelsen knyts syftet till gärningen och inte till gärningsmannen. Detta innebär att gärningsmannen själv inte behöver ha det angivna syftet med sitt handlande, utan att det är tillräckligt att någon annan medverkande har ett sådant syfte och att gärningsmannen har uppsåt i relation till detta. Om den som har tjänat pengar på en olaglig verksamhet, i syfte att dölja pengarnas ursprung, ber någon annan att ta emot medlen på sitt bankkonto, gör sig den som tar emot pengarna på sitt konto skyldig till penningtvättsbrott, även om han eller hon inte själv har som syfte att dölja pengarnas ursprung. Däremot måste han eller hon, för att kunna dömas till ansvar, ha uppsåt till att uppdragsgivaren har ett sådant syfte med gärningen. Hans eller hennes eget syfte kan däremot vara ett annat, t.ex. att få ersättning för sin åtgärd.

Egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet

Den egendom som det straffbara handlandet avser ska härröra från "brott eller brottslig verksamhet". Rekvisitet "härrör från brott" innebär att det handlande som genererat en förmögenhetsökning måste uppfylla rekvisiten i en brottsbeskrivning samt uppfylla det allmänna kravet på uppsåt eller oaktsamhet. Däremot behöver de närmare omständigheterna kring brottet, såsom tid, plats, brottsutbyte eller förövare inte visas. Övervägandena i denna del finns i avsnitt 7.4.

Rekvisitet "härrör från brottslig verksamhet" är uppfyllt även om det inte kan visas att några närmare angivna gärningar har ägt rum. Däremot bör åklagaren kunna peka på konkreta omständigheter som tyder på brottslig verksamhet av en viss typ, t.ex. ekonomisk brottslighet eller narkotikabrottslighet. Samtidigt är det inte nödvändigt att styrka närmare detaljer eller uppgifter om verksamhetens omfattning eller inriktning. Rekvisitetet är framför allt tillämpligt i situationer där medel från flera och framför allt olika typer av brottsliga gärningar som inträffat över tid blandats samman.

Beviskravet för egendomens koppling till brott eller brottslig verksamhet är detsamma som gäller i brottmål i allmänhet, dvs. att det ska vara styrkt att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet. Med brott avses gärning som utgör eller motsvarar brott enligt svensk lag (se 2 §).

Kravet på att egendomen ska "härröra från" brott eller brottslig verksamhet innebär att inte endast det konkreta brottsutbytet kan vara föremål för brott. Även egendom som trätt i stället omfattas, liksom den förmögenhetsökning som uppstått genom ett skattebrott eller annat undandragande brott. Vad som krävs är alltså att egendomen kan härledas till brott eller brottslig verksamhet.

När det gäller avsikten att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen, anges särskilt att avsikten även kan avse att tillgodogöra sig "värdet av" egendomen. Det är därmed inte nödvändigt att det är just den egendom som kan härledas till förbrottsligheten som någon ska kunna tillgodogöra sig.

Penningtvättsåtgärder

Stycket är uppdelat i två punkter som beskriver två olika huvudtyper av åtgärder som är straffbara under förutsättning att de vidtas i sådant penningtvättssyfte som anges i den sista delen av bestämmelsen. Även åtgärder av den som begått det förbrott som genererat brottsutbytet omfattas, dvs. *självtvätt*. I de båda punkterna används exemplifierande uppräkningsar för att beskriva det straffbara området. Det fordras därmed att åtgärden är av sådan typ som nämns i punkterna eller utgör en därmed jämförbar åtgärd. Övervägandena i denna del finns i avsnitt 7.5.

I *första punkten* beskrivs det straffbara handlandet som att överlåta, förvärva, omsätta, förvara eller vidta annan sådan åtgärd med egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet. Uppräkningen av olika straffbara förfaranden är inte uttömmande. Exempelen är avsedda att indikera att åtgärden i sig ska vara av viss kvalitet, såtillvida att den har eller typiskt sett har betydelse för möjligheterna att dölja egendomens ursprung eller att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde.

De åtgärder som nämns avser alla något slags befattning med den egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet. Det kan röra sig om åtgärder som innebär fysisk befattning med egendomen, t.ex. att man tar emot egendomen i syfte att säkerställa att den förvaras på en plats där den inte kan upptäckas. Även sådana åtgärder som innebär att någon vidtar dispositioner med, eller råder över, egendomen utan att rent fysiskt befatta sig med den omfattas. Att göra en elektronisk överföring av en summa pengar, att tillåta insättning på ett bankkonto eller att medge förvaring i ett bankfack och andra liknande åtgärder kan således vara sådant handlande som träffas av denna bestämmelse.

Ett förvärv av egendom bör i detta sammanhang anses fullbordat redan när ett avtal om köp har ingåtts. Det är således inte nödvändigt att egendomen har överlämnats och kommit i köparens besittning. Motsvarande bör gälla vid andra transaktioner där avtal och fullgörelse är åtskilda. När det gäller sådan förvaring eller ett sådant innehav som minskar riskerna för upptäckt av egendomen, bör gälla att också underlåtenhet att avbryta förvaring eller innehav, åtminstone under vissa förutsättningar, bör kunna anses innefatta en sådan förvaringsåtgärd som omfattas av bestämmelsen (genom att förvaring tillåts eller godtas). Man kan uttrycka det så att underlåtenheten att befatta sig med egendomen efter viss tid kan övergå i ett godtagande av förvaring (jfr NJA 2003 s. 254).

I rekvisitet ”vidtar annan sådan åtgärd” får anses ligga ett krav på att det ska röra sig om någon form av aktivt handlande från gärningsmannens sida. Det kan röra sig om att ställa ett bankkonto till förfogande genom att meddela kontonummer eller annars att tillåta annan att använda ett visst säkert utrymme. Andra åtgärder som omfattas är att förflytta egendom rent fysiskt, t.ex. att föra bort den, eller att förflytta tillgångar genom att föra över dem mellan olika konton eller värdepappersdepåer, på sätt som gör att riskerna minskar för att egendomens ursprung avslöjas. Även omvandling liksom pantsättning av egendom som utgör brottsutbyte är exempel på andra sådana åtgärder som avses i bestämmelsen. Att bruka egendomen är ytterligare ett exempel.

Enligt *andra punkten* döms för penningtvättsbrott även när någon tillhandahåller, förvärvar eller upprättar en handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, deltar i transaktioner som utförs för skens skull, uppträder som bulvan eller vidtar annan sådan åtgärd. I dessa fall handlar det inte om ett handlande som innebär att åtgärder vidtas med egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet. Här avses i stället förfaranden som syftar till att skapa en rimlig, men falsk, förklaring till en förmögensökning som uppkommit genom brott eller brottslig verksamhet. För att det ska vara fråga om en ”annan sådan åtgärd” fordras därmed att det rör sig om åtgärder som typiskt sett innebär att egendomens ursprung eller ägarförhållanden blir svårare att klarlägga.

Ett exempel är att upprätta eller medverka till att upprätta ett falskt skuldebrev som utvisar att någon har tagit ett lån som kan förklara en tillgångsökning. Att köpa eller sälja en vinstbong, check eller motsvarande som kan ge en legitim förklaring till en förmögensökning är ett annat exempel. Andra exempel är att intyga eller vidimera en uppgift eller handling. Vidare innefattas att ställa sig till förfogande som bulvan i syfte att dölja t.ex. verkliga ägarförhållanden. Ett förfarande som innebär att

man medverkar till att registreras som ägare till en bil som i själva verket ägs av någon annan, kan således omfattas av bestämmelsen. Ytterligare exempel är att låna ut sina identitetshandlingar i samband med t.ex. ett köp (jfr prop. 1998/99:19 s. 71), att agera "målvakt" eller att upprätta fakturor som ska ge sken av att inkomster i en näringsverksamhet har ett lagligt ursprung.

Det är inte endast åtgärder med fysiska handlingar eller dokument som omfattas. Även användande av elektroniska handlingar kan utgöra en sådan åtgärd som avses i bestämmelsen. Rådgivning om hur egendomen bör hanteras för att "tvättas" kan också vara en sådan åtgärd som kan falla under denna bestämmelse.

Vinning från skatte- och andra undandragandebrott

Även de s.k. *berikandefallen* som tidigare reglerades i 9 kap. 6 a § andra stycket brottsbalken omfattas. Vinning som uppstått genom undandragande som kan leda till ansvar för t.ex. skatte- eller tullbrott kan därmed vara föremål för brott enligt denna paragraf. Vinningen uppkommer genom att gärningsmannen behåller en större del av sin inkomst eller förmögenhet än vad han eller hon skulle ha fått om brottet inte hade begåtts. Övervägandena i denna del finns i avsnitt 7.6.

Eftersom medel som är föremål för undandragandebrott i sig normalt är lovligt åtkomna blir ansvar för penningtvättsbrott i första hand aktuellt enligt andra punkten. En situation då ansvar enligt första punkten skulle kunna aktualiseras är om någon för ut tillgångar ur Sverige till ett land där svenska myndigheter inte har någon möjlighet att kontrollera egendomen.

Straff

Av *andra stycket* följer att straffet för penningtvättsbrott är fängelse i högst två år.

Brottskonkurrens

Om det beträffande en och samma gärning föreligger förutsättningar att döma för såväl penningtvättsbrott som häleri, bör domstolen döma för penningtvättsbrott. Detsamma bör gälla om en gärning som utgör penningtvättsbrott uppfyller rekvisiten för skyddande av brottsling. Penningtvättsbrott enligt den nu aktuella bestämmelsen kan nämligen ses som en kvalificerad form av dessa brottstyper.

Eftersom *självtvätt*, dvs. tvätt av vinster från egen brottslighet, omfattas av straffbestämmelsen kan konkurrenssituationer även uppkomma i förhållande till förbrottet. Enligt allmänna straffrättsliga principer anses visst efterföljande handlande ingå som en så naturlig del i förbrottet att det ska betraktas som konsumerat av och medbestäffat med förbrottet. Normalt bör därför domstolen döma till ansvar enbart för förbrottet. I vissa fall finns emellertid anledning att döma för förbrottet och penningtvättsbrottet i konkurrens. Det gäller framför allt situationer där en person endast har deltagit i begränsad utsträckning i förbrottet men haft en avgörande roll när det gäller den efterföljande penningtvätten. Det kan vidare aktualiseras i vissa situationer då penningtvättsåtgärderna klart går utöver vad som får anses utgöra sedvanlig hantering av brottsutbyte.

4 § För penningtvåtsbrott döms även den som, utan att åtgärden har ett sådant syfte som anges i 3 §, otillbörligen främjar möjligheterna för någon att omsätta egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet.

I paragrafen föreskrivs straffansvar för den som, utan att det finns ett penningtvåts syfte, otillbörligen främjar möjligheterna för någon att omsätta egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 7.8.

Det ställs här inte något krav på att gärningen ska ha vidtagits i ett sådant syfte att dölja eller främja som förutsätts enligt 3 §. Däremot måste gärningen faktiskt ha främjat omsättning av egendomen och främjandet ska framstå som otillbörligt. Bestämmelsen syftar till att träffa åtgärder som innebär att omsättning av svårömsatt egendom underlättas. Det kan vara fråga om kontanter som härrör från exempelvis narkotikabrottslighet, koppleri eller dobbleri. Även t.ex. ädelstenar, smycken eller konst som mottagits som betalning för narkotika kan vara sådan svårömsatt egendom som avses här.

För ansvar är det tillräckligt att det finns uppsåt till att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet och att gärningen innebär att någons möjligheter att omsätta denna egendom otillbörligen främjas. Vid bedömningen av om det rört sig om ett sådant främjande bör samtliga omständigheter vid transaktionen beaktas, liksom vad som kan anses normalt i det aktuella sammanhanget.

Som exempel på fall som omfattas av bestämmelsen kan nämnas en näringsidkare som tar emot en stor summa kontanter som betalning för en vara, t.ex. en båt, trots att han eller hon har åtminstone likgiltighetsuppsåt till att kontanterna härrör från brott eller brottslig verksamhet.

5 § Är brott som avses i 3 eller 4 § grovt, döms för *grovt penningtvåtsbrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värden, om de brottsliga åtgärderna har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av särskilt farlig art.

Av paragrafen framgår vad som gäller vid grovt penningtvåtsbrott. Övervägandena finns i avsnitt 7.9.

I *första stycket* föreskrivs en särskild, strängare straffskala för de fall då ett brott som avses i 3 eller 4 § är att anse som grovt. Minimistraffet för grovt penningtvåtsbrott är sex månaders fängelse och straffmaximum sex år.

I *andra stycket* anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Det är inte fråga om en uttömmande uppräknning. De angivna omständigheterna överensstämmer i stort sett med de som tidigare ansetts vara av betydelse vid bedömningen av om ett penninghälerbrott varit att anse som grovt, nämligen vilka värden gärningen avsett, om de brottsliga åtgärderna har skett systematiskt eller vidtagits inom ramen för en omfattande ekonomisk verksamhet (jfr prop. 1990/91:127 s. 56 och 1998/99:19 s. 71 f.).

Med betydande värde bör, i de fall förbrottet är ett förmögenhetsbrott, krävas att penningtvättsgärningen i vart fall följer den gräns som gäller för när förbrottet är att bedöma som grovt. Denna princip kan emellertid inte tillämpas vid alla typer av förbrott. När det gäller narkotikabrott kan narkotika till ett i sammanhanget lågt värde betraktas som grovt utan att det enbart på den grunden finns skäl att bedöma penningtvättsbrottet som grovt. Vidare bör en penningtvättsgärning avseende utbyte av skattebrott kunna betraktas som grov även om inte skattebrottet bedöms som grovt, eftersom den i praxis använda beloppsgränsen för grovt skattebrott ligger betydligt högre än vad som gäller för grova förmögenhetsbrott.

Med att brottsligheten har utövats systematiskt avses, på samma sätt som i 29 kap. 2 § 6 brottsbalken, att ett visst tillvägagångssätt har upprepats ett flertal gånger, antingen av en ensam gärningsman eller av flera personer i samförstånd (prop. 2009/10:147 s. 43).

En gärning kan sägas vara av särskilt farlig art t.ex. när någon utnyttjar luckor i det system som enligt penningtvättslagen ska finnas för att förhindra penningtvätt. Andra exempel är att någon som har en särskild förtroendeställning har utnyttjat denna för att begå brott eller när någon, som visserligen inte kan sägas ha en särskild förtroendeställning, har utnyttjat sin ställning som anställd hos en verksamhetsutövare för att genomföra penningtvättsåtgärder. Även den som med utnyttjande av sådana personer som nu nämnts genomför penningtvättsåtgärder kan vara att döma för grovt penningtvättsbrott.

De i lagtexten angivna omständigheterna utgör endast exempel på vad som kan föranleda att ett brott bedöms som grovt. Andra omständigheter som kan föranleda att brottet bör bedömas som grovt är om brottet ingått som ett led i en verksamhet som har utövats i organiserad form eller föregåtts av särskild planering. Frågan om en gärning är att bedöma som grovt penningtvättsbrott ska avgöras efter en samlad bedömning av omständigheterna vid brottet.

6 § Är brott som avses i 3 eller 4 § ringa, döms för *penningtvättsförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För penningtvättsförseelse döms även den som i fall som avses i 3 eller 4 § inte insåg men hade skäligen anledning att anta att egendomen härrörde från brott eller brottslig verksamhet.

Paragrafen motsvarar delvis den tidigare bestämmelsen i 9 kap. 7 a § brottsbalken om penninghäleriförseelse. Övervägandena finns i avsnitt 7.9.

Första stycket upptar ansvar för brott som i och för sig uppfyller kriterierna för ansvar enligt straffbestämmelserna i 3 eller 4 §, men där omständigheterna är sådana att brottet kan bedömas som ringa. För penningtvättsförseelse gäller en mildare straffskala som omfattar böter eller fängelse i högst sex månader. Ett brott kan vara att bedöma som ringa om det t.ex. avsett egendom av lågt värde. Straffskalan för ringa brott bör vidare tillämpas i situationer då förbrottet har en lägre straffskala än det straff som kan följa på normalfallet av penningtvättsbrott (fängelse i högst två år).

Enligt *andra stycket* kan även oaktsamma gärningar bestraffas som penningtvättsförseelse. För ansvar krävs att gärningsmannen har varit oaktsam i förhållande till den omständigheten att egendomen härrörde från brott

eller brottslig verksamhet. Detta uttrycks på så sätt att den som inte insåg, men som hade skäligen anledning anta att omständigheterna förelåg, ska dömas till ansvar.

Vid bedömningen av i vilken utsträckning det finns anledning att misstänka att egendom härrörde från brott eller brottslig verksamhet och att åtgärden vidtagits för att dölja detta faktum, bör beaktas bl.a. under vilka förhållanden handlingen företogs, vad man känner till om den som man ingår affärsförbindelsen med samt vilken slags transaktion det handlar om. Skentransaktioner och försäljning av vinstbongar bör rimligen ge anledning till misstankar liksom fall där vederbörande uppträder anonymt eller där identiteten på något annat sätt är oklar. Av betydelse är vidare om det rör sig om ovanliga eller omfattande transaktionsmönster eller om transaktionen uppenbart saknar ett legitimt ekonomiskt syfte. Detta överensstämmer med vad som tidigare gällde i fråga om penninghäleriförseelse (prop. 1998/99:19 s. 33).

7 § Den som, i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 §, döms för *näringspenningtvätt* till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff döms den som i annat fall än som anges i första stycket medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 §.

I paragrafen föreskrivs ansvar för näringspenningtvätt. Övervägandena finns i avsnitt 7.10.

Enligt *första stycket* döms för näringspenningtvätt den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 §.

Bestämmelsen har en motsvarighet i bestämmelsen om näringshäleri (9 kap. 6 § andra stycket BrB) och föreskriver straffansvar i fall där omständigheterna vid gärningen är sådana att det skäligen kan antas att åtgärden är vidtagen i penningtvättssyfte. Avgörande för bestämmelsens tillämplighet är därmed inte om egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet. Grunden för straffansvaret är i stället att gärningsmannen gör sig skyldig till ett klandervärt risktagande. Att egendomen senare visar sig vara legitim undantar därför inte från ansvar.

Att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen ”i sådant syfte som anges i 3 §” är ett objektiva rekvisit som ska vara täckt av gärningsmannens uppsåt. Gärningsmannen måste inte själv ha gjort bedömningen att åtgärden i fråga skäligen kan antas vara vidtagen i syfte att dölja eller främja, men de omständigheter som ligger till grund för en bedömning att så är fallet ska vara täckta av gärningsmannens uppsåt. Orden ”skäligen kan antas” har alltså närmast till funktion att peka på att det är omständigheterna under vilka åtgärden vidtogs som bör vara avgörande för om ett klandervärt risktagande ska anses föreligga. Omständigheterna kring gärningen har vid näringspenningtvätt större betydelse än vid näringshäleri, där egendomen som sådan kan visa tecken på att det rör sig om exempelvis stöldgods. Eftersom en penningtransaktion i sig normalt inte kan anses som något misstänkt bör det i regel föreligga någon kvalificerande om-

ständighet för att en sådan transaktion skäligen ska kunna antas vara vidtagen i penningtvättsyfte. En sådan omständighet kan vara sättet på vilket transaktioner genomförs.

Den straffbara gärningen beskrivs som att ”medverka till en åtgärd”. Med detta avses att gärningsmannen medverkar till en sådan åtgärd som anges i 3 §.

Bestämmelsen är tillämplig endast i de fall då åtgärden vidtas i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning. Denna begränsning motsvarar den som gäller vid näringshäleri (jfr prop. 1979/80:66 s. 24 f.). I förarbetena till den bestämmelsen anges att näringsbegreppet ska förstås i vidsträckt mening och omfattar varje verksamhet av ekonomisk art som drivs yrkesmässigt av fysisk eller juridisk person. Varje förvärv eller mottagande som sker under utövning av näringsverksamhet kan grunda ansvar, även om det endast är fråga om enstaka fall. Straffbarhet föreligger också om åtgärden ägt rum vanemässigt. I detta ligger ett krav på att det i princip ska vara fråga om flera fall. Det behöver inte nödvändigtvis betyda att flera skilda handlingar ska vara föremål för domstolens omedelbara prövning utan det är tillräckligt att en viss handling kan visas ingå i en vanemässig verksamhet. Vanemässigheten förutsätter inte heller att alla befattningarna har varit av samma karaktär. Oberoende av om kriterierna för vanemässighet kan styrkas, kan ansvar komma i fråga om befattningen har haft större omfattning. På samma sätt som gäller för näringshäleri ska varje fall behandlas som ett särskilt brott.

Straffet för näringspenningtvätt av normalgraden är fängelse i högst två år.

Av *andra stycket* framgår att om brottet är grovt är straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år. I bestämmelsen anges inte vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Ledning får i stället hämtas i de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett penningtvättsbrott är grovt. Eftersom det förhållandet att brottet begåtts i näringsverksamhet eller liknande, många gånger innebär att de brottsliga åtgärderna har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, är det framför allt om gärningen avsett betydande värden eller i annat fall varit av särskilt farlig art som kan få betydelse vid bedömningen av om näringspenningtvätt ska anses som grov.

Av *tredje stycket* framgår att straffet för ringa brott är böter eller fängelse i högst sex månader. Vidare framgår att för ringa brott döms även den som i annat fall än som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, medverkar till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättsyfte.

Bestämmelsen om näringspenningtvätt är subsidiär till bestämmelserna i 3–6 §§.

8 § För försök, förberedelse eller stämpling till penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott eller näringspenningtvätt som inte är ringa, döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Av bestämmelsen framgår att försök, förberedelse eller stämpling till penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott och näringspenningtvätt som inte är att anse som ringa är straffbara. Tidigare har försök, förberedelse och stämpling varit straffbara endast i förhållande till grovt penninghäleri. Övervägandena finns i avsnitt 7.11.

De uttalanden som gjordes i samband med att försök, förberedelse och stämpling kriminaliserades i förhållande till grovt häleri och grovt penninghäleri utgör vägledning även när det gäller kriminaliseringen av förstadier till penningtvättsbrott och näringspenningtvätt (prop. 2000/01:133 s. 33).

Förverkande

9 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom förklarar förverkad:

1. pengar eller annan egendom som varit föremål för brott enligt 3, 4, 5 eller 6 § eller, med undantag för näringspenningtvätt, 8 § eller värdet av sådan egendom,
2. utbyte av brott enligt denna lag, och
3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

Att egendom som varit föremål för brott enligt 7 § eller enligt 8 § som avser näringspenningtvätt kan tas i förvar framgår av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

I paragrafen ges särskilda bestämmelser om förverkande vid penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott och penningtvättsförseelse. Övervägandena finns i avsnitt 8.1–8.3.

Bestämmelsen i *första stycket första punkten* innebär att förverkande ska ske av egendom som har varit föremål för penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott eller penningtvättsförseelse. Den egendom som är föremål för penningtvättsbrott är inte utbyte av det brottet. I stället utgör sådan egendom utbyte av ett eller flera förbrott. Av första punkten följer vidare att förverkande även kan ske av egendom som varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till penningtvättsbrott eller grovt penningtvättsbrott. Det kan röra sig om en situation där den som innehar egendomen ber att få en transaktion utförd av en bank, men banken vägrar att utföra den.

Av *andra punkten* framgår att utbyte av brott enligt lagen kan förverkas. Här avses i första hand det utbyte som penningtvättaren kan ha fått för att utföra penningtvätten. Med utbyte av brott förstås detsamma som i 36 kap. 1 c § brottsbalken. Såväl sak- som värdeförverkande kan komma i fråga. Värdeförverkande kan bli aktuellt när egendomen inte längre finns eller när det är svårt att utreda om den finns i behåll. Genom att använda värdeförverkande ges större möjligheter till en nyanserad skälighetsbedömning, eftersom förverkande kan ske av en del av värdet av egendomen.

Enligt *tredje punkten* får förverkande ske även av sådant som någon har tagit emot som ersättning för kostnader, eller värdet av det som har tagits emot. En förutsättning är att mottagandet utgör brott enligt lagen. Samtliga brott enligt lagen kan föranleda förverkande enligt denna punkt.

När det gäller beräkningen av vilket belopp som ska förverkas bör utgångspunkten vara densamma som vid förverkande i allmänhet (se framför allt prop. 1968:79 s. 60 och 2004/05:135 s. 80 f. och 90 ff.).

Förverkande ska ske om det inte är uppenbart oskäligt. Vid denna bedömning ska beaktas vilket värde egendomen har i förhållande till brottets straffvärde och den ekonomiska situationen hos den som begått brottet. Det bör särskilt beaktas att det inte är säkert att den som döms också är ägare till egendomen. Många gånger kan den egendom som varit föremål för penningtvätt ha lämnats till gärningsmannen för att den ska tvättas. Egendomen tillhör därmed inte gärningsmannen och den är inte tänkt att tillfalla denne efter avslutad penningtvätt. För att undvika dubbelförverkande och oskäliga resultat bör därför förverkande av sådan egendom inte ske hos penningtvättaren om den inte finns hos denne.

Allmänt sett bör gälla att om ett förverkande framstår som alltför betungande mot bakgrund av brottet eller om ett förverkande annars är påfallande oskäligt bör förverkandet kunna underlåtas eller jämkas till att avse endast en del av egendomen eller en del av dess värde. Av betydelse för bedömningen är vidare om det är fråga om ett uppsåtligt brott eller ett brott som begåtts av oaktsamhet. Vid oaktsamhetsbrott bör förverkande kunna underlåtas i fler fall än när det gäller uppsåtligt brott (jfr prop. 1999/2000:124 s. 152).

I *andra stycket* finns en upplysning om att egendom som varit föremål för näringspenningtvätt eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott kan tas i förvar enligt lagen om visst stöldgods m.m. Sådan egendom får inte förverkas.

10 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller om det finns andra särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling. I stället för sådan egendom får dess värde förklaras förverkat.

Paragrafen innehåller särskilda regler för vad som ska gälla i fråga om förverkande av egendom som använts som hjälpmedel eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Bestämmelsen motsvarar 36 kap. 2 § första och tredje styckena brottsbalken (jfr prop. 2004/05:135 s. 129 ff. och NJA II 1968 s. 728). Som hjälpmedel kan betraktas exempelvis en förteckning över konton med kontonummer och kontoförande institut som ska användas eller har använts vid överföringar av pengar med brottsligt ursprung i syfte att dölja var de kommer ifrån. Ett annat exempel på hjälpmedel skulle kunna vara en utförligt nedskrivna brottsplan eller en lista över personer som är villiga att låna ut sina konton för placering av brottsutbyte.

11 § Förverkande av egendom eller dess värde enligt 9 och 10 §§ får ske hos

1. gärningsmannen eller någon annan som medverkat till brottet,
2. den i vars ställe gärningsmannen eller någon annan medverkande var,

3. den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 36 kap. 4 § brottsbalken,

4. den som efter brottet förvärvat egendomen

a) genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva, eller

b) på annat sätt och då haft vetskap om eller skäligen anledning att anta att egendomen hade samband med brottet.

Tillhörde egendomen vid brottet inte någon av dem som anges i första stycket 1–3, får den inte förklaras förverkad. Förverkande enligt 9 § första stycket 1 får dock ske hos gärningsmannen eller någon annan som medverkat till brottet, även om egendomen vid brottet tillhörde någon annan.

Egendom som enligt 36 kap. 1 c § brottsbalken ska anses som utbyte får förklaras förverkad, om den egendom som den förverkade egendomen trätt i stället för vid brottet tillhörde någon av dem som anges i första stycket 1–3.

I paragrafen anges hos vem förverkande enligt lagen får ske. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Bestämmelserna i *första* stycket motsvarar huvudsakligen bestämmelserna i 36 kap. 5 § brottsbalken och bör därmed tillämpas på samma sätt som dessa, med den betydelsefulla skillnad som följer av *andra stycket*. Där anges att förverkande med stöd av 9 § första stycket 1 får ske hos gärningsmannen eller annan medverkande, även om egendomen inte tillhörde honom eller henne vid brottet. Förverkande får därmed ske hos en gärningsman som har vidtagit penningtvättsåtgärder med annans egendom.

Bestämmelsen öppnar även för förverkande av egendomens värde. I de fall gärningsmannen inte äger egendomen utan har vidtagit penningtvättsåtgärder med utbyte av annans brott, bör det för att förverkande ska ske normalt krävas att egendomen finns i behåll i någon form hos gärningsmannen (se kommentaren till 9 §).

Av *tredje stycket* framgår, såvitt avser förverkande av utbyte av brott enligt lagen, att sådan egendom som enligt 36 kap. 1 c § brottsbalken ska anses som utbyte, får förverkas om den egendom som den förverkade egendomen trätt i stället för vid brottet tillhörde någon av dem som kan anses ha varit delaktiga i brottet (första stycket p. 1–3).

Penningbeslag

12 § Egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt denna lag, eller ett motsvarande värde, får tas i beslag (penningbeslag).

Penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Genom bestämmelsen införs ett nytt straffprocessuellt tvångsmedel, penningbeslag. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Första stycket ger besked om att penningbeslag får ske av en viss typ av egendom som misstänks vara föremål för brott enligt lagen. Det gäller egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet. Med pengar avses här kontanter i form av sedlar och mynt liksom elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar. När det gäller pengar som utgörs av identifierbart stöldgods ska inte penningbeslag tillämpas

eftersom rättegångsbalkens regler om beslag har företräde. Med fordran eller annan rättighet avses i detta sammanhang sådant som kontobehållningar, aktiedepåer eller liknande som kan finnas hos t.ex. en bank eller annan verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen.

Penningbeslag utgör ett straffprocessuellt tvångsmedel och en första förutsättning är, på samma sätt som när det gäller beslag enligt rättegångsbalken, att förundersökning pågår eller inleds (jfr 23 kap. 16 § första stycket RB).

För att penningbeslag ska få beslutas måste det skäligen kunna antas att egendomen är föremål för brott enligt lagen. Misstanken ska alltså kunna knytas till egendomen. Misstanken kan t.ex. ha uppstått på grund av en eller flera rapporter om misstänkta transaktioner enligt 3 kap. 1 § penningtvättslagen och penningbeslaget kan, men måste inte, ha föregåtts av att egendomen varit belagd med dispositionsförbud.

Däremot finns det inte något krav på att det ska finnas en misstänkt person identifierad eller att egendomen ska ägas eller innehas av en sådan person. Det finns inte något som hindrar att det i samma brottsutredning även finns föremål som tas i beslag enligt reglerna i 27 kap. rättegångsbalken, men reglerna om beslag respektive penningbeslag ska inte tillämpas samtidigt på samma egendom. I det fall kontanter, t.ex. på grund av fingeravtryck eller dna-spår, eller för att det rör sig om sedlar ur en viss sifferserie, kan ha betydelse för en brottsutredning samtidigt som de är aktuella för penningbeslag, bör de tas i beslag som föremål enligt huvudregeln i 27 kap. 1 § rättegångsbalken. Skulle utredningsbeslaget hävas kan det bli aktuellt att besluta om penningbeslag.

Av *andra stycket* framgår att en proportionalitetsbedömning ska göras. Bestämmelsen är utformad på samma sätt som motsvarande regler när det gäller tvångsmedlen i rättegångsbalken. Egendom får således tas i penningbeslag endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse. Vid denna bedömning bör hänsyn tas till omständigheter som egendomens värde, hur stark misstanken om penningtvätt är, hur stor risken är för att egendomen undanskaffas om beslut inte fattas och vilken skada penningbeslaget skulle kunna försäkra egendomens ägare eller den som förfogar över egendomen. Endast om åtgärden står i proportion till de motstående intressena får den beslutas.

13 § Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Penningbeslag får avse endast sådan egendom som finns tillgänglig.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

I paragrafen finns närmare regler om penningbeslag. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Av *första stycket* framgår vem som får besluta om penningbeslag, nämligen åklagaren eller den som är förundersökningsledare. Sådant beslut kommer normalt att fattas av åklagare. Vidare framgår att penningbeslag

får avse endast egendom som finns tillgänglig. Med detta avses att egendomen ska vara identifierad och tillgänglig för beslag hos t.ex. en sådan verksamhetsutövare som avses i penningtvättslagen. Bestämmelsen ger alltså inte någon befogenhet att söka efter egendom som skulle kunna tas i penningbeslag eller att besluta om penningbeslag av egendom som inte är, men kan komma att bli, tillgänglig för beslag. Sådan egendom som avses i lagen kan, i form av pengar eller ett penningvärde som är föremål för en transaktion eller ett kontotillgodohavande, finnas hos en verksamhetsutövare som avses i penningtvättslagen. Eftersom penningbeslag sannolikt kommer att aktualiseras framför allt i samband med ett dispositionsförbud kommer det i de flesta fall att röra sig om egendom som finns hos en verksamhetsutövare. Samtidigt kan det inte uteslutas att penningbeslag kan bli aktuellt även då egendomen finns hos någon som inte omfattas av penningtvättslagen.

Av *andra stycket* framgår att om penningbeslaget avser en fordran eller annan rättighet, t.ex. ett banktillgodohavande eller värdepapper på ett värdepapperskonto, ska gäldenären förbjudas att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen. Den som medvetet bryter mot ett sådant förbud kan, i likhet med vad som gäller den som bryter mot ett förbud enligt rättegångsbalken, komma att straffas enligt 17 kap. 13 § brottsbalken.

Av *tredje stycket* följer att rättegångsbalkens regler om beslag gäller i tillämpliga delar. Genom hänvisningen klargörs att reglerna i 27 kap. rättegångsbalken är tillämpliga i den mån avvikande regler inte finns i lagen om straff för penningtvättsbrott. Det innebär t.ex. att den som drabbats av ett penningbeslag har rätt att begära rättens prövning av beslaget, att rätten i sådant fall ska sätta ut en tid för åtals väckande, att den som drabbas av ett penningbeslag ska underrättas om beslaget, liksom att protokoll ska föras över penningbeslaget. Om ett penningbeslag som avser värden hävs, upphör verkan av penningbeslaget. Om penningbeslaget i stället avser kontanter får bestämmelsen i 27 kap. 8 a § rättegångsbalken tillämpas analogt på så sätt att pengarna ska återlämnas till den hos vilken penningbeslaget gjordes eller till den som gör anspråk på pengarna. I de fallen kan även lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m.m. bli tillämplig. Att reglerna om utlämnande till målsägande enligt 27 kap. 4 a § rättegångsbalken inte är tillämpliga följer av att den bestämmelsen endast avser föremål som inte kan komma ifråga för förverkande.

13.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott

Genom ändringen byts ordet Rikspolisstyrelsen i 13 § lagen om straff för penningtvättsbrott ut mot ordet Polismyndigheten. Ändringen är en följd av den omorganisation av polisen som genomförs per den 1 januari 2015 då Rikspolisstyrelsen slås samman med de 21 polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten.

13.3 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

Ändringarna innebär att bestämmelserna om penninghäleri och penninghäleriföreelse i 9 kap. 6 a och 7 a §§ brottsbalken upphävs och att hänvisningen till grovt penninghäleri stryks i 9 kap. 11 § första stycket samma balk. Detta är en följd av att det straffrättsliga ansvaret för penningtvätt regleras i lagen om straff för penningtvättsbrott. Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2014.

13.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

1 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som har frånhänts någon genom brott och som anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller tagits emot under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket i brottsbalken, och

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att erhålla ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Första stycket i första paragrafen har fått en ny utformning och delats upp i fyra punkter av vilka framgår när lagen är tillämplig. De tre första punkterna motsvarar bestämmelsen i sin tidigare lydelse och någon ändring i sak är inte avsedd (prop. 1974:124 s. 60). Överväganden finns i avsnitt 8.5.

Av fjärde punkten, som är ny, framgår att lagens tillämpningsområde utvidgats till att omfatta egendom som varit föremål för näringspenningtvätt, dvs. brott där gärningsmannen medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. I många fall är den egendom som varit föremål för sådant brott inte tillgänglig, men om sådan egendom påträffas får den inte förverkas utan kan i stället tas i förvar enligt bestämmelsen.

Genom ändringen blir det tydligt att stöldgodslagen kan tillämpas förutom på föremål även på egendom i form av en fordran eller annan rättighet, t.ex. en kontobehållning, aktiedepå eller liknande. För att säkra sådan egendom som nu föreslås kunna tas i förvar kan reglerna om penningbeslag i lagen om straff för penningtvättsbrott tillämpas.

Egendom ska inte tas i förvar om det skulle vara uppenbart oskäligt (se prop. 1974:124 s. 60).

I lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m., som stöldgodslagen (1 § tredje stycket) hänvisar till, finns det regler som ger en eventuell rättmätig ägare möjlighet att göra anspråk på egendomen eller begära ersättning för den.

Eftersom en förutsättning för att tillämpa lagen i den nu aktuella situationen är att egendomen varit föremål för näringspenningtvätt enligt 7 § i lagen om straff för penningtvättsbrott, kommer frågan om att ta egendomen i förvar normalt att komma upp i samband med åtalet för näringspenningtvätt och bör då samordnas med behandlingen av brottmålet (jfr prop. 1979/80:66 s. 18). Det innebär också att talan i första hand kommer att riktas mot den mot vilken talan förs om näringspenningtvätt och som haft egendomen i sin besittning eller på annat sätt disponerat den.

13.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

4 b § Ett krav avseende tillgångar som enligt en lagakraftvunnen dom har varit föremål för brott enligt 9 kap. 6 eller 7 § brottsbalken eller 3, 4, 5 eller 6 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott, ska inte ge rätt till ersättning från insättningsgarantin.

Om åtal har väckts för brott som avses i första stycket avseende viss insättning och ersättning begärs för insättningen, ska garantimyndigheten besluta att ersättning tills vidare inte ska betalas ut.

Av första stycket framgår att krav avseende vissa tillgångar inte ger rätt till ersättning. Det gäller dels tillgångar som varit föremål för häleri eller häleriförseelse, dels tillgångar som varit föremål för vissa brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott. Den tidigare referensen till penninghäleri och penninghäleriförseelse har utgått eftersom bestämmelserna har upphävts. Den har ersatts av en hänvisning till penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott eller penningtvättsförseelse.

13.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd

14 § Ett krav avseende tillgångar som enligt en lagakraftvunnen dom har varit föremål för brott enligt 9 kap. 6 eller 7 § brottsbalken eller 3, 4, 5 eller 6 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott, ska inte ge rätt till ersättning från investerarskyddet.

Av paragrafen framgår att krav avseende vissa tillgångar inte ger rätt till ersättning. Det gäller dels tillgångar som varit föremål för häleri eller häleriförseelse, dels tillgångar som varit föremål för vissa brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott. Den tidigare referensen till penninghäleri och penninghäleriförseelse har utgått eftersom bestämmelserna har upphävts. Den har ersatts av en hänvisning till penningtvättsbrott, grovt penningtvättsbrott eller penningtvättsförseelse.

18 § Om åtal har väckts för brott som avses i 14 § avseende viss tillgång och ersättning begärs för tillgången, ska garantimyndigheten besluta att ersättning tills vidare inte ska betalas ut.

Paragrafen anger att garantimyndigheten tills vidare inte ska betala ut ersättning om åtal har väckts för något av de brott som avses i 14 §. Ändringarna har föranletts av att brottsbalkens bestämmelser om penninghäleri och penninghäleriförseelse har upphävts och att straffbestämmelserna om penningtvätt i stället finns i lagen om straff för penningtvättsbrott.

13.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

3 § Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller *annan egendom* i syfte att *egendomen ska* användas eller med vetskap om att *den är avsedd* att användas för att begå särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Är brott som anges i första stycket grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om det utgjort *ett* led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall *ska det inte dömas* till ansvar.

Paragrafen anger vilka förfaranden som är straffbara när det gäller finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.

Ändringen i *första stycket* innebär att begreppet egendom införs. Innebörden av det tidigare använda begreppet tillgångar är inte närmare preciserat, men används i den svenska översättningen av Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism av den 9 december 1999. Av 1 § finansieringslagen framgår att lagen innehåller regler till genomförande av nämnda konvention. Vägledning för begreppets tolkning får därför hämtas där. Av definitionen i artikel 1 följer att tillgångar avser egendom av alla slag (prop. 2001/02:149 s. 12 f.). Begreppen egendom och tillgångar får anses ha samma betydelse och vara utbytbara i detta sammanhang. Någon ändring i sak är inte avsedd.

7 § *Egendom* som varit föremål för brott enligt denna lag *ska* förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för *egendomen* kan värdet av *den* förklaras förverkat. Även utbyte av brott enligt denna lag *ska* förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Paragrafen ger besked om att egendom som varit föremål för brott enligt lagen, liksom utbyte av brott kan förverkas. Ändringen innebär att begreppet egendom införs. Se kommentaren till 3 §.

Penningbeslag

8 § *Egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt denna lag, eller ett motsvarande värde, får tas i beslag (penningbeslag).*

Penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Jfr kommentaren till 12 § i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

9 § Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Penningbeslag får avse endast sådan egendom som finns tillgänglig.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Se kommentaren till 13 § i lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

13.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Genom ändringen byts ordet Rikspolisstyrelsen i 9 § finansieringslagen mot ordet Polismyndigheten. Ändringen är en följd av den omorganisation av polisen som genomförs per den 1 januari 2015 då Rikspolisstyrelsen slås samman med de 21 polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten.

13.9 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

9 kap. Revision

42 § En revisor ska vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken,

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

En revisor ska även vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas.

I *första stycket, första punkten* har hänvisningen till 9 kap. 6 a § brottsbalken utgått som en följd av att bestämmelsen upphävts. I stället har i en ny tredje punkt införts en hänvisning till 3–5 och 7 §§ lagen om straff för penningtvättsbrott.

Av *första stycket tredje punkten* följer att en revisor ska vidta åtgärder enligt 43 och 44 §§ (informera styrelse och åklagare) om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller verkställande direktör inom ramen för bolagets verksamhet gjort sig skyldig till vissa brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott. Av tredje stycket följer samtidigt att om misstanken är sådan att revisorn bör lämna en uppgift om en misstänkt transaktion enligt lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) ska åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas. Misstankar om penningtvättsbrott omfattas i regel av rapporteringsskyldigheten enligt penningtvättslagen, men utanför den skyldigheten faller bl.a. näringspenningtvätt. Eftersom rapporteringsskyldigheten enligt penningtvättslagen uppkommer redan vid en mycket låg misstankegrad, är det i de allra flesta fall svårt för en revisor att ta ställning till vilken typ av penningtvättsbrott misstanken rör (jfr prop. 2008/09:70 s. 127). I sådana fall kommer undantagsregeln i tredje stycket alltså att vara tillämplig.

13.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

3 kap. Rapporteringskrav

1 § En verksamhetsutövare ska granska transaktioner för att kunna upptäcka sådana som den misstänker eller har skäligen grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Rikspolisstyrelsen. *Om den egendom som den eller de misstänkta transaktionerna avser finns hos verksamhetsutövaren ska detta anges särskilt, liksom uppgifter om vilka tillgodohavanden kunden har hos verksamhetsutövaren och i förekommande fall uppgifter om mottagaren av transaktionen.*

En verksamhetsutövare ska avstå från att utföra transaktioner som den misstänker eller har skäligen grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion, eller om den vidare utredningen annars skulle kunna försvåras, får transaktioner utföras och uppgifter lämnas omedelbart i efterhand.

På begäran av Rikspolisstyrelsen ska verksamhetsutövaren eller den som yrkesmässigt driver lotteri- och spelverksamhet utan dröjsmål lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

När uppgifter har lämnats enligt andra stycket, ska även andra fysiska eller juridiska personer som avses i 1 kap. 2–4 §§ lämna de uppgifter för utredningen om penningtvätt eller finansiering av terrorism som myndigheten begär.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns även i 14 a § kasinolagen (1999:355).

I paragrafen regleras verksamhetsutövares skyldighet att granska och rapportera misstänkta transaktioner. Ett tillägg har gjorts i andra stycket. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.6.

Tillägget i *andra stycket* innebär att viss ytterligare information ska lämnas till Rikspolisstyrelsen (fr.o.m. 1 januari 2015 Polismyndigheten). I de fall den egendom som den eller de misstänkta transaktionerna avser finns hos verksamhetsutövaren när rapporteringen sker ska verksamhetsutövare särskilt ange detta i rapporten. Så kan vara fallet t.ex. om den misstänkta transaktionen utgjorts av en insättning som redan har genomförts av kunden, om transaktionen avser en överföring mellan konton hos verksamhetsutövaren eller om verksamhetsutövaren har avstått från att utföra en begärd transaktion. De pengar eller annan egendom som varit föremål för den utförda eller begärda transaktionen kan i sådana fall finnas kvar inom verksamhetsutövarens kontroll. Av rapporten bör vidare framgå vilka kontobehållningar eller andra tillgångar som verksamhetsutövaren innehar för den aktuella kundens räkning. Om en transaktion redan har genomförts och medlen i fråga har förts över till en annan verksamhetsutövare bör även detta framgå, liksom i förekommande fall uppgifter om mottagaren av transaktionen.

Med att egendomen ”finns hos” verksamhetsutövaren avses att egendomen finns under verksamhetsutövarens kontroll för en kunds räkning. Som exempel kan nämnas att en kund har pengar på ett bankkonto hos en bank, att en klient har deponerat en summa pengar på ett klientmedelskonto hos en advokat eller fastighetsmäklare eller att en kund har en aktie- eller depå hos exempelvis en bank eller liknande.

Dispositionsförbud

8 § Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Rikspolisstyrelsen besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Rikspolisstyrelsen fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Av paragrafen framgår förutsättningarna för att meddela dispositionsförbud. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.2.

Ett beslut om dispositionsförbud får enligt *första stycket* fattas, om det finns skäl att misstänka att egendom som finns hos en verksamhetsutövare är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism. Det krävs inte att misstanken kan riktas mot någon person. I stället ska misstanken kunna knytas till den egendom som avses bli föremål för ett beslut om dispositionsförbud.

Att det finns *skäl att misstänka att egendom är föremål för brott* är ett uttryck för en lägre misstankegrad än att det finns *anledning att anta att brott begåtts*, vilket krävs för att inleda förundersökning. Förutsättningarna för att inleda förundersökning behöver alltså inte vara uppfyllda

men det krävs att misstanken grundar sig på konkreta omständigheter. Den information som ligger till grund för misstanken kan ha inkommit till Rikspolisstyrelsen genom en rapport från en verksamhetsutövare eller på annat sätt. Det kan t.ex. vara fråga om överskottsinformation som framkommit vid en annan utredning, uppgifter från underrättelseverksamhet eller uppgifter som lämnats från en enskild utan att detta är tillräckligt för att inleda en förundersökning. En misstanke kan också uppstå med anledning av rapporter om misstänkta transaktioner från flera olika verksamhetsutövare som sammantaget avslöjar ett misstänkt transaktionsmönster.

Det är Rikspolisstyrelsen som ska fatta beslut om dispositionsförbud. Hos Rikspolisstyrelsen är det i dag Finanspolisen som ansvarar för mottagandet av rapporterna om misstänkta transaktioner. Vilken tjänsteman som ska ha behörighet att fatta beslutet får avgöras med ledning av instruktionen för Rikspolisstyrelsen och andra interna regler.

Förutom förutsättningarna i första stycket måste även de förutsättningar som anges i *andra stycket* vara uppfyllda för att ett beslut om dispositionsförbud ska få meddelas. En första förutsättning är att det skäligen kan befaras att den berörda egendomen kommer att undanskaffas.

Dessutom måste en proportionalitetsbedömning göras. Det innebär att innan ett beslut om dispositionsförbud fattas måste det göras en avvägning mellan behovet av åtgärden och de enskilda intressen som påverkas av beslutet. Vid denna bedömning bör t.ex. beaktas graden av misstanke, hur stor risken är för att egendomen annars undanskaffas och hur stort belopp transaktionen avsett.

Ett beslut om dispositionsförbud innebär att den egendom som förbudet avser inte får flyttas eller disponeras på annat sätt, vare sig av kunden eller av annan som kan vara behörig att förfoga över den, t.ex. en fullmaktshavare. Av beslutet ska uttryckligen framgå vad förbudet innebär, vilken egendom det avser och när förbudet upphör att gälla. Den som medvetet bryter mot ett sådant förbud kan, i likhet med vad som gäller den som bryter mot ett förbud enligt rättegångsbalken, komma att straffas enligt 17 kap. 13 § brottsbalken.

I *tredje stycket* anges att ett beslut om dispositionsförbud får meddelas även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet. De förutsättningar som gäller enligt första och andra styckena måste vara uppfyllda även i sådana fall.

9 § *Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.*

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden får inte bestå längre än två arbetsdagar från Rikspolisstyrelsens beslut.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

I paragrafen finns regler om förfarandet sedan ett beslut om dispositionsförbud meddelats. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Av *första stycket* framgår att ett beslut om dispositionsförbud så snart som möjligt ska underställas åklagarens prövning. Normalt kan detta göras direkt efter det att ett beslut har meddelats. Den utredning som tagits fram hos Finanspolisen bör följa med anmälan, liksom en kopia av beslutet, som bör ha avfattats skriftligt. Åklagaren bör ha tillgång till samma beslutsunderlag som Rikspolisstyrelsen har haft. Därefter ska åklagaren skyndsamt pröva om det finns skäl för att låta förbudet bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas. Om åklagaren finner att förundersökning kan inledas, kan beslutet om dispositionsförbud ersättas av ett beslut om penningbeslag enligt 12 § lagen om straff för penningtvåtsbrott eller 8 § finansieringslagen. I annat fall har Finanspolisen möjlighet att inom två-dagarsfristen komplettera utredningen varefter ett förnyat ställningstagande till frågan om att inleda förundersökning kan ske.

Enligt *andra stycket* kan ett tidigare ställningstagande när som helst omprövas. När det finns anledning till det, t.ex. därför att någon ny omständighet som har betydelse för bedömningen kommer fram, ska åklagaren häva förbudet. Om Finanspolisen vid den fortsatta utredningen efter att ett beslut om dispositionsförbud har fastställts av åklagaren, får del av uppgifter som innebär att det inte längre finns anledning att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism, måste uppgifterna genast förmedlas vidare till åklagaren som då får göra en ny bedömning.

Ett beslut om dispositionsförbud får aldrig bestå längre än två arbetsdagar. Som arbetsdagar räknas inte lördagar, söndagar eller andra allmänna helgdagar, midsommarafton, julafton eller nyårsafton (jfr 2 § första stycket lagen [1930:173] om beräkning av lagstadgad tid). Tiden ska beräknas från tidpunkten för Rikspolisstyrelsens beslut. Det innebär att om ett beslut fattas en fredag kl. 12.00 gäller det längst till kl. 12.00 nästföljande tisdag. När den angivna tiden har löpt ut upphör dispositionsförbudet att gälla. Det betyder att egendomen som varit föremål för förbudet får disponeras, såvida den inte dessförinnan har tagits i penningbeslag. Att egendomen får disponeras betyder inte med säkerhet att verksamhetsutövaren kommer att utföra transaktioner med egendomen (jfr avsnitt 5.2.1).

Av *tredje stycket* framgår att den verksamhetsutövare som innehar egendomen för den enskildes räkning omedelbart måste underrättas om ett beslut om dispositionsförbud eller ett beslut om att ett dispositionsförbud har hävts.

I *fjärde stycket* anges att den som har drabbats av ett dispositionsförbud ska underrättas om åtgärden. Detta får ske först när det kan antas att syftet med den beslutade eller förestående åtgärden inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Det är åklagaren som ska besluta om när upplysning om beslutet om dispositionsförbud kan lämnas. Många gånger får en intresseavvägning göras mellan å ena sidan risken för att nyttan med åtgärden går om intet eller den fortsatta utredningen störs och å den andra den enskildes intresse av att få information om beslutet för att kunna vidta åtgärder för att begränsa eventuell skada som beslutet kan medföra för honom eller henne. Om förundersökning inte inleds bör underrättelse kunna lämnas. Skulle en underrättelse med hänsyn till omständigheterna uppenbart vara utan betydelse behöver den

inte lämnas. Så kan t.ex. vara fallet när det framgår att den berörde redan på annat sätt fått kännedom om dispositionsförbudet eller då förbudet gällt under mycket kort tid och risken för att den berörde lidit någon skada därför är liten.

13.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:000) om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Ändringen, som motsvarar den substansändring som skett genom ändringen i grundförfattningen (se avsnitt 13.10), är en följd av de förslag till lagändringar som lämnas i lagrådsremissen En ny polisorganisation.

13.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Genom ändringen byts ordet Rikspolisstyrelsen i 3 kap. 8 och 9 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ut mot ordet Polismyndigheten. Ändringen är en följd av den omorganisation av polisen som genomförs per den 1 januari 2015 då Rikspolisstyrelsen slås samman med de 21 polismyndigheterna i den nya Polismyndigheten.

Sammanfattning av betänkandet

Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud (SOU 2012:12)

Vårt uppdrag

Med penningtvätt förstås i allmänhet åtgärder som syftar till att dölja eller omsätta vinning av brottslig verksamhet. För att bekämpa penningtvätt finns dels administrativa regelverk, dels bestämmelser som kriminaliserar penningtvätt.

Utredningens uppdrag har varit att göra en översyn av kriminaliseringen av penningtvätt och överväga om det är möjligt att åstadkomma en mer ändamålsenlig och lättillgänglig reglering med tydliga kriterier för straffansvar, samtidigt som man upprätthåller kraven på rättssäkerhet och förutsägbarhet. Straffansvaret för penningtvätt ska enligt direktiven på ett tydligt sätt ta sikte på det som är själva slutmålet med brottsligheten, nämligen att kunna använda brottsvinsterna.

I vårt uppdrag har vidare ingått att bedöma om eventuella ändringar i kriminaliseringen av penningtvätt medför behov av att utöka möjligheterna att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt.

Vi har vidare haft att ta ställning till om det finns behov av och om det är lämpligt att göra ändringar i systemet för att tillfälligt stoppa miss-tänkta transaktioner.

Slutligen har vårt uppdrag innefattat att ta ställning till om Sverige ska tillträda Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism från 2005, samt att analysera vilka lagändringar som i så fall krävs.

Kriminaliseringen av penningtvätt

I syfte att göra den straffrättsliga regleringen av penningtvätt mer överskådlig och lättare att tillämpa föreslår vi att bestämmelserna om straff för penningtvätt bryts ut ur brottsbalken och placeras i en egen lag, lagen om penningtvättsbrott. Brotsrubriceringarna penninghäleri och penninghäleriförseelse ändras till penningtvättsbrott respektive penningtvättsförseelse.

Redan i dag gäller att alla typer av brott kan utgöra förbrott till penninghäleri. Härigenom uppfylls Sveriges internationella åtaganden. Vi anser att det saknas skäl att inskränka kretsen av förbrott till den lägsta nödvändiga nivån utifrån de internationella konventionerna och övriga kraven på området. Den nuvarande ordningen med en s.k. *all crimes approach* bör således behållas.

Tillämpningen av bestämmelserna om penninghäleri har varit begränsad. Ett skäl till detta har sagts vara att det föreligger svårigheter att bevisa vilket förbrott som har begåtts. I syfte att förbättra möjligheterna att visa en koppling mellan viss egendom och dess ursprung i brott föreslår vi därför att kopplingen till förbrottet breddas och uttrycks så att egendomen ska härröra ”från brott eller brottslig verksamhet”. För att styrka begreppet brottslig verksamhet ska det inte vara nödvändigt att ange några konkreta gärningar. Däremot bör det normalt krävas att man vet något

om vilken typ av brottslighet som verksamheten består i. Några närmare detaljer eller uppgifter om verksamhetens omfattning behöver dock inte lämnas. Beviskravet för egendomens koppling till brottslig verksamhet ska vara detsamma som normalt gäller i brottmål.

Vi föreslår att avgränsningen av det straffbara området sker genom att syftet med en penningtvättsgärning som huvudregel ska vara avgörande för dess straffbarhet. För att ytterligare avgränsa det straffbara området föreslår vi att det i lagtexten ska finnas en exemplifierande och normerande uppräknning av vilka slags åtgärder som är straffbara.

Detta innebär att en handling ska vara straffbar som penningtvättsbrott, om den innebär att någon överlåter, förvärvar, omsätter, överför eller vidtar annan sådan åtgärd med pengar eller annan egendom om härrör från brott, om gärningen syftar till att antingen dölja egendomens ursprung eller att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. Motsvarande ska gälla den som tillhandahåller, förvärvar eller upprättar en handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av pengar eller annan egendom som härrör från brott, den som deltar i transaktioner som utförs för skens skull, den som uppträder som bulvan eller som vidtar annan sådan åtgärd, om åtgärden har det angivna syftet. Om sådan åtgärd som nu sagts vidtas och åtgärden syftar till att dölja att någon har berikat sig genom brott (t.ex. skattebrott eller tullbrott) ska också dömas för penningtvättsbrott.

Syftet är knutet till gärningen och inte till gärningsmannen. Det betyder att gärningsmannen inte själv behöver ha det angivna syftet med sitt handlande utan att det är tillräckligt att någon annan medverkande har ett sådant syfte. Gärningsmannen måste dock ha uppsåt till att någon annan, t.ex. en uppdragsgivare, har ett sådant syfte.

Den föreslagna regleringen innebär att också den som har begått förbrottet ska kunna dömas för penningtvättsbrott; s.k. självtvätt ska alltså kriminaliseras. Allmänna straffrättsliga principer om brottskonkurrens gäller dock vid utdömande av straffansvar.

Kriminaliseringen föreslås även omfatta åtgärder som visserligen inte har ett penningtvättssyfte, men som innebär ett otillbörligt främjande av någons möjligheter att omsätta pengar eller annan egendom som härrör från brott.

Vi föreslår vidare att det straffbara området för penningtvätt utvidgas på så sätt att det under vissa omständigheter ska vara möjligt att döma till ansvar för penningtvättsbrott trots att inte förbrottet är styrkt. Det gäller när någon i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. För ansvar krävs uppsåt till de omständigheter som ligger till grund för en bedömning att gärningen är vidtagen i sådant syfte som nu sagts. Den som på motsvarande sätt medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte utan att detta skett i näringsverksamhet eller liknande ska i stället dömas för penningtvättsförseelse.

På motsvarande sätt som gäller i dag ska det finnas en särskild straffskala dels för grova brott, dels för ringa brott och oaktsamhetsbrott. Straffskalorna föreslås vara oförändrade i förhållande till vad som gällt för penninghäleri, grovt penninghäleri och penninghäleri förseelse.

Till skillnad från vad som gäller i dag föreslår vi att försök ska vara straffbart inte bara vid grovt brott utan även vid försök till penningtvättsbrott av normalgraden. Däremot anser vi att ansvar för förberedelse och stämpling också i fortsättningen bör vara förbehållet grovt penningtvättsbrott.

Eftersom det får anses vara oklart om hänvisningen till brott i den nuvarande penninghäleribestämmelsen innebär att fråga måste vara om ett brott enligt svensk lag eller om det är tillräckligt att det är ett utländskt brott föreslår vi att det i lagen om penningtvättsbrott införs en bestämmelse med innebörd att även brott som har begåtts utomlands och som inte utgör ett svenskt brott, men som motsvarar ett svenskt brott, ska kunna utgöra förbrott till penningtvättsbrott.

Förverkande

Enligt nuvarande reglering kan egendom som har varit föremål för penninghäleri inte förverkas hos gärningsmannen för penninghäleribrottet. Vi anser att detta är en brist. Dessutom ställs det i 2005 års förverkandekonvention upp ett krav på att egendom som har varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas. Vi föreslår mot denna bakgrund att pengar eller annan egendom som har varit föremål för penningtvättsbrott ska kunna förverkas, om det inte är uppenbart oskäligt. En bestämmelse om detta ska tas in i den lag om penningtvättsbrott som vi lägger fram förslag till. Det ska vidare föreskrivas att sådant förverkande ska kunna ske hos den som är gärningsman eller som har medverkat till penningtvättsbrottet även om egendomen tillhörde annan.

Den föreslagna förverkandebestämmelsen ska inte vara tillämplig i relation till penningtvättsbrott eller penningtvättsförseelse utan styrkt förbrott. Egendom som varit föremål för sådant brott eller sådan förseelse ska i stället kunna tas i förvar.

På samma sätt som tidigare ska gälla att utbyte av alla typer av såväl penningtvättsbrott som penningtvättsförseelse ska kunna förverkas, liksom vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med sådant brott (om mottagandet utgör ett brott enligt lagen om penningtvättsbrott) och egendom som använts som hjälpmedel vid sådant brott eller sådan förseelse.

Dispositionsförbud

För att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster och egendom avsedd för finansiering av terrorism föreslår vi att det införs en möjlighet att under en kortare tid belägga sådan egendom med ett förbud för kunden att disponera den, s.k. dispositionsförbud. Enligt vårt förslag ska Rikspolisstyrelsen (genom Finanspolisen), om det finns skäl att misstänka att egendom som finns hos en verksamhetsutövare är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism, få besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt. Dispositionsförbudet får avse egendom till ett värde som motsvarar vad som kan beräknas bli föremål för förverkande.

Ett beslut om dispositionsförbud får dock meddelas endast om det skäliga kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den inne-

bär. För att uppfylla kraven i 2005 års förverkandekonvention föreslår vi att dispositionsförbud ska få beslutas även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet, om nu angivna förutsättningar är uppfyllda.

Även om det – utifrån en strävan att i största möjliga utsträckning kunna spåra och återföra brottsvinster – skulle vara värdefullt att kunna besluta om dispositionsförbud även avseende kontanter som framstår som misstänkta redan när de kommer in till en verksamhetsutövare, anser vi att olägenheterna och kostnaderna för ett system som träffar sådana transaktioner inte står i rimlig proportion till de vinster man skulle uppnå med det. Ett dispositionsförbud kan således endast avse egendom som redan finns hos en verksamhetsutövare när skäl för misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism uppkommer.

När en verksamhetsutövare lämnar uppgifter till Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) ska den ange om den egendom som är eller har varit föremål för en misstänkt transaktion finns hos verksamhetsutövaren. Eftersom åtgärdens effektivitet och framgång är beroende av att informationen kan nå fram till Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) snabbt, är det viktigt, dels att rapporteringen sker skyndsamt, dels att en rapport i dessa fall kan ske i en särskild kanal så att den behandlas med högsta prioritet av Finanspolisen.

I de fall då en verksamhetsutövare lämnar uppgifter till Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) efter att ha avstått från att genomföra en begärd transaktion som avser egendom som finns hos verksamhetsutövaren bedömer vi att det finns en förhöjd risk för att pengarna eller egendomen försvinner från myndigheternas kontroll vilket motiverar att det inträder en automatisk dispositionsspärr i dessa fall. Den innebär att kunden under de följande fyra timmarna från det att rapporten lämnades får disponera egendomen endast om Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) lämnat medgivande till det genom att förklara att beslut om dispositionsförbud inte kommer att meddelas. Om de fyra timmarna löper ut utan att Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) har beslutat om dispositionsförbud är kunden fri att disponera egendomen.

Rikspolisstyrelsens (Finanspolisens) beslut ska så snart som möjligt underställas åklagare som skyndsamt har att ta ställning till om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas. Så snart det inte längre finns skäl för åtgärden ska den hävas, eller, om det finns förutsättningar för det, ska åtgärden övergå i ett beslut om förvar, kvarstad eller beslag. Ett dispositionsförbud får aldrig gälla längre än i högst två arbetsdagar.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts. Den vars egendom belagts med dispositionsförbud ska underrättas om beslutet, dock först när det kan antas att syftet med beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Åklagaren ska fatta beslut om under rättelse kan ske i det enskilda fallet.

Staten ska enligt gällande regler i skadeståndslagen svara för ren förmögenhetsskada för enskild som uppkommit på grund av fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Det intrång som den enskilde utsätts för vid ett dispositionsförbud är typiskt sett inte sådant att vi bedömer att det finns anledning att införa en mera långtgående rätt till skadestånd än vad som följer av dessa regler.

Sverige har tillträtt Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott från 1990 och den trädde för svensk del i kraft den 1 november 1996. Som en uppdatering och komplettering av 1990 års konvention antogs 2005 en ny förverkandekonvention som är tillämplig även i förhållande till finansiering av terrorism och som i vissa delar innehåller mer långtgående regler. Sverige under-tecknade den senare konventionen i maj 2005.

Vi föreslår att Sverige ska tillträda 2005 års förverkandekonvention eftersom den syftar till att underlätta och förbättra möjligheterna till internationellt samarbete för att komma åt brottsvinster och motverka allvarlig brottslighet i allmänhet och penningtvätt och finansiering av terrorism i synnerhet.

Vår bedömning är att svensk lagstiftning i huvudsak stämmer överens med bestämmelserna i 2005 års konvention. I vissa avseenden krävs emellertid att Sverige i samband med tillträdet gör reservationer eller förklaringar om hur konventionen ska tillämpas här i landet och i några fall fordras lagändringar för att uppfylla konventionens krav.

En nyhet i 2005 års konvention är att – förutom utbyte och hjälpmedel – även egendom som har varit föremål för penningtvätt ska kunna förverkas. Enligt gällande rätt är det inte möjligt att förverka egendom som har varit föremål för penninghäleri genom en förverkandeförklaring riktad mot gärningsmannen för penninghäleribrottet eftersom egendomen inte ägs av denne. I nuläget uppfyller Sverige således inte kraven i konventionens artikel 3.1. Med det förslag vi har lämnat till bestämmelse om förverkande av egendom som har varit föremål för penningtvättsbrott hos den som är gärningsman eller som har medverkat till penningtvättsbrottet, även om egendomen i fråga tillhörde annan, kommer dock svenska förverkanderegler att motsvara konventionens krav.

Vi bedömer vidare att lagstiftningsåtgärder är nödvändiga för att uppfylla åtagandena i artikel 14 respektive artikel 47. Genom det förslag vi lämnar om att införa en möjlighet för Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) att belägga egendom med dispositionsförbud anser vi emellertid att dessa åtaganden kommer att uppfyllas. Sådant beslut ska enligt vårt förslag kunna fattas av Rikspolisstyrelsen (Finanspolisen) även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Som nämnts ovan är det i dagsläget oklart huruvida penninghäleri kan anses omfatta också åtgärder med egendom som härrör från en gärning som utgör brott mot utländsk lag men som, på grund av nationella begränsningar, inte utgör brott mot svensk lag. Med vårt förslag till bestämmelse i lagen om penningtvättsbrott (att även brott som har begåtts utomlands och som inte utgör ett svenskt brott, men som motsvarar ett svenskt brott, ska kunna utgöra förbrott till penningtvättsbrott) kommer det emellertid att stå klart att svensk rätt uppfyller förverkandekonventionens krav i detta hänseende.

Betänkandets lagförslag

1 Förslag till lag (2013:000) om penningtvättsbrott

Härigenom föreskrivs följande

Lagens syfte

1 § Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt.

I lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns bestämmelser om åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

2 § Med brott i 3–5 §§ avses

1. gärning som utgör brott enligt svensk lag, eller
2. gärning som utgör brott enligt utländsk lag och som motsvarar brott enligt svensk lag.

Ansvar

Penningtvättsbrott

3 § Den som

1. överlåter, förvärvar, omsätter, överför eller vidtar annan sådan åtgärd med pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, eller

2. tillhandahåller, förvärvar eller upprättar handling som kan ge en skenbar förklaring till innehavet av pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet, deltar i transaktioner som utförs för skens skull, uppträder som bulvan eller vidtar annan sådan åtgärd,

döms, om åtgärden syftar till att dölja att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde, för *penningtvättsbrott* till fängelse i högst två år.

4 § För penningtvättsbrott döms också den som, utan att åtgärden har ett sådant syfte som anges i 3 §, otillbörligen främjar möjligheterna för någon att omsätta egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet.

5 § För penningtvättsbrott döms också den som vidtar en sådan åtgärd som anges i 3 §, om åtgärden syftar till att dölja att någon har berikat sig genom brott eller brottslig verksamhet.

6 § För penningtvättsbrott döms också den som i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 eller 5 §.

Grovt penningtvättsbrott

7 § Är brott som avses i 3–6 §§ grovt, döms för *grovt penningtvättsbrott* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas, om gärningen avsett betydande värden, om de brottsliga åtgärderna har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av särskilt farlig art.

Penningtvättsförseelse

8 § Är brott som avses i 3–6 §§ att anse som ringa, döms för *penningtvättsförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För penningtvättsförseelse ska också dömas den som

1. i annat fall än som avses i 6 § medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 eller 5 §,
2. i fall som avses i 3 eller 4 § inte insåg men hade skäligen anledning att anta att egendomen härrörde från brott eller brottslig verksamhet, eller
3. i fall som avses i 5 § inte insåg men hade skäligen anledning att anta att någon berikat sig genom brott eller brottslig verksamhet.

Försök m.m.

9 § För försök till penningtvättsbrott eller grovt penningtvättsbrott och för förberedelse eller stämpling till grovt penningtvättsbrott döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Förverkande

10 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom förklaras förverkad:

1. pengar eller annan egendom som varit föremål för brott enligt 3–5, 7 eller 8 § första stycket eller andra stycket 2 eller 3 eller värdet av sådan egendom,
2. utbyte av brott enligt denna lag, och
3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

Egendom som avses i första stycket 1 eller en särskild rätt till egendomen får inte förklaras förverkad, om egendomen efter brottet förvärvats av någon som inte haft vetskap om eller skäligen anledning att anta att egendomen hade samband med brottet.

11 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt

denna lag, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling. I stället för sådan egendom får dess värde förklaras förverkat.

12 § Förverkande av egendom eller dess värde enligt 10 och 11 §§ får ske hos

- a) gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet,
- b) den i vars ställe gärningsmannen eller annan medverkande var,
- c) den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 36 kap. 4 § brottsbalken,

d) den som efter brottet förvärvat egendomen genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva eller som efter brottet förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller skäligen anledning till antagande om egendomens samband med brottet.

Tillhörde egendomen vid brottet inte någon av dem som anges i första stycket a–c, får den inte förklaras förverkad. Förverkande enligt 10 § första stycket 1 får dock ske hos gärningsmannen eller annan som medverkat vid brottet, även om egendomen tillhörde annan.

Egendom som enligt 36 kap. 1 c § brottsbalken ska anses som utbyte får förklaras förverkad om den egendom, som den förverkade egendomen trätt i stället för, vid brottet tillhörde någon av dem som anges i första stycket a–c.

Förvar

13 § Egendom som har varit föremål för brott som avses i 6 § eller 8 § andra stycket 1 ska tas i förvar, om det inte är uppenbart oskäligt. Avser beslutet om förvar en fordran eller en annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till borgenären eller annan behörig.

14 § Beslut om att egendom ska tas i förvar enligt 13 § meddelas av allmän domstol utom i fall som anges i tredje stycket. I avvaktan på rättens prövning får åklagare besluta om åtgärden.

Åklagare för talan om egendoms tagande i förvar mot den som frågan angår, om denne har känt hemvist här i landet och kan delges på sätt som är föreskrivet om stämning i brottmål. Talan behöver dock inte föras mot den som förklarat att han eller hon inte gör anspråk på egendomen.

Om talan inte ska föras mot någon, får åklagaren besluta att egendomen ska tas i förvar. Den som inte är nöjd med åklagarens beslut får, innan egendomen försålts eller förstörts, hos åklagaren anmäla missnöje med beslutet. Anmäls missnöje ska åklagaren, om han eller hon vill att beslutet ska bestå, väcka talan om det inom en månad efter det att anmälan gjordes. Väcks inte talan, ska åklagaren häva beslutet om egendomens tagande i förvar.

Väcker åklagaren åtal för brott, som föranlett att egendom tagits i förvar, innan egendomen försålts eller förstörts, ska domstolen i samband med åtalet pröva om egendomen fortfarande ska hållas i förvar.

Åklagaren ska omedelbart underrätta polisstyrelsen i det distrikt där egendomen förvaras om missnöjesanmälan enligt tredje stycket och om

talans enligt fjärde stycket. I avvaktan på att saken slutligt prövas får vidare åtgärd med egendomen inte vidtas, om den kan vårdas utan fara för förstörelse.

15 § I lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. finns bestämmelser om förfarandet med egendom som har tagits i förvar enligt 13 § och om rätt för ägare som senare blir känd eller annan som har rätt till egendomen att få egendomen utlämnad till sig eller att få ersättning. Avser ett beslut om förvarstagande av egendom enligt 13 § en fordran eller annan rättighet ska i stället bestämmelserna i andra – fjärde styckena tillämpas.

Har det sedan minst sex månader förflutit efter beslutet om tagande i förvar inte kunnat utredas vem som har rätt till egendomen, ska åklagaren på lämpligt sätt låta kungöra förhållandet med uppgift om egendomen och om de omständigheter under vilka den anträffats. I kungörelsen ska även anges viss tid inom vilken den som vill göra anspråk på egendomen ska ge sig till känna. Framställs inte anspråk inom denna tid eller avstår den som har rätt till egendomen från denna, ska egendomen tillfalla staten. Sexmånadersfristen ska i fall som avses i 14 § tredje stycket räknas från dagen för åklagarens beslut, även om detta prövats av domstol, och i övriga fall räknas från den dag då beslutet om att egendomen ska vara tagen i förvar vann laga kraft.

Gör ägaren eller annan rättsinnehavare anspråk på egendomen ska hans eller hennes rätt till egendomen återställas efter beslut av åklagare. Om egendomen har tillfallit staten enligt andra stycket har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning med ett belopp som motsvarar egendomens värde vid beslutet om tagande i förvar. Frågan om ersättning prövas av åklagare.

Åklagarens beslut enligt tredje stycket får överklagas hos allmän domstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken
(1962:700)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 6 a och 7 a §§ ska upphöra att gälla den 1 juli 2013.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 1–3, 7 och 8 §§ lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller, om inte annat följer av lag eller annan författning, egendom som

1. tillfallit staten på grund av förverkande,

2. tillfallit staten enligt lagen (1938:121) om hittegods,

3. tagits i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.,

4. omhändertagits med stöd av 24 a § polislagen (1984:387),
eller

5. omfattas av 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken.

Föreslagen lydelse

1 §²⁰

Denna lag gäller, om inte annat följer av lag eller annan författning, egendom som

1. tillfallit staten på grund av förverkande,

2. tillfallit staten enligt lagen (1938:121) om hittegods,

3. tagits i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.,

4. omhändertagits med stöd av 24 a § polislagen (1984:387),

5. omfattas av 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken,
eller

6. tagits i förvar med stöd av 13 § lagen (2013:000) om penningtvåtsbrott.

2 §

Egendom som tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. *skall* förvaras hos polismyndigheten i minst sex månader efter det att beslut meddelats om att egendomen *skall* vara tagen i förvar. Denna frist *skall* i fall som avses i 2 § tredje stycket *nämnda lag* räknas från dagen för åklagarens beslut, även om detta prövats av domstol, och i övriga fall räknas från den dag då *laga-kraftägande avgörande föreligger om att egendomen skall* vara tagen i förvar.

Egendom som tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. *samt egendom som tagits i förvar med stöd av 13 § lagen (2013:000) om penningtvåtsbrott ska* förvaras hos polismyndigheten i minst sex månader efter det att beslut meddelats om att egendomen *ska* vara tagen i förvar. Denna frist *ska* i fall som avses i 2 § tredje stycket *lagen om visst stöldgods m.m. respektive 14 § tredje stycket lagen om penningtvåtsbrott* räknas från dagen för åklagarens

²⁰ Senaste lydelse 2009:1172.

Vad som sagts i första stycket gäller *ej* i fall som avses i 3 och 4 §§.

Har det under den i första stycket angivna tiden *icke* kunnat utredas vem som har rätt till egendomen, *skall* polismyndigheten på lämpligt sätt låta kungöra förhållandet med uppgift om egendomen och om de omständigheter under vilka den anträffats. I kungörelsen anges även viss tid, *ej* understigande en månad, inom vilken den som vill göra anspråk på egendomen *skall* ge sig till känna. *Framställs icke* anspråk inom denna tid eller avstår den som har rätt till egendomen från denna, *skall* med egendomen förfaras på sätt som anges i denna lag.

Har egendom tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m., därför att ägaren eller annan som har rätt till egendomen *ej* gör anspråk på den, *skall* med egendomen förfaras på sätt som anges i denna lag.

Gör ägaren eller annan rättsinnehavare anspråk på egendom som tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m., egendom som om-

beslut, även om detta prövats av domstol, och i övriga fall räknas från den dag då *beslutet om att egendomen ska* vara tagen i förvar *vann laga kraft*.

Vad som sagts i första stycket gäller *inte* i fall som avses i 3 och 4 §§.

Har det under den i första stycket angivna tiden *inte* kunnat utredas vem som har rätt till egendomen, *ska* polismyndigheten på lämpligt sätt låta kungöra förhållandet med uppgift om egendomen och om de omständigheter under vilka den anträffats. I kungörelsen anges även viss tid, *inte* understigande en månad, inom vilken den som vill göra anspråk på egendomen *ska* ge sig till känna. *Framställs inte* anspråk inom denna tid eller avstår den som har rätt till egendomen från denna, *ska* med egendomen förfaras på sätt som anges i denna lag.

3 §

Har egendom tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m., därför att ägaren eller annan som har rätt till egendomen *inte* gör anspråk på den, *ska* med egendomen förfaras på sätt som anges i denna lag. *Detsamma gäller egendom som har tagits i förvar med stöd av 13 § lagen (2013:000) om penningtvättsbrott då ägaren eller annan som har rätt till egendomen inte gör anspråk på den.*

7 §²¹

Gör ägaren eller annan rättsinnehavare anspråk på egendom som tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m., egendom som om-

²¹ Senaste lydelse 2009:1172.

händertagits med stöd av 24 a § polislagen (1984:387) *eller* egendom som omfattas av 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken ska den lämnas ut till rättsinnehavaren efter beslut av den myndighet som förvarar egendomen, om egendomen inte redan har sålts eller förstörts.

händertagits med stöd av 24 a § polislagen (1984:387), egendom som omfattas av 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken *eller egendom som tagits i förvar med stöd av 13 § lagen (2013:000) om penningtvättsbrott* ska den lämnas ut till rättsinnehavaren efter beslut av den myndighet som förvarar egendomen, om egendomen inte redan har sålts eller förstörts.

Har egendomen reparerats eller på annat sätt förbättrats, är den som gör anspråk på egendomen enligt första stycket skyldig att betala kostnaden för förbättringen innan egendomen lämnas ut. Betalas inte förbättringskostnaden inom en månad efter det att särskild uppmaning delgivits rättsinnehavaren, får egendomen säljas i den ordning som anges i denna lag.

8 §²²

Försäljning av egendom som tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m., egendom som omhändertagits med stöd av 24 a § polislagen (1984:387) *eller* egendom som omfattas av 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken sker för statens räkning.

Försäljning av egendom som tagits i förvar med stöd av lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m., egendom som omhändertagits med stöd av 24 a § polislagen (1984:387), egendom som omfattas av 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken *eller egendom som tagits i förvar med stöd av 13 § lagen (2013:000) om penningtvättsbrott* sker för statens räkning.

Har egendomen sålts, har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. Denna utgår dock inte med högre belopp än som har influtit vid försäljningen. I de fall som avses i 7 § andra stycket ska kostnaden för förbättringen avräknas från ersättningen.

Ansökan om ersättning prövas av Rikspolisstyrelsen om en polismyndighet fattat beslutet om försäljning. I annat fall prövas ersättningsfrågan av den myndighet som beslutat om försäljningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

²² Senaste lydelse 2009:1172.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

dels att 3 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 3 kap. 8–10 §§, samt närmast före 3 kap. 8 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §

En verksamhetsutövare ska granska transaktioner för att kunna upptäcka sådana som den misstänker eller har skälig grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Rikspolisstyrelsen.

Om misstanke efter närmare analys kvarstår, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål lämnas till Rikspolisstyrelsen. *Om den egendom som den eller de misstänkta transaktionerna avser finns hos verksamhetsutövaren ska detta särskilt anges, liksom i förekommande fall tillgängliga uppgifter om mottagaren av transaktionen och om vilka tillgångar kunden har hos verksamhetsutövaren.*

En verksamhetsutövare ska avstå från att utföra transaktioner som den misstänker eller har skälig grund att misstänka utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion, eller om den vidare utredningen annars skulle kunna försvåras, får transaktioner utföras och uppgifter lämnas omedelbart i efterhand.

På begäran av Rikspolisstyrelsen ska verksamhetsutövaren eller den som yrkesmässigt driver lotteri- och spelverksamhet utan dröjsmål lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

När uppgifter har lämnats enligt andra stycket, ska även andra fysiska eller juridiska personer som avses i 1 kap. 2–4 §§ lämna de uppgifter för utredningen om penningtvätt eller finansiering av terrorism som myndigheten begär.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns även i 14 a § kasinolagen (1999:355).

Dispositionsförbud

8 §

Om det finns skäl att misstänka att egendom som finns hos en verksamhetsutövare är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism får Rikspolisstyrelsen besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Sådant beslut får meddelas endast om det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda får Rikspolisstyrelsen fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 §

När en verksamhetsutövare har lämnat uppgifter enligt 1 § till Rikspolisstyrelsen efter att ha avstått från att genomföra en begärd transaktion som avser egendom som finns hos verksamhetsutövaren, får den egendom som den begärda transaktionen avsåg, eller dess värde, inte disponeras av kunden under fyra timmar från det att anmälan gjordes (automatisk dispositionsspärr). Vad som nu sagts gäller inte om Rikspolisstyrelsen dessförinnan förklarar att beslut enligt 8 § inte kommer att meddelas.

10 §

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare som skyndsamt ska pröva om skälen för åtgärden

består. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. En sådan åtgärd får aldrig bestå längre än högst två arbetsdagar från Rikspolisstyrelsens beslut.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den vars egendom blivit föremål för ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2012:12)

Bilaga 3

Efter remiss har yttrande över betänkandet avgetts av Svea hovrätt, Hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt och Luleå tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Brottsoffermyndigheten, Revisorsnämnden, Datainspektionen, Konsumentverket, Fastighetsmäklarnämnden, Tullverket, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Lotteriinspektionen, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Lunds universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Konkurrensverket, Sveriges advokatsamfund, FAR, Svensk Försäkring, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sparbankernas riksförbund, Svenska Bankföreningen, Svenska Försäkringsförmedlars Förening, Mäklarsamfundet, Fastighetsmäklarförbundet, Fondbolagens Förening, Finansbolagens Förening och Motorbranschens Riksförbund.

Yttrande har också inkommit från Finansförbundet.

Riksdagens ombudsmän, Regelrådet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) har avstått från att yttra sig.

Svar har inte inkommit från Svenskt Näringsliv och Svenska Fondhandlarföreningen.

Sammanfattning av promemorian Komplettering av penningtvättsutredningens förslag – en ny möjlighet att säkra egendom

I promemorian föreslås att det införs en ny möjlighet att ta egendom i form av pengar eller en fordran eller annan rättighet som representeras av ett penningvärde, som skäligen kan antas vara föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism, i beslag (penningbeslag).

Särskilda regler om detta ska tas in i den föreslagna lagen om penningtvättsbrott, respektive lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. För penningbeslag ska i övrigt rättegångsbalkens regler om beslag gälla.

Komplettering av penningtvätsutredningens förslag till lag (2014:000) om penningtvätsbrott

Paragrafnumreringen följer inte numreringen i förslaget till lag om penningtvätsbrott i SOU 2012:12. Avsikten är att bestämmelserna ska placeras sist i den nya lagen.

Penningbeslag

1 § Egendom i form av pengar eller en fordran eller annan rättighet som representeras av ett penningvärde, som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt denna lag, får tas i beslag (penningbeslag).

Penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

2 § Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Endast sådan egendom som finns tillgänglig får tas i penningbeslag.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än Rikspolisstyrelsen.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

dels att det ska införas två nya paragrafer, 8 och 9 §§, av följande lydelse,

dels att det närmast före 8 § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

Penningbeslag

8 § Tillgångar i form av pengar eller en fordran eller annan rättighet som representeras av ett penningvärde, som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt denna lag, får tas i beslag (penningbeslag).

Penningbeslag får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

9 § Undersökningsledaren eller åklagaren beslutar om penningbeslag. Endast sådana tillgångar som finns tillgängliga får tas i penningbeslag.

Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än Rikspolisstyrelsen.

För penningbeslag gäller i övrigt bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

Förteckning över remissinstanserna (promemorian)

Bilaga 6

Efter remiss av har yttrande över promemorian avgetts av Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt och Luleå tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Brottsoffermyndigheten, Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Lunds universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Konkurrensverket, Sveriges advokatsamfund, Sparbankernas Riksförbund och Svenska Bankföreningen.

Svar har inte inkommit från Svenskt Näringsliv.

Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Council of Europe Treaty Series - No. 198

Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism

Warsaw, 16.V.2005

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other Signatories hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Convinced of the need to pursue a common criminal policy aimed at the protection of society;

Considering that the fight against serious crime, which has become an increasingly international problem, calls for the use of modern and effective methods on an international scale;

Believing that one of these methods consists in depriving criminals of the proceeds from crime and instrumentalities;

Considering that for the attainment of this aim a well-functioning system of international co-operation also must be established;

Bearing in mind the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (ETS No. 141 – hereinafter referred to as “the 1990 Convention”);

Recalling also Resolution 1373(2001) on threats to international peace and security caused by terrorist acts adopted by the Security Council of the United Nations on 28 September 2001, and particularly its paragraph 3.d;

Recalling the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, adopted by the General Assembly of the United Nations on 9 December 1999 and particularly its Articles 2 and 4, which oblige States Parties to establish the financing of terrorism as a criminal offence;

Convinced of the necessity to take immediate steps to ratify and to implement fully the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, cited above,

Have agreed as follows:

Article 1 – Use of terms

For the purposes of this Convention:

- a “proceeds” means any economic advantage, derived from or obtained, directly or indirectly, from criminal offences. It may consist of any property as defined in sub-paragraph b of this article;
- b “property” includes property of any description, whether corporeal or incorporeal, movable or immovable, and legal documents or instruments evidencing title to or interest in such property;
- c “instrumentalities” means any property used or intended to be used, in any manner, wholly or in part, to commit a criminal offence or criminal offences;
- d “confiscation” means a penalty or a measure, ordered by a court following proceedings in relation to a criminal offence or criminal offences resulting in the final deprivation of property;
- e “predicate offence” means any criminal offence as a result of which proceeds were generated that may become the subject of an offence as defined in Article 9 of this Convention.
- f “financial intelligence unit” (hereinafter referred to as “FIU”) means a central, national agency responsible for receiving (and, as permitted, requesting), analysing and disseminating to the competent authorities, disclosures of financial information
 - i concerning suspected proceeds and potential financing of terrorism, or
 - ii required by national legislation or regulation,in order to combat money laundering and financing of terrorism;
- g “freezing” or “seizure” means temporarily prohibiting the transfer, destruction, conversion, disposition or movement of property or temporarily assuming custody or control of property on the basis of an order issued by a court or other competent authority;

- h “financing of terrorism” means the acts set out in Article 2 of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, cited above. Bilaga 7

Chapter II – Financing of terrorism

Article 2 – Application of the Convention to the financing of terrorism

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to apply the provisions contained in Chapters III, IV and V of this Convention to the financing of terrorism.
- 2 In particular, each Party shall ensure that it is able to search, trace, identify, freeze, seize and confiscate property, of a licit or illicit origin, used or allocated to be used by any means, in whole or in part, for the financing of terrorism, or the proceeds of this offence, and to provide co-operation to this end to the widest possible extent.

Chapter III – Measures to be taken at national level

Section 1 – General provisions

Article 3 – Confiscation measures

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to confiscate instrumentalities and proceeds or property the value of which corresponds to such proceeds and laundered property.
- 2 Provided that paragraph 1 of this article applies to money laundering and to the categories of offences in the appendix to the Convention, each Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that paragraph 1 of this article applies
 - a only in so far as the offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a maximum of more than one year. However, each Party may make a declaration on this provision in respect of the confiscation of the proceeds from tax offences for the sole purpose of being able to confiscate such proceeds, both nationally and through international cooperation, under national and international tax-debt recovery legislation; and/or

- b only to a list of specified offences.
- 3 Parties may provide for mandatory confiscation in respect of offences which are subject to the confiscation regime. Parties may in particular include in this provision the offences of money laundering, drug trafficking, trafficking in human beings and any other serious offence.
- 4 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to require that, in respect of a serious offence or offences as defined by national law, an offender demonstrates the origin of alleged proceeds or other property liable to confiscation to the extent that such a requirement is consistent with the principles of its domestic law.

Article 4 – Investigative and provisional measures

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to identify, trace, freeze or seize rapidly property which is liable to confiscation pursuant to Article 3, in order in particular to facilitate the enforcement of a later confiscation.

Article 5 – Freezing, seizure and confiscation

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that the measures to freeze, seize and confiscate also encompass:

- a the property into which the proceeds have been transformed or converted;
- b property acquired from legitimate sources, if proceeds have been intermingled, in whole or in part, with such property, up to the assessed value of the intermingled proceeds;
- c income or other benefits derived from proceeds, from property into which proceeds of crime have been transformed or converted or from property with which proceeds of crime have been intermingled, up to the assessed value of the intermingled proceeds, in the same manner and to the same extent as proceeds.

Article 6 – Management of frozen or seized property

Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to ensure proper management of frozen or seized property in accordance with Articles 4 and 5 of this Convention.

Article 7 – Investigative powers and techniques

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or be seized in order to carry out the actions referred to in Articles 3, 4 and 5. A Party shall not decline to act under the provisions of this article on grounds of bank secrecy.
- 2 Without prejudice to paragraph 1, each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to:
 - a determine whether a natural or legal person is a holder or beneficial owner of one or more accounts, of whatever nature, in any bank located in its territory and, if so obtain all of the details of the identified accounts;
 - b obtain the particulars of specified bank accounts and of banking operations which have been carried out during a specified period through one or more specified accounts, including the particulars of any sending or recipient account;
 - c monitor, during a specified period, the banking operations that are being carried out through one or more identified accounts; and,
 - d ensure that banks do not disclose to the bank customer concerned or to other third persons that information has been sought or obtained in accordance with sub-paragraphs a, b, or c, or that an investigation is being carried out.

Parties shall consider extending this provision to accounts held in non-bank financial institutions.

- 3 Each Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to enable it to use special investigative techniques facilitating the identification and tracing of proceeds and the gathering of evidence related thereto, such as observation, interception of telecommunications, access to computer systems and order to produce specific documents.

Article 8 – Legal remedies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that interested parties affected by measures under Articles 3, 4 and 5 and such other provisions in this Section as are relevant, shall have effective legal remedies in order to preserve their rights.

Article 9 – Laundering offences

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as offences under its domestic law, when committed intentionally:

- a the conversion or transfer of property, knowing that such property is proceeds, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of assisting any person who is involved in the commission of the predicate offence to evade the legal consequences of his actions;
- b the concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement, rights with respect to, or ownership of, property, knowing that such property is proceeds;

and, subject to its constitutional principles and the basic concepts of its legal system;

- c the acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property was proceeds;
- d participation in, association or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the offences established in accordance with this article.

2 For the purposes of implementing or applying paragraph 1 of this article:

- a it shall not matter whether the predicate offence was subject to the criminal jurisdiction of the Party;
- b it may be provided that the offences set forth in that paragraph do not apply to the persons who committed the predicate offence;

- c knowledge, intent or purpose required as an element of an offence set forth in that paragraph may be inferred from objective, factual circumstances.
- 3 Each Party may adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as an offence under its domestic law all or some of the acts referred to in paragraph 1 of this Article, in either or both of the following cases where the offender
 - a suspected that the property was proceeds,
 - b ought to have assumed that the property was proceeds.
- 4 Provided that paragraph 1 of this article applies to the categories of predicate offences in the appendix to the Convention, each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that paragraph 1 of this article applies:
 - a only in so far as the predicate offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a maximum of more than one year, or for those Parties that have a minimum threshold for offences in their legal system, in so far as the offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a minimum of more than six months; and/or
 - b only to a list of specified predicate offences; and/or
 - c to a category of serious offences in the national law of the Party.
- 5 Each Party shall ensure that a prior or simultaneous conviction for the predicate offence is not a prerequisite for a conviction for money laundering.
- 6 Each Party shall ensure that a conviction for money laundering under this Article is possible where it is proved that the property, the object of paragraph 1.a or b of this article, originated from a predicate offence, without it being necessary to establish precisely which offence.
- 7 Each Party shall ensure that predicate offences for money laundering extend to conduct that occurred in another State,

which constitutes an offence in that State, and which would have constituted a predicate offence had it occurred domestically. Each Party may provide that the only prerequisite is that the conduct would have constituted a predicate offence had it occurred domestically.

Article 10 – Corporate liability

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that legal persons can be held liable for the criminal offences of money laundering established in accordance with this Convention, committed for their benefit by any natural person, acting either individually or as part of an organ of the legal person, who has a leading position within the legal person, based on:

- a a power of representation of the legal person; or
- b an authority to take decisions on behalf of the legal person; or
- c an authority to exercise control within the legal person,

as well as for involvement of such a natural person as accessory or instigator in the above-mentioned offences.

2 Apart from the cases already provided for in paragraph 1, each Party shall take the necessary measures to ensure that a legal person can be held liable where the lack of supervision or control by a natural person referred to in paragraph 1 has made possible the commission of the criminal offences mentioned in paragraph 1 for the benefit of that legal person by a natural person under its authority.

3 Liability of a legal person under this Article shall not exclude criminal proceedings against natural persons who are perpetrators, instigators of, or accessories to, the criminal offences mentioned in paragraph 1.

4 Each Party shall ensure that legal persons held liable in accordance with this Article, shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

Article 11 – Previous decisions

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to provide for the possibility of taking into account, when determining the penalty, final decisions against a natural or legal person taken in another Party in relation to offences established in accordance with this Convention.

Section 2 - Financial intelligence unit (FIU) and prevention

Article 12 – Financial intelligence unit (FIU)

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish an FIU as defined in this Convention.
- 2 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that its FIU has access, directly or indirectly, on a timely basis to the financial, administrative and law enforcement information that it requires to properly undertake its functions, including the analysis of suspicious transaction reports.

Article 13 – Measures to prevent money laundering

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to institute a comprehensive domestic regulatory and supervisory or monitoring regime to prevent money laundering and shall take due account of applicable international standards, including in particular the recommendations adopted by the Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF).
- 2 In that respect, each Party shall adopt, in particular, such legislative and other measures as may be necessary to:
 - a require legal and natural persons which engage in activities which are particularly likely to be used for money laundering purposes, and as far as these activities are concerned, to:
 - i identify and verify the identity of their customers and, where applicable, their ultimate beneficial owners, and to conduct ongoing due diligence on the business relationship, while taking into account a risk based approach;
 - ii report suspicions on money laundering subject to safeguard;

- iii take supporting measures, such as record keeping on customer identification and transactions, training of personnel and the establishment of internal policies and procedures, and if appropriate, adapted to their size and nature of business;
 - b prohibit, as appropriate, the persons referred to in subparagraph a from disclosing the fact that a suspicious transaction report or related information has been transmitted or that a money laundering investigation is being or may be carried out;
 - c ensure that the persons referred to in subparagraph a are subject to effective systems for monitoring, and where applicable supervision, with a view to ensure their compliance with the requirements to combat money laundering, where appropriate on a risk sensitive basis.
- 3 In that respect, each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to detect the significant physical cross border transportation of cash and appropriate bearer negotiable instruments.

Article 14 – Postponement of domestic suspicious transactions

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to permit urgent action to be taken by the FIU or, as appropriate, by any other competent authorities or body, when there is a suspicion that a transaction is related to money laundering, to suspend or withhold consent to a transaction going ahead in order to analyse the transaction and confirm the suspicion. Each party may restrict such a measure to cases where a suspicious transaction report has been submitted. The maximum duration of any suspension or withholding of consent to a transaction shall be subject to any relevant provisions in national law.

Chapter IV – International co-operation

Section 1 – Principles of international co-operation

Article 15 – General principles and measures for international co-operation

- 1 The Parties shall mutually co-operate with each other to the widest extent possible for the purposes of investigations and

proceedings aiming at the confiscation of instrumentalities and proceeds. Bilaga 7

- 2 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to enable it to comply, under the conditions provided for in this chapter, with requests:
 - a for confiscation of specific items of property representing proceeds or instrumentalities, as well as for confiscation of proceeds consisting in a requirement to pay a sum of money corresponding to the value of proceeds;
 - b for investigative assistance and provisional measures with a view to either form of confiscation referred to under a above.
- 3 Investigative assistance and provisional measures sought in paragraph 2.b shall be carried out as permitted by and in accordance with the internal law of the requested Party. Where the request concerning one of these measures specifies formalities or procedures which are necessary under the law of the requesting Party, even if unfamiliar to the requested Party, the latter shall comply with such requests to the extent that the action sought is not contrary to the fundamental principles of its law.
- 4 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to ensure that the requests coming from other Parties in order to identify, trace, freeze or seize the proceeds and instrumentalities, receive the same priority as those made in the framework of internal procedures.

Section 2 – Investigative assistance

Article 16 – Obligation to assist

The Parties shall afford each other, upon request, the widest possible measure of assistance in the identification and tracing of instrumentalities, proceeds and other property liable to confiscation. Such assistance shall include any measure providing and securing evidence as to the existence, location or movement, nature, legal status or value of the aforementioned property.

Article 17 – Requests for information on bank accounts

- 1 Each Party shall, under the conditions set out in this article, take the measures necessary to determine, in answer to a request sent by another Party, whether a natural or legal person

that is the subject of a criminal investigation holds or controls one or more accounts, of whatever nature, in any bank located in its territory and, if so, provide the particulars of the identified accounts.

- 2 The obligation set out in this article shall apply only to the extent that the information is in the possession of the bank keeping the account.
- 3 In addition to the requirements of Article 37, the requesting party shall, in the request:
 - a state why it considers that the requested information is likely to be of substantial value for the purpose of the criminal investigation into the offence;
 - b state on what grounds it presumes that banks in the requested Party hold the account and specify, to the widest extent possible, which banks and/or accounts may be involved; and
 - c include any additional information available which may facilitate the execution of the request.
- 4 The requested Party may make the execution of such a request dependant on the same conditions as it applies in respect of requests for search and seizure.
- 5 Each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that this article applies only to the categories of offences specified in the list contained in the appendix to this Convention.
- 6 Parties may extend this provision to accounts held in non-bank financial institutions. Such extension may be made subject to the principle of reciprocity.

Article 18 – Requests for information on banking transactions

- 1 On request by another Party, the requested Party shall provide the particulars of specified bank accounts and of banking operations which have been carried out during a specified period through one or more accounts specified in the request, including the particulars of any sending or recipient account.

- 2 The obligation set out in this Article shall apply only to the extent that the information is in the possession of the bank holding the account.
- 3 In addition to the requirements of Article 37, the requesting Party shall in its request indicate why it considers the requested information relevant for the purpose of the criminal investigation into the offence.
- 4 The requested Party may make the execution of such a request dependant on the same conditions as it applies in respect of requests for search and seizure.
- 5 Parties may extend this provision to accounts held in non-bank financial institutions. Such extension may be made subject to the principle of reciprocity.

Article 19 – Requests for the monitoring of banking transactions

- 1 Each Party shall ensure that, at the request of another Party, it is able to monitor, during a specified period, the banking operations that are being carried out through one or more accounts specified in the request and communicate the results thereof to the requesting Party.
- 2 In addition to the requirements of Article 37, the requesting Party shall in its request indicate why it considers the requested information relevant for the purpose of the criminal investigation into the offence.
- 3 The decision to monitor shall be taken in each individual case by the competent authorities of the requested Party, with due regard for the national law of that Party.
- 4 The practical details regarding the monitoring shall be agreed between the competent authorities of the requesting and requested Parties.
- 5 Parties may extend this provision to accounts held in non-bank financial institutions.

Article 20 – Spontaneous information

Without prejudice to its own investigations or proceedings, a Party may without prior request forward to another Party information on instrumentalities and proceeds, when it considers that the disclosure of such information might assist the re-

ceiving Party in initiating or carrying out investigations or proceedings or might lead to a request by that Party under this chapter.

Section 3 – Provisional measures

Article 21 – Obligation to take provisional measures

- 1 At the request of another Party which has instituted criminal proceedings or proceedings for the purpose of confiscation, a Party shall take the necessary provisional measures, such as freezing or seizing, to prevent any dealing in, transfer or disposal of property which, at a later stage, may be the subject of a request for confiscation or which might be such as to satisfy the request.
- 2 A Party which has received a request for confiscation pursuant to Article 23 shall, if so requested, take the measures mentioned in paragraph 1 of this article in respect of any property which is the subject of the request or which might be such as to satisfy the request.

Article 22 – Execution of provisional measures

- 1 After the execution of the provisional measures requested in conformity with paragraph 1 of Article 21, the requesting Party shall provide spontaneously and as soon as possible to the requested Party all information which may question or modify the extent of these measures. The requesting Party shall also provide without delays all complementary information requested by the requested Party and which is necessary for the implementation of and the follow up to the provisional measures.
- 2 Before lifting any provisional measure taken pursuant to this article, the requested Party shall, wherever possible, give the requesting Party an opportunity to present its reasons in favour of continuing the measure.

Section 4 – Confiscation

Article 23 – Obligation to confiscate

- 1 A Party, which has received a request made by another Party for confiscation concerning instrumentalities or proceeds, situated in its territory, shall:

- a enforce a confiscation order made by a court of a requesting Party in relation to such instrumentalities or proceeds; or
 - b submit the request to its competent authorities for the purpose of obtaining an order of confiscation and, if such order is granted, enforce it.
- 2 For the purposes of applying paragraph 1.b of this article, any Party shall whenever necessary have competence to institute confiscation proceedings under its own law.
 - 3 The provisions of paragraph 1 of this article shall also apply to confiscation consisting in a requirement to pay a sum of money corresponding to the value of proceeds, if property on which the confiscation can be enforced is located in the requested Party. In such cases, when enforcing confiscation pursuant to paragraph 1, the requested Party shall, if payment is not obtained, realise the claim on any property available for that purpose.
 - 4 If a request for confiscation concerns a specific item of property, the Parties may agree that the requested Party may enforce the confiscation in the form of a requirement to pay a sum of money corresponding to the value of the property.
 - 5 The Parties shall co-operate to the widest extent possible under their domestic law with those Parties which request the execution of measures equivalent to confiscation leading to the deprivation of property, which are not criminal sanctions, in so far as such measures are ordered by a judicial authority of the requesting Party in relation to a criminal offence, provided that it has been established that the property constitutes proceeds or other property in the meaning of Article 5 of this Convention.

Article 24 – Execution of confiscation

- 1 The procedures for obtaining and enforcing the confiscation under Article 23 shall be governed by the law of the requested Party.
- 2 The requested Party shall be bound by the findings as to the facts in so far as they are stated in a conviction or judicial decision of the requesting Party or in so far as such conviction or judicial decision is implicitly based on them.
- 3 Each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to

the Secretary General of the Council of Europe, declare that paragraph 2 of this article applies only subject to its constitutional principles and the basic concepts of its legal system.

- 4 If the confiscation consists in the requirement to pay a sum of money, the competent authority of the requested Party shall convert the amount thereof into the currency of that Party at the rate of exchange ruling at the time when the decision to enforce the confiscation is taken.
- 5 In the case of Article 23, paragraph 1.a, the requesting Party alone shall have the right to decide on any application for review of the confiscation order.

Article 25 – Confiscated property

- 1 Property confiscated by a Party pursuant to Articles 23 and 24 of this Convention, shall be disposed of by that Party in accordance with its domestic law and administrative procedures.
- 2 When acting on the request made by another Party in accordance with Articles 23 and 24 of this Convention, Parties shall, to the extent permitted by domestic law and if so requested, give priority consideration to returning the confiscated property to the requesting Party so that it can give compensation to the victims of the crime or return such property to their legitimate owners.
- 3 When acting on the request made by another Party in accordance with Articles 23 and 24 of this Convention, a Party may give special consideration to concluding agreements or arrangements on sharing with other Parties, on a regular or case-by-case basis, such property, in accordance with its domestic law or administrative procedures.

Article 26 – Right of enforcement and maximum amount of confiscation

- 1 A request for confiscation made under Articles 23 and 24 does not affect the right of the requesting Party to enforce itself the confiscation order.
- 2 Nothing in this Convention shall be so interpreted as to permit the total value of the confiscation to exceed the amount of the sum of money specified in the confiscation order. If a Party finds that this might occur, the Parties concerned shall enter into consultations to avoid such an effect.

The requested Party shall not impose imprisonment in default or any other measure restricting the liberty of a person as a result of a request under Article 23, if the requesting Party has so specified in the request.

Section 5 – Refusal and postponement of co-operation**Article 28 – Grounds for refusal**

- 1 Co-operation under this chapter may be refused if:
 - a the action sought would be contrary to the fundamental principles of the legal system of the requested Party; or
 - b the execution of the request is likely to prejudice the sovereignty, security, ordre public or other essential interests of the requested Party; or
 - c in the opinion of the requested Party, the importance of the case to which the request relates does not justify the taking of the action sought; or
 - d the offence to which the request relates is a fiscal offence, with the exception of the financing of terrorism;
 - e the offence to which the request relates is a political offence, with the exception of the financing of terrorism; or
 - f the requested Party considers that compliance with the action sought would be contrary to the principle of *ne bis in idem*; or
 - g the offence to which the request relates would not be an offence under the law of the requested Party if committed within its jurisdiction. However, this ground for refusal applies to co-operation under Section 2 only in so far as the assistance sought involves coercive action. Where dual criminality is required for co-operation under this chapter, that requirement shall be deemed to be satisfied regardless of whether both Parties place the offence within the same category of offences or denominate the offence by the same terminology, provided that both Parties criminalise the conduct underlying the offence.
- 2 Co-operation under Section 2, in so far as the assistance sought involves coercive action, and under Section 3 of this chapter,

may also be refused if the measures sought could not be taken under the domestic law of the requested Party for the purposes of investigations or proceedings, had it been a similar domestic case.

- 3 Where the law of the requested Party so requires, co-operation under Section 2, in so far as the assistance sought involves coercive action, and under Section 3 of this chapter may also be refused if the measures sought or any other measures having similar effects would not be permitted under the law of the requesting Party, or, as regards the competent authorities of the requesting Party, if the request is not authorised by either a judge or another judicial authority, including public prosecutors, any of these authorities acting in relation to criminal offences.
- 4 Co-operation under Section 4 of this chapter may also be refused if:
 - a under the law of the requested Party confiscation is not provided for in respect of the type of offence to which the request relates; or
 - b without prejudice to the obligation pursuant to Article 23, paragraph 3, it would be contrary to the principles of the domestic law of the requested Party concerning the limits of confiscation in respect of the relationship between an offence and:
 - i an economic advantage that might be qualified as its proceeds; or
 - ii property that might be qualified as its instrumentalities; or
 - c under the law of the requested Party confiscation may no longer be imposed or enforced because of the lapse of time; or
 - d without prejudice to Article 23, paragraph 5, the request does not relate to a previous conviction, or a decision of a judicial nature or a statement in such a decision that an offence or several offences have been committed, on the basis of which the confiscation has been ordered or is sought; or
 - e confiscation is either not enforceable in the requesting Party, or it is still subject to ordinary means of appeal; or

- f the request relates to a confiscation order resulting from a decision rendered in absentia of the person against whom the order was issued and, in the opinion of the requested Party, the proceedings conducted by the requesting Party leading to such decision did not satisfy the minimum rights of defence recognised as due to everyone against whom a criminal charge is made.
- 5 For the purpose of paragraph 4.f of this article a decision is not considered to have been rendered *in absentia* if:
- a it has been confirmed or pronounced after opposition by the person concerned; or
 - b it has been rendered on appeal, provided that the appeal was lodged by the person concerned.
- 6 When considering, for the purposes of paragraph 4.f of this article if the minimum rights of defence have been satisfied, the requested Party shall take into account the fact that the person concerned has deliberately sought to evade justice or the fact that that person, having had the possibility of lodging a legal remedy against the decision made *in absentia*, elected not to do so. The same will apply when the person concerned, having been duly served with the summons to appear, elected not to do so nor to ask for adjournment.
- 7 A Party shall not invoke bank secrecy as a ground to refuse any co-operation under this chapter. Where its domestic law so requires, a Party may require that a request for co-operation which would involve the lifting of bank secrecy be authorised by either a judge or another judicial authority, including public prosecutors, any of these authorities acting in relation to criminal offences.
- 8 Without prejudice to the ground for refusal provided for in paragraph 1.a of this article:
- a the fact that the person under investigation or subjected to a confiscation order by the authorities of the requesting Party is a legal person shall not be invoked by the requested Party as an obstacle to affording any co-operation under this chapter;
 - b the fact that the natural person against whom an order of confiscation of proceeds has been issued has died or the fact that a legal person against whom an order of confiscation of proceeds has been issued has subsequently been

dissolved shall not be invoked as an obstacle to render assistance in accordance with Article 23, paragraph 1.a.

- c the fact that the person under investigation or subjected to a confiscation order by the authorities of the requesting Party is mentioned in the request both as the author of the underlying criminal offence and of the offence of money laundering, in accordance with Article 9.2.b of this Convention, shall not be invoked by the requested Party as an obstacle to affording any co-operation under this chapter.

Article 29 – Postponement

The requested Party may postpone action on a request if such action would prejudice investigations or proceedings by its authorities.

Article 30 – Partial or conditional granting of a request

Before refusing or postponing co-operation under this chapter, the requested Party shall, where appropriate after having consulted the requesting Party, consider whether the request may be granted partially or subject to such conditions as it deems necessary.

Section 6 – Notification and protection of third parties' rights

Article 31 – Notification of documents

- 1 The Parties shall afford each other the widest measure of mutual assistance in the serving of judicial documents to persons affected by provisional measures and confiscation.
- 2 Nothing in this article is intended to interfere with:
 - a the possibility of sending judicial documents, by postal channels, directly to persons abroad;
 - b the possibility for judicial officers, officials or other competent authorities of the Party of origin to effect service of judicial documents directly through the consular authorities of that Party or through judicial officers, officials or other competent authorities of the Party of destination,

unless the Party of destination makes a declaration to the contrary to the Secretary General of the Council of Europe at the

time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession. Bilaga 7

- 3 When serving judicial documents to persons abroad affected by provisional measures or confiscation orders issued in the sending Party, this Party shall indicate what legal remedies are available under its law to such persons.

Article 32 – Recognition of foreign decisions

- 1 When dealing with a request for co-operation under Sections 3 and 4, the requested Party shall recognise any judicial decision taken in the requesting Party regarding rights claimed by third parties.
- 2 Recognition may be refused if:
 - a third parties did not have adequate opportunity to assert their rights; or
 - b the decision is incompatible with a decision already taken in the requested Party on the same matter; or
 - c it is incompatible with the ordre public of the requested Party; or
 - d the decision was taken contrary to provisions on exclusive jurisdiction provided for by the law of the requested Party.

Section 7 – Procedural and other general rules

Article 33 – Central authority

- 1 The Parties shall designate a central authority or, if necessary, authorities, which shall be responsible for sending and answering requests made under this chapter, the execution of such requests or the transmission of them to the authorities competent for their execution.
- 2 Each Party shall, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, communicate to the Secretary General of the Council of Europe the names and addresses of the authorities designated in pursuance of paragraph 1 of this article.

Article 34 – Direct communication

- 1 The central authorities shall communicate directly with one another.
- 2 In the event of urgency, requests or communications under this chapter may be sent directly by the judicial authorities, including public prosecutors, of the requesting Party to such authorities of the requested Party. In such cases a copy shall be sent at the same time to the central authority of the requested Party through the central authority of the requesting Party.
- 3 Any request or communication under paragraphs 1 and 2 of this article may be made through the International Criminal Police Organisation (Interpol).
- 4 Where a request is made pursuant to paragraph 2 of this article and the authority is not competent to deal with the request, it shall refer the request to the competent national authority and inform directly the requesting Party that it has done so.
- 5 Requests or communications under Section 2 of this chapter, which do not involve coercive action, may be directly transmitted by the competent authorities of the requesting Party to the competent authorities of the requested Party.
- 6 Draft requests or communications under this chapter may be sent directly by the judicial authorities of the requesting Party to such authorities of the requested Party prior to a formal request to ensure that it can be dealt with efficiently upon receipt and contains sufficient information and supporting documentation for it to meet the requirements of the legislation of the requested Party.

Article 35 – Form of request and languages

- 1 All requests under this chapter shall be made in writing. They may be transmitted electronically, or by any other means of telecommunication, provided that the requesting Party is prepared, upon request, to produce at any time a written record of such communication and the original. However each Party may, at any time, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate the conditions in which it is ready to accept and execute requests received electronically or by any other means of communication.

- 2 Subject to the provisions of paragraph 3 of this article, translations of the requests or supporting documents shall not be required.
- 3 At the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, any State or the European Community may communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration that it reserves the right to require that requests made to it and documents supporting such requests be accompanied by a translation into its own language or into one of the official languages of the Council of Europe or into such one of these languages as it shall indicate. It may on that occasion declare its readiness to accept translations in any other language as it may specify. The other Parties may apply the reciprocity rule.

Article 36 – Legalisation

Documents transmitted in application of this chapter shall be exempt from all legalisation formalities.

Article 37 – Content of request

- 1 Any request for co-operation under this chapter shall specify:
 - a the authority making the request and the authority carrying out the investigations or proceedings;
 - b the object of and the reason for the request;
 - c the matters, including the relevant facts (such as date, place and circumstances of the offence) to which the investigations or proceedings relate, except in the case of a request for notification;
 - d in so far as the co-operation involves coercive action:
 - i the text of the statutory provisions or, where this is not possible, a statement of the relevant law applicable; and
 - ii an indication that the measure sought or any other measures having similar effects could be taken in the territory of the requesting Party under its own law;
 - e where necessary and in so far as possible:

- i details of the person or persons concerned, including name, date and place of birth, nationality and location, and, in the case of a legal person, its seat; and
 - ii the property in relation to which co-operation is sought, its location, its connection with the person or persons concerned, any connection with the offence, as well as any available information about other persons, interests in the property; and
 - f any particular procedure the requesting Party wishes to be followed.
- 2 A request for provisional measures under Section 3 in relation to seizure of property on which a confiscation order consisting in the requirement to pay a sum of money may be realised shall also indicate a maximum amount for which recovery is sought in that property.
- 3 In addition to the indications mentioned in paragraph 1, any request under Section 4 shall contain:
 - a in the case of Article 23, paragraph 1.a:
 - i a certified true copy of the confiscation order made by the court in the requesting Party and a statement of the grounds on the basis of which the order was made, if they are not indicated in the order itself;
 - ii an attestation by the competent authority of the requesting Party that the confiscation order is enforceable and not subject to ordinary means of appeal;
 - iii information as to the extent to which the enforcement of the order is requested; and
 - iv information as to the necessity of taking any provisional measures;
 - b in the case of Article 23, paragraph 1.b, a statement of the facts relied upon by the requesting Party sufficient to enable the requested Party to seek the order under its domestic law;
 - c when third parties have had the opportunity to claim rights, documents demonstrating that this has been the case.

Article 38 – Defective requests

- 1 If a request does not comply with the provisions of this chapter or the information supplied is not sufficient to enable the requested Party to deal with the request, that Party may ask the requesting Party to amend the request or to complete it with additional information.
- 2 The requested Party may set a time-limit for the receipt of such amendments or information.
- 3 Pending receipt of the requested amendments or information in relation to a request under Section 4 of this chapter, the requested Party may take any of the measures referred to in Sections 2 or 3 of this chapter.

Article 39 – Plurality of requests

- 1 Where the requested Party receives more than one request under Sections 3 or 4 of this chapter in respect of the same person or property, the plurality of requests shall not prevent that Party from dealing with the requests involving the taking of provisional measures.
- 2 In the case of plurality of requests under Section 4 of this chapter, the requested Party shall consider consulting the requesting Parties.

Article 40 – Obligation to give reasons

The requested Party shall give reasons for any decision to refuse, postpone or make conditional any co-operation under this chapter.

Article 41 – Information

- 1 The requested Party shall promptly inform the requesting Party of:
 - a the action initiated on a request under this chapter;
 - b the final result of the action carried out on the basis of the request;
 - c a decision to refuse, postpone or make conditional, in whole or in part, any co-operation under this chapter;

- d any circumstances which render impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly; and
 - e in the event of provisional measures taken pursuant to a request under Sections 2 or 3 of this chapter, such provisions of its domestic law as would automatically lead to the lifting of the provisional measure.
- 2 The requesting Party shall promptly inform the requested Party of:
- a any review, decision or any other fact by reason of which the confiscation order ceases to be wholly or partially enforceable; and
 - b any development, factual or legal, by reason of which any action under this chapter is no longer justified.
- 3 Where a Party, on the basis of the same confiscation order, requests confiscation in more than one Party, it shall inform all Parties which are affected by an enforcement of the order about the request.

Article 42 – Restriction of use

- 1 The requested Party may make the execution of a request dependent on the condition that the information or evidence obtained will not, without its prior consent, be used or transmitted by the authorities of the requesting Party for investigations or proceedings other than those specified in the request.
- 2 Each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that, without its prior consent, information or evidence provided by it under this chapter may not be used or transmitted by the authorities of the requesting Party in investigations or proceedings other than those specified in the request.

Article 43 – Confidentiality

- 1 The requesting Party may require that the requested Party keep confidential the facts and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested Party

cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting Party. Bilaga 7

- 2 The requesting Party shall, if not contrary to basic principles of its national law and if so requested, keep confidential any evidence and information provided by the requested Party, except to the extent that its disclosure is necessary for the investigations or proceedings described in the request.
- 3 Subject to the provisions of its domestic law, a Party which has received spontaneous information under Article 20 shall comply with any requirement of confidentiality as required by the Party which supplies the information. If the other Party cannot comply with such requirement, it shall promptly inform the transmitting Party.

Article 44 – Costs

The ordinary costs of complying with a request shall be borne by the requested Party. Where costs of a substantial or extraordinary nature are necessary to comply with a request, the Parties shall consult in order to agree the conditions on which the request is to be executed and how the costs shall be borne.

Article 45 – Damages

- 1 When legal action on liability for damages resulting from an act or omission in relation to co-operation under this chapter has been initiated by a person, the Parties concerned shall consider consulting each other, where appropriate, to determine how to apportion any sum of damages due.
- 2 A Party which has become subject of a litigation for damages shall endeavour to inform the other Party of such litigation if that Party might have an interest in the case.

Chapter V – Co-operation between FIUs

Article 46 – Co-operation between FIUs

- 1 Parties shall ensure that FIUs, as defined in this Convention, shall cooperate for the purpose of combating money laundering, to assemble and analyse, or, if appropriate, investigate within the FIU relevant information on any fact which might be an indication of money laundering in accordance with their national powers.

- 2 For the purposes of paragraph 1, each Party shall ensure that FIUs exchange, spontaneously or on request and either in accordance with this Convention or in accordance with existing or future memoranda of understanding compatible with this Convention, any accessible information that may be relevant to the processing or analysis of information or, if appropriate, to investigation by the FIU regarding financial transactions related to money laundering and the natural or legal persons involved.
- 3 Each Party shall ensure that the performance of the functions of the FIUs under this article shall not be affected by their internal status, regardless of whether they are administrative, law enforcement or judicial authorities.
- 4 Each request made under this article shall be accompanied by a brief statement of the relevant facts known to the requesting FIU. The FIU shall specify in the request how the information sought will be used.
- 5 When a request is made in accordance with this article, the requested FIU shall provide all relevant information, including accessible financial information and requested law enforcement data, sought in the request, without the need for a formal letter of request under applicable conventions or agreements between the Parties.
- 6 An FIU may refuse to divulge information which could lead to impairment of a criminal investigation being conducted in the requested Party or, in exceptional circumstances, where divulging the information would be clearly disproportionate to the legitimate interests of a natural or legal person or the Party concerned or would otherwise not be in accordance with fundamental principles of national law of the requested Party. Any such refusal shall be appropriately explained to the FIU requesting the information.
- 7 Information or documents obtained under this article shall only be used for the purposes laid down in paragraph 1. Information supplied by a counterpart FIU shall not be disseminated to a third party, nor be used by the receiving FIU for purposes other than analysis, without prior consent of the supplying FIU.
- 8 When transmitting information or documents pursuant to this article, the transmitting FIU may impose restrictions and conditions on the use of information for purposes other than

those stipulated in paragraph 7. The receiving FIU shall comply with any such restrictions and conditions. Bilaga 7

- 9 Where a Party wishes to use transmitted information or documents for criminal investigations or prosecutions for the purposes laid down in paragraph 7, the transmitting FIU may not refuse its consent to such use unless it does so on the basis of restrictions under its national law or conditions referred to in paragraph 6. Any refusal to grant consent shall be appropriately explained.
- 10 FIUs shall undertake all necessary measures, including security measures, to ensure that information submitted under this article is not accessible by any other authorities, agencies or departments.
- 11 The information submitted shall be protected, in conformity with the Council of Europe Convention of 28 January 1981 for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108) and taking account of Recommendation No R(87)15 of 15 September 1987 of the Committee of Ministers of the Council of Europe Regulating the Use of Personal Data in the Police Sector, by at least the same rules of confidentiality and protection of personal data as those that apply under the national legislation applicable to the requesting FIU.
- 12 The transmitting FIU may make reasonable enquiries as to the use made of information provided and the receiving FIU shall, whenever practicable, provide such feedback.
- 13 Parties shall indicate the unit which is an FIU within the meaning of this article.

Article 47 – International co-operation for postponement of suspicious transactions

- 1 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to permit urgent action to be initiated by a FIU, at the request of a foreign FIU, to suspend or withhold consent to a transaction going ahead for such periods and depending on the same conditions as apply in its domestic law in respect of the postponement of transactions.
- 2 The action referred to in paragraph 1 shall be taken where the requested FIU is satisfied, upon justification by the requesting FIU, that:

- a the transaction is related to money laundering; and
- b the transaction would have been suspended, or consent to the transaction going ahead would have been withheld, if the transaction had been the subject of a domestic suspicious transaction report.

Chapter VI – Monitoring mechanism and settlement of disputes

Article 48 – Monitoring mechanism and settlement of disputes

- 1 The Conference of the Parties (COP) shall be responsible for following the implementation of the Convention. The COP:
 - a shall monitor the proper implementation of the Convention by the Parties;
 - b shall, at the request of a Party, express an opinion on any question concerning the interpretation and application of the Convention.
- 2 The COP shall carry out the functions under paragraph 1.a above by using any available Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures (Moneyval) public summaries (for Moneyval countries) and any available FATF public summaries (for FATF countries), supplemented by periodic self assessment questionnaires, as appropriate. The monitoring procedure will deal with areas covered by this Convention only in respect of those areas which are not covered by other relevant international standards on which mutual evaluations are carried out by the FATF and Moneyval.
- 3 If the COP concludes that it requires further information in the discharge of its functions, it shall liaise with the Party concerned, taking advantage, if so required by the COP, of the procedure and mechanism of Moneyval. The Party concerned shall then report back to the COP. The COP shall on this basis decide whether or not to carry out a more in-depth assessment of the position of the Party concerned. This may, but need not necessarily, involve, a country visit by an evaluation team.
- 4 In case of a dispute between Parties as to the interpretation or application of the Convention, they shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their choice, including submission of the dispute to the COP, to an arbitral tribunal whose decisions shall be binding upon the

Parties, or to the International Court of Justice, as agreed upon by the Parties concerned. Bilaga 7

- 5 The COP shall adopt its own rules of procedure.
- 6 The Secretary General of the Council of Europe shall convene the COP not later than one year following the entry into force of this Convention. Thereafter, regular meetings of the COP shall be held in accordance with the rules of procedure adopted by the COP.

Chapter VII – Final Provisions

Article 49 – Signature and entry into force

- 1 The Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the European Community and non-member States which have participated in its elaboration. Such States or the European Community may express their consent to be bound by:
 - a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
 - b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.
- 2 Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 3 This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which 6 signatories, of which at least four are member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1.
- 4 In respect of any Signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the expression of its consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1.
- 5 No Party to the 1990 Convention may ratify, accept or approve this Convention without considering itself bound by at least

the provisions corresponding to the provisions of the 1990 Convention to which it is bound.

- 6 As from its entry into force, Parties to this Convention, which are at the same time Parties to the 1990 Convention:
 - a shall apply the provisions of this Convention in their mutual relationships;
 - b shall continue to apply the provisions of the 1990 Convention in their relations with other Parties to the said Convention, but not to the present Convention.

Article 50 – Accession to the Convention

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Parties to the Convention, may invite any State not a member of the Council and not having participated in its elaboration to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d. of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee.
- 2 In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 51 – Territorial application

- 1 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which the Convention shall apply.
- 2 Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of the Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General.

The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 52 – Relationship to other conventions and agreements

- 1 This Convention does not affect the rights and undertakings of Parties derived from international multilateral instruments concerning special matters.
- 2 The Parties to this Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for the purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.
- 3 If two or more Parties have already concluded an agreement or treaty in respect of a subject which is dealt with in this Convention or otherwise have established their relations in respect of that subject, they shall be entitled to apply that agreement or treaty or to regulate these relations accordingly, in lieu of the Convention, if it facilitates international co-operation.
- 4 Parties which are members of the European Union shall, in their mutual relations, apply Community and European Union rules in so far as there are Community or European Union rules governing the particular subject concerned and applicable to the specific case, without prejudice to the object and purpose of the present Convention and without prejudice to its full application with other Parties.

Article 53 – Declarations and reservations

- 1 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more of the declaration provided for in Article 3, paragraph 2, Article 9, paragraph 4, Article 17, paragraph 5, Article 24, paragraph 3, Article 31, paragraph 2, Article 35, paragraphs 1 and 3 and Article 42, paragraph 2.
- 2 Any State or the European Community may also, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General, reserve its right not to apply, in part or in

whole, the provisions of Article 7, paragraph 2, sub-paragraph c; Article 9, paragraph 6; Article 46, paragraph 5; and Article 47.

- 3 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare the manner in which it intends to apply Articles 17 and 19 of this Convention, particularly taking into account applicable international agreements in the field of international co-operation in criminal matters. It shall notify any changes in this information to the Secretary General of the Council of Europe.
- 4 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare:
 - a that it will not apply Article 3, paragraph 4 of this Convention; or
 - b that it will apply Article 3, paragraph 4 of this Convention only partly; or
 - c the manner in which it intends to apply Article 3, paragraph 4 of this Convention.

It shall notify any changes in this information to the Secretary General of the Council of Europe.

- 5 No other reservation may be made.
- 6 Any Party which has made a reservation under this article may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.
- 7 A Party which has made a reservation in respect of a provision of the Convention may not claim the application of that provision by any other Party; it may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision in so far as it has itself accepted it.

Article 54 – Amendments

- 1 Amendments to the Convention may be proposed by any Party, and shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe, to the European Community and to every non-member

State which has acceded to or has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 50. Bilaga 7

- 2 Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Crime Problems (CDPC) which shall submit to the Committee of Ministers its opinion on that proposed amendment.
- 3 The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the CDPC and may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.
- 4 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.
- 5 Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall come into force on the thirtieth day after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.
- 6 In order to update the categories of offences contained in the appendix, as well as amend Article 13, amendments may be proposed by any Party or by the Committee of Ministers. They shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the Parties.
- 7 After having consulted the Parties which are not members of the Council of Europe and, if necessary the CDPC, the Committee of Ministers may adopt an amendment proposed in accordance with paragraph 6 by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe. The amendment shall enter into force following the expiry of a period of one year after the date on which it has been forwarded to the Parties. During this period, any Party may notify the Secretary General of any objection to the entry into force of the amendment in its respect.
- 8 If one-third of the Parties notifies the Secretary General of an objection to the entry into force of the amendment, the amendment shall not enter into force.
- 9 If less than one-third of the Parties notifies an objection, the amendment shall enter into force for those Parties which have not notified an objection.
- 10 Once an amendment has entered into force in accordance with paragraphs 6 to 9 of this article and a Party has notified an

objection to it, this amendment shall come into force in respect of the Party concerned on the first day of the month following the date on which it has notified the Secretary General of the Council of Europe of its acceptance. A Party which has made an objection may withdraw it at any time by notifying it to the Secretary General of the Council of Europe.

- 11 If an amendment has been adopted by the Committee of Ministers, a State or the European Community may not express their consent to be bound by the Convention, without accepting at the same time the amendment.

Article 55 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce the Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.
- 3 The present Convention shall, however, continue to apply to the enforcement under Article 23 of confiscation for which a request has been made in conformity with the provisions of the Convention before the date on which such a denunciation takes effect.

Article 56 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the European Community, the non-member States which have participated in the elaboration of the Convention, any State invited to accede to it and any other Party to the Convention of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of the Convention in accordance with Articles 49 and 50;
- d any declaration or reservation made under Article 53;
- e any other act, notification or communication relating to the Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised Bilaga 7
thereto, have signed this Convention.

Done at [Warsaw], this [16th] day of [May 2005], in English and
in French, both texts being equally authentic, in a single copy
which shall be deposited in the archives of the Council of
Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall
transmit certified copies to each member State of the Council of
Europe, to the European Community, to the non-member States
which have participated in the elaboration of the Convention
and to any State invited to accede to it.

- a participation in an organised criminal group and racketeering;
- b terrorism, including financing of terrorism;
- c trafficking in human beings and migrant smuggling;
- d sexual exploitation, including sexual exploitation of children;
- e illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances;
- f illicit arms trafficking;
- g illicit trafficking in stolen and other goods;
- h corruption and bribery;
- i fraud;
- j counterfeiting currency;
- k counterfeiting and piracy of products;
- l environmental crime;
- m murder, grievous bodily injury;
- n kidnapping, illegal restraint and hostage-taking;
- o robbery or theft;
- p smuggling;
- q extortion;
- r forgery;
- s piracy; and
- t insider trading and market manipulation.

Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott

Bilaga 8

Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott och om finansiering av terrorism

(CETS No. 198)

Warszawa den 16 maj 2005

Inledning

Europarådets medlemsstater och övriga som har undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets ändamål är att uppnå en större enighet bland sina medlemsstater,

som är övertygade om behovet av att vidta gemensamma brottsbekämpande åtgärder för att skydda samhället,

som anser att kampen mot allvarliga brott, som har blivit ett allt större internationellt problem, kräver ett utnyttjande av moderna och effektiva metoder på internationell nivå,

som anser att en av dessa metoder består i att beröva brottslingar vinningen av och hjälpmedlen för deras brott,

som anser att ett väl fungerande system för internationellt samarbete även måste upprättas för att uppnå detta mål,

som erinrar om Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (ETS nr 141 – nedan kallad "1990 års konvention"),

som erinrar om resolution 1373(2001) om hot mot internationell fred och säkerhet förorsakat av terroristhandlingar, som antogs av Förenta nationernas säkerhetsråd den 28 september 2001, särskilt punkt 3 d i denna,

som erinrar om den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 9 december 1999, särskilt artiklarna 2 och 4 i denna, som ålägger parterna att förklara att finansiering av terrorism är en brottslig verksamhet,

som är övertygade om nödvändigheten av att vidta omedelbara åtgärder för att ratificera och i dess helhet genomföra den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som nämns ovan,

har kommit överens om följande:

Artikel 1 – Definitioner

I denna konvention avses med

- a *vinning*: varje ekonomisk fördel som härrör från eller som direkt eller indirekt uppnåtts genom brott. Den kan bestå av sådan egendom som anges i b i denna artikel,
- b *egendom*: all slags egendom, materiell eller immateriell, lös eller fast, samt juridiska handlingar eller urkunder som styrker äganderätt eller annan rätt till sådan egendom,
- c *hjälpmedel*: all slags egendom som på något sätt, helt eller delvis, har använts eller varit avsedd att användas för att begå brottslig gärning eller brottsliga gärningar,
- d *förverkande*: sådant straff eller annan åtgärd beslutad av domstol efter rättegång på grund av brottslig gärning eller brottsliga gärningar som innebär slutgiltigt berövande av egendom,
- e *förbrott*: varje brottslig gärning som resulterat i sådan vinning som kan vara föremål för brott enligt artikel 9 i denna konvention,
- f *financial intelligence unit* (nedan kallad *FIU*): en central, nationell instans som ansvarar för att ta emot (och, efter tillåtelse, begära) och analysera finansiell information och vidarebefordra den till de behöriga myndigheterna,
 - i rörande misstänkt vinning och potentiell finansiering av terrorism, eller
 - ii som krävs i nationell lagstiftning eller annan föreskrift,

för att bekämpa penningtvätt och finansiera terrorism,

- g *spärrande eller beslag*: att tillfälligt förbjuda överlåtelse, förstöring, omvandling, förfogande över eller flyttning av egendom, eller att tillfälligt förvara eller omhändertaga egendom med stöd av beslut av domstol eller annan behörig myndighet,

- h *finansiering av terrorism*: de gärningar som anges i artikel 2 i den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som nämns ovan.

Kapitel II – Finansiering av terrorism

Artikel 2 – Tillämpning av konventionen på finansiering av terrorism

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att den ska kunna tillämpa bestämmelserna i kapitel III, IV och V i denna konvention på finansiering av terrorism.
- 2 Särskilt ska varje part säkerställa att den kan efterforska, spåra, identifiera, spärra, beslagta och förverka egendom, av lagligt eller olagligt ursprung, som används eller är avsedd att användas på något sätt, helt eller delvis, för att finansiera terrorism, eller vinning från sådant brott, och så långt möjligt samarbeta i detta syfte.

Kapitel III – Åtgärder som ska vidtas på nationell nivå

Avdelning 1 – Allmänna bestämmelser

Artikel 3 – Åtgärder för förverkande

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att den ska kunna förverka hjälpmedel och vinning eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning och egendom som härstammar från penningtvätt.
- 2 I den mån punkt 1 i denna artikel är tillämplig på penningtvätt och på brottskategorierna i bilagan till konventionen kan varje part, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller avslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att punkt 1 i denna artikel är tillämplig
 - a endast i den mån brottet är belagt med frihetsstraff eller frihetsberövande åtgärd där högsta påföljden är mer än ett år. Varje part kan dock lämna en förklaring till denna bestämmelse när det gäller förverkande av vinning från skattebrott enbart för att kunna förverka sådan vinning, både nationellt och genom internationellt samarbete, enligt

- b endast på vissa specificerade brott enligt lista.
- 3 Parterna kan föreskriva obligatoriskt förverkande när det gäller brott som lyder under förverkandebestämmelserna. De kan bland annat ta in brotten penningtvätt, droghandel, människohandel och andra allvarliga brott i denna föreskrift.
- 4 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att kräva att en lagöverträdare, när det gäller allvarliga brott enligt nationell lagstiftning, visar ursprunget för förment vinning eller annan egendom som kan förverkas, i den mån ett sådant krav stämmer överens med principerna i dess nationella lagstiftning.

Artikel 4 – Utredning och säkerhetsåtgärder

Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att den snabbt ska kunna identifiera, spåra, spärra eller ta i beslag egendom som kan förverkas enligt artikel 3, för att särskilt underlätta verkställande av ett senare förverkande.

Artikel 5 – Spärrande, beslag och förverkande

Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att åtgärder för att spärra, beslagta och förverka även omfattar

- a egendom till vilken vinningen har överförts eller omvandlats,
- b egendom som har förvärvats från legitima källor, om vinning helt eller delvis har blandats med sådan egendom, upp till det beräknade värdet av den blandade vinningen,
- c inkomst eller andra förmåner som härrör från vinningen, från egendom till vilken vinning av brott har överförts eller omvandlats eller från egendom med vilken vinning av brott har blandats, upp till det uppskattade värdet av den blandade vinningen, på samma sätt och i samma omfattning som vinningen.

Artikel 6 – Omhändertagande av spärrad eller beslagtagen egendom

Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att spärrad eller beslagtagnen egendom tas om hand på ett riktigt sätt enligt artiklarna 4 och 5 i denna konvention.

Artikel 7 – Befogenhet och teknik för utredning

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att domstolar eller andra behöriga myndigheter ska kunna förordna att bank- eller affärshandlingar eller andra handlingar rörande ekonomiska förhållanden ska göras tillgängliga eller tas i beslag för åtgärder som avses i artiklarna 3, 4 och 5. En part får inte anföra banksekretess som skäl för vägran att handla enligt bestämmelserna i denna artikel.
- 2 Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 ska varje part vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att den ska kunna
 - a bestämma huruvida en fysisk eller juridisk person innehar eller har nyttjanderätt till ett eller flera konton, oavsett slag, i någon bank på dess territorium, och om så är fallet ta fram alla uppgifter om de identifierade kontona,
 - b skaffa detaljerade upplysningar om angivna bankkonton och om de banktransaktioner som har genomförts under en bestämd period på ett eller flera konton som anges i framställningen, samt detaljerade upplysningar om alla sändande eller mottagande konton,
 - c under en viss period övervaka de bankoperationer som görs genom ett eller flera angivna konton, och
 - d säkerställa att banker inte röjer för den berörda bankkunden eller andra tredje personer att upplysningar har sökts eller mottagits enligt a, b, eller c, eller att en utredning pågår.

Parterna ska överväga att utsträcka denna bestämmelse till konton i fristående finansinstitut.

- 3 Varje part ska överväga att vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att den ska kunna använda särskilda metoder för efterspaning som under identifiering och spårande av vinning och insamlande av bevis med anknytning därtill, såsom övervakning, teleavlyssning, tillträde till datasystem och beslut om editionsföreläggande.

Artikel 8 – Rättsmedel

Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att den som berörs av åtgärder enligt artiklarna 3, 4 och 5 och andra tillämpliga bestämmelser i denna avdelning har effektiva rättsmedel för att kunna bevaka sina rättigheter.

Artikel 9 – Penningtvätt

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att enligt dess nationella lagstiftning straffbelägga följande handlingar när de begås uppsåtligen:

- a omsättning eller överlåtelse av egendom med vetskap om att egendomen utgör vinning, om det sker för att dölja eller maskera egendomens olagliga ursprung eller för att bistå en person som är delaktig i förbrottet att undandra sig de rättsliga följderna av sina handlingar,
- b döljande eller maskering av egendomens rätta art eller ursprung, av dess belägenhet eller förfogandet över den eller dess förflyttning eller av äganderätten eller andra rättigheter till den med vetskap om att egendomen utgör vinning,

och, med förbehåll för dess konstitutionella principer och grundbegreppen i dess rättsordning,

- c förvärv, innehav eller användning av egendom, om gärningsmannen vid mottagandet kände till att egendomen utgjorde vinning,
- d delaktighet i brott som anges i denna artikel, medverkan eller sammansvärjning i avsikt att begå sådana brott, försök att begå eller medhjälp eller bistånd till, främjande av eller råd för förövandet av sådant brott.

- 2 För att genomföra eller tillämpa punkt 1 i denna artikel

- a ska det inte tillmätas någon betydelse huruvida förbrottet var föremål för partens straffrättsliga domsrätt eller inte.
- b kan det föreskrivas att gärning som anges i den punkten inte ska föreligga i fråga om den som har begått förbrottet.

- c får vetskap, uppsåt eller avsikt som erfordras för att gärning som anges i den punkten ska föreligga härledas från yttre faktiska omständigheter.
- 3 Varje part kan vidta sådana åtgärder som den anser nödvändiga för att enligt sin nationella lagstiftning också straffbelägga alla eller vissa av de gärningar som avses i punkt 1 i denna artikel i ettdera eller båda av följande fall då gärningsmannen
 - a misstänkte att egendomen var vinning,
 - b borde ha insett att egendomen var vinning.
- 4 Om punkt 1 i denna artikel är tillämplig på de kategorier av förbrott som anges i bilagan till konventionen kan varje stat eller Europeiska gemenskapen, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att punkt 1 i denna artikel är tillämplig
 - a endast i den mån förbrottet är ett brott som bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där maximistraffet är mer än ett år, eller, när det gäller de parter som har en minimitröskel för brott i sitt rättssystem, brott som bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där lägsta straffet är mer än sex månader, och/eller
 - b endast på en lista över specificerade förbrott, och/eller
 - c på en kategori av grova förseelser enligt partens nationella lagstiftning.
- 5 Varje part ska säkerställa att en föregående eller samtidig dom för förbrottet inte är nödvändig för en dom för penningtvätt.
- 6 Varje part ska säkerställa att en dom för penningtvätt enligt denna artikel kan meddelas när det bevisats att egendom som avses i punkt 1 a eller 1 b i denna artikel härrör från ett förbrott, utan att den exakta beskaffenheten av detta behöver fastställas.
- 7 Varje part ska säkerställa att förbrott för penningtvätt utsträcks till beteende som förekommit i en annan stat, vilket utgör ett brott i den staten, och vilket skulle ha utgjort ett förbrott om det hade förövats inom landet. Varje part kan föreskriva att det

enda kravet är att beteendet skulle ha utgjort ett förbrott om det hade förövats inom landet. Bilaga 8

Artikel 10 – Företagsansvar

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för brott som innebär penningtvätt enligt denna konvention och som begås till förmån för den juridiska personen av en fysisk person som agerar antingen på egen hand eller som en del av ett organ för den juridiska personen och som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på
 - a befogenhet att representera den juridiska personen, eller
 - b befogenhet att ta beslut på den juridiska personens vägnar, eller
 - c befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen,samt för en sådan fysisk persons delaktighet som medhjälpare eller anstiftare i ovannämnda brott.
- 2 Utöver de fall som redan föreskrivs i punkt 1 ska varje part vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en juridisk person kan ställas till ansvar där bristande övervakning eller kontroll av en fysisk person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt att begå de brott som nämns i punkt 1 till förmån för den juridiska personen av en fysisk person under dess bestämmanderätt.
- 3 En juridisk persons ansvar enligt denna artikel ska inte uteluta brottmålsrättegång mot fysiska personer som är förövare, anstiftare eller medhjälpare till de brott som nämns i punkt 1.
- 4 Varje part ska säkerställa att juridiska personer som ställs till ansvar enligt denna artikel ska bli föremål för effektiva proportionerliga och avskräckande, straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder, inklusive monetära påföljder.

Artikel 11 – Tidigare beslut

Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att när straffet fastställs beakta slutliga beslut mot en fysisk eller juridisk person som

tagits i en annan stat och avser brott som fastställs enligt denna konvention.

Avdelning 2 – Financial intelligence unit (FIU) och förebyggande

Artikel 12 – Financial intelligence unit (FIU)

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att inrätta en FIU enligt definitionen i denna konvention.
- 2 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att dess FIU inom skälig tid har direkt eller indirekt tillgång till de upplysningar om finansiella frågor, förvaltning och upprätthållande av lag och ordning som den behöver för att på ett riktigt sätt sköta sina uppgifter, inklusive analys av rapporter om misstänkta transaktioner.

Artikel 13 – Åtgärder för att hindra penningtvätt

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att inrätta en allsidig nationell ordning för reglering och övervakning för att hindra penningtvätt, och ska ta vederbörlig hänsyn till tillämpliga internationella standarder, och särskilt de rekommendationer som Arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt (*Financial Action Task Force on Money Laundering, FATF*) antagit.
- 2 I detta avseende ska varje part anta särskilt sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att
 - a begära att juridiska och fysiska personer som sysslar med verksamhet som lätt kan användas för penningtvätt, när det gäller sådan verksamhet
 - i identifierar och kontrollerar identiteten på sina kunder och, i tillämpliga fall, deras verkliga förmänstagare (*beneficial owners*), och gör fortlöpande företagsbesiktning (*due diligence*) av affärsrelationen utifrån ett riskbaserat perspektiv,
 - ii rapporterar misstankar om penningtvätt som är föremål för bevakning,

- iii vidtar stödande åtgärder, som registrering av identifiering av kunder och deras transaktioner, personalutbildning och införande av interna handlingsprogram och förfaranden och i tillämpliga fall anpassade till omfattningen och arten av deras verksamhet,
 - b i tillämpliga fall, förbjuda personer som avses i a att avslöja att en rapport om en misstänkt transaktion eller uppgifter om denna har överlämnats eller att en utredning av penningtvätt pågår eller kan verkställas,
 - c säkerställa att personer som avses i a är föremål för effektiva system för övervakning och i tillämpliga fall uppsikt, så att de uppfyller kraven på bekämpning av penningtvätt, i tillämpliga fall utifrån en riskbedömning.
- 3 I detta avseende ska varje part vidta sådana lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att spåra den betydande fysiska transporten av kontanter och överlåtbara instrument över nationsgränser.

Artikel 14 – Uppskjutande av misstänkta transaktioner inom landet

Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att FIU eller, i tillämpliga fall, andra behöriga myndigheter eller organ ska kunna vidta brådskande åtgärder när det finns misstanke om att en transaktion har samband med penningtvätt, och uppskjuta en transaktion eller vägra tillstånd till att den genomförs för att analysera transaktionen och bekräfta misstanken. Varje part kan begränsa en sådan åtgärd till fall då en rapport om en misstänkt transaktion har lämnats in. Den längsta varaktigheten av sådant uppskjutande eller vägran om tillstånd till en transaktion ska regleras i nationell lagstiftning.

Kapitel IV – Internationellt samarbete

Avdelning 1 – Principer för internationellt samarbete

Artikel 15 – Allmänna principer och åtgärder för internationellt samarbete

- 1 Parterna ska i största möjliga utsträckning samarbeta med varandra när det gäller utredningar och rättsliga förfaranden som syftar till att förverka hjälpmedel och vinning.

- 2 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att på de villkor som föreskrivs i detta kapitel kunna uppfylla krav på
 - a förverkande av bestämda föremål som utgör vinning eller hjälpmedel samt förverkande av vinning som består av krav på att betala ett penningbelopp som svarar mot vinningens värde,
 - b bistånd med efterspaning och säkerhetsåtgärder avseende de slag av förverkande som anges i a ovan.
- 3 Bistånd med efterspaning och säkerhetsåtgärder enligt 2 b ska genomföras med den anmodade partens tillåtelse och enligt dess nationella lagstiftning. Om en framställning om en sådan åtgärd innefattar formaliteter eller förfaranden som är nödvändiga enligt den ansökande partens lagstiftning, ska den anmodade parten tillmötesgå sådana framställningar i den mån den begärda åtgärden inte strider mot de grundläggande principerna i dess lagstiftning, även om dessa är okända för den anmodade parten.
- 4 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att framställningar som kommer från andra parter om att identifiera, spåra, spärra eller beslagta vinning och hjälpmedel får samma prioritet som de som görs inom ramen för interna förfaranden.

Avdelning 2 – Bistånd med efterspaning

Artikel 16 – Skyldighet att lämna bistånd

Parterna ska på begäran i största möjliga utsträckning bistå varandra med att identifiera och spåra hjälpmedel, vinning och annan egendom som kan förverkas. Biståndet ska innefatta varje åtgärd för att tillhandahålla och säkra bevis när det gäller den nämnda egendomens förekomst, belägenhet eller förflyttning, beskaflenhet, juridiska status eller värde.

Artikel 17 – Framställningar om upplysningar om bankkonton

- 1 Varje part ska, på de villkor som anges i denna artikel, vidta nödvändiga åtgärder för att som svar på en framställning som en annan part sänt, fastställa huruvida en fysisk eller juridisk person som är föremål för en brottsutredning innehar eller kontrollerar ett eller flera konton av något slag i någon bank på

dess territorium, och om så är fallet lämna upplysningar om de angivna kontona.

- 2 Den skyldighet som anges i denna artikel ska tillämpas endast i den mån den bank som har kontot innehar upplysningarna.
- 3 Förutom kraven i artikel 37 ska den ansökande parten i sin framställning
 - a ange varför den anser det sannolikt att de begärda upplysningarna är av betydande värde för brottsutredningen,
 - b ange på vilka grunder den förmodar att banker i den anmodade staten innehar kontot och så långt möjligt specificera vilka banker och/eller konton som kan beröras, och
 - c bifoga alla ytterligare upplysningar den har tillgång till som kan göra det lättare att tillmötesgå framställningen.
- 4 Den anmodade parten kan föreskriva samma villkor för att den ska uppfylla en sådan framställning som den tillämpar på framställningar om husrannsakan och beslag.
- 5 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att denna artikel är tillämplig endast på de kategorier av brott som specificeras i den lista som finns i bilagan till denna konvention.
- 6 Parterna kan utvidga denna bestämmelse till konton i andra finansinstitut än banker. En sådan utvidgning kan underkastas ömsesidighetsprincipen.

Artikel 18 – Framställningar om upplysningar om banktransaktioner

- 1 På framställning av en annan part ska den anmodade parten lämna upplysningar om specificerade bankkonton och banktransaktioner som har gjorts under en specificerad period genom ett eller flera konton som specificeras i framställningen, inklusive upplysningar om sändande eller mottagande konto.
- 2 Den skyldighet som anförs i denna artikel ska tillämpas endast i den mån den kontoförande banken innehar upplysningarna.

- 3 Förutom kraven i artikel 37 ska den ansökande parten i sin framställning ange varför den anser att de begärda upplysningarna är relevanta för brottsutredningen.
- 4 Den anmodade parten kan föreskriva samma villkor för att den ska uppfylla en sådan framställning som den tillämpar när det gäller framställning om husrannsakan och beslag.
- 5 Parterna kan utvidga denna bestämmelse till konton i andra finansinstitut än banker. En sådan utvidgning kan underkastas reciprocitetsprincipen.

Artikel 19 – Framställningar om övervakning av banktransaktioner

- 1 Varje part ska på framställning av en annan part säkerställa att den under en angiven period kan övervaka de banktransaktioner som görs genom ett eller flera konton som specificeras i framställningen och meddela resultaten av detta till den ansökande parten.
- 2 Förutom kraven i artikel 37 ska den ansökande parten i sin framställning tala om varför den anser att de begärda upplysningarna är relevanta för brottsutredningen.
- 3 Övervakningsbeslutet ska tas i varje enskilt fall av den anmodade partens behöriga myndigheter, med vederbörlig hänsyn till den partens nationella lagstiftning.
- 4 Den ansökande och den anmodade partens behöriga myndigheter ska komma överens om övervakningens praktiska utformning.
- 5 Parterna kan utvidga denna bestämmelse till konton i andra finansinstitut än banker.

Artikel 20 – Frivilliga upplysningar

Om det inte påverkar en parts egna utredningar eller rättsliga förfaranden, kan den utan föregående framställning förse en annan part med upplysningar om hjälpmedel och vinning, när den anser att avslöjande av sådana upplysningar kan bistå den mottagande parten att inleda eller genomföra utredningar eller rättsliga förfaranden eller kan leda till en framställning från den parten enligt detta kapitel.

Artikel 21 – Skyldighet att verkställa säkerhetsåtgärder

- 1 På framställning av en annan part som har inlett en brottmålsrättegång eller rättsliga förfaranden för förverkande ska en part verkställa nödvändiga säkerhetsåtgärder, som spärrande eller beslag, för att förhindra handel med, överlåtelse eller undanskaffande av egendom som i ett senare skede kan begäras förverkad eller tas i anspråk för att tillgodose framställningen.
- 2 En part som har tagit emot en framställning om förverkande enligt artikel 23 ska på begäran verkställa de åtgärder som nämns i punkt 1 i denna artikel när det gäller all slags egendom som berörs av framställningen eller som kan tas i anspråk för att tillgodose framställningen.

Artikel 22 – Verkställighet av säkerhetsåtgärder

- 1 Sedan de säkerhetsåtgärder som begärs i överensstämmelse med punkt 1 i artikel 21 verkställts ska den ansökande parten frivilligt och snarast möjligt förse den anmodade parten med alla upplysningar som kan ifrågasätta eller ändra omfattningen av dessa åtgärder. Den ansökande parten ska också utan dröjsmål förse den anmodade parten med alla ytterligare upplysningar denna begär och som är nödvändiga för att verkställa och följa upp säkerhetsåtgärderna.
- 2 Innan någon säkerhetsåtgärd som vidtagits enligt denna artikel upphävs ska den anmodade parten så långt möjligt ge den ansökande parten möjlighet att redovisa sina skäl för att fortsätta åtgärden.

Avdelning 4 – Förverkande**Artikel 23 – Skyldighet att förverka**

- 1 En part som har tagit emot en framställning från en annan part om förverkande av hjälpmedel eller vinning som finns på dess territorium, ska
 - a verkställa ett beslut om förverkande meddelat av en domstol i en ansökande stat när det gäller sådana hjälpmedel eller sådan vinning, eller
 - b överlämna framställningen till sina behöriga myndigheter för att utverka ett beslut om förverkande och, om ett sådant beslut meddelas, verkställa det.

- 2 För tillämpning av punkt 1 b i denna artikel ska varje part vid behov ha behörighet att inleda ett förfarande om förverkande enligt sin egen lagstiftning.
- 3 Bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel ska också tillämpas på förverkande som innebär ett krav att betala ett penningbelopp motsvarande vinningens värde, om egendom som kan tas i anspråk för förverkande finns i den anmodade staten. Om betalning inte har erhållits ska den anmodade parten i sådana fall, när den verkställer förverkande enligt punkt 1, verkställa kravet i all egendom som är tillgänglig för ändamålet.
- 4 Om en framställning om förverkande avser ett särskilt föremål, kan parterna komma överens om att den anmodade parten kan verkställa förverkandet i form av krav att betala ett penningbelopp som motsvarar egendomens värde.
- 5 Parterna ska så långt möjligt samarbeta enligt deras nationella lagstiftning med de parter som begär verkställande av åtgärder som är likvärdiga med förverkande och som leder till berövande av egendom och som inte är brottspåföljder, i den mån en rättslig myndighet hos den ansökande parten beordrat sådana åtgärder när det gäller ett brott, om det har fastställs att egendomen utgör sådan vinning eller annan egendom som avses i artikel 5 i denna konvention.

Artikel 24 – Verkställighet av förverkande

- 1 Förfarandena för att uppnå och verkställa förverkande enligt artikel 23 ska regleras av den anmodade partens lagstiftning.
- 2 Den anmodade parten ska vara bunden av den bedömning av fakta i målet som framgår av en dom eller ett beslut av den ansökande parten eller som indirekt ligger till grund för domen eller beslutet.
- 3 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att punkt 2 i denna artikel är tillämplig endast i den mån detta är förenligt med dess konstitutionella principer och grundbegreppen i dess rättsordning.
- 4 Om förverkandet består i ett krav på att betala ett penningbelopp, ska den anmodade partens behöriga myndighet räkna om beloppet till den partens valuta enligt den växelkurs som gäller när beslutet att verkställa förverkandet tas.

- 5 Vid tillämpning av artikel 23.1 a ska den ansökande parten ensam ha rätt att besluta om varje ansökan om omprövning av beslutet om förverkande.

Artikel 25 – Förverkad egendom

- 1 Egendom som en part förverkat enligt artiklarna 23 och 24 i denna konvention, ska disponeras av den parten enligt dess nationella lagstiftning och administrativa förfaranden.
- 2 När parter handlar på framställning av en annan part enligt artiklarna 23 och 24 i denna konvention, ska de i den mån deras nationella lagstiftning medger det och på begäran i första hand överväga att lämna tillbaka den förverkade egendomen till den ansökande parten så att denna kan lämna kompensation till brottsoffren eller lämna tillbaka egendomen till dess rättmätiga ägare.
- 3 När en part handlar på framställning av en annan part enligt artiklarna 23 och 24 i denna konvention, kan den särskilt överväga att sluta avtal eller arrangemang för att regelmässigt eller från fall till fall dela sådan egendom med andra parter enligt dess nationella lagstiftning eller administrativa förfaranden.

Artikel 26 – Rätt till verkställighet samt högsta belopp som kan förverkas

- 1 En framställning om förverkande enligt artiklarna 23 och 24 påverkar inte den ansökande partens rätt att själv verkställa beslut om förverkande.
- 2 Inget i denna konvention ska tolkas så att det totala värdet av förverkandet får överskrida det penningbelopp som anges i beslutet om förverkande. Om en part finner att detta kan inträffa, ska de berörda parterna rådgöra med varandra för att undvika det.

Artikel 27 – Åläggande av fängelsestraff vid bristande fullgörelse

Den anmodade parten ska inte till följd av en framställning enligt artikel 23 ålägga fängelsestraff vid bristande fullgörelse eller vidta någon annan åtgärd som inskränker en persons frihet, om den ansökande parten i framställningen har förklarat att detta inte får ske.

Artikel 28 – Skäl för vägran

- 1 Samarbete enligt detta kapitel kan vägras om
 - a den åtgärd som begärs skulle strida mot de grundläggande principerna i den anmodade partens rättsordning, eller
 - b verkställighet av åtgärden kan antas skada den anmodade partens suveränitet, säkerhet, allmänna rättsprinciper (*ordre public*) eller andra väsentliga intressen, eller
 - c det brott framställningen avser enligt den anmodade partens åsikt inte är av sådan vikt att det motiverar den begärda åtgärden, eller
 - d det brott som framställningen avser är ett skattebrott, men inte finansiering av terrorism, eller
 - e det brott som framställningen avser är ett politiskt brott, men inte finansiering av terrorism, eller
 - f den anmodade parten anser att verkställelse av den åtgärd som begärs skulle strida mot principen *ne bis in idem*, eller
 - g det brott som framställningen avser inte skulle vara ett brott enligt den anmodade partens lagstiftning om det förövats inom dess jurisdiktion. Detta skäl för vägran får dock tillämpas på samarbete enligt avdelning 2 endast om tvångsåtgärder ingår i det bistånd som söks. Om dubbel brottslighet krävs för samarbete enligt detta kapitel, ska det kravet anses vara uppfyllt oavsett om både parter placerar brottet inom samma brottskategori eller benämner brottet med samma terminologi, under förutsättning att båda parterna brottsförklarar det beteende som ligger bakom brottet.
- 2 Samarbete enligt avdelning 2, i den mån tvångsåtgärder ingår i det bistånd som begärs, och enligt avdelning 3 i detta kapitel, kan vägras om de åtgärder som begärs inte skulle vara tillåtna enligt den anmodade partens nationella lagstiftning för utredningar eller rättsliga förfaranden om det hade varit ett motsvarande inhemskt fall.
- 3 Om den anmodade partens lagstiftning kräver detta, kan samarbete enligt avdelning 2, i den mån tvångsåtgärder ingår i det bistånd som begärs, och enligt avdelning 3 i detta kapitel,

vägras om de åtgärder som begärs eller några andra åtgärder med motsvarande verkan inte skulle vara tillåtna enligt den ansökande partens lagstiftning, eller, vad gäller den ansökande partens behöriga myndigheter, om framställningen inte är godkänd av någon domstol eller annan rättslig myndighet, inbegripet allmän åklagare, i samband med handläggningen av brottmål

- 4 Samarbete enligt avdelning 4 i detta kapitel kan vägras om
 - a enligt den anmodade partens lagstiftning, förverkande inte föreskrivs för den typ av brott som framställningen avser, eller
 - b utan att det påverkar skyldigheten enligt artikel 23.3, det skulle strida mot de principer i den anmodade partens nationella lagstiftning som begränsar möjligheterna till förverkande när det gäller sambandet mellan ett brott och
 - i en ekonomisk fördel som kan betecknas som vinning av detta, eller
 - ii egendom som kan betecknas som hjälpmedel för detta, eller
 - c enligt den anmodade partens lagstiftning, förverkande inte längre kan åläggas eller verkställas på grund av preskription, eller
 - d utan att det påverkar tillämpningen av artikel 23, punkt 5, framställningen inte har samband med en tidigare dom, ett beslut av juridisk natur eller ett uttalande i ett sådant beslut om att ett eller flera brott har begåtts, på grundval av vilka förverkandet har beslutats eller begärs, eller
 - e förverkandet antingen inte kan verkställas i den ansökande staten eller fortfarande är föremål för ett ordinärt besvärsförfarande, eller
 - f framställningen avser ett beslut om förverkande som grundas på ett avgörande som har tagits utan att den person som berörs därav varit närvarande, och de rättsliga förfaranden den ansökande parten vidtagit och som ledde till avgörandet enligt den anmodade partens mening inte gav vederbörande det minimum av rätt att försvara sig som tillkommer var och en som anklagas för brott.

- 5 Ett beslut anses inte ha tagits *in absentia* i den mening som avses i punkt 4 f i denna artikel om
 - a det har bekräftats eller meddelats mot den berörda personens invändningar, eller
 - b det har meddelats efter överklagande på talan av den berörda personen.
- 6 När det gäller punkt 4 f i denna artikel ska den anmodade parten, om minimum för rätt att försvara sig har uppfyllts, i övervägandet ta hänsyn till om den berörda personen medvetet har försökt undandra sig lagföring eller om personen, efter att ha haft möjlighet att föra talan mot det beslut som tagits *in absentia*, valde att inte göra detta. Detsamma ska gälla när den berörda personen, efter att vederbörligen ha delgetts kallelse att inställa sig, valt att varken göra detta eller begära ajournering.
- 7 En part får inte hänvisa till banksekretess som skäl för att vägra samarbeta enligt detta kapitel. Om dess nationella lagstiftning kräver det, kan parten kräva att en framställning om samarbete som skulle innebära hävande av banksekretessen ska vara godkänd antingen av en domstol eller av någon annan rättslig myndighet, inbegripet allmän åklagare, i samband med handläggning av brottmål.
- 8 Utan att tillämpningen av det skäl för vägran som fastställs i punkt 1 a i denna artikel påverkas
 - a får den anmodade parten inte som ett hinder mot samarbete enligt detta kapitel åberopa det faktum att den person som är under utredning eller är föremål för ett beslut om förverkande, meddelat av den ansökande partens myndigheter, är en juridisk person,
 - b får det faktum att en fysisk person mot vilken ett beslut om förverkande av vinning har tagits därefter har avlidit eller det faktum att en juridisk person mot vilken ett beslut om förverkande av vinning har tagits därefter har avvecklats inte åberopas som hinder mot att lämna bistånd enligt artikel 23.1 a.
 - c får det faktum att en person som är under utredning eller föremål för ett beslut om förverkande som tagits av den ansökande partens myndigheter, i framställningen nämns både som upphovsman till den underliggande straffrättsliga överträdelsen och brottet penningtvätt enligt artikel

9.2 b i denna konvention, inte åberopas av den anmodade parten som ett hinder mot samarbete enligt detta kapitel. Bilaga 8

Artikel 29 – Uppskov

Den anmodade parten kan uppskjuta en begärd åtgärd om den skulle skada dess myndigheters utredningar eller rättsliga förfaranden.

Artikel 30 – Partiellt eller villkorligt bifall till en framställning

Innan samarbete enligt detta kapitel vägras eller skjuts upp ska den anmodade parten, i tillämpliga fall efter samråd med den ansökande parten, överväga huruvida framställningen kan tillmötesgås delvis eller på de villkor som den bedömer som nödvändiga.

Avdelning 6 – Underrättelser och skyddande av tredje parts rättigheter

Artikel 31 – Underrättelse om handlingar

- 1 Parterna ska så långt möjligt bistå varandra med delgivning av rättegångshandlingar till personer som berörs av säkerhetsåtgärder och förverkande.
- 2 Inget i denna artikel ska inverka på
 - a möjligheten att sända rättegångshandlingar med post direkt till personer utomlands,
 - b möjligheten för stämningsmän, tjänstemän eller andra behöriga myndigheter hos den part som utfärdat beslutet att delge rättegångshandlingar direkt genom den partens konsulära myndigheter eller genom stämningsmän, tjänstemän eller andra behöriga myndigheter hos den mottagande parten,

om inte den mottagande parten lämnar en förklaring av motsatt innebörd till Europarådets generalsekreterare vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

- 3 När rättegångshandlingar delges personer utomlands som berörs av säkerhetsåtgärder eller beslut om förverkande som tagits av den avsändande parten, ska denna part ange vilka rättsmedel

som står till förfogande för sådana personer enligt dess lagstiftning.

Artikel 32 – Erkännande av utländska beslut

- 1 När den anmodade parten handlägger en framställning om samarbete enligt avdelning 3 och 4, ska den erkänna alla rättsliga beslut som den ansökande parten tagit och som rör de rättigheter tredje part hävdar.
- 2 Erkännande kan vägras om
 - a tredje parter inte har haft tillräcklig möjlighet att hävda sina rättigheter, eller
 - b beslutet är oförenligt med ett beslut som den anmodade parten redan tagit i samma fråga, eller
 - c det är oförenligt med den anmodade partens allmänna rättsprinciper (*ordre public*), eller
 - d beslutet har tagits i strid med rättsregler enligt vilka den anmodade parten har förbehållit sig domsrätten i frågan.

Avdelning 7 – Procedurregler och andra allmänna bestämmelser

Artikel 33 – Central myndighet

- 1 Parterna ska utse en central myndighet eller, om så krävs, flera myndigheter som ska svara för att sända och besvara framställningar enligt detta kapitel, handlägga sådana framställningar eller överlämna dem till de behöriga myndigheterna för handläggning.
- 2 Varje part ska, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, meddela Europarådets generalsekreterare namn och adresser till de myndigheter som den utsett enligt punkt 1 i denna artikel.

Artikel 34 – Direkt kommunikation

- 1 De centrala myndigheterna ska kommunicera direkt med varandra.
- 2 I brådskande fall kan den ansökande partens rättsliga myndigheter, inklusive allmänna åklagare, sända framställningar eller

meddelanden enligt detta kapitel direkt till den anmodade partens rättsliga myndigheter. I sådana fall ska den ansökande partens centrala myndighet samtidigt sända en kopia till den anmodade partens centrala myndighet.

- 3 Framställningar eller meddelanden enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel kan översändas genom Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol).
- 4 Om en framställning görs enligt punkt 2 i denna artikel och myndigheten inte är behörig att handlägga den, ska myndigheten överlämna framställningen till den behöriga nationella myndigheten och omedelbart underrätta den ansökande parten om detta.
- 5 Den ansökande partens behöriga myndigheter kan sända framställningar eller meddelanden enligt avdelning 2 i detta kapitel som inte innefattar tvångsåtgärder direkt till den anmodade partens behöriga myndigheter.
- 6 Den ansökande partens rättsliga myndigheter kan sända utkast till framställningar eller meddelanden enligt detta kapitel direkt till den anmodade partens motsvarande myndigheter före en formell framställning, så att denna kan handläggas effektivt vid mottagandet och innehåller tillräckliga upplysningar och stödande dokumentation för att uppfylla kraven i den anmodade partens lagstiftning.

Artikel 35 – Framställningens form och språk

- 1 Alla framställningar enligt detta kapitel ska göras skriftligt. De kan sändas elektroniskt eller med annan teleteknik under förutsättning att den ansökande parten är beredd att på framställning när som helst ta fram en skriftlig förteckning över sådana meddelanden och originalhandlingen. Varje part kan dock när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange under vilka förhållanden den är beredd att godta och verkställa framställningar som mottagits elektroniskt eller på annat sätt.
- 2 Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 3 i denna artikel ska det inte krävas översättningar av framställningar eller bifogade handlingar.
- 3 Varje part eller Europeiska gemenskapen kan vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument lämna en förklaring till Europarådets generalsekreterare att den

förbehåller sig rätten att kräva att framställningar som görs till den och handlingar som är fogade till sådana framställningar ska åtföljas av en översättning till dess eget språk, till ett av Europarådets officiella språk eller till det av dessa språk som den anger. Den kan samtidigt förklara sig beredd att godta översättningar till något annat språk som den anger. Övriga parter kan tillämpa regeln om ömsesidighet.

Artikel 36 – Legalisering

Handlingar som sänds enligt detta kapitel ska undantas från alla legaliseringsformaliteter.

Artikel 37 – Framställningens innehåll

- 1 Varje framställning om samarbete enligt detta kapitel ska ange
 - a den myndighet som gör framställningen och den myndighet som svarar för utredningarna eller det rättsliga förfarandet,
 - b föremålet för framställningen och skälet till den,
 - c de ärenden, inklusive de fakta som är av betydelse för dessa (som tid och plats samt andra omständigheter rörande brottet) som utredningen eller det rättsliga förfarandet avser, utom då det gäller en begäran om under rättelse,
 - d om samarbetet innefattar tvångsåtgärder
 - i författningstexten eller, om detta inte är möjligt, en redogörelse för tillämplig lagstiftning, och
 - ii en uppgift att den begärda åtgärden eller andra åtgärder med likartad verkan kan komma att verkställas på den ansökande partens territorium enligt dess egen lagstiftning,
 - e om det är nödvändigt och så långt möjligt
 - i uppgifter om person eller personer som berörs, inklusive namn, födelsedatum och födelseort, nationalitet och hemvist och, för en juridisk person, dess säte, och
 - ii den egendom för vilken samarbete begärs, dess belägenhet, samband med den eller de personer som

berörs, samband med brottet samt alla tillgängliga uppgifter om andra personer, intressen i egendomen, och

- f eventuellt särskilt förfarande som den ansökande parten vill att man ska tillämpa.
- 2 En framställning om säkerhetsåtgärder enligt avdelning 3 som gäller beslut av egendom i vilken ett beslut om förverkande som består av ett krav på att betala ett penningbelopp kan verkställas, ska också ange ett högsta belopp för vilket återvinnande söks i den egendomen.
 - 3 Utöver de uppgifter som nämns i punkt 1 ska en framställning enligt avdelning 4 innehålla
 - a ifråga om artikel 23, punkt 1 a
 - i en bestyrkt kopia av det beslut om förverkande som domstolen i den ansökande staten meddelat och en redogörelse för de skäl på vilka beslutet grundas, om de inte anges i själva beslutet,
 - ii ett intyg från den ansökande partens behöriga myndighet om att beslutet om förverkande kan verkställas och inte kan överklagas på vanligt sätt,
 - iii uppgift om i vilken utsträckning verkställighet av beslutet begärs, och
 - iv uppgift om nödvändigheten av att vidta eventuella säkerhetsåtgärder,
 - b när det gäller artikel 23, punkt 1 b, en redogörelse för de omständigheter den ansökande parten hänvisar till och som ska vara tillräckligt omfattande för att den anmodade parten ska kunna utverka ett beslut enligt sin nationella lagstiftning,
 - c handlingar som visar att tredje parter har haft möjlighet att hävda sina rättigheter, när så är fallet.

Artikel 38 – Ofullständiga framställningar

- 1 Om en framställning inte uppfyller bestämmelserna i detta kapitel, eller om de uppgifter som lämnats inte är tillräckliga för att den anmodade parten ska kunna handlägga framställningen,

kan den parten be den ansökande parten att ändra framställningen eller komplettera den med ytterligare upplysningar.

- 2 Den anmodade parten kan bestämma en tidsfrist inom vilken sådana ändringar eller upplysningar ska göras.
- 3 I avvaktan på begärda ändringar eller upplysningar som rör en framställning enligt avdelning 4 i detta kapitel kan den anmodade parten vidta någon av de åtgärder som avses i avdelning 2 eller 3 i detta kapitel.

Artikel 39 – Flera framställningar

- 1 Om den anmodade parten får mer än en framställning enligt avdelning 3 eller 4 i detta kapitel gällande samma person eller egendom, ska detta inte hindra parten från att handlägga de framställningar som innebär vidtagande av säkerhetsåtgärder.
- 2 Om flera framställningar har gjorts enligt avdelning 4 i detta kapitel, ska den anmodade parten överväga att samråda med de ansökande parterna.

Artikel 40 – Skyldighet att ange skäl

Den anmodade parten ska ange sina skäl för beslut att vägra, uppskjuta eller ställa villkor för samarbete enligt detta kapitel.

Artikel 41 – Upplysningar

- 1 Den anmodade parten ska genast underrätta den ansökande parten om
 - a åtgärder som vidtagits med anledning av en framställning enligt detta kapitel,
 - b det slutliga resultatet av de åtgärder som vidtagits på grund av framställningen,
 - c beslut att helt eller delvis vägra, uppskjuta eller ställa upp villkor för samarbete enligt detta kapitel,
 - d omständigheter som kan göra att den åtgärd som begärs inte kan genomföras eller kan bli väsentligt försenad, och
 - e om säkerhetsåtgärder vidtagits efter en framställning enligt avdelning 2 eller 3 i detta kapitel, sådana bestämmelser i dess nationella lagstiftning som automatiskt skulle leda till att säkerhetsåtgärden upphävs.

- 2 Den ansökande parten ska genast underrätta den anmodade parten om
 - a varje omprövning, beslut eller annan omständighet som innebär att beslutet om förverkande helt eller delvis upphör att vara verkställbart, och
 - b varje ny omständighet, saklig eller rättslig, som innebär att en åtgärd enligt detta kapitel inte längre är berättigad.
- 3 Om en part på grund av samma beslut om förverkande gör framställning om förverkande hos mer än en part, ska den underrätta alla parter som berörs av verkställighet av beslutet om framställningen.

Artikel 42 – Begränsning av användningen

- 1 Den anmodade parten kan ställa som villkor för verkställighet att upplysningar eller bevismaterial som den samlat in inte utan dess förhandsmedgivande får användas eller vidarebefordras av den ansökande partens myndigheter för andra utredningar eller rättsliga förfaranden än sådana som specificeras i framställningen.
- 2 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att upplysningar eller bevismaterial som den lämnar över enligt detta kapitel inte utan dess förhandsmedgivande får användas eller vidarebefordras av den ansökande partens myndigheter för andra utredningar eller rättsliga förfaranden än sådana som specificeras i framställningen.

Artikel 43 – Sekretess

- 1 Den ansökande parten kan kräva att den anmodade parten sekretessbelägger framställningen och dess innehåll, utom i den omfattning som behövs för att verkställa framställningen. Om den anmodade parten inte kan uppfylla sekretesskravet, ska den genast underrätta den ansökande parten.
- 2 Den ansökande parten ska, om detta inte strider mot de grundläggande principerna i dess nationella lagstiftning, på begäran sekretessbelägga bevismaterial och upplysningar som den anmodade parten lämnar över, utom i den mån de utredningar

eller rättsliga förfaranden som beskrivs i framställningen kräver att uppgifterna röjs.

- 3 Utan att bestämmelserna i dess nationella lagstiftning påverkas ska en part som har mottagit frivilliga upplysningar enligt artikel 20 uppfylla alla sekretesskrav som den part som lämnar upplysningarna ställer. Om den andra parten inte kan uppfylla detta krav, ska den genast informera den part som lämnar upplysningarna.

Artikel 44 – Kostnader

Den anmodade parten ska svara för normala kostnader för att tillmötesgå en framställning. Om tillmötesgående av framställningen kräver stora eller onormala kostnader ska parterna samråda för att komma överens om villkoren för detta och hur kostnaderna ska bäras.

Artikel 45 – Skadestånd

- 1 Om någon väcker talan om skadeståndsskyldighet till följd av en åtgärd eller försummelse som avser samarbete enligt detta kapitel, ska de berörda parterna i tillämpliga fall överväga att samråda med varandra för att fastställa hur de ska fördela skadeståndet.
- 2 En part som är föremål för en rättstvist om skadestånd ska sträva efter att underrätta den andra parten om tvisten, om den parten kan ha intresse i saken.

Kapitel V – Samarbete mellan FIU

Artikel 46 – Samarbete mellan FIU

- 1 Parterna ska säkerställa att berörda FIU, enligt definitionen i denna konvention och inom ramen för deras nationella befogenheter, för att bekämpa penningtvätt samarbetar med att samla in och analysera eller, i tillämpliga fall, inom FIU utreder relevanta upplysningar om alla fakta som kan tyda på penningtvätt.
- 2 I det arbete som beskrivs i punkt 1 ska varje part säkerställa att FIU, frivilligt eller på begäran, enligt denna konvention eller enligt befintliga eller framtida samförståndsavtal som är förenliga med denna konvention, utbyter alla tillgängliga upplysningar som kan vara relevanta för bearbetning eller analys av upplysningar eller, i tillämpliga fall, för utredning genom FIU

av finansiella transaktioner som har att göra med penningtvätt och berörda fysiska eller juridiska personer. Bilaga 8

- 3 Varje part ska säkerställa att fullgörandet av FIU:s funktioner enligt denna artikel inte ska påverkas av deras interna status, vare sig de är förvaltningsmyndigheter, myndigheter för upprätthållande av lag och ordning eller rättsliga myndigheter.
- 4 Varje framställning som görs enligt denna artikel ska åtföljas av en kort redovisning av de relevanta fakta som den ansökande FIU känner till. I framställningen ska FIU ange hur de begärda upplysningarna kommer att användas.
- 5 När en framställning görs enligt denna artikel ska den anmodade FIU lämna alla relevanta upplysningar, bland annat tillgänglig finansiell information och begärda uppgifter för upprätthållande av lag och ordning som begärs i framställningen, utan att någon formell skriftlig framställning behövs enligt tillämpliga konventioner eller avtal mellan parterna.
- 6 En FIU kan vägra att lämna upplysningar som skulle kunna skada en brottsutredning som pågår i den anmodade staten, eller om avslöjande av upplysningarna under speciella omständigheter uppenbart inte skulle vara rimligt med hänsyn till en fysisk eller juridisk persons eller den berörda partens rättmätiga intressen, eller i andra avseenden inte skulle stämma överens med de grundläggande principerna i den anmodade partens nationella lagstiftning. En sådan vägran ska på lämpligt sätt förklaras för den FIU som begär upplysningarna.
- 7 Upplysningar eller handlingar som mottagits enligt denna artikel får endast användas för de syften som fastställs i punkt 1. Upplysningar som en annan FIU lämnat får inte utan medgivande på förhand från tillhandahållande FIU spridas till tredje part eller användas av mottagande FIU för annat ändamål än analys.
- 8 När upplysningar eller handlingar överlämnas enligt denna artikel, kan överlämnande FIU fastställa begränsningar och villkor för användning av upplysningar för annat syfte än de som anges i punkt 7. Mottagande FIU ska iaktta alla sådana begränsningar och villkor.
- 9 Om en part vill använda överlämnade upplysningar eller handlingar för brottsutredningar eller åtal i de syften som fastställs i punkt 7, kan överlämnande FIU inte vägra medgivande till sådan användning av annat skäl än de restriktioner enligt dess nationella lagstiftning eller villkor som avses i punkt 6.

Varje vägran att lämna medgivande ska förklaras på godtagbart sätt.

- 10 FIU ska vidta alla nödvändiga åtgärder, inklusive säkerhetsåtgärder, för att se till att inga andra myndigheter, byråer eller avdelningar får tillgång till upplysningar som lämnas enligt denna artikel.
- 11 De upplysningar som lämnas ska skyddas i enlighet med Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (ETS nr 108) och med beaktande av Europarådets ministerkommittés rekommendation (87) 15 av den 17 september 1987 om användningen av personuppgifter inom polisväsendet, med minst samma regler för sekretess och skydd av personuppgifter som de som finns i den nationella lagstiftning som är tillämplig på ansökande FIU.
- 12 Överlämnande FIU kan ställa rimliga frågor om användningen av de upplysningar som lämnas, och mottagande FIU ska så långt möjligt lämna sådana upplysningar.
- 13 Parterna ska utse FIU enligt denna artikel.

Artikel 47 – Internationellt samarbete för att uppskjuta misstänkta transaktioner

- 1 Varje part ska vidta sådana lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att en FIU ska kunna vidta brådskande åtgärder på framställning av en utländsk FIU och tillfälligt avbryta eller vägra att medge en transaktion för den tid och på de villkor för uppskjutande av transaktioner som tillämpas i dess nationella lagstiftning.
- 2 Den åtgärd som avses i punkt 1 ska vidtas om anmodad FIU efter motivering av ansökande FIU har förvässat sig om att
 - a transaktionen har samband med penningtvätt, och
 - b transaktionen skulle ha uppskjutits tills vidare, eller medgivande till att genomföra transaktionen skulle ha vägrats om den hade varit föremål för en rapport om en misstänkt transaktion inom landet.

Kapitel VI – Övervakningssystem och biläggande av tvister

Artikel 48 – Övervakningssystem och biläggande av tvister Bilaga 8

- 1 Partskonferensen (COP) ska ansvara för att konventionens genomförande följs upp. COP ska
 - a övervaka att parterna genomför konventionen på ett riktigt sätt,
 - b efter framställning från en part, yttra sig i frågor om hur konventionen ska tolkas och tillämpas.
- 2 COP ska fylla funktionerna enligt punkt 1 a ovan genom att utnyttja tillgängliga offentliga sammanfattningar från Europarådets kommitté mot penningtvätt och terrorismfinansiering (*Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures, Moneyval*) för Moneyval-länder och FATF för FATF-länder, vid behov kompletterade med periodiska självvärderingsenkäter. Övervakningsförfarandet behandlar de områden som omfattas av denna konvention endast när det gäller områden som inte omfattas av andra relevanta internationella standarder för vilka FATF och Moneyval gör gemensamma utvärderingar.
- 3 Om partskonferensen finner att den behöver ytterligare upplysningar för att fylla sina funktioner ska den hålla kontakt med den berörda parten och, om COP kräver det, utnyttja Moneyvals förfarande och verktyg. Den berörda parten ska sedan återrapportera till COP. COP ska på denna grund besluta om en grundligare bedömning av den berörda partens position ska genomföras eller ej. Detta kan innefatta ett besök i landet av en utvärderingsgrupp, men det är inte nödvändigt.
- 4 Om parterna är oense om konventionens tolkning eller tillämpning, ska de söka lösa tvisten genom förhandling eller på annat fredligt sätt efter eget val, som kan innebära att tvisten överlämnas till COP, till en skiljedomstol vars beslut ska vara bindande för parterna, eller till Internationella skiljedomstolen, enligt överenskommelse mellan de berörda parterna.
- 5 COP ska anta sin egen arbetsordning.
- 6 Europarådets generalsekreterare ska sammankalla COP inom ett år efter det att denna konvention trätt i kraft. Därefter ska ordinarie möten hållas enligt den arbetsordning som COP antagit.

Artikel 49 – Undertecknande och ikraftträdande

- 1 Konventionen ska vara öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, Europeiska gemenskapen och de icke-medlemsstater som har deltagit i dess utarbetande. Dessa stater eller Europeiska gemenskapen kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna av
 - a undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
 - b undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.
- 2 Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.
- 3 Denna konvention ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då sex undertecknande stater, av vilka minst fyra är medlemsstater i Europarådet, gav sitt samtycke till att vara bundna av konventionen enligt bestämmelserna i punkt 1.
- 4 För varje undertecknande stat som senare ger sitt samtycke till att vara bunden av konventionen ska denna träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då den gav sitt samtycke till att vara bunden av konventionen enligt bestämmelserna i punkt 1.
- 5 Ingen part i 1990 års konvention kan ratificera, godta eller godkänna denna konvention utan att anse sig vara bunden av åtminstone de bestämmelser som motsvarar de bestämmelser i 1990 års konvention som den är bunden av.
- 6 Parter i denna konvention som samtidigt är parter i 1990 års konvention, ska från dess ikraftträdande
 - a tillämpa bestämmelserna i denna konvention i sina ömsesidiga relationer,
 - b fortsätta att tillämpa bestämmelserna i 1990 års konvention i sina relationer med andra stater som är parter i den konventionen men inte i den här konventionen.

- 1 Sedan denna konvention trätt i kraft kan Europarådets ministerkommitté, efter samråd med parterna i konventionen erbjuda en stat som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till den genom ett beslut som tas med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av ombuden för de parter som är berättigade att vara ledamöter i ministerkommittén.
- 2 För varje stat som ansluter sig till konventionen ska denna träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 51 – Territoriell tillämpning

- 1 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, när den undertecknar denna konvention eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, ange för vilket eller vilka territorier konventionen ska gälla.
- 2 Varje part kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utvidga konventionens tillämpning till varje annat territorium som anges i förklaringen. För ett sådant territorium ska konventionen träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot förklaringen.
- 3 Varje förklaring som har lämnats enligt de båda föregående punkterna får återtas med avseende på ett i förklaringen angivet territorium genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Återtagandet ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.

Artikel 52 – Samband med andra konventioner och avtal

- 1 Denna konvention ska inte påverka parternas rättigheter och skyldigheter enligt internationella multilaterala instrument som rör speciella frågor.

- 2 Parterna i denna konvention kan ingå bilaterala eller multilaterala avtal med varandra i frågor som behandlas i denna konvention för att komplettera eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer.
- 3 Om två eller flera parter redan har slutit ett avtal eller fördrag i en fråga som behandlas i denna konvention eller på annat sätt har etablerat relationer i den frågan, ska de ha rätt att tillämpa det avtalet eller fördraget eller att reglera dessa relationer i enlighet därmed i stället för enligt konventionen, om detta underlättar internationellt samarbete.
- 4 Parter som är medlemmar av Europeiska unionen ska i sina inbördes förbindelser tillämpa gemenskapens och Europeiska unionens regler, i den mån sådana finns, som reglerar den särskilda fråga som avses och som är tillämpliga på det enskilda fallet, utan att detta ska påverka denna konventions mål och syfte eller dess fulla tillämpning gentemot andra parter.

Artikel 53 – Förklaringar och förbehåll

- 1 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, göra en eller flera av de förklaringar som föreskrivs i artiklarna 3.2, 9.4, 17.5, 24.3, 31.2, 35.1, 35.3 och 42.2.
- 2 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan också, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till generalsekreteraren, förbehålla sig rätten att inte tillämpa hela eller delar av bestämmelserna i artiklarna 7.2 c, 9.6, 46.5, och 47.
- 3 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, förklara på vilket sätt den avser att tillämpa artiklarna 17 och 19 i denna konvention, särskilt med hänsyn till tillämpliga internationella avtal om internationellt samarbete i brottsfrågor. Den ska anmäla ändringar i denna information till Europarådets generalsekreterare.
- 4 Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan, vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, förklara

- a att den inte kommer att tillämpa artikel 3.4 i denna konvention, eller
- b att den endast delvis kommer att tillämpa artikel 3.4 i denna konvention, eller
- c på vilket sätt den avser att tillämpa artikel 3.4 i denna konvention.

Den ska underrätta Europarådets generalsekreterare om ändringar i denna information.

- 5 Inga andra förbehåll får göras.
- 6 En part som har gjort ett förbehåll enligt denna artikel kan helt eller delvis återta detta genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet ska gälla från och med den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.
- 7 En part som har gjort ett förbehåll som rör en bestämmelse i konventionen kan inte kräva att någon annan part ska tillämpa den bestämmelsen, men om dess förbehåll är partiellt eller försett med villkor kan den kräva att bestämmelsen ska tillämpas i den mån den själv har godtagit den.

Artikel 54 – Ändringar

- 1 En part kan föreslå ändringar i konventionen, och Europarådets generalsekreterare ska sända förslagen till Europarådets medlemsstater, Europeiska gemenskapen och alla icke-medlemsstater som har anslutit sig eller erbjudits att ansluta sig till denna konvention enligt bestämmelserna i artikel 50.
- 2 Varje ändring i konventionen som en part föreslår ska sändas till Europeiska kommittén för brottsfrågor (CDPC), som ska lämna sitt yttrande över den föreslagna ändringen till Ministerkommittén.
- 3 Ministerkommittén ska överväga den föreslagna ändringen och det yttrande som CDPC lämnat, och kan anta ändringen med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadgar.
- 4 Texten till en ändring som Ministerkommittén antar enligt punkt 3 i denna artikel ska vidarebefordras till parterna för godkännande.

- 5 En ändring som antas enligt punkt 3 i denna artikel ska träda i kraft den trettionde dagen efter den dag då samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om att de godtagit ändringen.
- 6 För att uppdatera de kategorier av brott som finns i bilagan och för att ändra artikel 13, kan en part eller Ministerkommittén föreslå ändringar. Europarådets generalsekreterare ska underrätta parterna om ändringarna.
- 7 Efter samråd med parter som inte är medlemmar av Europarådet och, om så är nödvändigt, med CDPC kan Ministerkommittén anta en ändring som föreslagits enligt punkt 6 av den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadgar. Ändringen ska träda i kraft efter utgången av en period om ett år efter den dag då den vidarebefordrades till parterna. Under denna period kan en part anmäla invändningar till generalsekreteraren mot att ändringen träder i kraft för dess del.
- 8 Om en tredjedel av parterna anmäler en invändning till generalsekreteraren mot ändringens ikraftträdande ska den inte träda i kraft.
- 9 Om mindre än en tredjedel av parterna anmäler en invändning ska ändringen träda i kraft för de parter som inte har anmält någon invändning.
- 10 Om en ändring har trätt i kraft enligt punkterna 6-9 i denna artikel och en part har anmält en invändning mot den, ska den ändringen träda i kraft för den berörda parten den första dagen i den månad som följer efter den dag då den underrättade Europarådets generalsekreterare om att den godtar ändringen. En part som har gjort en invändning kan när som helst återta denna genom att underrätta Europarådets generalsekreterare.
- 11 Om Ministerkommittén har antagit en ändring, får en stat eller Europeiska gemenskapen inte lämna medgivande till att vara bunden av konventionen utan att samtidigt godta ändringen.

Artikel 55 – Uppsägning

- 1 En part får när som helst säga upp konventionen genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare.
- 2 Uppsägningen ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period av tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.

- 3 Denna konvention ska dock fortsätta att gälla för verkställande enligt artikel 23 av förverkande för vilket en framställning enligt bestämmelserna i konventionen har gjorts före den dag då uppsägningen träder i kraft.

Artikel 56 – Underrättelser

Europarådets generalsekreterare ska underrätta Europarådets medlemsstater, Europeiska gemenskapen, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen, alla stater som har erbjudits att ansluta sig till den och alla andra parter i konventionen om

- a undertecknanden,
- b deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c datum för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 49 och 50,
- d förklaringar eller förbehåll som gjorts enligt artikel 53, och
- e andra akter, underrättelser eller meddelanden som rör konventionen.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i [Warszawa] den [16 maj 2005] på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska överlämna bestyrkta kopior till var och en av Europarådets medlemsstater, till Europeiska gemenskapen, till de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen samt till varje stat som erbjudits att ansluta sig till den.

- a deltagande i en organiserad kriminell grupp och beskyddarverksamhet,
- b terrorism, även finansiering av terrorism,
- c människohandel och smuggling av flyktingar,
- d sexuellt utnyttjande, även sexuellt utnyttjande av barn,
- e olaga handel med narkotiska preparat och psykotropiska substanser,
- f olaga vapenhandel,
- g olaga handel med stulet gods och annat gods,
- h korruption och bestickning,
- i bedrägeri,
- j penningförfalskning,
- k förfalskning och pirattillverkning av produkter,
- l miljöbrott,
- m mord, allvarlig misshandel,
- n människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan,
- o rån eller stöld,
- p smuggling,
- q utpressning,
- r förfalskning,
- s sjöröveri, samt
- t insiderhandel och marknadspåverkan.